No. 1. Januari 1911. Oplaag 6900 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; Mr. J. L. F. BöHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; Mr. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*. E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, Secretaris-Penningmeester.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Amstel 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, Keizersgracht 373, Amsterdam, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.
Hoofdartikel: Het Propaganda-nommer.
Berichten: Lezingen over kwakzalverij. — Vereeniging voor geneeskundige Liefdadigheid naar vermogen.
Ingezonden mededeeling: Een attest van Abdijstroop.
Mededeelingen van verschillenden aard: Een strafrechtsartikel tegen het bedrog der kwakzalvers. — De Staat in den strijd tegen de kwakzalverij. — Een sprekend opschrift. — Iets over kwakzalvers en kwakzalversmiddelen. — „Niet bij de wijzen heb ik het gevonden". — Leugen-advertenties. — Een droeve steun in den strijd, een beschamend voorbeeld voor velen. — De Leydse Courant van vroeger en de Leidsche Courant van heden. — Wat kwakzalvers-middelen kosten.
Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mevrouw Siedenburg te *Blaricum*, aangebracht door Dr. van der Valk.

de Heeren:

D. J. Zwaan te *Rotterdam*.
J. W. Brouwer, veearts, te *Kortgene*, aangebracht door den Heer P. Keg Cz.
Dr. H. J. J. M. Moet te *Berkel*.
Groene Kruis, afd. *Valkenswaard*.
Witte Kruis, afd. *Twisk*.
Witte Kruis, afd. *Medemblik*.
Gezondheidscommissie te *Barendrecht*.
„ „ *Hoogezand*.

Het Propaganda-nommer.

Bij het verschijnen van dit nommer heeft onze Vereeniging dertig jaar bestaan en is zij haar een en dertigste ingetreden. Dertig jaren van strijd tegen een machtigen vijand, die in hebzucht, domheid en bijgeloof belangrijke hulptroepen bezit, dertig jaren van een rustloos pogen *alléén* in het belang van de volksgezondheid en de volkswelvaart. Het zoude de moeite loonen op dit tijdstip eens uitvoerig na te gaan òf en hoeveel er in dien langdurigen strijd gewonnen, in hoeverre het pogen geslaagd is. De beperkte ruimte, die ons Maandblad aanbiedt, laat dit echter niet toe zoodat wij moeten volstaan met de verklaring, dat al wat in de afgeloopen jaren door de Vereeniging is gewrocht ons dankbaar maar niet voldaan stemt.

Dankbaar, omdat het steeds voldoening schenkt te weten dat men, met geheele terzijdestelling van *eigen* belang, nuttig in het *algemeen* belang werkzaam is.

Dankbaar omdat, ofschoon overtuigd de kwakzalverij niet te kunnen uitroeien, wij telkens meer en meer de *bewijzen* krijgen, dat onze waarschuwingen doel treffen en wij menigeen hebben teruggehouden van heil bij den kwakzalver te zoeken.

Dankbaar eindelijk omdat zoovelen in den lande hun sympathie betuigen in de wijze van ons optreden.

Maar toch niet voldaan.

Niet voldaan omdat wij nog van verschillende zijden tegenwerking ondervinden van personen die, uithoofde van hun intellectueele ontwikkeling, aan onze zijde *moesten* staan.

Niet voldaan wegens het geringe succes tot nu toe bij de onderscheidene regeeringen behaald en de geringe medewerking van de zijde der dagbladpers ondervonden.

Niet voldaan ten slotte omdat zij, die bewe-ren sympathie voor onze Vereeniging te bezitten, dit bij een platonische liefde laten en geen blijk van hunne instemming geven door de Vereeniging financieel en moreel te steunen, door als lid toe te treden.

Wanneer wij eenige van de voornaamste plaatsen in ons land nagaan, dan zien wij dat in het vorig jaar het getal leden over die steden aldus was verspreid:

Amersfoort	met	4	leden;
Amsterdam	„	140	„
Arnhem	„	15	„
Baarn	„	8	„
Breda	„	2	„
's-Gravenhage	„	70	„
Groningen	„	13	„
Haarlem	„	14	„
's-Hertogenbosch	„	3	„
Hilversum	„	10	„
Leeuwarden	„	7	„
Leiden	„	7	„
Maastricht	„	4	„
Middelburg	„	5	„
Nijmegen	„	12	„
Roermond	„	4	„
Rotterdam	„	43	„
Tilburg	„	3	„
Utrecht	„	37	„
Zutphen	„	5	„
Zwolle	„	2	„

(De overige ruim 400 leden zijn over verschillende plaatsen verspreid).

Bij de overtuiging die wij bezitten, dat er duizenden in den lande zijn, die het optreden van onze Vereeniging goedkeuren en waardeeren, doet een blik op bovenstaand lijstje ontmoedigend aan. Wij zien daaruit dat er groote plaatsen zijn, die in verhouding tot hun zielental een betreurenswaardig klein contingent leveren en wij kunnen niet aannemen, dat het vermelde getal leden niet belangrijk zou kunnen worden overschreden.

Het staat bij ons vast, dat een enkele opwekking voldoende zal zijn om vergeetachtigen — laat ons ook maar zeggen onverschilligen — in onze gelederen te doen treden. Zoo'n opwekking mogen zij vinden in dit eerste nommer van den een en dertigsten jaargang van het Maandblad, in dit *Propaganda-nommer*.

Volgens het besluit van de laatst gehouden Algemeene Vergadering zal dit nommer door het Bestuur op ruimen schaal worden verspreid. Maar ook de leden moeten medewerken. Even het lijstje ingezien en men zal gewaar worden waar met vrucht kan worden gewerkt. De Secretaris onzer Vereeniging zal op aanvrage gaarne de noodige Maandbladen toezenden, de leden zullen wel het juiste adres weten.

Laat een ieder thans zijn best doen. Een groot getal nieuwe leden geeft moed om op den ingeslagen weg voort te gaan en tevens kracht. Want kracht — en niet het minst financieele kracht — is noodig; de te bestrijden vijanden, en wel de gevaarlijkste, beschikken meestal over ruim kapitaal; met een grooter inkomen zou onze Vereeniging den strijd met meer doeltreffende wapens kunnen voeren.

BERICHTEN.

Lezingen over Kwakzalverij. In de afgeloopen maand zijn de volgende lezingen gehouden:

Door Prof. P. v. d. Wielen:

Op 9 Dec. te *Wolvega*, voor het Departement van de Mij. tot Nut van 't Algemeen;

Door den heer E. J. Abrahams:

Op 15 Dec. te *Twisk*, voor het Dep. v. h. Nut;
„ 18 „ te *Berkel en Rooderijs* voor de Afd. v. h. Groene Kruis.

Beide heeren zullen in Januari weder als sprekers over bedoeld onderwerp optreden en wel

Prof. v. d. Wielen:

Op 13 Januari te *Amsterdam*, voor het Ned. Onderw. Genootschap;
Op 16 Januari te *Arnhem*, voor „Geloof en Wetenschap";
Op 17 Januari te *Eibergen*, voor het Dep. v. h. Nut;

de heer E. J. Abrahams:

Op 17 Jan. te *Hillegom* voor de Geref. Ziekenverpleging.
Op 25 Januari te *Andijk* voor het Dep. v. h. Nut.

Vereeniging voor Geneeskundige Liefdadigheid naar vermogen. Omtrent deze vereeniging, waarvan wij in het vorig no. een circulaire opnamen, deelt men ons uit Leiden, van zeer bevoegde zijde, mede: „Het hoofd der Vereeniging is J. Kimmel, pl. en st. heel- en vroedmeester te *Rotterdam*, Oppert 53, terwijl als zijn agent te *Leiden* optreedt A. S. van den Hoorn, Rijnsburger Singel 40*a*. Deze laatste was en is misschien nog de compagnon van Eilers".

Over J. KIMMEL is reeds geschreven in de Nrs. 10, 11 en 12 van den 2en jaargang van het Maandblad, ten tijde dat hij optrad als helper van den magnetiseur GUNTHER.

INGEZONDEN MEDEDEELING

à o Cents per regel.

Belangrijke ontdekking.

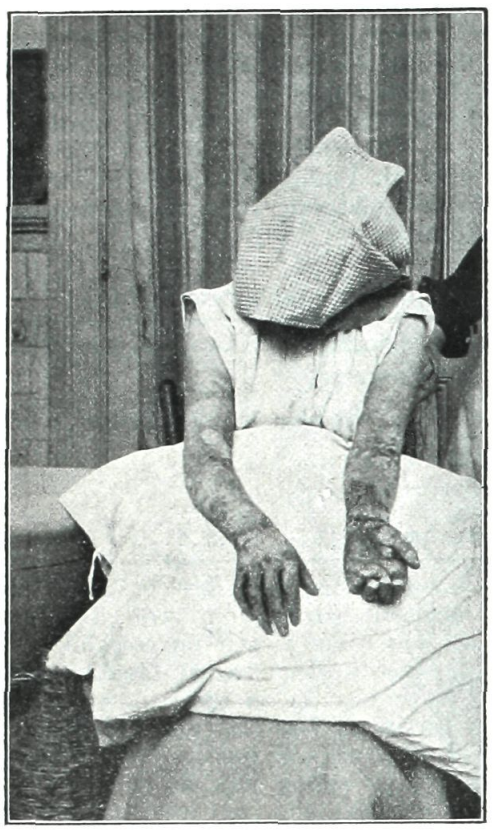

Wat wij voor anderen deden kunnen wij ook voor U doen.

ALWEER EEN.

Men meldt ons uit A.:

Mejuffrouw H. had al eenige dagen last van een wondje aan de hand, dat maar niet genezen wilde. Toevallig hoorde zij van eene buurvrouw, die door de Kloosterbalsem, merk Klooster Sancta Paulo zoo goed genezen was.

Zij bestelde daarop een enkel doosje van onze wonderbalsem en in twee dagen — — — was hare toestand gelijk men in bovenstaande photographie ziet afgebeeld.

Deze photographie is genomen in het ziekenhuis te A., waarin zij tengevolge van het gebruik dezer balsem moest worden opgenomen.

Ik ondergeteekende verklaar het bovenstaande waar en machtig u daarvan gebruik te maken.

De wondermiddelen van het (niet bestaande) klooster Sancta Paulo zijn alom verkrijgbaar.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

Een strafrechtsartikel tegen het bedrog der Kwakzalvers.

Het is wel te vreezen, dat het tijdstip nog ver verwijderd is, waarop de Regeering zal besluiten om maatregelen tegen de kwakzalvers te nemen. Ja men zou zelfs met eenigen grond kunnen betwijfelen, of het eenmaal zoo ver zal komen. Laten wij evenwel niet wanhopen en liever leven in de veronderstelling, dat het misschien zijn nut kan hebben, om uit te leggen in welke richting en op welke wijze, bepalingen zouden gemaakt kunnen worden, waardoor men werkzaam zou zijn 1°. in overeenstemming met bestaande strafrechtsregelen, maar 2°. vooral ook, zonder hen te ontstemmen, die iets voor onbevoegden, als eventueele genezers, schijnen te voelen. Juist wanneer dit laatste bezwaar zou kunnen overwonnen worden, vermeen ik dat er voor de Regeering minder aanleiding zou bestaan, om hen, die op het maken van bepalingen tegen de kwakzalverij aandringen, eigenlijk zoo'n beetje met een kluitje in het riet te sturen.

Men kan die actie tegen de kwakzalverij toch tweeledig beschouwen, n.l. uit een medisch oogpunt en uit een strafrechtelijk oogpunt; dat blijkt ook reeds daardoor, dat zich niet alleen geneeskundigen voor deze zaak warm maken, doch dat ook leden van het Openbaar Ministerie en advocaten zich in dezen strijd aan de zijde van de medici plaatsen.

Wat mijzelf betreft, intresseer ik mij b.v. voor deze beweging in hoofdzaak om dezelfde reden, waarom ik belang stel in alle actie tegen flesschentrekkers en kwartjesvinders, kortom tegen oplichterij en bedrog in elken vorm. Een groot gedeelte van de kwakzalverij is oplichting van de brutaalste en grofste soort. Het is misschien aan te nemen, dat er enkele onbevoegd-geneeskundige personen zijn, die, in het bezit zijnde van huismiddeltjes of familiegeheimen, met de beste bedoelingen bezield, aan den lijdenden medemensch medicamenten aanraden of verstrekken en soms zelfs gunstige resultaten bereiken. Zoo iets zou ik mij kunnen voorstellen. Maar een feit is het, dat het meerendeel der onbevoegden voor veel meer geld dan de werkelijke waarde is, waardelooze of soms zelfs schadelijke medicamenten aan den man brengen, terwijl zij weten, *dat het absoluut gelogen is*, dat hunne middelen voor al de opgegeven veelsoortige kwalen genezing kunnen brengen, terwijl *zij eveneens van de onwaarheid doordrongen zijn*, dat die middelen in samenstelling zoo geheim, zoo gecompliceerd zouden zijn, als zij gelieven te verkondigen.

Dat alles neemt echter niet weg, dat zij de goe-gemeente voor dien prulleboel flink laten betalen. Dit is alzoo zonder eenige quaestie *bedrog*.

Nu zou men allicht geneigd zijn tegenover deze lieden een meer lijdelijk standpunt in te nemen en redeneeren: „De wereld wil eenmaal bedrogen zijn, wat zullen wij ons verder te weer stellen ter bescherming van de domme menigte, die reeds zoo dikwijls gewaarschuwd is, werkelijk die verdient niet anders dan geplukt te worden!" Dit is een zienswijze waartoe een lid van het O. M. ook wel eens geneigd zou zijn over te hellen, wanneer hij, in weerwil van al de waarschuwingen in de dagbladen, maar steeds weer ziet, dat lieden er in loopen met het spel van „een twee drie, waar is klaveraas?", dat er altijd maar weder dommeriken zijn, die katoen voor linnen en koperen ringen voor goud koopen.

Bij de kwakzalverij zou dergelijke zienswijze, die trouwens ten opzichte van de zooeven genoemde bedriegerijen ook niet officieel gehuldigd wordt, een bijkomend bezwaar hebben, n.l. dat het ongemoeid laten der kwakzalvers op dit gebied, een gevaar voor de algemeene volksgezondheid oplevert.

Men denke er, om een voorbeeld te noemen, niet te licht over, dat lieden, die tuberculeus zijn, in stede van behoorlijk deskundig verzorgd te worden, blijven voortdokteren met EILERS c.s., steeds zwakker en geinfecteerder worden, en alle gelegenheid hebben, om hunne omgeving en hun nageslacht met de kiemen dezer ziekte te besmetten!

Bij de behandeling der middelen, tot bestrijding der kwakzalverij, in de Tweede Kamer in het jaar 1909, wees onze Minister van Binnenlandsche Zaken er op, dat het art. 326 Swb er was, om het bedrog door kwakzalvers te straffen. Ik moet dien raadgever helaas tegen aanvoeren, dat dit advies gemakkelijker gegeven dan uit te voeren is, en dat het ons is gebleken, dat de toepassing van art. 326, gelijk ZExc. dit voor oogen stelde, praktisch bijna niet voor verwezenlijking vatbaar is. Waarom niet? Het zij mij vergund dit als geheim der raadkamer te bewaren; werkelijk wij behoeven de H.H. kwakzalvers niet wijzer te maken, dan ze al zijn.

Maar ik zou willen zeggen: ik neem er akte van, dat de Regeering den kwakzalver gestraft wenscht te zien, die zich aan bedrog schuldig maakt; die wensch, dit voornemen volgt toch logisch uit het ministerieel antwoord. En dat is dan toch ook niet meer dan van zelf sprekend. Men heeft N.B.! in het Strafwetboek een geheelen titel geplaatst met 12 artikelen tegen bedrog op velerlei gebied.

Waarom dan ook niet even strafbaar geacht dengene, die, om zich zelf onrechtmatig te verrijken, den menschen door het opdringen van waardelooze geneesmiddelen, het geld uit den zak klopt?

Die persoon is toch op zijn minst genomen even strafbaar als de leverancier, die zijn medemenschen met ondeugdelijke voedingsmiddelen bedot.

Hij, die iets voelt voor onbevoegde geneeskundigen, kan toch dergelijken openlijken bedrieger niet in bescherming nemen, want die brengt zijn *fatsoenlijken, eerlijken onbevoegde* in discrediet.

Wij behoeven tegen dergelijke bedriegers een nieuw artikel, en ik vraag mij af of te zijner tijd (n.l. als men toch weder eens aan een Novelle op ons Strafwetboek bezig is) tegen het voorstellen er van zooveel bezwaar zou bestaan.

Voor het vervaardigen van dit artikel raadplege men b.v. art. 326 en art. 335 Swb. Art. 326 luidt: „Hij, die met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen, hetzij door het aannemen van een valsche hoedanigheid, hetzij door listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtselen iemand beweegt tot afgifte van eenig goed" enz.

Art. 335 luidt (in verkorten vorm): „Hij die, zich belastende met het plaatsen van schuldbrieven, het publiek tot inschrijving, of deelneming tracht te bewegen door het opzettelijk verzwijgen of verminken van ware of voorspiegelen van valsche omstandigheden enz."

Men zou dan b.v. het navolgend artikel kunnen formuleeren:

„Hij, die met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen, het publiek tot het koopen van middelen tot genezing van ziekten of tot het inwinnen van geneeskundigen raad of bijstand tracht te bewegen door het opzettelijk verzwijgen of het verminken van ware, of het voorspiegelen van valsche feiten of omstandigheden wordt gestraft enz."

Ik vlei mij natuurlijk volstrekt niet met de verwachting, dat bij het bestaan van dergelijk wetsvoorstel onmiddellijk alle kwakzalvers in de gevangenis zouden geraken, en alle kwakzalverij een einde zou nemen. Maar het wil mij toch voorkomen, dat er zoo nu en dan wel eens een zijn gerechte straf zou kunnen beloopen en daardoor het geheele gilde meer voorzichtig, minder onbeschaamd brutaal zou worden. Zonder veel bezwaar zou uit dit voorgesteld artikel kunnen vervallen het element, „met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen", want dat dit oogmerk, dat kwade trouw, bestaat, blijkt even goed uit „opzettelijk verzwijgen, verminken of voorspiegelen". Voorts is in de Novellen van de Ministers CORT VAN DER LINDEN en LOEFF, voorgesteld art. 335 Swb. aan te vullen met: „of een geschrift waarin bekende feiten of omstandigheden werden verzwegen of verminkt of valsche feiten of omstandigheden werden voorgespiegeld, verspreidt", ook deze bijvoeging zou in het door mij voorgesteld artikel van groot nut en veel resultaat kunnen zijn; minder met het oog op de verspreiding door de pers, maar hoofdzakelijk met het oog op personen in Nederland, die zich beijveren om buitenlandsche kwakzalversmiddelen bij het publiek ingang te doen vinden.

Dit alles is natuurlijk toekomstmuziek; maar meen ik nogmaals met nadruk te mogen vragen, als het eens eenmaal tot eene herziening komt, zou men dan niet inzien, dat er evenveel aanleiding bestaat, om de beurzensnijders, die men kwakzalvers noemt, strafbaar te stellen, als er zooveel jaren geleden al blijkbaar bestaat heeft om de beurzensnijders van art. 335 Swb. te straffen?

A. A. CNOPIUS.

De Staat in den strijd tegen de Kwakzalverij.

Onze bevolking, en vooral het minder ontwikkelde gedeelte daarvan, wordt belaagd door velerlei lieden, die van onverstand, onvarenheid en lichtgeloovigheid misbruik maken om

eigen beurs te spekken. De gevaarlijkste van deze belagers zijn wel de kwakzalvers: zij berokkenen niet alleen zeer beduidend geldelijk nadeel, zij brengen ook eene, vaak onherstelbare, schade toe aan de gezondheid van hunne slachtoffers.

Van de reusachtige sommen, die met de kwakzalverij verdiend worden, kan zelfs iedere leek zich een denkbeeld vormen, als hij slechts een oogenblik zijn aandacht vestigt op hetgeen de kwakzalvers aan advertentiën en „ingezonden mededeelingen" in de dagbladen betalen. De schade aan lijf en leden is niet altijd met zekerheid aan te toonen. Doch een ieder kent daarvan voorbeelden. En wie zal betwijfelen, dat ze in duizenden gevallen aanwezig is, waar immers hetzelfde heilmiddel voor de meest verschillende ziekten wordt aanbevolen, waar de wonderdokter vaak iemand is zonder eenige kennis, waar de ongelukkige patiënten worden afgehouden van het inroepen van werkelijk deskundige hulp.

Openbare voorlichting op ruime schaal, zooals ze van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij sedert jaren is uitgegaan, schijnt onmachtig het euvel te keeren. Zoo ergens, dan blijkt hier de waarheid der oude spreuk: de wereld wil bedrogen worden. Er zijn landen, waar de politie door waarschuwing en krachtig ingrijpen veel bereikt. Onze zeden laten de toepassing van dit middel niet toe; ten onzent zal de wet aan de particuliere bemoeiingen hulp moeten bieden. Dat de Staat zich de bevordering der volksgezondheid behoort aan te trekken, staat vast. En niet minder is zijn tusschenkomst uit het oogpunt der uitbuiting gerechtvaardigd. De tijden zijn voorbij, dat iedere inmenging van den Staat in dergelijke dingen uit den booze werd geacht. Integendeel, steeds meer algemeen wordt erkend, dat de Staat geroepen is, ook zijne volwassen burgers in bescherming te nemen tegen aanslagen, waaraan zij door hunne eigen, economische, verstandelijke of zedelijke, zwakheid blootstaan. De bepalingen tegen woeker, in verschillende wetgevingen in den laatsten tijd opgenomen, leveren daarvan het bewijs. Wie het welmeent met onze volksgezondheid en volkswelvaart moet mede in de eerste plaats aandringen op voorschriften, waardoor een van de ergerlijkste vormen van uitbuiting der bevolking wordt gefnuikt. Het woord van den heer ANKERMAN, op 16 December 1909 in de Tweede Kamer gesproken, moge zooveel steun vinden, dat het eindelijk onze wetgevingsmachine in beweging brengt.

H. L. DRUCKER.

Een sprekend opschrift.

Nevenstaand tafereel *) is ontleend aan het eerste van vier kapiteelen in den hoofdingang van het Alg. Prov. Stads- en Acad. Ziekenhuis te Groningen. Het stelt den ouden volksnar TIJL ULENSPIEGEL voor, optredend als kwakzalver, zelfbewust en met de fraaie belofte: „Vrienden, ik zal u allen genezen, als gij doet, wat ik u zeg".

Het tweede kapiteel vertoont de groote geheimzinnigheid, waarmede TIJL woekert en opgang maakt; het derde het enorme succès — en het vierde de noodzakelijk volgende teleurstelling, waar zij, die dit nog kunnen, terugkeeren naar ziekenhuis en dokter, terwijl TIJL weghuppelt met den geldzak, onbekommerd om de teweeggebrachte ellende. Ter plaatse waar zoovele zieken dagelijks voorbijkomen, heeft de bouwmeester de dwaasheid willen striemen, welke hulp zoekt bij den kwakzalver. Niet één, maar vele Tijlen vertoonen op dit gebied hun kunsten en belachen het gezond verstand.

Hartelooze zelfzucht, onbeschaamd optredend met de schoonste beloften, menschenliefde in het uithangbord, ziedaar het beeld van de kwakzalverij door alle tijden.

Dr. G. VAN EIJSSELSTEIJN.

Groningen, 7 Dec. 1910.

*) Het cliché is welwillend afgestaan door de firma P. NOORDHOFF, uitgever van het Gedenkboek van den bouw, de inrichting en de exploitatie van het Groningsche Ziekenhuis.

Iets over kwakzalvers en kwakzalversmiddelen.

Waar ook mij verzocht werd een enkel woord in dit ons propagandanummer te schrijven, heb ik gemeend, geachte lezer, niet beter te kunnen doen, dan voor de zooveelste maal nog eens iets te betoogen, wat een van de grondbeginselen van onzen strijd is, nl. dat: het kenmerkende van het kwakzalversmiddel ligt niet in het middel maar in den kwakzalver.

Tallooze malen herhaald heeft een waarheid hopelijk evenveel kans om door te dringen bij de onverschilligen als een leugen dat heeft; zij het mij dus geoorloofd nog eens te zeggen wat reeds zoo dikwijls gezegd is: kwakzalversmiddelen bestaan alleen in denzelfden zin waarin er moordenaarsmessen of leugenaarswoorden bestaan. Eerst degeen die ze gebruikt en weet waartoe, stempelt ze tot wat ze zijn; aan de dingen zelve is, zonder hun meester, niets verkeerds te zien of te hooren.

Het kwakzalversmiddel zonder den kwakzalver is dus een middel, meestal zelfs een geneesmiddel en dikwijls een sterk werkend (en ook in *bepaalde* gevallen doeltreffend); het is goed of slecht bereid, goed of slecht verpakt, duur of billijk, zooals alle middelen in meerdere of mindere mate zijn; stuurt men het den bekwaamsten scheikundige en den bekwaamsten dokter, zonder iets meer dan de stof alleen, zij zullen nooit met zekerheid kunnen zeggen of het een kwakzalversmiddel is of niet. Voegt gij er echter de aanprijzing van den kwakzalver bij, zij zullen haast nooit het antwoord schuldig blijven. In dat geval nl. kunnen zij vaststellen of het middel kàn helpen zooals beweerd is; zij zullen kunnen zeggen of er bedrog is al of niet.

Het kenmerkende van het kwakzalversmiddel is dus dat er bedrog mede gepleegd wordt en de kwakzalver is iemand die zijn levenswerk maakt van- en zijn bestaan of zijn rijkdom zoekt in bedrog met geneesmiddelen, in dien zin dat hij te kwader trouw aan hetgeen hij wil verkoopen geneeskrachtige eigenschappen toekent, die het niet bezit. Daarnàast kan nu komen een buitensporige en luidruchtige reclame, een prijs die buiten alle verhouding tot de waarde staat, en zeer dikwijls is dit ook het geval, maar het kenmerkende zijn deze dingen niet. Buitensporig luide aanprijzing van kinine of een buitensporig dure prijs voor een bepaald merk daarvan, zouden nooit kinine tot een kwakzalversmiddel kunnen maken; wordt het echter aanbevolen als onfeilbaar geneesmiddel tegen b.v. eksteroogen, dan maakt men van kinine een kwakzalversmiddel omdat men dan bedrog pleegt.

De kwakzalver is dus een bedrieger, wat hem kenmerkt is het bedrog en die hem en zijn doen beschermen en vergoelijken, beschermen en vergoelijken een bizonder soort van bedrog en bedriegerij, speciaal in casu van zieken en ongelukkigen.

Dit was wat ik nog eens even, voor de zooveelste maal aan wilde toonen.

P. W. DE K.

„Niet bij de wijzen heb ik het gevonden."

Men moest den kwakzalver wat meer op prijs stellen; hij is voor den waren vorscher de zuiverste bron der menschkunde. Men kan gerust een duren krachtgordel tegen een kininepil verwedden, dat de geschiedschrijver van de 20e eeuw over tweehonderd jaar bij leven en welzijn zal trachten, den beschavingstoestand onzer dagen te schatten naar wat hij in de werken onzer geleerden vindt. Nu, hij neme het mij niet kwalijk, maar dan zal hij niet verstandiger zijn dan zijn voorgangers zijn geweest. Neen, de advertentiekolommen onzer dagbladen, de „*Wereldvraag*" van EILERS, de rijkdommen van AKKER, daaruit kan de naneef leeren, dat een groot deel der bevolking in onzen tijd niet hooger stond dan de Kaffers met hun regenmakers. En, wat nog beter is, de tijdgenoot, die het Kafferstandpunt is ontwassen, zal daaruit zijn plicht leeren kennen om met den harden boender over de hersens zijner medeburgers te gaan.

H. PINKHOF.

Leugenadvertenties!

Herhaaldelijk heb ik in ons Maandblad aangetoond, dat de verschillende zoogenaamde „genezings-attesten", die in dagbladen en tijdschriften voorkomen, niet de minste waarde bezitten, want bij onderzoek bleek, dat de menschen òf in het geheel niet genezen waren, òf dat de opgegeven adressen onvindbaar waren.

Wil men weer eens hooren van dergelijke absoluut onbetrouwbare attesten? Welnu dan!

In het mij dezer dagen thuis gezonden reclameboekje van de Pink-pillen, dat dìtmaal voor het grootste gedeelte buitenlandsche attesten bevat, wordt eene verklaring gepubliceerd van Mej. Cornelia Zevenbergen geb. Vermeulen, oud 62 jaar, wonende te Waterklooster 82 te Rotterdam. Ik heb deze juffrouw een bezoek willen brengen, doch kon haar niet vinden en bij navraag aan de politie en aan de posterijen bleek, dat ook dáár dat adres niet bekend was.

Een ander valsch attest is dat van Mej. Cornelia Steenweg, wonende te Delft, Pootstraat 115. Deze jonge dame verklaarde mij niet genezen te zijn door de Pinkpillen en de verklaring alleen afgegeven te hebben omdat de welbespraakte vertegenwoordiger van den kwakzalver zoo aandrong en zij alleen thuis was. Zij protesteerde tegenover mij ten sterkste tegen de publicatie der genezings-verklaring en het opnemen van haar portret in het reclameboekje en in de kranten. Ter bevoegder plaatse heeft zij hiervan ook kennis gegeven, zoodat déze misleidende advertentie althans wel niet meer zal worden gebruikt.

Deze mededeelingen werden mij door Mej. Steenweg gedaan in tegenwoordigheid van zuster Kwast van het St. Joris-gasthuis te Delft, die dit eventueel gaarne wil bevestigen.

Omdat die leugenadvertenties zoo enorm veel kwaad stichten, doordat de gezondheid van honderden en honderden onnoozele zielen, die de meening zijn toegedaan, dat al wat in de krant gedrukt staat, waarheid bevat, er door bedreigd wordt (om van financieele stroppen maar niet eens te spreken!) vestig ik hierop nog eens de volle aandacht. Dat het helpe!

C. NANNES GORTER.

Alkmaar 22/10 '10.

Een droeve steun in den strijd, een beschamend voorbeeld voor velen.

„Het is vechten tegen de bierkaai, het Maandblad wordt niet gelezen, ge bereikt het volk

niet", ziedaar uitdrukkingen, die telkens worden gehoord en ondanks het neerdrukkende daarin gelegen steeds opnieuw moeten worden weerlegd.

Dat Keulen en Aken niet in een dag gebouwd zijn, dat elk goed beginsel steeds langzaam en met moeite doordringt, dat er, zelfs ondanks het optreden der overheid, nog gespeeld, gedronken, ontucht gepleegd wordt, dat de leerplicht nog niet aan alle kinderen ten goede komt, dat woekeraars evenals kwakzalvers nog naamloos velen in het verderf storten, wordt vergeten.

En ook wordt vergeten, dat de Vereenigingen, die tegen bovengenoemde misstanden strijden, van de regeering van stad en land steun genieten, in de pers een bondgenoot vinden, terwijl de Vereeniging tegen de Kwakzalverij ter plaatse, waar steun moest worden verleend, niet zelden aan doovemans deuren klopt of nog erger, zelfs bestrijding ondervindt.

De Jan Salie's, die door hun optreden nog meer dan openlijke tegenstanders het treffen van nuttige maatregelen in ons land tegenhouden, mogen zich spiegelen aan de eenvoudige vrouw, die na het naamloos leed, dat haar getroffen had, aan de Vereeniging haar helpende hand bood.

Onder het opschrift „Het gevaar van Natuurgeneeswijze had H. K. in het Februari nr. van het Mbld. jg. 1906 n.l. het volgende geschreven:

„Is het iets anders dan kwakzalverij, wanneer iemand *zonder eenige medische kennis*, zonder absolute kennis van 't menschelijk lichaam, *dat zelfde lichaam* wil gaan genezen, afgezien volgens welke methode dan ook?

Het groote gevaar dat daaraan verbonden is en de treurige gevolgen die zoo'n handelwijze na zich kan slepen, zal ik u hier door een treffend voorbeeld duidelijk maken.

Verleden jaar Mei, verliet de heer A. J. als longlijder Amsterdam en trok naar Bussum, ten einde daar in eene gezondere streek, ver van de stadslucht, zijne gezondheid te trachten terug te vinden.

De heer J. was slechts eenige maanden gehuwd en door noodlottige omstandigheden, een gevatte kou bij 't redden van een drenkeling, direct bedlegerig geworden en trok toen, als reeds vermeld, een weinig hersteld naar Bussum, om dan *zonder docter*, volgens de natuurgeneeswijze, ook volgens zijne vrouw de eenige ware methode, zijne zieke longen te doen herstellen.

Elken dag werd natuurlijk met koud water gewerkt, koorts of geen koorts; hoesten deed hij toen voortdurend, opgeven natuurlijk niet minder en de patient ging blijkbaar niet erg vooruit.

Toen kwam er echter redding (?) opdagen; een diamantslijper daar ter plaatse, de Heer K., kwam, daartoe uitgenoodigd, den patiënt bezoeken.

Deze nu speelde, zonder honorarium te ontvangen, voor Docter; met het boek van Dr. KUHNE in de hand deelde hij de lakens uit en ofschoon de moeder van den patiënt herhaaldelijk op 't inroepen van medische hulp aandrong, achtte zijne vrouw dit niet noodig en ging op den ingeslagen weg voort.

De Heer K. had de verregaande onbeschaamdheid allerlei dingen voor te schrijven, die elk weldenkend mensch als beslist nadeelig voor den patiënt moest beschouwen. Men oordeele zelf:

De vegetarische voeding was ten eenen male onvoldoende; geen melk, geen ei of eiwit of welk versterkend middel dan ook werd aangewend: boonen, wortelen, appelen enz. maakten de voeding uit en deden den patiënt natuurlijk hoe langer hoe meer verzwakken.

Koorts of geen koorts moest de zieke er uit, fietsen en wandelen, tot zelfs heel nabij Laren, met een stok gymnastiseeren, enz. Kreeg dan de patiënt harde koorts, dan kreeg hij weer een koude afwassching en de temperatuur daalde; kreeg hij het dan weer koud, dan kroop hij maar weer achter de warme kachel.

Dat het zoo niet lang kon duren was duidelijk en ofschoon de moeder telkens en telkens weer, onder de hevigste scènes, op Sanatorium of Docter aandrong, niets mocht baten; fier stond dan zijne vrouw daar en wist 't best wat goed voor haren man was.

Nu, na 8 maanden. is de 27-jarige jonge man overleden en vraag ik een ieder in gemoede af, of het niet zeer zelden voorkomt, dat eene longlijder in 't eerste stadium, overgehouden uit de typhus, reeds zoo spoedig bezwijkt.

M. i. is dit *alleen* te wijten aan de *behandeling*, het docteren zonder bevoegd geneesheer en maak ik er de natuurgeneeswijze een beslist verwijt van, aangenomen dat het eene geneesmethode is, dat zij dergelijke eigendunkelijke onverantwoordelijke handelwijzen in de hand werkt, door 't uitgeven van boeken, die evenals Pinkpillen enz. voor *alles* goed zijn en den bevoegden geneesheer van den patiënt verwijderd houdt."

Nog slechts enkele dagen was het Maandblad verschenen of mij bereikte de volgende briefkaart:

„Mijn Heer, door deze verzoek ik u of u niet zoo vriendelijk zou willen zijn mij eenige blaadjes tegen de Kwakzalverij te zenden zoo het kan gaarne zes of meer om reden, dat er een stuk in geplaatst staat uit Bussum daar mijn zoon op zoo een beklagenswaardige wijze bij zijn ziekte is behandeld zou ik gaarne allen, die daar deel aan hebben van die bladen sturen; mogt het met kosten gepaard gaan als u dan maar zoo goed wil zijn het bedrag op te geven dan zal ik het u met postwissel doen toekomen, in de hoop dat u zoo vriendelijk zal willen zijn het laaste uitgekomen nr. 2 te doen toezenden. Noem ik mij in afwachting

Mej. J....."

Het was een droeve steun in onzen strijd, doch een beschamend voorbeeld voor velen, deze ontvangen briefkaart van die arme moeder, die na te vergeefs op andere hulp te hebben aangedrongen, haar zoon had zien uitteren en eindelijk sterven, doch wier echt menschelijke ziel in haar diepen rouw haar aandreef het hare te doen, opdat althans andere lijders behouden mochten blijven.

J. VAN RIEL.

Amsterdam, 10 Dec. 1910.

De Leydse Courant van vroeger — en de Leidsche Courant van heden.

De tegenwoordige courant weigert alle kwakzalvers-advertenties. Dat dit vroeger niet het geval was moge blijken uit onderstaanden afdruk:

A°. 1769. N°. 5

LEYDSE Maandagse Courant.

Wat kwakzalversmiddelen kosten.

Verleden jaar verscheen een Engelsch boekje, getiteld: „Secret Remedies, what they cost and what they contain". — Geheimmiddelen, wat ze kosten en wat ze bevatten. Het is bij honderden verkocht, verklaarbaar door het feit dat jaarlijks bijna 40.000.000 gulden aan kwakzalversmiddelen in Engeland wordt uitgegeven. De nadruk werd in het boekje gelegd op het groote verschil in prijs van de bestanddeelen en het daaruit gemaakte middel. Bezaten echter de middelen, door de schrijvers genoemd, de wonderen en goede eigenschappen, welke de reclame, makende fabrikanten er aan toeschrijven, vele zouden dan, niettegenstaande dit verschil in prijs, niet te duur betaald zijn. Maar de reclame zelf en de leugen, de reclame, zooals deze dagelijks onder de oogen van een dom en onnadenkend publiek worden gebracht, maken, dat kwakzalversmiddelen oneindig veel meer kosten aan de gemeenschap dan de millioenen, die er jaarlijks voor worden uitgegeven.

Door het noemen en beschrijven van kwalen in advertenties en ingezonden mededeelingen van nagenoeg alle couranten, door het opblazen van onbeteekenende verschijnselen tot voorteekenen van ernstige ongesteldheden hebben de kwakzalvers willens en wetens menigeen tot een onherstelbaren ingebeelden zieke gemaakt.

Door herstel te belooven aan zieken, wien een oordeelkundig en verstandig ingrijpen van den geneesheer verlichting en genezing had kunnen geven, heeft de kwakzalver het inroepen van deskundige hulp in vele gevallen in die mate vertraagd, dat de kans op redding verloren is gegaan.

Door gebruik te maken zonder noodzaak bij onbeteekenende ongesteldheden van heftig werkende geneesmiddelen als morphine, opium, cocaïne en vele andere heeft de kwakzalver vele personen verslaafd doen raken aan deze middelen en hebben ze zoo aan leven en levensgeluk hunner slachtoffers onherstelbare schade berokkend.

Wat kwakzalversmiddelen kosten is niet in geld uit te drukken.

P. VAN DER WIELEN.

Amsterdam, Dec. 1910.

CORRESPONDENTIE.

Uithoofde van den Nieuwjaarsdag verschijnt dit no. iets later dan gewoonlijk.

— Verschillende stukken die, wegens den aard van dit propaganda-no. daarin geen plaats konden vinden, worden in het volgend no. opgenomen.

T. E. v. D. te *G.* Volgens WITTSTEIN zijn de *Dr. J. J. Hoh's Pectorinen* tabletten, bestaande uit *suiker, meel* en *dextrine.*

J. de W. te *H.* Wij stellen volkomen vertrouwen in het voor ons verrichte onderzoek. Ook wij vinden die verschillende opgaven omtrent de samenstelling van de asthmamiddelen erg vreemd en kunnen alleen de gevolgtrekking maken, dat die samenstelling nu en dan verandering ondergaat.

K. R. te *P.* Dank voor uw schrijven. Proefflesschjes en brochures van die *Sirop Famel* zijn aan de meeste geneeskundigen toegezonden. Het schijnt ons een middel toe, dat wij tot de specialités rekenen (de samenstelling wordt trouwens bekend gemaakt) en zoolang er alleen bij de medici en nog niet bij het groote publiek en in de dagbladen reclame voor wordt gemaakt, willen wij het niet als kwakzalverij beschouwen.

NAAMLIJST

VAN DE LEDEN DER

Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

OP 1 JANUARI 1911.

Totaal 781 leden.

DAGELIJKS BESTUUR:

Mr. P. W. de Koning, Advocaat te Amsterdam, *Voorzitter*.
Mr. A. Lind, Advocaat, Amsterdam.
E. J. Abrahams, Arts, Amsterdam, *Secretaris-Penningmeester*.

ALGEMEEN BESTUUR:

Mr. P. J. M. Aalberse, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden
Mr. J. L. F. Bohtlingk, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam.
Mr. A. A. Cnopius. Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht.
J. M. van Elk, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde.
Ds. F. C. Fleischer, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk.
C. Nannes Gorter, Journalist, Alkmaar.
P. Keg Cz., Postdirecteur Middelburg.
J. van Riel, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam.
Dr. G. Romijn, Inspecteur van de Volksgezondheid, te 's-Hertogenbosch.
H. van Gelder, *Redacteur*.

NEDERLAND.

EERELEDEN:

Dr. G. W. Bruinsma, te *Teteringen* (*bij Breda*).
Dr. Vitus Bruinsma, te *Lochem*.
G. B. Schmidt, te *Amsterdam*.

GEWONE LEDEN:

Aalsmeer.
E. A. J. Bon, arts.
J. M. Neomagus, notaris.
W. Snethlage, arts.
Aalten.
H. J. der Weduwen, arts.
Achtkarspelen.
Gezondheidscommissie.
Alblasserdam.
Afd. IJsel, Noord, Alblas, Lek der Ned. Maatsch. t. Bev. d. Geneesk.
Alkmaar.
Dr. J. Degenaar arts.
R. J. van der Heyde, arts.
C. L. Molenaar, apotheker.
C. Nannes Gorter, journalist.
B. Schouten, Apotheker.
A. H. Teljer, apoth.
Mevr. M. E. van Tienhoven-Muijsken.
Dr. J. W. Wicherink, arts.
Almelo.
Mr. P. S. Gerlings, subst.-offic. v. justitie.
Dr. O. J. Risselada, Dir. d. H. B. S.
Almen.
Mevr. C. E. v. d. Honert.
Ameide.
F. J. van den Berg, arts.
Amersfoort.
Gezondheidscommissie.
Dr. P. A. F. Groneman.
J. C. Rolandus Hagedoorn, arts.
C. M. M. Vermolen, apotheker.
Amsterdam.
E. J. Abrahams, arts.
C. M. Pleyte d'Ailly.
Dr. P. J. Barnouw.
Dr. F. Basenau.
J. Blaauboer Jzn., apotheker.
P. Berns, arts.
Dr. Ch. Bles, arts.
Mr. L. J. Blijdestein, griffier bij het kantongerecht no. IV.
G. A. Nering Bögel.
P. H. Bon, apotheker.
Dr. W. G. Bouman, arts.
N. M. Bouvy & Zoon, apothekers.
G. Brink Bzn., Mevr. wed.
J. M. G. van den Brink, arts.
Dr. Joh. Ch. E. Bückmann, leeraar aan het gymnasium.
J. M. Bührmann, fabrikant.
Prof. Dr. H. Burger,
Dr. P. W. C. M. Busch, arts.
S. J. W. van Buuren.
Dr. J. van Campen, arts.
L. C. W. Cocx, apotheker.
Mej. S. Con, apotheker.
H. L. Coopman, arts.
Prof. S. Mendes da Costa.
A. Cijfer, arts.
Dr. F. Daniëls, Dir. O. v. Gez. 1e kl.
C. L. Deijll, arts.
Dr. G. Dornseiffen, arts.
Dr. J. J P. van der Eijden.
J. A. Fortuyn.
B. N. Frank, tandarts.
A. Frederikse, arts.
S. S. Galleé, apotheker.
H. van Gelder, dirig. mil. apoth.
Ad. Goldberg, commissionair.
Dr. J. G. Gohl, arts.
Mevr, B. Th. Haver.
Dr. Hk. Th. Herman, arts.
Dr H. D. de Haas, arts.
F. de Haas, apotheker.
A. Harmens Wzn., Bureau Chem. onderzoek.
Dr. J. F. H. Hammacher.
Dr. J. Hartog, arts.
H. Hempenius. apotheker.
Jos. Hess, Comm. in effecten.
E. van der Hoop, arts.
B. J. Hornstra.
Dr. S. van der Horst.
A. Huender, apotheker.
Mej. C. Hugenholtz, apoth. Wilhelmina Gasthuis.
Herman G. Jurriaans.
C. J. v. Ledden Hulsebosch, apoth.
V. van Itallie, apotheker.
Dr. N. M. Josephus Jitta, wethouder.
M. de Jong, apotheker.
J. Jonkman, apotheker.
Bernard Kanis, administrateur.
W. R. van de Kasteele, arts.
B. A. van Ketel, apotheker.
A. Koek, apotheker.
Dr. Kortenhorst, arts.
B. van Marwijk Kooij.
Dr. D. H. Koetser, arts.
J. C. Filedt Kock, apotheker.
Mr. P. W. de Koning, advocaat.
P. J. Kruysse, apotheker.
G. G. Lambers, apotheker.
Mej. Dr. C. C. de Lange, arts.
Mr. E. van Lennep.
Mr. Alfred Levy, advocaat.
Mr. A. Lind, advocaat.
W. v. d. Linden, apotheker.
D. J. E. Mac Leod, off. v. gez. 1e kl
J. P. v. d. Marel, milit. apoth.
Dr. P. F. J. Ter Maten.
Dr. G. Ter Meulen.
Dr. L. C. v. d. Meulen, arts.
M. J. Michel, apotheker.
Mr. V. K. L. van Os, advocaat.
A. Otto, apotheker.
Dr. C. N. v. d. Poll, arts.
L. P. G. Postema, med. doct. arts.
Dr. W. C. Posthumus Meyjes.
E. Mogendorff, arts.
Dr. P. Muntendam.
Dr. L. J. J. Muskens.
Ned. Maats. t. bev. d. Geneesk.
Ned. Maats. t. bev. d. Pharmacie.
Ned. Tandmeesters-Vereeniging.
Pharm. Ver. Luctor et Emergo.
Pharm. Galenisch Laboratorium.
M. J. van der Plaats, apotheker.
Mr. Th. B. Pleyte, advocaat.
Jacobus Polak, apotheker en scheik.
W. F. Prive, mil. apotheker.
J. A. Quanjer, arts.
Redert, apotheker.
Dr. A. W. van Renterghem.
J. van Riel, Dir. milit. apotheker.
Dr. D. A. van Riemsdijk.
P. L. A. Roldanus, apotheker.
G. H. Roll, geneesheer.
Dr. P. F. v. Hamel Roos, Bureau chem. onderz.
Dr. N. J. Rooswinkel, arts.
A. J. Rijk.
H. van 't Sant, apotheker.
G. Schippers, apotheker.
Dr. J. Schrijver.
Mevr. M. Schmitz—Rochussen.
Mevr. Scholten—Commelin.
H. J. M. Schoo, arts.
Dr. S. Simons, arts.
E. Th. Smeets, contr. bij het kad.
Dr. S. H. Solkes.
Dr. K. A. Spanjaard, arts.
J. Stärcke, arts.
Dr. M. L. v. d. Stempel, arts.
Dr. B. H. Stephan, arts.
W. S. Stüven, veearts.
J. F. Suyver, apotheker.
Dr. E. J. Swaab
W. N. Swets, arts.
Joh. Jelgerhuis Swildens, apoth.
J. Th. Tinkelenberg, apotheker.
Prof. Dr. Hector Treub.
Jhr. H. Trip Jr.
J. W. v. d. Valk Jr., arts.
P. Verhagen, arts.
W. A. Vermaas, arts.
H. C. Visser.
P. C. Vlaanderen, arts.
P. N. de Vries Jr.
G. P. H. Vriens, apotheker.
H. M. C. Wellinghuyzen, fabrikant.
Hendrik Wertheim, notaris.
Prof. Dr. J. R. A. Wertheim Salomonson.
Wijnhoff en Van Gulpen, handelsscheikundigen.
P. van der Wielen, Hoogleeraar Artsenijbereidkunde.
P. A. de Wilde, arts.
J. J. S. R. Zimmerman.
Andijk.
Dr. J. A. L Heenk, arts.
Apeldoorn.
A. A. Bonnema, apotheker.
Mevr. A. G. Kerkhoven—Wijthoff.
P. Persijn, apotheker.
L. Pot, arts.
Dr. A. Zaaijer.
Arnhem.
Dr. G. J. M. Couvée, arts.
Mej. M. M. Couvée.
Mr. F. O. v. d. Dussen, rechter i. d. arr.-rechtbank.
Th. Hillen, apotheker.
Mej. G. Jongbloed, gemeente apoth.
Dr. P. W. Meihuizen, arts.
J. D Ninak Blok, arts.
Dr. A. E. Post, oud-insp. geneesk. staatstoezicht.
Dr. W. Renssen, arts.
Dr. R. J. Roelofs, arts.
Mr. J. J. S. baron Sloet.
Adr. Spruyt, apotheker.
Dr. J. Tjaarda.
Mr. D. J. Mom Visch.
Assen.
Dr. H. Anema, arts.
J. Bolt, arts.
Mr. A. Hilbingh ten Oever.
Dr. R. Upey, off. van gezondh.
Avenhorn.
R. Geel, arts.
Afd. Westfriesl. v. d. Ned. Mij. tot bev. der Geneesk.
Axel.
J. C. Bom, arts.
G. P. Ittmann, arts.
Baarn.
Dr. P. V. Astro, arts.
D. Bierhaalder, apotheker.
Gezondheidscommissie.
Rud. Heijbroek, arts.
Mej M. C. Julius.
Dr. F. J. A. Muysken, arts.
Dr. J. C. Overduin.
Dr. A. J. A. Thomas, arts.
Barendrecht.
Dr. J. van der Meulen, arts.
Gezondheids-Commissie.
Beekbergen.
Dr. A. N. Nolst Trénité.
Beek bij Nijmegen.
G. V. H. Wendelaar.
Bemmel.
J. Poell Jr., arts.
Bennebroek.
A Kouwenaar, arts.
Bergen op-Zoom,
Leesgezelschap Bergen-op-Zoom.
J. C. de Meulemeester, arts.
L. J. Röhner, milit. apoth.
Berkel (Z.-H.)
Dr. H. J. J M. Moet.
Beverwijk.
A. Donker, apotheker.
Dr. A. Schucking Kool.
De Bilt.
K. J. Lette, arts.
Dr. H. W. Melchior, arts.
M. W. H. Werken.
Blaricum.
Mevr. Siedenburg.
Bloemendaal.
Dr. D. Bakker, arts.
J. H. A. A. Kalff, koopman.
Adr. Stoop.
Dr. W. Rutgers v. d. Loeff, arts.
Blokker.
Dr. W. L. L. Carol.
Afd. Westfriesl. v. d. Ned. Mij. tot bev. der Geneesk.
Bodegraven.
L. C. G. Douwes Dekker, apotheker.
Dr. M. Marsman.
Bolsward.
H. Beekhuis, arts.
K. van Ringh, apotheker.
Boxmeer.
Gezondheidscommissie.
A. Smeets.
Bozum.
J. H. Regenbogen, arts.
Brakel.
J. J. Warnsinck, arts.
Breda.
J. A. J. Bruinsma.
Geneeskundig Leesgezelschap.
J. E. H. v. Waegeningh, mil. apoth.
H. H. P. de Wit.
Breukelen.
Dr. Joh. Keijzer, arts.
Brielle.
Gezondheids-Commissie.
Brummen.
Dr. A. S. de Bruyn.
Buiksloot.
S. van Kempen, arts.
Burg (Texel.)
A. Wagemaker, arts.
Burum (Fr.)
Dr. W. H. Meihuizen, arts.
Bussum.
Dr. J. P. v. d. Berg.
Dr. D. W. de Jong, arts.
C. J. Koning, apotheker.
J. J. Persant Snoepp.
Dedemsvaart.
Th. Ruys, arts.
Delft.
C. A. v. Greuningen, apotheker.
J. A. Straman, apotheker.
Denekamp.
A. J. Hondelink, arts.
Deventer.
Gezondheids-Commissie.
Dr. P. van Delden Sr.
P. Volders, apotheker.
Dieren.
Leesgez. Elk wat wils.
Doesburg.
Dr. J. Brand.
Doetinchem.
W. W. Huber Noodt, arts.
Dongen.
C. J. Maassen, geneesheer.
Dordrecht.
Mij. ter bev. der Geneeskunst.
Mr. P. Blussé van Oud-Alblas, adv.
Depart. Dordrecht der Mij. ter bevord. der Pharmacie.
P. A. Giltay, apotheker.
S. M. Hugo van Gijn,
Jan Hordijk Jzn., fabrikant.
A. J. Lebret, fabrikant.
Mr. A. A. Moll, advocaat en proc.
Dr. H. W. van Rhijn, arts.
M. L. C. Staring, oud-maj. d. art.
J. J. Visser, arts.
Doorn.
M. J. van Dam, arts.
Dronrijp.
Dr. H. J. Offerhaus Hzn., arts.
Dr. D. A. van der Weide.
Edam.
Dr. F. Riet, arts.
Witte Kruis.
Ede.
Dr. C. A. W. Meyer.
Eefde.
J. M. van Elk.
Dr. J. v. d. Hoeven, arts.
Eelde.
Dr. A. Hesselink.
Eerbeek.
Mej. J. Staring.
Eindhoven.
J. A. H. Rijke, apotheker.
Elst.
Het Gemeentebestuur.
Enkhuizen.
Gezondheids-commissie.
Enschedé.
G. Baurichter, apotheker.
Abr. Ebeling.
H. Sijtsema, apotheker.
Justus Weyl, koopman.
Ezinge.
J. A. Schleurholtz, arts.
Garmerwolde (Gr.)
J. H. v. Heijningen Nanninga, arts.
Geldermalsem.
Dr C. D. Cramer.
Giessen Nieuwkerk.
W. C. Rensen, arts.
Ginneken en Omstreken.
Gezondheids-Commissie.
Goes.
Dr. J. L. Goemans.
J. J. Ochtman.
Gorinchem.
Afd. Mij. ter bev. der Geneeskunst.
Gorredijk.
G. Zwart, apotheker.
Gouda.
Gezondheids-Commissie.
Dr. A. Montagne.
Gouderak.
Dr. F. Beekenkamp.
Grave.
Het Groene Kruis.
's Gravendeel.
J. Bossers, geneesheer.
's Gravenhage.
A. van Andel.
W. M. H. Anten, gep. kap. d. inf.
A. Th. Baert.
Mr. J. H. de Bas, advocaat.
J. Blomberg Jr., apotheker.
H. J. A. Borst Pauwels, apotheker.
A. C. v. d. Bijllaardt, Jr., apoth
C. P. v. d. Bijllaardt, apotheker.
P. J. van den Burgh, oud-Burg.
Mr. P. A. Callenfels, advocaat.
J. W. del Campo, gen. Camp.
Dr. G. D. Cohen Tervaert, arts.
Dep. d. Maatsch. t. b. d. Pharm.
Mr. W. Dolk.
J. H. L. Drecknieyer.
Prof. Mr. H. L. Drucker, Lid 2e Kamer der Staten-Generaal.
J. Dijk.
W. S. A. van Eck, notaris
W. van Eeden, apotheker.
Dr. D. W. Ekker, arts.
A. M. van Embden.
W. F. van Essen, mil. apoth.
Dr. C. J. L. Feith.
E. A. Grasstet.
Dr. J. R. van Geuns, art.
Dr. G. A. de Geus.
B. M. Gratama, ing. bij de Ned. Ind. Spoorw.-Mij.
Dr. J. de Groot, arts.
Dr. E. H. Halbertsma, Dir. O. v. G.
H. Rolandus Hagedoorn.
G. N. H. Schultz van Haegen, oud-ritmeester bij de huzaren.
Dr. C. E. Heinsius, arts.
Arthur Herckenrath, tandarts.
J. J. Hofman, apotheker.
Dr. H. M. Hijmans, arts.
C. Hijmans, arts.
M. L. Q. van Ledden Hulsebosch inspect. v. d. Volksgez.
A. J. van Huffel Jr., apotheker.
W. G. J. Jaarsveld.
Dr. A. J. Jelgersma, arts.
M. de Jong, apotheker.
J. W. R. Koch, arts.
Dr. A. A. Korteweg, arts
Mevr. Wed. D. Laan.
R. H. Laverman, apotheker.
A. M. van Laethem.
Dr. G. W. S. Lingbeek, arts
C. Mensink, tandarts.
Dr. N. C. Mulder, arts.
J. Oostra, arts.
Mr. C. W. J. J. Pape.
Mr. C. P. D. Pape.
A. Pleijsier, arts.
Dr. G. Prins, arts.
Jhr. Dr. N. F. C. Pompe v. Meerdervoort, arts.
A. A. Regensburg, tandarts.
Dr. N. L. H. Reinders, arts.
Dr. J. M. W. Scheltema arts.
J. F. Schill.
J. J. Schoevers.
Dr. H. B. Semmelink, arts
Jhr. J. W. Six, technoloog.
Dr. W. v. d. Slooten, apotheker.
Dr. L. H. Slotemaker.
E. Sijbolts, apotheker.
J. A. v. d. Tooren, apotheker.
J. C. van den Tol.
Dr. A. Tuckermann, arts.
F. R. Vechtman, apotheker.
A. Veenhuysen.
Mr. J. D. Verbroek, advocaat
Dr. G. J. Wijchgel.
C. W. de Vos.
Groningen.
Dr. M. Bolt.
Dr. L. Bouman.
T. E. van Dijk, apotheker.
J. Gruno, fabrikant.
Dr. H G. Hamaker, arts.
Dr. H. Kremer, arts.
Mr. L. B. Lohmann, rechter.
Prof. Dr. G. C. Nijhoff
M. J. Schröder, apoth.-Ziekenhuis
H. J. Sicman.
Prof. Dr. K. F. Wenckebach.
Grouw.
Dr. A. Prins, arts.
Grijpskerk.
Afd. Het Groene Kruis.
Gulpen.
Gezondheids-Commissie.
Haarlem.
Dr. A. N. Dinger, arts,
R. Duijm, apotheker.
Mevr. L. L. Bierens de Haan, geb. Van Leeuwen.
S. W. Hoekstra, makelaar.
P. J. Honoré Metz.
Mr. W. H. Hoyer, subst offi v. Just.
Dr. L. C. Kersbergen, arts.
Dr. H. Kikkert Czn., arts.
Dr. A. E, Ten Oever, arts.
J. E. van Schalkwijk, secr. der gem Spaarndam.
J. C. Tadema.

G. Noist Trenité, leeraar H B. S.
J. Waller Zeper, arts.

Haastrecht.

F. L. Deterding, arts.

Hallum (Fr.)

A. Cannegieter, arts.

Hardegarijp.

P. G. Bontekoe, arts.

Hattem

Gezondheids-Commissie.

Hedel.

H. Reid, arts.

Heemstede.

Dr. E. A. H. Droog, arts.
E. L. Glinderman.
C. J. C. Burkens, arts.

's Heer Arendskerke

H. van Iwaarden, arts.

Heerenveen.

J. Hepkema, uitgever.
Dr. G. van Schouwen, arts.

Heerlen.

Gezondheidscommissie.

Heinekenszand.

Dr. A. J. W. Hoorweg.

Heinenoord.

A. de Reus, arts.

Helder.

Gezondheidscommissie.
F. M. Rasker, mil. apoth. K. N. M.

Hellendoorn.

Dr. B. H. Vos, arts.

Hellevoetsluis.

P. Geerke, off. van gez.
L. D. van Hengel, off. van gez.

Hem.

J. de Wit, arts.

Hendrik-Ido-Ambacht.

D. J. Kamberg, arts.

Hengelo (O.)

G. O. D. Dikkers, fabrikant,
R. A. de Monchy.
Mevr. D. W. Stork.

's Hertogenbosch.

H. van Baer, apotheker.
Gezondheids-Commissie.
Dr. G Romijn, inspect. van de Volksgezondheid.

Heteren.

R C. Suijling, med. doct. en arts.

Heusden.

Gezondheidscommissie.

Heythuizen.

J. D. Smits, arts.
D. Heinike, arts.

Hillegom.

C. J. Kleijn, arts, oud-offic. v. gez. 1ste kl. K. N. M.

Hilversum.

A. H. M. v. d. Bergh, apotheker.
G. Groeneveld, apotheker.
A. J. v. Heemskerk Düker, apoth.
R. Ledeboer, gemeente-ontvanger.
Maatschappij ter bev. der geneeskunst Gooi en Eemland.
Mej. R. S. Meijer.
A. F. Meijer, arts.
Mevr. C. W. C. v. d. Meulen—van Manen.
Dr. M. Niemeijer, arts.

Hoek (Zeeland).

Afd. Zeeuwsch Vlaanderen O. D. der Mpij. t. Bevord. d. Geneesk.
L. A. J. Deyer. arts.

Hoofddorp.

Dr J. Nanninga, arts.

Hoogeveen.

J. R. Meijeringh, arts.

Hoorn.

G. J. de Boer, arts.
G. H. van Hoolwerff, apotheker.
F. M. de Leur, veearts.

Huizum (Fr.)

Dr. W. Sinninghe Damsté, arts.

Hulst.

Gezondheidscommissie

Kamerik.

K. P. van Deinse, arts.

Kampen.

P. Butter, arts.
Het Groene Kruis.

Katwijk aan Zee.

Dr. D. L. van Elk, arts.
H. E. de Ruiter Zijlker, arts.
Dr. A. J. v. Walsem.
H. G. Jonker.

Katwijk aan den Rijn.

J. Huetingh, arts.

Kethel (Z.-H.)

G. Sauer, arts.

Kinderdijk.

Jan Smit V.
J. M. Prins Visser, ingenieur.

Klundert.

Dr. B. J. Holster.

Kortgene.

J. W. Brouwer.

Koudekerk (bij Leiden)

W. A. Baar, arts.

Krimpen a. d. IJsel.

W. M. Blom, arts.

Laren (N.-H.)

H. G. Willenborg, arts.

Leek.

Dr. W. H. Mansholt.

Leeuwarden.

Jhr. Mr. A. E. v. Boelens. v. Eysinga.
Mr. A. Menalda Hz.
Mr. J. D. v. d. Plaats.
Dr. J. A. Römer, arts.
A. E. Sissingh, arts.
C. J. de Vogel, apotheker.
Afd. v. d. Prov. Fr. Werkl.-Ver.

Leeuwen.

Dr. A. W. van Haagen.

Leiden

Mr. P. J. H. Aalberse.
Mr. M. d'Aumerie.
J. G. van Es, arts.
Dr. J. P. L. Hulst.
Prof. dr. L. van Itallie.
Gezondheids Commissie.
P. Kingma-Boltjes, arts.
Dr. van Lier.
J. H. Rodbard.
W. F. Rutgers v. d. Loeff.
H. P. Veldhuisen.

Lekkerkerk.

J. van Dijk, arts.

Lent (bij Nijmegen).

F. C. Kuipers, arts.

Leur.

F. B. A. M. Hohmann, arts.

Lexmond.

P. Bon, arts.

De Lier.

P. van der Marel, arts.
Het Groene Kruis.

Lisse.

D. Blok. arts.

Lith.

J. Wiegersma, arts.

Lochem.

J. A. ten Bokkel Huinink, arts.
Mej. F. J. van Uildriks.
W. Wybrands, arts.

Losser.

J. G. Frederiks, arts.

Lunteren.

Dr. W. C. Kimmijser, arts.

Maasland (N.-H.).

Dr. H. C. Sonneveld.

Maarssen.

Dr. Ritzema, arts.

Maassluis

Dr. H. J. M. Boonacker, arts.

Maastricht.

Loge „La Persévérance."
L. J. Nijst, arts.
A. H. Schmedding, arts.
Dr. D. Brocx, arts.

Makkum.

Dr. W. Driendijk, arts.
E. Heckman, apoth.

Marsum (Fr.)

H. Reitsma, arts.

Meerkerk.

B. H. van Nes, arts.

Meppel.

Dep. Mij. tot Nut van 't Algemeen.
Gezondheids-Commissie.

Middelburg.

Gezondheids-Commissie.
J. C. v. d. Harst J.Jzn., apotheker.
L. K. v. d. Harst J.Jzn., apotheker.
P. Keg, Cz., directeur posterijen.
M. J. Pienbroek, apotheker.

Middelharnis.

C. J. H. v. d. Broek.
Gezondheids-Commissie.

Milligen.

Dr. B. ter Cock, arts.

Naaldwijk.

Dr. J. Snellen van Vollenhoven.
Dr. P. Timmers, arts.

Neuzen.

Gezondheids-Commissie.

Nieuwendam.

P. J. J. Honig, arts.

Nieuwenhoorn.

Dr. C. van der Sluijs, arts.

Nieuw- en St. Joosland.

B. F. Catz, arts.
Groene Kruis.

Nieuwe Tonge.

C. van Gelder, arts.

Nieuwleusen.

A. van Scherpenzeel, notaris.

Numansdorp.

C. Flohil, arts.

Nunspeet.

Dr. J. Schut, arts.
Dr. J. Schut, arts.

Nijmegen.

Dr. J. P. S. Berends Sr.
Dr. L. P. J. Berends Jr.
F. W. J. v. d. Brink, tandarts.
Dr. C. J. van Duijl.
J. W. Engels, arts.
J. C. Hertstein, arts.
Dr. W. J. Kolff.
G. Ph. G. Moeijs, apotheker.
Dr. N. Munk, arts.
G. J. W. Rosenkranz, ctr. v.h. kad.
Dr. H. L. Visser, apotheker.
W. F. A. Wijnen, tandarts.

Nijkerk o/d. Veluwe.

P. N. van Lit, arts.

Niekerk (Gron.).

P. Nauta.

Niewolde.

Dr. H. H. F. Bekenkamp.

Oegstgeest.

D. Timmermans, arts.

Oldehove (Gr.)

E. Boerma, arts.

Oldenzaal.

L. A. de Vries, arts.

Ommen.

Dr. C. J. Warnsinck, arts.

Oostburg.

Dr. C. Prey Jr., apotheker.

Oost- en West Souburg.

C. E. Plugge, arts.

Oost-Kapelle (Z.)

W. Bal. arts.

Ossendrecht (N. Br.)

A. L. v. d. Lek, arts.

Oud-Beijerland.

Dr. K. Lodder.
Groenewoud, arts.

Ouddorp (Flakkee).

K. C. Crucq, arts.

Oude Wetering.

Dr. N. v. d. Koogh.

Oudewater.

Afd. Groene Kruis.

Ouwerkerk a. d. IJssel.

C. J. Gorter, arts.

Overschie.

Dr. C. van Schouwen.

Papendrecht.

Dr. E. Brandts.

St. Philipsland.

A. Leon van Eldik, arts.

Polsbroek.

J. Baart de la Faille, arts.

Poortugaal.

Dr. K. R. Rootzant, arts.

Princenhage.

Dr. M. Batenburg, arts.

Purmerend.

K. van Giffen, apotheker.
Dr. H. C. Maats, arts.
Dr. J. J. Maats.

Putten.

M. C. G. Middelburg.

Raamsdonksveer.

C. Gutteling, arts.

Rauwerd.

Gezondheids-Commissie.

Reeuwijk (bij Gouda).

J M. van Staveren, arts.

Renesse.

W. F. del Campo, notaris.

Rhenen.

J. J. Post, apotheker.

Ridderkerk.

C. H. Nijkamp, arts

Roermond.

F. A. Haan, apotheker.
Dr. J. L. Herten.
Jhr. Mr. Louis Michiels v. Kessenich.
Th. Paulussen, officier v. gez.

Rozendaal.

Gezondheidscommissie.

Rotterdam.

Mr. A. C. v. Blommestein, adv. en proc.
Mr. C. H. B Boot, off. v. justitie.
Mr. W. P. R. Bouman, subs. off. v. j.
Mr. J. L. P. Böhtlingk, subst.-off. v. justitie.
A. S. Briedé.
D. H. Brinkhorst, arts.
J. Bulterman & Zn.
C. A. v. Buuren v. Heyst.
Dr. F. G. Cornelis, arts.
Dr. A. W. W. M van Deventer, dir. off. v. Gez. K. N. M.
Dr. J. M. Dutilh, arts.
H. G. Enklaar, off. van gezondh.
Dr. C. Fehmers.
W. H. J. Gantvoort, apotheker.
C. Groenewegen, arts.
Dr. I. J. Hage, arts.
G. L. v. d. Hoek.
J. N. Huysman, arts.
Mr. Kneepkens, ambt. O. M. bij het Kantongerecht.
Dr. T. Lycklama à Nijeholt.
J. H. M. Luts.
J. L. J. M. Maas, apotheker.
Dr. L. B. de Monchy, arts.
Dr. D. Neurdenberg, arts.
Dr. R. P. Offringa, arts.
J. C. Pelle, apotheker.
M. Polak, arts.
V. Winkler Prins, arts.
R. F. H. de Richemont, apotheker.
H. van Roijen, arts.
Dr. F. A. K. Rombach.
Dr. M. B. Romeny.
Mej. G. M. Rueb.
Rijks-Seruminrichting.
Van Schaick & Baljon, kooplieden.
Mej. M. Snellen.
Maurice Son, tandarts.
Dr. P. Spaapen, arts.
Mej. Christina Stronck, apotheker.
C. L. W. Stutterheim, apotheker.
D. Teessen, apotheker.
P. Schrameier Verbrugge, notaris.
Dr. P. A. Vos. apotheker.
Dr. F. Westerman, arts.
K. J. Wijlacker, dir. ziekenfonds.
A. J. Wijnne, gemeente-apotheker.
H. C. Zeelt, apotheker.
D. J. Zwaan.

Ruurlo.

H. W. C. E. Hofstede, arts.

Schagen.

Gezondheids-Commissie.

Scharmer (gem. Slochteren.)

H. J. Fockens, arts.

Scheveningen.

C. van Altena, arts.
N. Bennema, apotheker.
Dr. A. Brester.
J. E, Brouwer, arts
J. van Buuren, apotheker.
M. den Heijer, apotheker.
Dr. C. Oorthuys.

Schiedam.

A. Gouka, apotheker.
Dr. C. J. Vaillant.

Schildwolde (Gr.)

Dr. M. J. Adriani.

Serooskerke (Walcheren.)

H. G. J. van den Bosch, arts.

Sleen.

F. A. van Riemst.

Sliedrecht.

F. J. v. d. Berg, apotheker.
Gezondheidscommissie.
Dr. A. Prins de Raat, arts.
Dr. P. Langeveld, arts.
Afdeeling v. den „Volksbond."

Sneek.

B. J. Boerrigter, apotheker.
IJ. van der Feer, apotheker.
Gezondheidscommissie.

Soest.

Het Gemeentebestuur.
H. P. Schoonenbeek, arts.

Spaarndam.

W. Nije, arts.

Spanbroek.

Dr. G. C. van Balen Blanken Jr., arts.

Stolwijk.

S. Bijlsma, geneesheer.

Stiens.

H. Hooghoudt, arts.

Terborg.

N. P. Brunt. arts.

Ternaard.

Dr. P. de Jager.

Tilburg.

M. J. M. Bijvoet, apotheker.
Th. N. Cloosterhuis, apoth.
J. I. Keijzer, apotheker.

Twisk (N.-H.)

Witte Kruis.

Ubbergen.

Gezondheids-Comm ssie.

Uden (N.-B.)

Dr. P. F. A. Peters, arts.
Jos. Schoenmakers, fabrikant.

Uithoorn.

Afd. „Witte Kruis".

Utrecht.

Mevr. A. C. Alblas-Sorber, apoth.
Dr. Ch. Ali Cohen,
J. Bartolotti Rijnders, dir. officier van gezondheid.
Jan Wefers Bettink, fabrikant.
Dr. C. W. Broers, arts. off. v. gez.
Mr. A. A. Cnopius, subs.-off. v. just.
J. van Dam van Isselt, voorzitter Centr. Gez. Raad.
Dr. B. Freriks, arts.
G. van Gangelen, arts.
Gezondheids-Commissie.
J. Grijns, arts.
S. E. Haagsma, werktuigk. ingen.
N. W. van der Haar, apotheker.
Dr. J. Hartog, arts.
Mr. A. C. Crena de Iongh, Lid Centr. Raad v. Beroep.
Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
Dr. J. Lorié.
J. C. Th. Marius, agent in wetensch. instrumenten.
Mej. M. Myers, apotheker.
P. E. A. Musquetier.
Dr. Y. A. Popta, arts.
Dr. F. A. K. Rombach.
P. Samson, arts.
E. van Schaik.
C. Sleeswijk, apoth.
J. H. K. Smeets, apotheker.
Prof. Dr. C. H. H. Spronck.
T. A. Steensma, arts.
Unitas Pharmaceuticorum.
Dr. L. W. H. C. Werndly, arts.

Valkenswaard.

Groene Kruis.

Veen (bij Heusden.)

J. E. Schmitz, arts.

Veendam.

W. Boer, notaris.
E. Steenhuizen Hz., apotheker.
Dr. Th. Tjabbes, arts.

Veere.

Gezondheids-Commissie.

Velp (bij Arnhem.)

R. Piekema, arts.
P. H de Ruijter.
Mr. de Vos tot Nederveen Cappel.
Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Gezondheids Commissie.

Venhuizen.

M. de Heer Klots, arts

Vianen.

L. A. Baron van Ittersum, notaris.
H. J. Thorbecke, arts.

Vlaardingen.

W. C. v. Dusseldorp Jzn., meelfabrikant, voorz. Gez.-Commissie.
C. M Hoogenboom, arts.
A. Knottenbelt, notaris.
Dr. J. Voogd.

Vlissingen.

A. J. van Ockenburg, apotheker.
C. Sanderse, onderwijzer.

Voorburg (bij 's Hage).

Dr. C. Ten Bosch Az., arts.

Waalwijk

Gezondheids-Commissie.

Waardenburg.

G. J. van Wieringen, arts.

Waddinxveen.

H. Blanken, Johzn., arts.

Wageningen.

C. D. Bergacker, apotheker.
R. van Eck, apotheker.

Wanswerd.

B. Buis, arts.

Warfum.

Mevr. Wed. P. F. Huizinga.

Wassenaar.

Dr. M. Rutgers, arts

Watergraafsmeer.

Ed. Wiener, cand arts.

Weesp.

N. A. Ballintijn, apotheker.
A. A. Knaap, arts.
T. S. v. d. Ley, apotheker.

Westervoort.

J. H. W. Kuneman, arts.

Westwoud.

B. S. H. Stieler, arts.
Dr. J. Peters.

Winterswijk.

Gezondheids-Commissie.
F. C. Fleischer, Doopsgez. pred.
H. J. Manschot, arts.

Wirdum (Fr.)

F. van Setten, arts.

Wissekerke (Z.-H.)

D. J. Helderman, geneesheer.

Wognum (bij Hoorn.)

L. H. W. Janssens, arts.

Workum.

Mevr. Wed. Dr L. A. Æ. Sluiterman.

Wormer (N.-H.)

W. de Booij. arts.

Woubrugge.

W. A. Asman, arts.

Wijchen.

P. Ruijsch van Dugteren, arts.

Wijhe.

Gezondheids-Commissie.

Wijk bij Duurstede.

Dep. der Mij. tot Nut van 't Alg.

IJselmonde.

H. C van den Bijllaardt, arts.

IJselstein.

J. H. Duijvis, arts.
W. Peel, arts.

Zaamslag.

Th. Meinema, arts.

Zaandam.

Gezondheidscommissie.
W. C. Mooij Jr., apotheker.
G. van Sante Bz., apotheker.

Zalt-Bommel.

Gezondheidscommissie.
W. van Tright, apotheker.
Dr. J. de Wit, arts.

Zeist.

C. Guldensteeden Egeling, apoth.
Dr. S. Heeg, arts.
N. A Kortlandt, arts.
Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts.

Zevenhuijzen (Z.-H.)

Dr. H. J. de Witt, arts.

Zierikzee.

Gezondheids-Commissie.

Zuid-Beijerland.

J. P. Groenendijk, arts.

Zuidland.

Groene Kruis.
Weeda.

Zuid-Scharwoude (N.-H.)

C. Rootlieb Jr., arts.

Zutphen.

C. Storm Buijsing, burgemeester.
J. A. W. Kolkman, verpleger.
Dr. J. Oudenampsen, apotheker.
G. L. Tjeenk Willink, oud-apoth.

Zwolle.

Dr L. E. Goester, insp. Volksgez.
R. Meulenhoff, oud-apotheker.

Antwerpen.

Société de Pharmacie.

NED. OOST-INDIE.

Batavia.

W. C. Klaassen, offic. v. gez. 2e kl.
A. T. E. Morel, apotheker.

Kotah Radja.

A. W. Cramer, arts, off. v. gez.
Dr. J. Dekker.

Soerabaia.

D. J. Reese, apotheker.
A. H. Geistdörfer.

Buitenzorg.

Dr. J. Dekker, mil. apotheker.

Probolingo.

D. van Aalst, apotheker.

NED. WEST-INDIE.

Curacao.

G. Buijs, arts, off. v. Gez. 1e kl., K. N. M.

NIEUW GUINEA.

Fak Fak.

G. C. Baggelaar, arts, off. v. Gez.

No. 2. Februari 1911. Oplaag 7000 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; Mr. J. L. F. BöHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; Mr. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, Secretaris-Penningmeester.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Amstel 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, Keizersgracht 373, Amsterdam, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.
Hoofdartikel: De „Knochensetzer" te Gronau.
Berichten: Lezingen over kwakzalverij. — Internat. Comité z. Bekämpf. der Charlatanerie. — Waarschuwing van den burgemeester van Herwijnen. — Hulp van de Gezondheidscommissie te 's-Gravenhage. — De Knochendokter te Gronau. — Kwakzalverij in Duitschland.
Mededeelingen van verschillenden aard; Bestrijding der kwakzalverij. — Wondervoetpleisters. — Waarschuwing tegen Eilers.
Rechtszaken: Een teringgenezer voor het kantongerecht. — Spoorwegambtenaar voor den Hoogen Raad. — De Duitsche homoeopate.
Ingezonden: De uroscoop-dentist Valkenaar.
Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mej. A. M. van Meerten ..... te *Velp*.

De Heeren:

L. Moll ..... „ *Utrecht*.
Aangebracht door den heer E. van Schaik.
J. A. Beekhuis, Arts te ..... *Schermonnikoog*.
Mr. J. Hanegraaff, Subst. off. v. Just. te *Alkmaar*.
G. O. Meulman, Arts ..... te *Goedereede (Z.-H.)*
Mr. L. R. Telting ..... te *Rotterdam*.
Gezondheidscommissie ..... „ *Gorinchem*.
„ ..... „ *Zuidhorn*.
Groene Kruis ..... „ *Delden*.
Groene Kruis ..... „ *Elst*.

Aan de Leden en Abonnées.

Met dit nommer worden de postwissels ter voldoening van contributie of abonnement verzonden.

Even als ieder jaar houdt het bestuur zich voor extra-bijdragen zeer aanbevolen.

E. J. ABRAHAMS.
Secretaris-Penningm.

De „Knochensetzer" te Gronau. *)

Geachte Redactie.

Ge vraagt mij naar de gevaren, welke voor ons Nederlandsch publiek dreigen van de zijde van den Gronauer veearts, die niet alleen de aangeboren heupontwrichting tot zijn speciaal domein schijnt te hebben verkozen, maar ook andere afdeelingen der ledematen-geneeskunde naar zich toe tracht te lokken. De persoon van dezen veearts is mij geheel onbekend; maar evenzeer als ons kwakzalverlievend volk hem ongezien beoordeelt en zelfs wonderen van hem verwacht, evenzeer zal het mij vrijstaan eenige kritiek op hem uit te oefenen uit den door hem geleverden arbeid. Doet men dat met ons artsen niet evenzoo? En hoe doet men dat! Hoe wordt een ernstig arts beoordeeld, die zijn vak verstaat — d. w. z. die van zijn vak kent, wat op dit oogenblik geweten worden kan — die al zijne krachten wijdt aan de verzorging zijner zieken en daaraan zijn gansche leven offert, die niet moede wordt door ingespannen studie de moeielijkheden te bestrijden welke hem dagelijks voorkomen, niet alleen bij die ziekten, waarvoor op genezing niet mag worden gerekend — hoe wordt hij beoordeeld, wanneer hij „aan de eischen van het publiek in een enkel geval" niet heeft voldaan? Dan wordt het goede vergeten en de „verknoeide" patiënt wordt hem al te zeer verweten. Behandelt men zoo den kwakzalver? Vindt men bij den kwakzalver dien ernst bij de behandeling zijner zieken? Vraag het aan Mephistopheles. Hij zal het uitschateren van lachen over zooveel kinderlijkheid van hem, die dat mocht gelooven. En toch is het niet alleen de geheel ongeletterde, die de groote daden van den kwakzalver weet te onderscheiden en de zucht naar beursspekkerij van — en de erbarmelijke schade door denzelfden man over het hoofd ziet. Geen enkel Nederlandsch arts — behalve de enkele, die zich verlaagt tot handlanger van den kwak — die dat niet met smart ondervindt.

Moet men nu ons publiek waarschuwen niet naar Gronau te gaan? Ze gaan immers toch naar dezen onbevoegde, die zoo groote daden weet te verrichten. Waarin bestaan dan deze daden? Hij maakt het den menschen veel gemakkelijker dan wij artsen. Eene ontwrichte heup brengt hij zoo maar even in orde, geen narcose, geen gipsverbanden, dat is allemaal maar onzin en overbodig. Is dat niet iets om publiek te trekken? Wanneer daar nog bijkomt, dat enkele patiënten — vooraf door bevoegde artsen voor ongeneesbaar verklaard — na zijn handgreep beter gaan dan te voren, moet dat geen indruk maken? Het brengen van het ontwrichte dijbeenhoofd van achter naar voor — daarin bestaat 's mans methode — is door niemand minder dan door professor Adolf Lorenz uit *Weenen* aanbevolen voor die kinderen, waarbij het brengen van het gewrichtshoofd in de kom niet lukken wil.

Deze methode mag derhalve niet gelden voor de kinderen waarbij het brengen van het hoofd in de kom *wel* gelukken kan, en dat is daarom de groote meerderheid omdat men met de geneeskundige behandeling niet meer wacht tot de kinderen daarvoor te oud zullen zijn geworden.

Onze Gronauer schijnt te meenen, dat de kleine Hollandsche kinderen voor zijne methode geschikte objecten zijn. Ik heb een klein meisje onder behandeling, dat door hem behandeld en genezen verklaard is vele maanden geleden. Van genezing is geen sprake geweest. In narcose heeft het mij de grootste moeite gekost de zeer hoog opgeschoven gewrichtshoofden van hunne plaats te krijgen, banden en spieren waren zoozeer verkort dat er geen sprake van was in ééne zitting deze hoofden op de goede plaats te houden. Dit later zonder gipsverband te willen bereiken is te onzinnig om ook slechts één oogenblik aan de mogelijkheid daarvan te willen denken. Een tweede meisje, niet veel ouder, was ook behandeld en volgens den vader genezen. Ook bij dit kind was geen sprake van genezing.

Wat moet men nu denken van den ernst van den veearts, die op zoo erbarmelijke manier zijne patiënten afscheept. Of hij weet werkelijk niet, wanneer deze kinderen genezen zijn — dan bewijst hij voor aller oogen zijne onbevoegdheid, of hij weet dat zeer wel; mag hij dan nog plaats nemen onder de eerlijke menschen, moet men onze kinderen naar hem toezenden, omdat hij het beter weet en kent dan de orthopaedist van professie? Men zoude er om moeten lachen, indien men niet voor oogen zag, dat de menschen er heentrekken en zich laten bewerken. Het is te hopen, dat vele Röntgen-fotographieën van al deze behandelde heupjes zullen worden gemaakt. Deze bedriegen niet, en kunnen onder omstandigheden door de ouders der kinderen worden beoordeeld. Hunne dweeperij met den Gronauer zal allicht beneden het vriespunt dalen.

Er is een volwassen patiënt die een ongeval aan eene knie had gehad, welk ongeval zeer moeielijk te herkennen moet zijn geweest, indien men dit mag afleiden uit het groot aantal der geraadpleegde artsen. Laten dezen zich troosten, de Gronauer heeft zich aan dezen patiënt de vingers gebrand. Met een enkelen ruk genas hij de knie naar gewoonte. Jawel! Ik opereerde na eenigen tijd dezelfde knie, vond daarbinnen groote wanorde, o.a. een groot stuk losgelaten en afgestorven kraakbeen, dat natuurlijk op geen andere wijze kon worden verholpen. Heeft de Gronauer dit niet herkend, hij toont zijne onbevoegdheid. Hij heeft alleen zijne schaamteloosheid aan den dag gebracht, door eene langen tijd zieke knie op deze wijze genezen te verklaren. Wie zóó handelt heeft lak aan eene verantwoordelijkheid, waaraan het geen arts tegenover zijne zieken ontbreekt. Een klein ventje is met een horrelvoet behept, die, zooals ieder weet, slechts met groote moeite in orde te brengen is. Geen nood, onze Gronauer stuurt het kind met een smeerseltje naar huis. Hebben vroegere smeerseltjes deze soort van klomp-

*) Het volgend schrijven, ons welwillend toegezonden, geven wij, wegens de belangrijkheid, een plaats aan het hoofd van ons blad. Red.

voeten kunnen genezen? Ik weet niet hoe lang het duren zal eer de ouders tot de ontdekking zullen zijn gekomen dat hun kind bedrogen is. Voor hen is het te hopen, dat het niet al te lang moge duren.

Een ander ventje heeft een verlamd beentje met slechte houding, een overblijfsel der bekende kinderverlamming. Zal ook dit kind met het smeerseltje genezen? Of zal de moeder, die de noodzakelijkheid eener operatie op eigen lichaam wist te erkennen, bijtijds ook haar kind de noodig geoordeelde peesverlenging doen ondergaan?

Geachte Redactie, is het nog noodig de serie dezer patiënten uit te breiden? Bewijzen de bovengenoemde gevallen niet duidelijk genoeg dat de Gronauer veearts geen bevoegd geneeskundige is, en dat men bij hem — afgezien van een schijntje geneeskundige kennis — niet den noodigen ernst vindt, die onze arme patiënten verdienen? Het is zeer te bejammeren, dat de Pruisische regeering aan dat heerschap de uitoefening dezer praktijken niet onmogelijk maakt. Onze Nederlandsche patiënten kan men niet genoeg waarschuwen, dat zij noch de noodige kennis noch den noodigen ernst in Gronau zullen vinden, en beide deze eigenschappen zoeken zij er toch zeker.

Dr. H. A. Laan.

Utrecht, 18 Januari 1911.

BERICHTEN.

Lezingen over kwakzalverij. Door den heer E. J. Abrahams is in de afgeloopen maand, 30 Januari, nog een lezing gehouden voor de Vereeniging *Ziekenzorg* te Amsterdam.

Dezelfde zal verder spreken op 3 Februari te *Hillegersberg* voor de Afd. van het Nut en 4 Februari te *Voorschoten* voor de Afd. van het Nut en het Tuberculose-Museum.

Internationales Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie. Opgave der jaarl. bijdragen over 1910:

Afd. „Amsterdam" d. Ned. Mij. t. b. d. Geneesk.		ƒ	15—
„ Friesland	idem	„	5.—
„ 's-Gravenhage e. O.	idem	„	10.—
„ Leiden e. O.	idem	„	10.—
„ Purmerend e. O.	idem	„	2.50
„ Tilburg	idem	„	5.—
„ Twente	idem	„	10.—
„ Wageningen e. O.	idem	„	2.50
„ West-Friesland	idem	„	5.—
„ Woerden e. O.	idem	„	10...
„ IJsel, Noord, Alblas, Lek	idem	„	5.—
„ Zutphen e. O.	idem	„	10.—
Dep. Amsterdam der Ned. Mij. t. b. d. Pharm.		„	10.—
„ 's-Gravenhage	idem	„	10.—
„ Friesland	idem	„	5.—
„ Noord-Holland	idem	„	5.—
„ Rotterdam	idem	„	10.—
„ Zeeland	idem	„	2.50
Hoofdbest. der Ned. Mij. t. b. d. Geneesk.		„	25.—
Tolaal.....		ƒ	157.50

Waarschuwing. De burgemeester van *Herwijnen* vestigt de aandacht op een man en een vrouw, die op 23 Dec. l.l. in die gemeente verschillende soorten van gedroogde kruiden (kwakzalversmiddelen) aan den man trachtten te brengen tegen ongehoord hooge prijzen. De vrouw gaf zich uit als „slaapster". Zij hebben aldaar achtergelaten het navolgend adres: „Witteheerenstraat nr. 21, Haarlem. V. D. Ham".

Waarschijnlijk zijn zij Zuid-Holland ingetrokken.

Signalement:

van den man: ongeveer 50 jaar, flink gebouwd, donkere knevel en vermoedelijk dito bakkebaarden, grijze jas, harde ronde hoed, groote zwarte reistasch;

van de vrouw: flink postuur, geelachtige gelaatskleur, grijze mantel, groote zwarte hoed met dito veeren, groote zwarte reistasch.

(*Het Vaderland*).

De Gezondheidscommissie te 's-Gravenhage. In de jongste vergadering der commissie werd besloten een circulaire te richten tot alle daar terstede gevestigde geneesheeren, waarbij hun hulp zal worden ingeroepen voor het verzamelen van goed gecontroleerde gevallen van schade, toegebracht aan de gezondheid van patiënten, die hulp zochten bij kwakzalvers of die kwakzalversmiddelen gebruikten; dit in navolging van hetgeen de Gezondheidscommissie te Utrecht (en ook die te Oud-Beijerland en te Zuidhorn — Red. Mbl.) het vorig jaar ten dezen niet zonder succes heeft ondernomen.

(*Het Vaderland.*)

De Knochendokter te Gronau. Talrijk zijn de berichten, die ons bereiken omtrent dezen wonderdokter en de aanvragen die daaromtrent van verschillende zijden tot ons komen. Wij meenen te kunnen volstaan door te verwijzen naar het hoofdartikel in dit no.

Kwakzalverij in Duitschland. Naar aanleiding van de indiening van een wet tegen de kwakzalverij in Duitschland, worden eenige beschouwingen gepubliceerd over den omvang van het kwaad in dat land. Men rekent, dat er een 15.000 kwakzalvers zijn, en velen van dezen verdienen schatten. De schaapherder Ast bij Hamburg ontvangt tot 500 patiënten per dag. Een ander, vroeger apotheker, verdient jaarlijks anderhalve ton. Verschillenden hebben inkomens van meer dan ƒ 60.000. Twee van hen kregen gezamenlijk ƒ 6000 voor de behandeling van een zieke knie. Zelfs min- en onvermogenden, die uit openbare kassen worden ondersteund, weten nog vrij aanzienlijke bedragen bijeen te brengen, om zich door kwakzalvers te laten helpen. De meesten van dezen hebben geen opvoeding gehad, en men vindt er alle mogelijke soorten menschen onder, tot misdadigers toe.

Bredasche Ct.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

Bestrijding der Kwakzalverij.

Moet men het steeds als plicht beschouwen, elk euvel te bestrijden, des te meer is dit het geval, wanneer een zoodanig euvel grooter afmetingen gaat aannemen, hetzij door meerdere uitbreiding, hetzij doordat de wonden, welke het slaat, elk voor zich gevaarlijker worden.

Dit is met de Kwakzalverij in hooge mate het geval. Het kan toch niet ontkend worden dat de therapie, zooals ze heden ten dage door vele artsen wordt uitgeoefend, aan een groot gedeelte van het publiek, helaas ook van het meer ontwikkelde, geen bevrediging schenkt.

Wij willen daarmede niet het minste zeggen in het nadeel der artsen, die niet geneigd zijn aan den lust van zoodanige patiënten om geneesmiddelen te slikken, welke door hunne onbekende samenstelling vertrouwen in hunne geneeskracht schenken, toe te geven, maar alleen een der redenen aanwijzen, welke meer dan vroeger tot het koopen van kwakzalversartikelen doen overgaan.

Nog meer wordt dit euvel echter in de hand gewerkt, door de sterke toename van den handel in geneesmiddelen door onbevoegden. In dit opzicht valt er in den laatsten tijd een climax waar te nemen.

Evenals op elk ander gebied is de concurrentie in den groothandel in geneesmiddelen in de laatste jaren veel scherper geworden. Daarom moeten ook de groothandelaars er op bedacht zijn, hunnen verkoop steeds uit te breiden. Helaas gaan sommigen daarbij er toe over, den verkoop van geneesmiddelen door onbevoegden te bevorderen. Hunne reizigers bezoeken op het platteland alle bakkers, kruideniers, garen- en bandwinkels enz. en trachten overal depôts voor hunne geneesmiddelen te vestigen. Zorgvuldig wordt daarbij verzwegen, dat de verkoopers zich aan wetsovertreding schuldig maken. En wanneer deze reizigers kwakzalversmiddelen, als: Kloosterbalsem, Pinkpillen, Rug- en Nierpijnpillen, enz. aanprijzen, laten zij het natuurlijk na te wijzen op ons Maanblad, als bron, waaruit de candidaatverkoopers kennis omtrent deze knoeimiddelen kunnen scheppen.

Maar al te dikwijls gelukt het, de artikelen te plaatsen, en dan is er bijna zeker weer een helper der kwakzalvers gewonnen. Het publiek meent toch, dat ieder, die geneesmiddelen verkoopt, ook geneeskundigen raad kan geven, en de mensch laat zich maar al te gemakkelijk eene dergelijke kundigheid aanwrijven. Van het geven van gevraagden raad tot uit eigen beweging optreden als deskundige is een onmerkbare stap, en de kwakzalvers zorgen er wel voor, dat hunne middelen zeer gemakkelijk aangeprezen kunnen worden. Daartoe behoeft men slechts hunne beweringen na te praten.

Zonder eenigen twijfel komt deze omstandigheid den kwakzalvers in hooge mate te hulp bij hunne pogingen om hunnen afzet te vergrooten.

Doch ook hun optreden tegen elken persoon voor zich wordt veel gevaarlijker.

De maatschappij ontwikkelt zich voortdurend in zoodanige richting, dat het aantal dergenen die hun levensonderhoud uit de door hen voortgebrachte producten voor een grooter of geringer deel kunnen bestrijden, minder wordt.

Steeds grooter wordt het gedeelte der dagelijklijksche behoeften, welke men zich voor geld moet verschaffen, en des te gemakkelijker komt men er dus toe, geld voor aankoopen beschikbaar te stellen.

Dit geldt ook voor geneesmiddelen, en op listige wijze maakt men gebruik van den minderen afkeer der armere bevolking om uitgaven te doen. Ieder kwakzalver spiegelt de goêgemeente tegenwoordig voor, dat men zich zelve groot voordeel doet, door te profiteeren van de reductie, welke hij bij het verkoopen van grooter hoeveelheden geeft, al weet hij zeer goed, dat hij zelf daarbij alleen gebaat is.

Zoo worden de afnemers met groote flesschen abdijsiroop opgescheept en worden hen de Fosterspillen bij tientallen doosjes tegelijk in de maag gestopt.

De sommen, welke op deze wijze op het platteland aan fatsoenlijke armen worden afgenomen, zijn soms grooter, dan een menschlievend medicus hen voor de volledige geneeskundige behandeling met levering van geneesmiddelen gedurende een geheel jaar in rekening durft te brengen. Op voedsel, kleeding, en huisvesting, de drie eerste voorwaarden om het weerstandsvermogen der individuen op peil te houden, moet worden bezuinigd, om het geld voor de zakken van den kwakzalver bijeen te schrapen. Het is te hopen, dat Middenstandsbonden, Hanzevereenigingen en dergelijken, zich van de verdiensten van dezen handel rekenschap geven, en niet, zooals nu nog wel geschiedt, personen, die mede uit zulke troebele bronnen hunne winsten scheppen, als commerciëele genieën eene eereplaats toekennen.

Moge dit woord er toe bijdragen, den kwakzalver en zijn helpersmaat daarentegen aan de algemeene verachting prijs te geven.

Dr. G. Romijn.

's-Hertogenbosch, 6 December 1910.

Wondervoetpleisters.

In verschillende nieuwsbladen prijkt in den laatsten tijd een aankondiging dat Rheumatiek is te genezen zonder medicijnen en wel door de wonderpleisters der Magic. Foot Draft Co. De behandeling lijkt uiterst goedkoop: Knip de (onder bedoelde annonce afgedrukte) gratiscoupon ter waarde van ƒ 2.50 uit en zend die aan het adres der zaak te Amsterdam. Per keerende post zult ge gratis en franco een paar van de beroemde wondervoetpleisters, van ƒ 2.50, de groote genezing voor Rheumaiek, ontvangen. Zij genezen de ergste gevallen van elke rheumatieksoort, chronische zoowel als acute — onverschillig hoe erg het geval is. Zij genezen gevallen van 30 à 40 jaren oud en nadat doctoren, baden en medicijnen zelfs gefaald hebben te genezen.

„Wanneer de pleisters in uw bezit zijn, probeer ze dan en indien u tevreden zijt met het resultaat, dan kunt u ons de ƒ 2.50 zenden. Indien u geen baat hebt gevonden rekenen wij op uw eerewoord en de pleisters kosten u absoluut niets. Is het niet de moeite waard ze op die conditie te probeeren? Ons vertrouwen is zoo sterk dat wij zeker weten u te zullen genezen, knip daarom nog heden de coupon uit en zend haar aan ons adres. Zend geen geld of postzegels, doch alleen de coupon ingevuld."

Aldus ongeveer de inhoud der advertentie. Inderdaad aanlokkelijk nietwaar, een paar pleisters gratis op proef, genezen ze u niet dan behoeft ze geen cent te betalen.

Later blijkt echter dat uw genezing niet zóó goedkoop gekocht kan worden. Heel spoedig na

inlevering der coupon ontvangt ge per post:
1 paar wondervoetpleisters,
1 pakje pastilles, genaamd wonderherstellers,
1 boekje over de rheumatiek en hare oorzaken,
1 circulaire over de wonderhersteller, een bestelbiljet en een begeleidend schrijven. De wonderpleisters zijn 2 stukjes linnen, besmeerd met een teerachtige, sterk riekenden zelfstandigheid. In het boekje wordt van deze pleisters o. m. verteld: „dat ze in de gansche wereld bekend zijn als het veiligste, zekerste en eenvoudigste geneesmiddel van alle soorten rheumatiek. Zij genezen, waar alles heeft gefaald enz. enz.

Even verder wordt beweerd: „Dokters gebruiken ze reeds in hun gewone praktijk en bevelen het gebruik er van aan". Welke dokters dit zijn is in het boekje niet te vinden, wel bevat het een beschrijving van den oorsprong en de geschiedenis der Rheumatiek, een quasi wetenschappelijk betoog over de directe en indirecte oorzaken. „Inwendige medicijnen zijn vergif, kunnen niets helpen, doch vergrooten de ellende van den lijder, alleen de wondervoetpleister is een strikt-wetenschappelijk, uitwendige behandeling. De „*wijsgeerige*" beschouwing, (zoo staat in het boekske), van de genezing der Rheumatiek door middel van voetpleisters zal door afbeeldingen worden toegelicht".

Hierna volgen eenige illustraties. Op pag. 3 van den omslag wordt gegarandeerd dat indien 12 *paar pleisters* geen genezing hebben gebracht, ge het geheele door u betaalde bedrag terug kunt krijgen.

De wonderherstellers (kleine rose pastilles) die eveneens gratis worden toegezonden, helpen de Pleisters de vergiften uit het lichaam verdrijven en voorkomen de terugkeer der kwaal. „De wonderherstellers", aldus de desbetreffende circulaire, „zijn uitsluitend bereid om *alle* ziekten te voorkomen en om de ziekelijke toestanden van alle afscheidende organen te verlichten en voor altijd te genezen."

Bizonder ernstig schijnen de fabrikanten zelf deze kwakzalversbewering niet te nemen, want eenige regels verder wordt in dezelfde circulaire gezegd: „Wonderherstellers is *niet* een alles genezend middel of een geheimmiddel. Zij bestaan uit een nieuw „wetenschappelijk mengsel" van geneesmiddelen welke dagelijks door duizenden van de knapste doktoren der wereld worden voorgeschreven".

Probeert een pakket. Het bevat eene behandeling van ongeveer 20 dagen en de prijs is „slechts" *f* 1.25, goedkooper dan een Dokter of Apotheker en het „help" veel beter. Wanneer het eerste pakket u helpt, ga er dan mede voort totdat gij u volkomen wel gevoelt Neem ze getrouw en geregeld volgens de aanwijzingen en sla geen keer of geen dag over alvorens gij weet, dat gij genezen zijn. Bewaart ze in uwe woning en „neemt" ze weer in zoodra u zich niet wel gevoelt. Zij voorkomen ziekte en zijn wat de naam reeds zegt „*Herstellers*" en de wijze waarop dit geschiedt is werkelijk „wonderlijk".

't Heeft er werkelijk veel van of de opsteller der circulaire door alle die wonderen is van streek geraakt!

Nog meer verward, ik haalde reeds een staaltje aan, zijn de beweringen omtrent de werking der pleisters. In de advertentie staat dat de proef u zal genezen, maar uit een bij de zending gevoegden brief blijkt dat „gewoonlijk het derde of vierde paar het gevoel van verlichting en vrijheid van pijn brengt, waarop elke lijder wacht." Dus is het noodzakelijk behalve het gratis paar nog minstens 3 paren te bestellen die u worden aangeboden voor *f* 6.50.

Zend ge uw bestelling niet, dan volgt een brief waarin wordt aangedrongen op uw eerewoord te schrijven dat ge geen baat hebt gevonden of *f* 2.50 te zenden waarvoor u een nieuw paar pleisters zal worden toegezonden. „Het eerste paar heeft het lichaam voor verdere behandeling voorbereid en wij weten zeker dat wanneer u dadelijk versche pleisters gebruikt, u voor altijd zult genezen.

Wij waarborgen u absoluut dat wij u hetzelfde resultaat geven dat 99 van de 100 van onze patienten hadden en dat is een blijvende genezing.

„Wij verlangen" dat u dadelijk met het gebruik van de pleisters voortgaat en als u ons dadelijk terugschrijft zijn wij bereid u drie paren van onze wondervoetpleisters van *f* 6.50 te zenden en drie monsterpakketten van onze beroemde wonderherstellers, te samen ter waarde van *f* 7.50 voor slechts *f* 6.50."

Gaat men ook op dat aanbod niet, in dan volgt een nog aanlokkelijker.

De Magic Foot Draft Co. wenscht u beslist te genezen. „U zult", schrijft ze in een volgenden brief, „waarschijnlijk drie paren noodig hebben om te genezen. Wij zullen voor u een specialen prijs maken en u één paar pleisters voor *f* 1.00 of *drie paren voor f* 2.50 zenden."

„Wij zijn zoo verlangend u te genezen dat, wanneer u ook aan verstopping lijdt wij u een monster van onze wonderherstellers gratis daarbij zullen voegen."

Ge begrijpt lezer, hoezeer ik dit schitterend aanbod waardeerde, maar toch wil bij mij de veronderstelling maar niet verdwijnen dat de belangstelling der Magic Foot Draft Co. in mijne Rijksdaalders, die in mijne Rheumatische pijnen nog verre overtreft.

Volgens de advertentie zou dat proefpaar mij genezing brengen, toen de volgende 3 paar voor *f* 6.50, toen garandeert de firma na 12 paren genezing, toen moesten nog *wonder*herstellers aan de *wonder*pleisters te hulp komen.

Ik twijfel niet aan de goede bedoelingen der Magic Foot Draft, maar de wijze waarop zij mij hare pleisters heeft trachten aan te smeren lijkt wat al te sterk op kwakzalverij.

Ik zal nog maar een poosje met mijn bestelling wachten, wellicht worden ze nog goedkooper.

F. C. B.

Waarschuwing tegen Eilers.

Eilers geeft het nog niet op. Met zijne gewone brutaliteit beweert hij weer dingen die kant nog wal raken en zendt hij aan verschillende personen onderstaande circulaire:

„Sedert ruim vijf jaren heb ik met veel zorg, moeite en opoffering gearbeid om de zoo zeer gevreesde en onder ons volk voortwoekerende ziekte „Tuberculose" te bestrijden.

Naar mijne bescheiden meening is het mij gelukt het middel gevonden te hebben om die ziekte radicaal te genezen.

Inplaats nu van medewerking der heeren Doktoren medicinae, heb ik tot op dit oogenblik de grootste tegenwerking, die duidelijk zichtbaar is door het feit, dat ik reeds een jaar gedwongen verblijf moet houden in het buitenland.

En dat nog wel, om het zoo te noemen, voor een weldaad, die mede de eer van Nederland raakt.

Zou men misschien die tegenwerking moeten zoeken in het feit, dat een eenvoudig Nederlander, zonder hoegnaamd eenige titel voor zijn naam, uitvinder van dat middel is?

Misschien is 't UEd. bekend dat door mij, in de eerste week van December l.l., een verzoek werd gericht aan al mijne bestrijders, om uit hun midden eene commissie te benoemen, opdat ik in de gelegenheid zou gesteld worden, haar, mijne vroegere patiënten, die reeds sedert lang genezen zijn, te kunnen voorstellen; voorts bood ik mij aan, om onder haar toezicht, twintig tuberbuloselijders in het eerste en tweede stadium gratis te behandelen.

Aan die oproeping, of beter gezegd, aan dat verzoek, heeft niemand gehoor gegeven; hieruit nu moet ik wel opmaken, dat zij, die mij bestreden, capituleerden, en mij de eerepalm reikten.

Op zooiets ben ik echter niet gesteld, desnoods kan men mij de eer der uitvinding weigeren, doch de eer van mijn geboorteland gaat mij aan het hart, dat een eenvoudig zoon van dat kleine land kan toonen waarin het groot is.

Daar nu het algemeen belang eischt, dat alles wat mogelijk is, gedaan worde om de waarheid aan het licht te brengen, en regeering en volk mede van deze waarheid overtuigd worde;

Zoo ben ik, na rijp beraad en niet 't minst door de dankbare vroegere lijders daartoe gedrongen, vast besloten, eene commissie of raad van onderzoek en contrôle te trachten te vormen, en die te verzoeken om:

1°. Acte te nemen van de in mijn bezit zijnde bewijzen, der door mijne uitvinding genezen patiënten.

2°. Die patiënten der commissie voor te stellen.

3°. Onder contrôle dier commissie, twintig aan tuberculos lijdenden, in het 1ste en 2de stadium, gratis te behandelen, om te toonen hoeveel van dezen nog kunnen genezen en gered worden.

Aan deze commissie hoop ik, bij de eerste bijeenkomst, drie Heeren Doktoren voor te stellen, die haar op geneeskundig gebied zullen kunnen voorlichten; die de patiënten in haar bijzijn zullen onderzoeken en nauwkeurige contrôle enz. over de twintig te behandelen zieken zullen houden.

Aangezien die commissie uitsluitend uit Heeren van bekende ongerepte namen zal bestaan, wier eerlijkheid en waarheidsliefde aan geen twijfel onderhevig zijn;

Zoo ben ik zoo vrij U, Hooggeachte Heer, beleefd en dringend hierbij uit te noodigen, in bovengenoemde commissie zitting te willen nemen;

En zal het mij een groote eer zijn Uw toestemmend antwoord zoo spoedig mogelijk te mogen ontvangen.

Het werk der commissie is grootsch en edel; het geldt hier namelijk niet alleen ons land en volk, het geldt de zaak der tuberculoselijders op de gansche aarde.

Beleefd verzoek ik UEd. dus om bijvolgend biljet te willen invullen en daarna te willen zenden naar het Internationaal Chemisch Laboratorium te Oegstgeest,

Rijnsburgergerweg (bij Leiden) C 31.

H. J. Eilers.

Verzoeke beleefd en dringend geheimhouding."

Het is niet duidelijk waarom deze geheimhouding wordt verzocht, maar wel is het te verwachten, dat geen fatsoenlijk mensch zich zal wagen aan de beoordeeling van zaken, die zijn bevoegdheid overschrijden.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegde uitoefening van de geneeskunde enz.

Ter zake van onbevoegde uitoefening van de geneeskunde, buiten noodzaak, en onbevoegde uitoefening van de artsenijbereidkunde, heeft voor het Haagsche kantongerecht terecht gestaan J. v. O., directeur van de Maatschappij Boerhave aan de Mauritskade te 's-Gravenhage, die aan twee personen, agenten van politie in burgerkleeding, een geneesmiddel tegen tuberculose had afgeleverd, na voorafgaand onderzoek van hun lichaamsgesteldheid en tegen betaling van *f* 1.50 voor het fleschje, dat het middel bevatte.

De eerste getuige was met zijn zoontje naar de woning van beklaagde gegaan en had tot dezen gezegd, dat het kind vermoedelijk tuberculeus was; dat hij vernomen had, dat beklaagde een middel tegen tuberculose had uitgevonden, en daarom het knaapje had medegebracht.

Beklaagde deed het kind daarop verschillende vragen, onderzocht zijn speeksel liet het ademhalen, kortom verrichte verschillende handelingen van een geneesheer. Beklaagde stelde daarop den vader gerust, zeggende, dat het niet erg was, en dat de kwaal nog in een begin-stadium verkeerde; over een maand of vier zou 't kind er wel af zijn, als het maar de leefwijze en het geneesmiddel, door beklaagde aangegeven, volgde.

Hierop werd een in vloeipapier gewikkeld fleschje met geelachtig vocht afgegeven. Van den inhoud moest 3 à 4 maal daags een zeker aantal druppels genomen worden.

De tweede getuige-politieagent was bij beklaagde gekomen, zeggende te hebben vernomen, dat te zijnen huize hulp tegen tuberculose te verkrijgen was. Getuige beweerde, dat doctoren hem gezegd hadden, dat hij tuberculeus was en van verscheidene menschen gehoord te hebben,

dat beklaagde een middel tegen die kwaal had. Beklaagde verklaarde toen, dat hij inderdaad velen geholpen had met zijn middel. Getuige vroeg, hoe hij wel tot zijn uitvinding gekomen was, waarop beklaagde sprak van een waar wonder, dat er aan verbonden was.

Deze getuige was niet door beklaagde onderzocht; wel waren hem vragen gesteld door bekl., die ten slotte ook hem een fleschje als boven omschreven afleverde. Voorts gaf hij den getuige nog den raad, steeds goede natuurboter op 't brood te gebruiken, alsmede levertraan. Ook getuige betaalde *f* 1.50. Beklaagde zeide, dat hij ook vele menschen kosteloos hielp, doch alleen als zij blijken behoeftig te zijn. Ook laat hij den een wel eens wat meer betalen dan den ander, al naar mate hun gebleken welstand. Beklaagde ried ten slotte nog aan zich stipt te houden aan het gebruiksvoorschrift. Alleen als de patient te veel ontlasting kreeg, moest maar een keertje worden overgeslagen.

Beklaagde, die werd bijgestaan in zijn verdediging door mr. L. KALMA, advocaat te 's-Gravenhage, onderging een verhoor zoowel van den waarn. kantonrechter, mr. BOUDEWIJNSE, als van den ambtenaar van het openbaar ministerie, mr. DUVAL SLOTHOUWER.

Hij beweerde, dat van een geneeskundig onderzoek geen sprake was. Hij noemde de komedie, die door de politie gespeeld was, nog al doorzichtig, want het kind, waarover de eerste getuige hem geraadpleegd heeft, zag er niet tuberculeus uit. Beklaagde erkende niet te zijn toegelaten tot uitoefening van de geneeskunde. Zijn middel is een universeel middel, nog al kostbaar, en daarom moet hij er zich van tijd tot tijd voor laten betalen.

Later vroeg de kantonrechter hem nog of 't een geheim middel was. Beklaagde bevestigde dit. Hij heeft de samenstelling tot dusver niet willen openbaar maken, en zou dit eerst dan willen doen, als de geneesheeren, die een onderzoek instellen, zich hebben uitgesproken, en als hunne overtuiging hebben kenbaar gemaakt, dat het middel goed is. Nooit had beklaagde gedacht, dat zijn optreden hem eenmaal in handen der justitie zou brengen. Op een vraag van den kantonrechter, hoeveel bekl. in den loop der tijden al met zijn middel verdiend had, kon beklaagde geen antwoord geven.

Als hij goed berekenen zou wat het middel tot dusver heeft opgebracht, zou 't wellicht blijken dat de kosten niet gedekt zijn. In zijn eigen belang ried mr. BOUDEWIJNSE den beklaagde aan, de samenstelling bekend te maken. Indien 't toch een philantropische zaak geldt, bestaat er hoegenaamd geen reden voor geheimhouding. Beklaagde hield echter vol, dat hij vooralsnog om bijzondere redenen het geheim moest bewaren, en zich niet gerechtigd achtte het midddel tot publiek domein te maken.

De ambtenaar van het O. M. achtte al het ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen; al de handelingen door beklaagde verricht, leveren op het betreden van het gebied, dat alleen betreden mag worden door den bevoegden geneesheer, als het lichamelijke onderzoek, het den patient doen ademhalen enz. En dat beklaagde een en ander als beroep heeft uitgeoefend, blijkt uit zijn eigen verklaringen, terwijl ook bewezen is, dat hij buiten noodzaak de beroepen van geneeskundige en van artsenijbereidkundige heeft uitgeoefend, waar vaststaat dat te 's-Gravenhage bevoegde geneeskundige hulp voldoende te verkrijgen is.

Waar beklaagde dus als onbevoegd geneeskundige is opgetreden, door de verschillende manipulaties te verrichten welke alleen een gediplomeerd geneeskundige mag doen en als onbevoegd artsenijkundige door de bereiding en aflevering van een middel, dat door beklaagde zelf als een middel tot genezing van een kwaal is erkend, vorderde mr. DUVAL SLOTHOUWER twee geldboeten ad *f* 200.

Beklaagde's verdediger, mr. KALMA, deelde mede, dat bekl. inderdaad sedert eenigen tijd met verrassend resultaat zijn middel tegen tuberculose verspreidt. Maar hij doet dit op geheel andere wijze dan anderen, die bepaalde middelen tegen bepaalde kwalen aanprijzen. Groot winstbejag is bij beklaagde n.l. geheel uitgesloten. Hij laat zich alleen betalen, en zulks wegens onvermijdelijke kosten, door hen, die betalen kunnen. In den regel echter wordt het middel kosteloos afgeleverd. Zulks heft wel een eventueele strafbaarheid niet op, maar werpt toch moreel een ander licht op de zaak.

Beklaagde werkt niet met reclamemiddelen, maar alleen door zich te verstaan met bevoegde geneeskundigen. En zoo heeft de arts dr. van GORKOM te 's-Gravenhage de verklaring afgelegd, dat het geneesmiddel geene schadelijke bestanddeelen bevat en dat de proef mag worden voortgezet. De geheele zaak wordt door beklaagde beschouwd uit een oogpunt van bevordering van den maatschappelijken welstand.

Een veroordeeling zal nooit kunnen volgen, omdat de getuigen — de agents provocateurs noemde de verdediger hen — niet heel handig zijn opgetreden, en het hun daarom niet gelukt is beklaagde tot een strafbaar feit te brengen. Immers volgens de vaststaande jurisprudentie van den Hoogen Raad is het element van de strafbaarheid van iemand die geacht wordt onbevoegd de geneeskunde uit te oefenen, het stellen eener diagnose.

En hiervan nu is hier geen sprake. De z.g. patiënten hebben uit eigen beweging den beklaagde mededeelingen gedaan omtrent het lijden van het kind of van een hunner. Niet de heer van OOSTRUM heeft gezegd dat het kind of de tweede getuige aan tuberculose leed, maar de getuigen hebben bij hun bezoek zelf vooropgesteld, dat het kind, en later de tweede getuige dat hij zelf tuberculeus was.

En toen eerst heeft beklaagde, op grond van die mededeelingen, gezegd, dat hij tegen tuberculose een geneesmiddel had uitgevonden. Het doen van enkele vragen, uitgelokt door de onhandigheid der verbalisanten, kan juridisch niet beschouwd worden als handelingen met de diagnose in verband staande. Getuigen hadden beklaagde zelf alles moeten laten doen en uit zich zelven moeten laten komen tot het opmaken van een diagnose.

Voorts achtte pleiter hier niet aanwezig het geval van aflevering van een geneesmiddel volgens de wet op de artsenijbereidkunde. Want het geneesmiddel is niet door beklaagde gereed gemaakt naar aanleiding van een recept, dat op zijn beurt weer het gevolg was van een diagnose, maar hier is slechts afgeleverd een geneesmiddel voor een bepaalde ziekte, voor een speciaal geval. En voor geen ander ziektegeval dan de tuberculose wordt het middel gereed gemaakt.

Pleiter eindigde met te zeggen dat men hier inderdaad staat voor een zeer merkwaardig geval. Verscheidene menschen uit verscheidene kringen hebben gunstige verklaringen omtrent het middel afgegeven, terwijl zich een commissie van geneeskundigen gevormd heeft om het middel in zijn werking na te gaan.

Spreker concludeerde tot vrijspraak, subsidiair tot ontslag van rechtsvervolging.

Na re- en dupliek, waarbij het O. M. protesteerde tegen de uitlating van den verdediger, dat de agenten agents provocateurs waren, door de wijze, waarop zij optraden, volgens het O. M. niet zoodanig was, dat zij in zoo deprecieerenden zin mochten beoordeeld worden, werd de uitspraak bepaald op Donderdag 2 Februari.

(*N. Rott. Ct.*)

Spoorwegambtenaar voor den Hoogen Raad.

Het cassatieberoep van den bekenden onderstationschef te *Haarlem*, door de rechtbank aldaar veroordeeld tot 3 geldboeten van *f* 5 wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde, is de vorige maand voor den Hoogen Raad behandeld. De cassatiemiddelen, ontwikkeld door den raadsman van den beklaagde, zoowel als de conclusie van den Advocaat-generaal, bewogen zich in hoofdzaak over de vraag of het magnetiseeren strafbare uitoefening der geneeskunde is.

De Advocaat-generaal was van meening dat dit laatste wel degelijk het geval was en concludeerde tot verwijzing der zaak naar het gerechtshof te Amsterdam.

Uitspraak 13 Februari.

De Duitsche Homoeopate.

De rechtbank te Winschoten heeft overeenkomstig den eisch van het O. M. bevestigd het vonnis van het kantongerecht aldaar, waarbij de „homoeopate" M. S., aldaar, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en het openbaar voeren van een titel, die haar als zoodanig aanwijst, tot vier boeten à *f* 25 subs. 4 × 25 dagen hechtenis is veroordeeld.

INGEZONDEN.

Amslerdam, 1 *December* 1910.

Hooggeachte Heer Redacteur!

Mag ondergeteekende uwe lezers eens attent maken op den veelzijdig ontwikkelden (!?) *Uroscoop-Dentist H. W. Valkenaar*, wonende te den Haag en zijne praktijken uitoefenende aldaar, te Amsterdam en elders?

Te Amsterdam en Leiden houdt V, zitting als „Uroscoop" en heeft aan zich verbonden den Arts D(unnewold). Nu is met besliste zekerheid bekend, dat de heer D. slechts bij zeer hooge uitzondering, tijdens de spreekuren van dien „Waterdokter" tegenwoordig is en dus als strooman fungeert. Voorheen verzekerde V. zich de medewerking van wijlen Dr. Hemmers. Sinds dien schijnt het echter met de „Uroscopie" niet zoo rooskleurig meer te gaan, althans sinds enkele weken treedt V., als een lichtende ster aan den Tandheelkundigen hemel op als „Americ. Mec. Dentist", Paleisstraat 5 te Amsterdam en Weimarstr. 149 te den Haag.

Waar nu toch met absolute zekerheid bewezen kan worden, dat deze „waterdokter" niet de minste notie heeft van Tandheelkunde of Tandtechniek, zou het daar niet op den weg liggen van een der vele Tandmeesters-vereenigingen tegen dezen „„weldoener der menschheid" te ageeren, vooral waar uit zijne schreeuwende annonces niet blijkt, dat aan die inrichting, althans het Tandheelk. gedeelte der praktijk, door een bevoegd Tandmeester, wordt uitgeoefend?

Onder beleefde dankzegging voor de verleende plaatsruimte.

Hoogachtend,

EEN VIJAND VAN KWAKZALVERIJ.

CORRESPONDENTIE.

— Veel moest tot een volgend no. blijven liggen.

P. G. v. d. H. te *'s G.* Wij hopen in een volgend no. ook plaats voor uw stuk te vinden.

H. G. S. te *W.* Dank voor de gezonden circulaire omtrent *Schomper's zalf.* Wij houden ons aanbevolen.

J. P. te *A.* Uit het u gezonden Maandblad zal het u gebleken zijn, dat het gebruik van de „*Energos*" haarkam ten zeerste is af te raden.

Onbekende te *L.* De *Leidsche Courant*, niet het *Leidsch Dagblad* hebben wij op het oog.

A. H M. W. te *W.* In de gezonden kruiden zijn *geen* schadelijke bestanddeelen gevonden.

Dr. v. L. te *'s G.* Wij hebben omtrent die *Tabletten für Diabetiker* niets kunnen vinden. Zij zijn ons niet bekend.

Dr. V. te *U.* Ook ons komt die uitdrukking van *Dr. v. G.*, ofschoon ze weinig zegt, eenigszins vreemd voor. Misschien hebben wij speedig gelegenheid daar eens naar te informeeren.

Ned. Bureau v. Vrouwenarbeid en *Bond van Nederl. Brouwerijen.* Uwe stukken, waarvan wij met belangstelling kennis namen, behooren in ons blad niet thuis.

J. J. R. te *H.* Gaarne zullen wij van uwe mededeeling gebruik maken, wanneer gij ons toestaat uw naam en dien van den fruithandelaar te noemen en gij ons op de hoogte stelt voor *welk kwakzalversmiddel* de gunstige verklaring werd gevraagd. Voorloopig danken wij u voor uwe medewerking.

R. de H. te *W.* Met ons zult gij zeker van oordeel zijn, dat, met het oog op het hoofdartikel in dit no., de plaatsing van uw „ingezonden stuk" niet meer noodig is.

A. V. te *N.* Nu de man het pad der kwakzalverij blijkt te verlaten, waarover wij ons verheugen, schijnt het ons raadzaam toe geen oude koeien meer uit de sloot te halen. Voor het toegezegde artikel houden wij ons aanbevolen.

J. I. K. te *'s G.* In het volgend no. hopen wij u meer te kunnen mededeelen over de *Tuberculose-tinctuur van J. van Oostrum.* (Zie ook de rubriek „Rechtszaken" in dit blad.) Het middel wordt door verschillende personen onderzocht; Mevrouw ALBLAS SORBER te *Utrecht*, vond er voorloopig niets anders in dan *Gentiaan-extract.* De voorschriften zullen wij, na gebruik, terugzenden.

Dr. A. E. te O. te *H.* Kort vóór het afdrukken van dit blad, ontvingen wij, in dank, uwe fraaie bezending. In het Januari-no. van de *Gesundheidslehrer* wordt *Visnervin* als een echte kwakzalverij gebrandmerkt; wij komen er in ons volgen no. op terug.

No. 3. Maart 1911. Oplaag 7000 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; MR. J. L. F. BöHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Jaarverslag en Rekening en Verantwoording over 1910.

Berichten: Bijgeloof. — Van Oostrum geen directeur meer. — Waarschuwing tegen Winter Co. — Een attest voor Eilers. — Een zwendelaarster.

Mededeelingen van verschillenden aard: Sloan's liniment. — Vilixer. — Visnervin. — De wonderdokter Colson.

Uit de Pers: Wet tegen de kwakzalverij in Duitschland; tegenwerking.

Rechtszaken: Prof. de Haas voor het kantongerecht. — Van Ommeren veroordeeld. — Spoorwegambtenaar-magnetiseur. — De homoeopate te Winschoten.

Ingezonden: Verdachte advertenties.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Boom's maagpoeder.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mej. O. BAHLMANN te *Utrecht*.
H. J. M. BARTELS, apotheker te *Amsterdam*.
H. D. BOER te *Utrecht*, aangebracht door den heer v. SCHAÏK.
H. F. D. CLAESSEN, apotheker te *Amsterdam*, aangebracht door den heer FILEDT KOK.
H. DUINTJER TEBBENS, semiarts te *Groningen*.
R. T. ELEMA, arts te *Metslawier*.
M. EEFTINCK SCHATTENKERK, arts te *Tienhoven*.
E. S. FRANK, arts te *Haarlem*.
J. B. GERSONS, apotheker te *Amsterdam*, aangebracht door den heer FILEDT KOK.
MR. W. H. DE GREVE te *Heerenveen*.
Prof. W. M. GUNNING te *Amsterdam*.
J. J. VAN DER HARST te *Utrecht*, aangebracht door den heer v. SCHAÏK.
MR. H. W. M. VAN HELTEN, Rechter in de arr. rechthank te *Rotterdam*.
Mevr. HOBBEL-MOLL SCHNITZLER, apoth. te *Amsterdam*, aangebracht door den heer FILET KOK.
J. W. LELY, student te *Leiden*.
L. H. LEOPOLD te *Groningen*.
TH. LUYCKX, apotheker te *'s-Gravenhage*.
A. NORTIER, cand. arts te *Leiden*.
MR. M. M. SCHIM VAN DER LOEFF te *Gouda*.
MR. J. SCHUURMAN te *Amsterdam*.
W. D. VALKIS, apotheker *Rotterdam*.
MR. R. VAN DE WERK, Voorzitter Gerechtshof te *Amsterdam*.
Gezondheids-Commissie te *Apeldoorn*.
„ „ *Bodegraven*.
„ „ *den Haag*.
„ „ *Haarlemmermeer*.
„ „ *Stad Hardenberg*.
„ „ *Roermond*
„ „ *Wedde*.
„ „ *Wierden*.
Groene Kruis afd. *Breda*.
„ „ „ *Sleen*.
„ „ „ *Wolvega*.
Witte Kruis afd. *Castricum*.
„ „ „ *Heer Hugowaard*.

Aan de leden en abonné's.

Ondergeteekende heeft de eer te berichten, dat in den loop dezer maand over de contributies en abonnements-gelden, voor zoover die nog niet per postwissel zijn voldaan, zal worden beschikt.

E. J. ABRAHAMS.
Secretaris-Penningmeester.

Jaarverslag over 1910.

Wanneer wij ons zetten tot het schrijven van het jaarverslag, treffen wij in de mededeelingen van de Vereeniging in de eerste plaats de uitgave van onze plaat. Ontworpen door eene commissie die bestond uit de heeren Prof. TREUB, Prof. VAN DER WIELEN en ondergeteekende en in schets gebracht door de vaardige hand van Mejuffrouw NELLY BODENHEIM, werd zij door menigeen met sympathie begroet. Verschillende openbare lichamen, het tijdschrift voor geneeskunst, het Pharm. Weekblad en het tuberculose-museum droegen voor een ruime verspreiding zorg. Jammer dat onze leden niet iets meer actief bij deze verspreiding optraden.

Wat de propaganda betreft, werd den 1 Januari 1910 met het maandblad, allen leden eene circulaire gezonden, met verzoek leden aan te werven; het resulaat was niet zoo bevredigend als wij hadden verwacht.

Tot meerdere propaganda van onze ideeën verzochten wij het hoofdbestuur van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen de kwakzalverij te plaatsen op de lijst van de door sprekers te behandelen onderwerpen.

Aangezien het Nut reeds meerdere malen in onzen strijd vooraan heeft gestaan, rekenden wij op een bevestigend antwoord en wij zijn in deze verwachting niet teleurgesteld.

Een aantal Groene en Witte Kruisafdeelingen, het tuberculose-museum en een gezondheids-commissie deden eveneens voordrachten over dit onderwerp houden.

De heeren Prof. VAN DER WIELEN. Dr. CATZ van Nieuw en St. Joostland en mejuffrouw HUGENHOLTZ waren daarbij onze verdienstelijke woordvoerders. Zij verdienen onzen dank, omdat het houden van voordrachten in ver verwijderde streken een vrij groote opoffering is en bovendien het onderwerp niet altijd prettig wordt ontvangen en het debat vaak vinnig wordt.

Behalve genoemden, hielden nog een aantal van onze geneeskundige leden en ondergeteekende lezingen over dit onderwerp.

Ter verduidelijking en veraangenaming van de voordrachten lieten wij een aantal lantaarnplaatjes (± 50) vervaardigen, waartoe Prof. v. D. WIELEN bereidwillig zijne fraaie collectie platen op dit gebied afstond.

De algemeene vergadering werd ditmaal in Utrecht gehouden, omdat aldaar de Groene Kruistentoonstelling was opgesteld; wij hadden in deze tentoonstelling de afdeeling kwakzalverij in orde gemaakt. De commissie, die dit werk volbracht, bestond uit de heeren VAN DER WIELEN, Dr. CATZ, Mr. A. LIND, onzen redacteur en ondergeteekende. De vergadering was helaas even slecht bezocht als anders.

Op het congres, dat aan bovengenoemde tentoonstelling was verbonden, hield ondergeteekende een referaat getiteld: Wat kan het Groene en het Witte Kruis doen in den strijd tegen de kwakzalverij. Het referaat is in het December-nommer afgedrukt en is, vergezeld van eene circulaire, aan alle Groene en Witte Kruis-afdeelingen en aan alle gezondheids-commissiën toegezonden. Het succes was hoewel niet volledig, toch niet onbevredigend.

Met ons internationaal comité wilde het niet vlotten, de belangstelling vooral in het buitenland was maar zéér gering, zoodat het comité zijne taak in handen van het dagelijksch bestuur legde.

Op het oogenblik worden nog onderhandelingen over een congres te Dresden gevoerd. Dit congres zal dan gehouden worden ter gelegenheid van de internationale Hygiëne-Ausstellung. Over den afloop der onderhandelingen valt nog weinig mede te deelen.

Het maandblad verheugde zich wederom in aller aandacht. Wij houden ons voor bijdragen zeer aanbevolen.

Nog steeds houdt ons het opsporen van valsche attesten bezig. Krachtdadig was ditmaal de steun die hierbij werd ondervonden van de gezondheids-commissies in Noord-Brabant, Limburg en Gelderland en waardoor het mogelijk werd een aantal valsche attesten omtrent pinkpillen openbaar te maken. Vele gezondheids-commissies in Zuid-Holland en Utrecht stelden eene enquête in naar het voorkomen van ongelukken door de handelingen van de kwakzalvers. Ook deze maatregelen gaven voor onzen strijd kostbaar materiaal.

In de toenemende belangstelling van de rechterlijke macht in deze materie mogen wij ons verheugen.

Ook in onze volksvertegenwoordiging gingen, althans blijkens het voorloopig verslag, opnieuw stemmen op tegen de beunhazerij op geneeskundig gebied.

De belofte van de regeering, om dit euvel te beperken door herziening van de wet op de artsenijbereidkunde en vooral door het heffen van belasting van buitenlandsche specialité's, kon ons niet met vreugde vervullen. Reeds herhaaldelijk is door ons betoogd, dat alleen een afzonderlijke wet hier hulp kan brengen.

Dat ook de Liberale Unie den strijd tegen de kwakzalverij in haar programma opnam, verheugde ons zeer.

De regeering wees onze aanvrage om subsidie ook dit jaar af.

Omtrent de opname van kwakzalversadvertenties in de nieuwsbladen, valt geen nieuws mede te deelen. Na hetgeen te Utrecht omtrent het reusachtig inkomen, dat uit deze bron vloeit, is gebleken, kan dit geen verwondering, zooal geenszins bewondering baren.

De Vereeniging was op het gezondheids-congres door den Voorzitter en den Secretaris vertegenwoordigd.

Het aantal op 1 Januari ingeschreven leden bedroeg 781, een behoorlijke vooruitgang dus, terwijl ook 43 gezondheids-commissies op onze ledenlijst voorkomen.

De stand der financiën kan, in aanmerking genomen de groote uitgaven, die dit jaar de propaganda heeft geëischt, bevredigend genoemd worden.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningmeester.

Rekening en verantwoording over het jaar 1910.

INKOMSTEN.

Saldo 1909	*f* 1181.53
Contributie 737 leden à *f* 3.—	„ 2211.—
Extra bijdrage 58 leden	„ 113.50
3 × ½ contributie à *f* 1.50	„ 4.50
Restitutie Inningskosten v. contrib. v. 336 leden	„ 16.80
285 abonnementen à 1.25	„ 356.25
Extra bijdrage van 12 abonné's	„ 17.75
Restitutie inningskosten 91 abonnementen	„ 4.55
132 boekhandel abonnementen	„ 132.—
4 × ½ „ „	„ 2.—
Bijdrage Ned. Maatsch. tot bev. der geneeskunst	„ 25.—
Idem afd. Gooi en Eemland	„ 10.—
Idem Ned. Mij. tot bev. der Pharmacie	„ 25.—
Idem Departement Amsterdam	„ 10.—
Verkoop platen	„ 222.15
Restitutie verzendingskosten der platen	„ 4.10
Verkoop boekjes	„ 3,60
Rente 1910	„ 71.—
Totaal	*f* 4410.73

UITGAVEN.

Redactie	*f* 500.—
Bijdragen maandblad	„ 72.75
Onkosten Redacteur	„ 39.55
Aankoop kwakzalversmiddelen	„ 46.70
Onderzoek idem	„ 48.—
Drukken en verzenden van het Maandblad	„ 1304.42
Secretariaat	„ 200.—
Kantoorbehoeften enz.	„ 25.67
Porti	„ 37.95⁵
Propaganda	„ 140.42⁵
Tentoonstelling Utrecht	„ 136.58
Plaat en Porti	„ 659.51
Inningskosten contributies	„ 37.15
Lidmaatschap Gezondheidscongres	„ 5.—
Idem tentoonstellingsbelangen	„ 5.—
Restitutie ½ boekh. abonnement	„ 0.50
Idem lidmaatschap	„ 3.05
Kosten algemeene vergadering	„ 47.05
Kosten financieel beheer der associatie cassa	„ 2.27
Batig saldo	„ 1099.15
Totaal	„ 4410.73

Gezien en accoord bevonden
15 Febr. 1911:
A. C. ALBLAS SORBER.
PLEYTE D'AILLSY.

E. J. ABRAHAMS, Secretaris-Penningmeester.

BERICHTEN.

Bijgeloof. Men meldt aan de *Enkhuizer Ct.* uit *Hoogkarspel*: Dat er op het gebied der geneeskunde nog bespottelijke denkbeelden bestaan, bewijst het volgende bijna ongeloofelijke staaltje.

Een zieke klaagde aan zijn geneesheer over slechte oogen! De man verwonderde zich er over dat zij niet beterden, daar hij reeds tien jaar lang 't haar in den nek had laten groeien, elken morgen zijn oogen met nüchter speeksel had besmeerd en zijn baard had laten staan. o Tempora, o mores!

De kwakzalver van Oostrum. Naar aanleiding van het vonnis, door den kantonrechter gewezen in de zaak van den heer VAN OOSTRUM wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, verzoekt het bestuur der Maatschappij „Boerhave" mede te deelen, dat sedert den 23en Augustus 1910 de heer VAN OOSTRUM geen directeur meer is van genoemde maatschappij.

(*Land en Volk.*)

Een waarschuwing tegen Winter Co. Reeds meermalen hebben wij er op gewezen hoe de Amerikaansche firma WINTER Co. voor haar z.g. *gezondheidshersteller* verkoopers tracht te vinden. *Het Nieuws*, te *Alkmaar* verschijnend, brengt deze zaak, onder het hoofd „Oplichting" op de volgende wijze onder de aandacht van hare lezers:

„Zoo nu en dan ontvangen verschillende menschen in onze provincie een verlokkelijke aanbieding uit Amerika. Ze kunnen een prachtige bijverdienste maken van wel *f* 350 per maand.

Gaat men hierop in, dan moet allereerst voor het antwoord 30 cents aan postzegels worden bijgevoegd, hetgeen natuurlijk voor den menschlievenden Amerikaan reeds een winstje beduidt, daar een brief van Amerika naar Nederland slechts 12½ aan port kost.

Maar enfin, 30 cents onkosten op een bijverdienste van *f* 350 per maand maakt niet veel uit en men is benieuwd naar het antwoord. Dit antwoord houdt in het aanbod, om als agent op te treden voor den verkoop van een „gezondheidshersteller, die alle kwalen geneest en de bijgevoegde paperassen zijn dan ook overladen met lof over dit zoogenaamde geneesmiddel. Het is nogal duur, maar de agent zal dan ook op ieder pakje een gulden verdienen! Volgens den edelen Amerikaan zijn er agenten, die er schatten mee verdienen!

Natuurlijk moeten de agenten eerst een aantal pakjes inslaan, liefst twaalf tegelijk, daar de Amerikaan dan de vracht betaalt en natuurlijk à contant. De inkomende rechten komen voor rekening van den agent, die dat later wel terugkrijgt.

Enzoovoort, enzoovoort.

Wie even nadenkt, proeft hieruit terstond een sluwe oplichterij. En daarom raden wij allen, die zoo'n briefje krijgen, aan, het terstond in den prullemand te gooien.

Laat u niet verlokken en houd uw geld in den zak!"

Een attest voor Eilers. In *De Standaard* van 7 Jan. heeft de heer M. EEFTINCK SCHATTENKERK, arts te *Tienhoven*, een waarschuwing geplaatst tegen de behandeling van EILERS. In het blad van 21 Januari is EILERS, op zijn gewone, bekende wijze daartegen opgekomen en heeft de inhoud van die waarschuwing als leugen bestempeld. In *De Standaard* van 30 Jan. heeft de heer E. S. van antwoord gediend en daarin o.a. gezegd:

„De man van patiënte, waarover ik schreef, ARIE VAN DER NEUT te *Breukelveen* en zijn familie zijn gaarne bereid, om met mij te getuigen:

1°. Dat EILERS persoonlijk mijne patiënte bezocht.

2°. Dat hij zonder onderzoek geneesmiddelen gaf en volkomen genezing toezeide.

3°. Dat patiënte in 3 weken tijds zichtbaar hollend achteruitging.

4°. Dat in die 3 weken *f* 50 aan EILERS werd betaald voor de zoogenaamde behandeling."

Een zwendelaarster. Naar aanleiding van het verdacht sterfgeval te Scheemda (Gron.) waar de te Winschoten woonachtige Duitsche homoeopate MINA SEIFERT (Zie de rubriek „Rechtszaken") een kind pekel uit een ton haring als braakmiddel moet hebben voorgeschreven, zendt men van bevriende zijde aan de „Pr. Gr. Cr." een Duitsch blad, waarin o. m. staat:

„Wegens bedrog in drie gevallen, in twee gevallen in verbinding met het roekeloos veroorzaken van lichamelijk letsel, is WILHELMINA SEIFERT te Lehe den 25 Februari j.l. voor het schepengerecht te Geestemünde tot 4 maanden gevangenisstraf veroordeeld en 100 mark boete, de boete eventueel te vervangen door 20 dagen hechtenis. De beklaagde, die als homoeopathe bekend is en onder eenvoudige lieden haar slachtoffers zoekt, werd in Juli 1909 door de vrouw van den kleermaker B. te Loxstedt, wegens overlijden en in October van dat jaar door mej. St. te Lehe wegens ongesteldheid om raad gevraagd. Beiden patiënten schreef ze medicijnen voor en waarschuwde haar voor het dragen van nieuwe kleeren op bepaalde dagen en dergelijke dwaasheden meer. Tevens raadde zij haar slachtoffers aan, schutsbrieven bij zich te dragen, die alle ongeluk van haar en haar nabestaanden zouden afwenden. Aan mej. St. verzekerde ze, dat haar man te gronde zou gaan, wanneer zij den schutsbrief niet kocht. De beide vrouwen schonken der zwendelaarster haar vertrouwen. Vrouw B. betaalde voor medicijnen en schutsbrief 11 mark, vrouw St. voor beide 6 mark. De medicijnen, die in het oor moesten gedruppeld worden, veroorzaakten bij beide vrouwen hevige pijnen. Nu eerst wendden ze zich tot een bevoegd geneeskundige.

Mej. B. had de beklaagde ook nog 200 mark geleend. Mej. SEIFERT, had n.l. valschelijk opgeven, dat ze te Wulsdorf voor 2000 mark land gekocht had; er ontbraken haar 200 mark en nu wilde ze mej. B. den koopbrief tot onderpand geven. Mej. B. kreeg echter geen koopakte. Later ontving ze als aflossing 70 mark.

Het door beklaagde tegen de veroordeeling ingesteld hooger beroep werd verworpen."

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

Sloan's Liniment. *Voorloopige waarschuwing.*

In de laatste dagen wordt door groote advertenties de aandacht gevraagd voor dit middel. Verder worden te Amsterdam aan de huizen proefflesschjes en aanbevelingen afgegeven, de moderne wijze van reclame.

Het hoofddepôt is bij HENRI SANDERS en het middel wordt aangeboden tegen Rheumatisme, vliegende jicht, tandpijn, heupjicht, zijdepijn, aanborstigheid, gezwellen, verstuikingen, wonden, kneuzingen en brandwonden.

Een middel tegen zóóveel geheel verschillende kwalen moet gewis met wantrouwen worden bejegend door iedereen, die iets verder nadenkt. Wij gelooven niet te ver te gaan, wanneer wij reeds voorloopig tegen den aankoop waarschuwen. Spoedig hopen wij nadere mededeelingen te verstrekken.

Vilixir.
Weer een loodhoudend haarwater.

't Is voor ons ondoenlijk bij de vele aanbevolen z.g. geneesmiddelen, die wij bijna elke maand in ons blad bespreken, ook nog andere middelen, als b.v. haarwaters, toiletartikelen, onder handen te nemen. Wij hebben dit al menigmaal gezegd en daarbij tevens verklaard dat wij tegen dergelijke waters slechts konden waarschuwen wanneer wij ze als *schadelijk voor de gezondheid* moesten beschouwen. *Onder de hoogst schadelijke haarwaters rekenen wij alle die lood bevatten*; wij hebben er al menigmaal een lijstje van gegeven en hopen spoedig plaatsruimte te vinden om het weer eens te doen.

Door een ons welwillend ter inzage gezonden rapport van een scheikundig onderzoek kunnen wij dit lijstje nu met één haarwater vermeerderen, n.l. met *Vilixir*, een vloeistof die voor *f* 7.50 per flacon, o. a. in den Haag, wordt verkocht. De bestanddeelen van dit haarmiddel zijn een *sterke loodzoutoplossing* vermengd met *zwavelpoeder* en welriekend gemaakt met *rozenwater*.

Men weet derhalve waaraan men zich te houden heeft.

Visnervin

Tegen dit middel, naar opgaaf een panacée tegen zenuwachtigheid, neurasthenie en zenuwzwakte, waarvoor in Duitschland een monsterachtige reclame wordt gemaakt en waarvoor, volgens ons welwillend gezonden bewijsstukken, ook hier te lande slachtoffers gezocht worden, is reeds door den *Gezondheidsraad te Karlsruhe* in November 1907 gewaarschuwd. Het middel bestaat uit pastilles, in hoofdzaak bevattende *meel*, *suiker*, *vanille* en *eiwitstoffen* en met chocolade overtrokken. Het is, volgens deze waarschuwing, *absoluut onwerkzaam*. Ook de President van Politie te Berlijn heeft in 1908 ernstig tegen dit product gewaarschuwd.

De wonderdokter F. Colson,

sedert eenige jaren gevestigd te *Ginniken* en onzen lezers welbekend, is dezer dagen in den ouderdom van 40 jaar overleden. Het is onze

gewoonte niet om een dooden tegenstander nog onaangenaam te behandelen en het gaat dan ook geheel buiten den persoon van COLSON om, wanneer wij hier opnieuw een waarschuwing tegen het door hem uitgeoefend bedrijf opnemen.

De „zaak" wordt n.l. *op denzelfden voet voortgezet.*

In de Gazet van Antwerpen van 16 Februari 1911 — in dank ontvangen — lezen wij de volgende advertentie, zeker bestemd voor de vele Belgen, die bij C. hulp zochten.

„Mevrouw Wed. COLSON deelt ons het geneeskundig testament van haar betreurden echtgenoot dr. Fr. COLSON, bijgenaamd den Wonderdokter, mede.

Vooraleer te sterven schreef dr. Colson den volgenden brief aan zijne zieken:

Met spijt zie ik dat ik het lijdende menschdom niet meer kan helpen, de dood is daar, onverbiddelijk, en zooveel zieken moeten nog mijne middelen gebruiken. Daarom laat ik aan mijne echtgenoote na, mijne schriftgeheimen, mijne aanwijzingen, mijne recepten, mijne levensregels voor de zieken, mijne Indische en Javaansche kruiden. Ik verklaar dat niemand anders dan mijne echtgenoote mijne middelen kent of kan geven. Aan ieder die het verlangt zal zij *schriftelijk* raad geven volgens mijne aanduidingen, indien men breedvoerig de kwaal, waaraan men lijdende is beschrijft. Maar ook heb ik gezorgd dat iedereen geholpen kan worden, die liever persoonlijk naar Ginneken wil komen. Mijn vriend, Dokter in de medicijnen, Korteweg, zal haar bijstaan. Mogen zij beiden mijn werk van genezing voortzetten en het volk helpen zooals ik deed! Ik heb een boek geschreven over de ziekten die ik ontmoette bij mijne duizenden zieken, die verlang ik gratis aan al mijne zieken toegestuurd, daarin zullen zij mijne middelen en geneeswijze vinden. Dit is mijn wensch, hij weze volbracht.

Dokter F. COLSON.

Vraagt inlichtingen aan Mevr. COLSON te Ginneken.

De geneesmiddelen blijven te verkrijgen in de apotheek Lange Kievietstraat 33, Antwerpen."

Doch ook de Nederlandsche patienten kunnen gerust zijn. Een lijder uit de prov. Zeeland, die vroeger eens, doch zonder baat, bij COLSON onder behandeling was, ontving onderstaanden gedrukten brief:

„*Ginneken*, 9 Febr. 1911.

L. S.

Zooals U wellicht zult vernomen hebben, is Doctor F. J. M. Colson overleden, waardoor het onmogelijk zou geworden zijn, Uwe behandeling verder voort te zetten, ware het niet, dat Mevrouw de Weduwe Colson en de assistenten in het bezit gebleven waren van al de voorschriften van diagnose, levenswijzen, zamenstelling der middelen, enz.

Indien U alsnog onder behandeling zoudt willen blijven, dan verzoek ik U, te komen op den dag, die op Uw volgbriefje staat aangegeven.

Zooals gezegd, geschiedt het stellen der diagnose, en het geven der voorschriften, geheel en al op de wijze, als door Dr. Colson, is vastgesteld.

Hoogachtend,

(*w. g.*) p/o. Mevr. Wed. Colson—van Goch,

P. C. JANSEN,

Administrateur."

Waarlijk een zaakje, dat alle vertrouwen verdient; 't komt er dus niet op aan *wie* de zieke behandelt, van uit het graf stelt de wonderdokter nog de diagnose vast en de weduwe en haar getrouwe helpers, waaronder wij ook Dr. KORTEWEG ontmoeten, genezen er maar op los.

Zouden er nog dwazen worden gevonden, die zoo'n behandeling als ernstig opnemen?

UIT DE PERS.

Wet tegen de kwakzalverij, tegenwerking of „Uebergründlichkeit".

Dr. PINKHOFF schrijft in het *Tijdschrift voor Gen.*:

„De kwakzalverijwet in Duitschland zit weder aan den grond, en het kan lang duren eer zij weder vlot wordt. Eerst duurde het onderhandelen tusschen de bondsregeeringen zóó lang, dat men niet meer geloofde, dat het ontwerp den Rijksdag weder zou bereiken. Onverwachts kwam het echter in eerste lezing en werd het aan een commissie van voorbereiding in handen gegeven. Nu hebben de Fortschrittspartij en de sociaaldemocraten de commissie verzocht, den Rijkskanselier te verzoeken, haar „eenige inlichtingen" te verstrekken vóór haar volgende bijeenkomst. En die belangstellende vragen zijn van dien aard, dat er jaren moeten heengaan, voordat er een kans wordt geboren, dat het Duitsche volk eenige verlichting krijgt van de schatting van *f* 36,000,000, die het naar een matige berekening van Reissig (Berl. Klin. Wochenschrift) jaarlijks aan de kwakzalvers ten offer brengt. Enkele van de vragen — het geheele lijstje vindt men in de Zeitschr. für Aertzl. Fortbildung — kunnen misschien het opschrift van dit stukje rechtvaardigen: Overzicht van de geëxamineerde en niet geëxamineerde personen, die wegens overtredingen in het geneeskundig beroep in de laatste 10 jaren zijn veroordeeld; overzicht van de verspreiding der geslachtsziekten in de verschillende bondsstaten; in hoeveel gevallen worden deze door niet geëxamineerde personen behandeld? hoe uitgebreid is de behandeling per brief in Duitschland, en in hoeverre is deze toegenomen? (De twee laatste onmogelijke vragen wenscht de regeering niet te beantwoorden). Schijnbaar buiten samenhang met het wetsvoorstel staan de volgende vragen der sociaal-democraten: hoeveel de sterfte- en geboortecijfers sedert 1870 zijn gestegen of gedaald en of de gemiddelde levensduur is toegenomen, maar uit het reeds te voorspellen antwoord wenschen zij af te leiden, dat de kwakzalverij geen kwaad heeft gedaan. En geheel doelloos — als men geen obstructie mag veronderstellen — is de vraag, welke statische gegevens er bestaan ter beoordeeling van de verhouding tusschen korenprijzen en geboortecijfer.

Dr. B. Chages verwijt in de Sozialistische Monatshefte (1911 n°. 2) zijne partijgenoten, dat zij zich ten opzichte van het ontwerp laten leiden door politieke overwegingen, zonder te denken aan het nadeel dat de kwakzalverij aan het volk berokkent. Het socialisme, zegt hij, heeft allerminst reden om vijandig te staan tegenover de geneeskunst. Men denke slechts aan de beroepshygiëne.

(*Pharm. Weekbl.*)

RECHTSZAKEN.

„Professor" De Haas voor het Kantongerecht.

Onder groote belangstelling van het publiek had op Maandag 13 Febr. voor het kantongerecht te Leiden de behandeling plaats van de zaak DE HAAS, beklaagd, van, „hoewel hij niet is toegelaten tot de uitoefening van het beroep van geneeskundige, waartoe de wet van 1 Juni 1865 een toelating vordert, zonder noodzaak in zijn woning aan den Haagweg te Zoeterwoude dat beroep te hebben uitgeoefend". Beklaagde, een belangwekkende verschijning, was aanwezig en verklaarde, na de gewone mededeelingen omtrent naam en leeftijd, geen beroep te hebben. Op de vraag van den kantonrechter of hij toegelaten was tot de uitoefening der geneeskunde, antwoordde hij, dat hij toegelaten was om de lijdende menschen te helpen; op een nadere vraag of hij een diploma had als geneeskundige was het antwoord ontkennend.

Achtereenvolgens werden nu een ruim twintig getuigen gehoord, waarvan de meeste, bij hun binnenkomen, een 't zij eerbiedigen 't zij vriendschappelijken groet aan DE HAAS brachten en die, in 't algemeen, de loftrompet over zijn geneesmethode staken. Terwijl sommige getuigen verklaarden dat DE H. hun bij hun bezoek gevraagd had wat ze scheelden, waren er weer anderen aan wie — volgens hunne verklaring — die vraag niet gedaan was en van wier ziekte de aard toch door beklaagde herkend was. De meesten hadden baat gevonden.

Een juffrouw had geklaagd, dat zij zich niet wel gevoelde en niets kon verteren. Beklaagde gaf haar kruiden en later druppels. (Die kruiden speelden een groote rol in het proces; bijna ieder bezoeker kreeg een pakje. Een zesde deel moest met ½ liter water twee uur op een kooltje vuur getrokken worden en, na bekoeling, van het aftreksel alle uur een lepel worden genomen. Deze gebruiksaanwijzing was gedrukt; bij andere geneesmiddelen was het gebruik met potlood geschreven.)

Een lijder aan een ziek been had behalve de bekende kruiden, ook een smeerseltje gekregen.

Een juffrouw, lijdende aan last van de maag, had kruiden en pillen ontvangen, pillen die de beklaagde verklaarde zelf vervaardigd te hebben.

Alsnu verscheen een vermakelijke getuige, een juffrouw, die vreeselijk verwonderd was over de vraag of zij ook familie was van beklaagde.

Mijnheer had zoo maar aan het gezicht gezien, dat zij geopereerd was en dat dit was de oorzaak van haar kwaal. Zij leed aan steenen, niersteen, galsteen, leversteen enz. Zij had het niet best, want zij kon niet meer eten en als je niet eten kunt, dan ga je dood, verklaarde zij met groote levenswijsheid.

„Moest je die kruiden zoo maar gebruiken?" vroeg de kantonrechter.

„Wel neen," zei ze, „dat kan mijnheer nu wel begrijpen."

Zij had *f* 0.50 op de tafel neergelegd en mijnheer had „dankje" gezegd. Het was toch wel een bedankje waard, meende de juffrouw toen de kantonrechter zich daarover verwonderde.

Het speet getuige, dat zij de steenen niet had meegenomen. Zij was er wel 1300 kwijtgeraakt, van allerlei soort

Vervolgens passeerden nog de revue een juffrouw lijdende aan zenuwhoofdpijn en bloedarmoede, een lijder aan een „darmscheuring", iemand met pijn in den rug, een ander met pijn in den rug en de lenden en weer een ander met pijn in den rug en in de maag. (De laatstbedoelde getuige was benauwd van de pillen geworden en weer bij haar eigen dokter teruggekeerd.) Verder: iemand die last had van dikke beenen (die ook geen baat had gevonden,) een maaglijder, een lijder aan gewrichtsrheumatiek, iemand die aan toevallen leed, een meisje dat, volgens DE HAAS, aan de nieren leed, iemand die al 11 jaar last had van fistels en die, zooals hij zeide, zelfs door Prof. LANZ was opgegeven (nog geen baat, bij DE H. maar de man was er nog maar driemaal geweest), een jongeman behebt met neusbloedingen, een lijder aan hoofdpijn, een juffrouw die „zenuwziek" was en een juffrouw die lijdende was aan nieren en milt.

Hiermee was het vrij eentonige — door den kantonrechter met bewonderenswaardig geduld en tact geleide — getuigenverhoor afgeloopen. Het bleek dat geen der lijders door DE H. met leege handen was weggezonden. Behalve de beroemde kruiden werden pillen, druppels, en pleister een smeersel verstrekt; daarentegen gaven de bezoekers vrijwillig, zonder dat er om gevraagd werd, een zekere som gelds, varieerende tusschen 25 ct. en een rijksdaalder. Op een vraag van den kantonrechter, in 't begin der zitting, of hij dit geld had aangenomen, antwoordde de beklaagde: „Zeker, waar zou ik anders van leven. Maar ik neem „nooit niks". Maar als ik *f* 9000 noodig heb en ik help jaarlijks honderden armen voor niets, als een ander nu niets gaf waar zou ik dan van leven?"

Aan de verschillende getuigenverklaringen werd door hem menigmaal zijn goedkeuring gehecht door de woorden: „juist", „zeer goed", „goed" enz. Andere opmerkingen had hij niet.

Uit de vragen van den kantonrechter aan de getuigen was gebleken dat bij geen van allen de *noodzaak* tot het verleenen van hulp aanwezig was.

Als getuige-deskundige werd ten slotte gehoord dr. DEN HOUTER, inspecteur van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid van Zuid-Holland, die verklaarde, dat hij uit het getuigenverhoor den indruk heeft verkregen, dat beklaagde wel degelijk de geneeskunde heeft uitgeoefend, al heeft hij zich daarbij niet gedragen zooals een ernstig geneesheer betaamt.

Hij toch volgt twee onderdeelen van een geneeskundig onderzoek: aspectie en soms ondervraging. Hij ziet en ondervraagt den patiënt. Hij maakt verder, zij het dan ook op zijn wijze, de diagnose en behandelt ook de therapie, want hij geeft raad en voorlichting en heeft in enkele der voorgekomen gevallen zelfs pleisters op de z. i. zieke deelen gelegd. Ten slotte geeft hij geneesmiddelen, in casu kruiden, zalf en druppels.

De kruiden zullen wel onschuldig zijn, maar men moet niet vergeten, dat er ook verschillende niet-onschuldige kruiden groeien, zooals spr. o.a de Belladonna noemt. Hij heeft echter deze kruiden evenmin als de andere middelen onderzocht.

Gaarne neemt dr. DEN HOUTER aan, dat verschillende patiënten, wanneer zij verklaren baat te hebben gevonden, ter goeder trouw zijn. De meeste, teleur gesteld doordat ze bij hun arts geen genezing vonden, hebben op hem hun eenige hoop gevestigd en door psychischen of welken anderen invloed ook, inderdaad baat bij hem gevonden; het zijn nerveuse personen, die kalmeeren door den indruk, die van DE H. op hen uitgaat.

Maar daartegenover staat, dat beklaagde ook groot kwaad doet. Een der getuigen had dikke beenen ten gevolge van waterzucht en krijgt daarvoor een pleister op het been, een behandeling die geheel indruischt tegen de medische wetenschap.

Een groot kwaad is dat hij generaliseert en daaruit zijn conculusiën trekt, conclusiën, die geen enkel bevoegd geneeskundige zou durven nemen. Zijn menschenkennis is groot, maar zijn deskundige kennis gering.

Door jarenlange behandeling van zieke menschen heeft hij eenigen flair gekregen en wellicht ook eenige medische kennis, doch getuige meent dat het gevaar voor velen niet denkbeeldig is dat zij door in beklaagde vertrouwen te stellen en zich te laten behandelen, den tijd voorbij laten gaan en zich eerst bij een geneeskundige vervoegen, als het te laat is.

Daarna is de Ambtenaar van het O. M. aan 't woord.

Waarom — zoo vroeg hij — dezen 75-jarigen man nog voor het Kantongerecht gebracht, waar men hem tot dusverre ongemoeid heeft gelaten?

Spr. zou eenvoudig kunnen zeggen: omdat hij de wet heeft overtreden, of ook: de kruik gaat te water tot zij breekt, maar de oorzaak ligt dieper. In verband met een over het geheele land ingesteld onderzoek door het geneeskundig staatstoezicht had de Gezondheidscommissie zich ook hier tot de geneeskundigen gewend met de vraag hoe het hier met het uitoefenen der kwakzalverij stond.

De Leidsche geneesheeren deelden verschillende gevallen mee die ter kennis werden gebracht van den Hoofdinspecteur van het geneeskundig Staatstoezicht, die deze onder de oogen van den Officier van Justitie bracht.

En uit deze mededeelingen bleek dat in vele gevallen de patiënten onder de behandeling van den „dokter" zeer waren verergerd, enkelen zelfs overleden. Het was dan echter zoolang geleden dat ingrijpen der justitie wegens het veroorzaken van den dood door schuld niet meer baten mocht.

Daarom had de Hoofdinspecteur op een vervolging aangedrongen.

De Ambtenaar heeft sinds een onderzoek gelast en noemt nu enkele gevallen, waaruit blijkt welke gevaarlijke gevolgen het optreden van dezen beklaagde kan hebben.

Er was een kind van drie maanden dat een abces in den buik had. De dokter raadpleegde een chirurg, die een onmiddellijke operatie noodig oordeelde. Men ging met het kind naar De Haas, die kruiden en natte omslagen voorschreef. Later kwam de vader radeloos bij den dokter terug, het abces was doorgebroken en het kind stierf aan de gevolgen.

Een ander heeft pijn; men vindt een gezwel dat moet worden verwijderd. De patiënt is bang voor het mes, en stelt zich onder behandeling van De Haas. Drie maanden later komt de patiënt weer bij den dokter terug, maar het is inmiddels een hopeloos geval geworden; de patiënt is niet meer te redden.

Beklaagde is heel knap. Hij doorziet de menschen, terwijl de werkelijk geneeskundige voor inwendige kwalen eerst een nauwkeurig onderzoek instelt, b.v. een nauwkeurig onderzoek van de urine enz. Beklaagde mag trotsch zijn op zijn stelsel, maar elk verstandig mensch zorgt wel niet het slachtfer er van te worden.

Het is spr. overtuiging dat menige zieke door de verkeerde behandeling op het kerkhof is gebracht. De nabestaanden schamen zich dan echter dit te bekennen en de wereld wordt het niet gewaar.

Intusschen heeft beklaagde grooten invloed, juist doordat hij smaalt op de doktoren en van zijn huismiddeltjes werkt een suggestieve kracht uit. Dit geldt vooral voor zenuwpatiënten, maar ook hier is de invloed slechts tijdelijk en spr. noemt een geval van zekere juffrouw, die ten slotte naar een krankzinnigengesticht moest worden gebracht.

Wanneer beklaagde zegt dat de patiënten halfdood zijn voor ze bij hem komen, dan zegt spr. dat is niet waar, wat trouwens bij de nu gehoorde getuigen wel is gebleken. Het is juist andersom, wanneer ten einde raad de patiënten weder bij hun dokter terugkomen, dan is het meestal te laat om te worden genezen.

Daarom heeft spr. een vervolging ingesteld, opdat er zal kunnen worden gezegd dat deze beklaagde althans eenmaal in zijn leven in het openbaar zou hooren, dat zijne handelwijze ernstig wordt afgekeurd en het publiek in het openbaar tegen hem worde gewaarschuwd.

Het ten laste gelegde in twintig gevallen bewezen achtende, eischte hij twintig geldboeten ieder van *f* 50, ieder der boeten te vervangen door 5 dagen hechtenis, met vrijspraak van het meerdere ten laste gelegde.

Beklaagde, die geen verdediger had, werd gevraagd, of hij ook nog iets ter zijner verdediging had aan te voeren.

„Alleen dat ik appèl aanteeken," zeide beklaagde.

„Zoover is het nog niet," repliceerde de kantonrechter.

Beklaagde wilde wel eens weten wie er onder of door zijn handeling gestorven zijn. Waarom komen de menschen dan niet bij hem zelf, als zij zich hebben te beklagen?

Hij heeft zijn geneeskundige kennis niet van menschen, maar van Boven, zegt hij ten slotte met stemverheffing.

Laat de Ambtenaar zijn kruidkundige boeken maar eens komen inzien.

„Een invitatie dus voor den Ambtenaar," meent de kantonrechter, wat beklaagde bevestigde, die nog eens zegt, dat hij appèl wil aanteekenen.

De Kantonrechter beduidt hem, dat dit zoo'n haast niet heeft, daar de uitspraak bepaald wordt op 27 Februari.

Toen is bekl. veroordeeld tot 20 boeten van f 15, subs. 20 maal 2 dagen hechtenis.

Onbevoegde uitoefening van genees- en artsenijbereidkunde.

De kantonrechter te 's-Gravenhage heeft 2 Febr. uitspraak gedaan in de zaak van den heer J. van O., directeur van de maatschappij „Boerhaave" aan de Mauritskade aldaar, die aan twee personen, agenten van politie in burgerkleeding, een geneesmiddel tegen tuberculose had afgeleverd na voorafgaand onderzoek van de lichaamsgesteldheid van één hunner en van een kind van den ander en tegen betaling van *f* 1.50 voor het fleschje, dat het middel bevatte, ter zake waarvan hij zich had te verantwoorden wegens: 1°. onbevoegde uitoefening van de geneeskunde, buiten noodzaak, en 2°. onbevoegde uitoefening van de artsenijbereidkunde.

De kantonrechter-plaatsvervanger, mr. Boudewijnse, achtte de beide ten laste gelegde feiten voldoende bewezen. De onbevoegde uitoefening der geneeskunde bleek o.a. door de betastingen van het kind van een der getuigen en door de andere door bekl. verrichte handelingen; terwijl ook de aflevering van het door bekl. bereide geneesmiddel tot geneeskundig doel strafbare wetsovertreding was volgens den kantonrechter.

Mitsdien werd de bekl. veroordeeld tot 2 geldboeten van *f* 10, subsidiair 5 dagen hechtenis voor elke boete.

Spoorwegambtenaar-Magnetiseur.

De Hooge Raad verwierp in zijn zitting van 13 Februari het beroep van R. C. S., onder-stationschef te Haarlem, door de rechtbank aldaar veroordeeld tot 3 geldboeten van *f* 5, wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde, door op te treden als magnetiseur. Het gold hier de vraag, of de door den requirant gepleegde handelingen al dan niet onder het begrip „geneeskundige bijstand" vielen, in den zin van de wet van 1 Juni 1865 (Staatsblad n°. 60).

Deze quaestie werd echter niet beslist. Immers de Hooge Raad was van oordeel, dat in deze zaak ten onrechte is recht gedaan op een meening of gissing van den requirant betreffende de werking, die de magnetische stroom op het lichaam van zijn patiënten had.

Ambtshalve werd het vonnis dus vernietigd en de zaak verwezen naar het hof te Amsterdam.

De kantonrechter te Zuidbroek heeft M. S., zich noemende „homoeopathe" te Winschoten, wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunst te Scheemda tot *f* 140 boete of 40 dagen hechtenis veroordeeld.

INGEZONDEN.

Rotterdam, 15 Jan. 1911.

Mijnheer de Redacteur!

Mag ik U eene plaatsruimte in Uw *Maandbl. t/d. Kwakzalverij* verzoeken. Dank voor de verleende gastvrijheid. In de dagbladen doet o. s. bericht de ronde:

„Bij de juffrouw, die met het ei werkt.

Door de justitie is huiszoeking gedaan bij een bewoonster der Bloemgracht te Amsterdam, bekend als de juffrouw die met het ei werkt

Na door de justitie gehoord te zijn, werd zij weder op vrije voeten gelaten.

Deze huiszoeking moet in verband staan met een behandeling met doodelijken afloop in een andere gemeente. Er werden eenige voorwerpen in beslag genomen."

Hoe of de uitslag in deze zaak zal zijn zal de tijd leeren. Als nu de bladen dergelijke Advertentiën van Jufvrouwen die met het ei werken en poeders voor afgebroken liefde geven, dus aan de goedgeloovigen medecijnen toedienen waartoe ze niet bevoegd zijn, de opname daarvan weigerden, dan was men reeds ver gevorderd doch door het adverteeren wordt het beroep in de hand gewerkt.

Uit bovenstaande blijkt dat het dringend noodzakelijk is, dat advertentiën als bovenstaande geweigerd werden, dat is in bet belang der algemeene volksgezondheid noodzakelijk, want men kan uit die adv. lezen, dat er achter dat zoogenaamde met het ei werken en andere zaken meer schuilt dan dat men denken zou, dat is hier weer klaar bewezen.

De Journalistenkring moest er met aandrang op wijzen, dat bovengenoemde advert. nadeelige gevolgen kunnen hebben.

Hoogachtend,

UE. dr.,
K. SCHRAVER,
Gep. 1e Lt. pl.-adj.

CORRESPONDENTIE.

A. V. te *N.* Zonder bewijzen, alléén op vermoedens kunnen wij de zaak niet in uw geest behandelen, alhoewel het ons niet zou verwonderen dat de loop der zaken is, gelijk gij schrijft. Wij moeten voorloopig de handelingen van dien persoon afwachten.

E. I. Th. G., K. te *H.* Enkele punten uit uw uitvoerig schrijven (*sommige doen o. i. niets ter zake*) willen wij in 't kort beantwoorden:

Dat gij anders over den „Knochensetzer" oordeelt dan Dr. Laan en diens „geschrijf u onverschillig laat" is uw zaak. Voorloopig houden wij ons nog aan het oordeel van *den zeer bevoegden medicus.*

De samenstelling van de wondervoetpleister is ons, niettegenstaande een ingesteld onderzoek, niet voldoende bekend om haar publiek te maken. Behalve de gewone pleisterbestanddeelen als harsen, was en terpentijn is er niets bij*zonders in kunnen worden aangetoond.* Best mogelijk dat er in dat wonder niets wonderbaarlijks zit; 't komt meer voor bij kwakzalversmiddelen.

Uwe andere opmerking is volkomen onjuist. De samenstelling van de kwakzalvers-middelen wordt door ons, zoo *mogelijk, steeds in goed* verstaanbaar Nederlandsch opgegeven.

K. te *Z.* Het onderzoek van het poeder is nog niet afgeloopen; wij zullen u dus later berichten. Het onderzoek geschiedt gratis.

F. W. te *V.* en *C. v. G.* te *K.* Dank voor de gezonden mededeelingen.

J. v. H. te *A.* De samenstelling van *Abdij-stroop* hebt gij zeker in het u gezonden Maandblad gevonden.

Dr. C. J. C. F. te 's-H. Gaarne zouden wij, zoo mogelijk, eenigszins nader vernemen welke kuur door dat „Verlagsmagazin" wordt aanbevolen. Wij hebben zoo'n vermoeden, dat wij hier met een oude bekende te doen hebben. Heeft uw patiënt geen brochures of zoo iets?

— Voor de toezending van *De Maleische Pers* betuigen wij onzen dank.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Boom's Maagpoeder. De Apotheker J. A. Boom, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middeltje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer van Ledden Hulsebosch te 's Gravenhage, heeft het reeds meermalen onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsverteering", niets bijzonders was. 't Was een mengsel van *carbonas calcis* (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *oranjeschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer Boom, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende, gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij *acute* maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende pepermuntolie niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *slepende* ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van Boom. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

No. 4. April 1911. Oplaag 7000 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; Mr. J. L. F. BöHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; Mr. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, Secretaris-Penningmeester.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Amstel 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, Keizersgracht 373, Amsterdam, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: De teringgenezer Derk P. Yonkerman en zijn Tuberculozyne.

Berichten: Invoerrecht op geheimmiddelen. — De Winschoter homoeopate. — Pink-pillen. — Een wratten-belezer. — Een grafzerk voor Colson. — Hulp van De Haas aan het Koninklijk Huis. — Het tuberculose-middel van Eilers. — Een veldwachter-kiezentrekker. — Mooi baantje voor een geneesheer. — Waarschuwing tegen Winter Co.

Mededeelingen van verschillenden aard: Sloan's zalf. — Bladen zonder kwakzalversadvertenties. — De slapende juffrouw Wed. Kiel.

Uit de Pers: Ziekte en geneesmiddelen. — Een onderhoud met „Prof. De Haas". — Schomperzalf.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: De roode pillen van Dupuis.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe Leden zijn toegetreden:

Gezondheidscommissie „Enschedé".
idem „Steenwijk".
Groene Kruis, De Geldersche Vereeniging het —
idem „Borculo".
idem „Goedereede".
idem „Makkinga".
idem „Oldenhove".
idem „Oosterend".
Witte Kruis „Oostzaan".
idem „Opperdoes".
idem „Schermer & Omstreken".
idem „Schoten".

De teringgenezer Derk P. Yonkerman en zijn Tuberculozyne.

Langer dan ons lief was — het onderzoek eischte veel tijd — hebben wij de nadere bespreking moeten uitstellen van bovengenoemden teringgenezer en vooral van zijn alles overtreffend middel.

In de Maandbladen van Maart en April van het vorig jaar hebben wij reeds uitvoerige artikelen geplaatst, waaruit onze lezers konden zien hoe deze Amerikaan, die volgens eigen opgaaf een zoon is van „wakkere Hollandsche ouders", zich in zijn optreden als een echte moderne kwakzalver vertoont, mooie brochures schrijft waarin dankbetuigingen niet ontbreken, lijders, zonder ze gezien te hebben, genezing belooft, alle andere geneesmiddelen en methodes afkeurt en daartegenover zijn eigen middel hemelhoog als het eenige, onfeilbare prijst.

Alles volgens het bekende recept. Wij vinden het dan ook onnoodig nog eens uitvoerig bij het optreden van Yonkerman te blijven stilstaan en bepalen ons thans in hoofdzaak tot de bespreking van zijn geneesmiddel (?)

Na jarenlange studie (weer het gewone praatje) van de tering in haar verschillende wijze van optreden, heeft Yonkerman, zooals hij zelf schrijft, het grootste deel van zijn tijd doorgebracht „met energische studie over Tuberculose-Tering."

Maar laten we hem zelf even aan 't woord; onze lezers mogen — al is de zaak op zichzelve treurig — toch ook eens lachen.

„Hij heeft de Geneeskunde der Tering tot zijn levensstudie gemaakt, met het resultaat, dat hij de Tuberculozyne samenstelde, „De Kopergenezing voor Tering", — en gelijk anderen, die aan hetzelfde veld werkten, hunne namen in de medische historie beroemd maakten door hun waardevolle ontdekkingen — zooals Jenner, die de inenting met serum eener koe invoerde, Pasteur, die een zeker vergift van dolle honden en konijnen aanwende om dyphteritis schadeloos te maken en vele andere onderzoekers en ontdekkers kunnen opgenoemd worden, waar eerst om gelachen werd — is hij beroemd geworden door zijn ontdekking, welke door zijn volhardend, wetenschappelijk onderzoek en toepassing, een zegen voor duizenden lijders aan deze verschrikkelijke kwaal is geworden.

Belang hebbende bij dezelfde wijze van studie en onderzoek, toen Koch in 1882 zijn groote ontdekking deed, door de tering-baccil of microbe, welke tering veroorzaakt af te zonderen, waakte Dr. Yonkerman met een critisch oog en was een der eerste mannen in zijn land, welke gebruik van Koch's uitvinding maakte. Hij werkte voor zichzelf alle toegepaste proeven uit. Zijn werk vervolgend, ontvouwde en beproefde hij nauwkeurig vele origineele theoriën en ideeën, tot ten laatste door zijn ontdekking der Tubercozyne, Tering heden spoedig en zeker genezen kan worden.

Dr. Yonkerman verzuimde niet, zijn uitvinding aan de wereld te geven, toen hij zeker was van de buitengewone geneeskrachtige waarde zijner nieuwe ontdekking; het is nu reeds verscheidene jaren geleden, sinds hij het eerste bekend maakte, dat hij een besliste genezing voor Tering had gevonden. Hij werd eerst door zijn collegas uitgelachen, toen hij bekend maakte, dat zijn lange jaren van studie, proeven en onderzoekingen met de uitvinding van een merkwaardig geneesmiddel, hetwelk hij Tuberculozyne noemde, beloond werden en dat dit middel de tering-bacil zou dooden en geen schadelijke uitwerking heeft voor zelfs het teerste gestel eener lijder. Het was slechts na de nauwkeurigste proeven en geloofwaardige en besliste bewijzen, dat hij alle belangstellenden kon overtuigen, dat hij had, wat hij beweerde te hebben, — een geneesmiddel wat de verschrikkelijke Tering-kwaal zou genezen."

Dit middel, de *Tuberculozyne*, is, volgens opgaaf van den ontdekker, een samenstelling van *zekere koperzouten*.

Het bestaat uit 2 flacons, gevuld met een roode vloeistof (No. 1) en een bruine (No. 2). Elke flacon draagt het volgende opschrift:

„Tuberculozyne Yonkerman.
Het Nieuwe Geneesmiddel voor tering.

Tuberculozyne (Yonkerman) de nieuw ontdekte en eenig zekere bekende genezing voor tering, werd ontdekt door Dr. Derk P. Yonkerman te Kalamazzo, Mich. U. S. A. en wordt slechts bereid en verkocht door de Derk P. Yonkerman Company Ldt. Het is geen medicijn, wat overal verkrijgbaar is en mag het slechts gebruikt worden volgens de gebruiksaanwijzing, welke er bij behoort. Het publiek in het algemeen wordt gewaarschuwd voor namaakselen, daar de roem dezer merkwaardige medicijn reeds wereldbekend is en menigeen zal trachten teringlijders met waardelooze samenstellingen te bedriegen. Overtuigt U, dat het zegel boven op de flesch onbeschadigd is.

Geen verpakking is werkelijke Tuberculozyne (Yonkerman) zonder dit zegel."

No. 1 bevatte *geen koper*. Het was een mengsel van *broomkalium*, *glycerine* en een weinig *kaneelolie*, door cochenille rood gekleurd.

No. 2 bevatte *een spoor koper*. Eerst bij onderzoek van een belangrijke hoeveelheid der vloeistof kon dit metaal worden aangetoond en wel in een hoeveelheid *zóó gering*, dat men eerder moet denken aan een verontreiniging der gebruikte grondstoffen dan aan een expresselijk toegevoegde stof.

Verder was aanwezig *glycerine*, een weinig *bitteramandelolie*, terwijl hoogstwaarschijnlijk de bruine kleur aan *gebrande suiker* te danken was.

Ziet hier nu het *wondermiddel!* dat voor het bagatel van *dertig gulden* wordt afgeleverd.

Wat *broomkali* en *glycerine* is er grooter *humbug* denkbaar?

BERICHTEN.

Invoerrechten op geheimmiddelen. Omtrent het bij de Tweede Kamer ingekomen ontwerp van *wet tot vaststelling van een nieuwe tariefwet*, lezen wij o. a. in de *N. Rott. Ct.*:

„Van een speciale en zeer hooge belasting van z.g. geheimmiddelen (als werd voorgesteld in het Tarief-Harte) wordt bij dit ontwerp afgezien, maar een recht van *f* 250 per 100 K.G. geheven van alle geneesmiddelen, verpakt voor dadelijk gebruik of voor den verkoop in het klein.

De geneesmiddelen op andere wijze verpakt, wor-

den verder op verschillende wijzen belast (bijv. somatose, sanatogen en dergelijke met een recht van *f* 25 per 100 K.G.)

De Winschoter „Homoepathe" L. M. W. SCHULTZ, vrouw van F. L. SEIFERT, die sedert eenige maanden als „Winschoter homoepathe", veel van zich deed hooren en achtereenvolgens werd veroordeeld tot viermaal *f* 25 boete of 4 maal 10 dagen hechtenis; *f* 40 boete of 40 dagen hechtenis; *f* 300 boete of 60 dagen hechtenis en *f* 200 boete of 40 dagen hechtenis, is thans over de Duitsche grenzen gezet.

De politie van Winschoten bracht haar naar Nieuweschans en de politie vandaar transporteerde haar verder naar Weener.

Daar werd ze met „open armen ontvangen" door de Duitsche politie.

Ze kreeg onmiddellijk van rijkswege onderdak; omdat ze in Duitschland nog enkele straffen te goed heeft.

De Nederlandsche staat houdt dus voorloopig een vordering op haar van *f* 640. Mocht zij, na haar straf in Duitschland te hebben ondergaan, hier terug keeren, dan kan zij die inlossen, of 180 dagen hechtenis ondergaan. (*Telegraaf.*)

Pink-pillen. Door dr. ROMIJN werd aan de Gezondheidscommissie alhier verzocht een onderzoek in te stellen naar de waarheid van een in den zoogenaamden „Pinkpillen-Almanak" voorkomende verklaring van een bewoonster der Akerstraat alhier, dat zij algeheele genezing eener zenuwuitputting zou hebben verkregen door het gebruik van evengezegde pillen. Dr. ROEBROECK, medisch lid der commissie, stelde ter zake een onderzoek in en bevond, dat de bewuste persoon alsmede het opgegeven adres volkomen onbekend waren, en zelfs het huisnummer niet bestond. Naar aanleiding hiervan werd door eenige leden der commissie 't idee geopperd, om in den vorm eener advertentie of anderszins het publiek tegen dergelijke handelingen te waarschuwen. Alvorens hiertoe over te gaan achtte de commissie het evenwel wenschelijk de zienswijze van genoemden inspecteur te vernemen, met name of hij wellicht zelf in deze handelend wenschte op te treden.

In antwoord op haar schrijven ontving zij het bericht dat de inspecteur meende, dat bedoeld euvel het best zou kunnen bestreden worden, door zich te wenden tot de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, gevestigd te Amsterdam, met verzoek een spreekbeurt over de Kwakzalverij te doen houden, waarbij dan het ontdekt bedrog ter sprake kon worden gebracht.

De commissie heeft intusschen besloten de zaak voorloopig aan te houden.

(*Limburger Koerier.*)

Een wrattenbelezer. Een belangstellend lid zendt ons de onderstaande advertentie, geknipt uit een in de residentie verschijnend nieuwsblad, als bewijs dat men niet naar den achterhoek behoeft te gaan om staaltjes van bijgeloof te vinden.

„Dringend wordt verzocht het adres van een Wrattenbelezer.

Brieven onder Nr. 850 aan het bur. van dit blad."

Een grafzerk voor Colson. Men meldt aan de *N. Tilburgsche Ct.* uit Baarle-Nassau:

De wonderdokter, de heer COLSON, is dood, doch de firma wordt voortgezet. Kwam vroeger de heer COLSON met zijn auto naar Baarle-Nassau, waar hij kamers had in het „Stationskoffiehuis" en geregeld te raadplegen was, gisteren kwam voor de eerste maal een zijner bedienden, die de geneeswijze en de wijze van behandeling van zijn overleden meester voortzet. Meer dan 80 patiënten waren aanwezig, om hem te raadplegen. Den bezoekers werd een lijst gepresenteerd, waarop ze voor zeker bedrag konden teekenen. Deze inzameling is bestemd voor een grafzerk op de laatste rustplaats van den heer COLSON.

Hulp van de Haas aan het Koninklijk Huis. Het *Leidsche Dagblad* plaatst het volgende onder de rubriek: Vragen en Antwoorden:

Vraag: Nu de naam van den heer DE HAAS op aller lippen is, wenschte ik van u te vernemen, wat of er van het gerucht waar is, dat de heer DE HAAS indertijd zelfs aan ons Koninklijk Huis zijn hulp moet hebben verleend; er wordt zelfs beweerd, dat de couranten er indertijd van hebben gewaagd.

Antwoord: Laat u zulke nonsens toch niet op de mouw spelden. Of er couranten van hebben gewaagd weten we niet, maar het „Leidsch Dagblad" zeker niet. Dat kunnen we u wel vertellen.

Het Tuberculose-middel van Eilers. H. J. EILERS, die wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde reeds tweemaal werd veroordeeld en om aan de straf te ontkomen de wijk naar Duitschland nam, heeft zich thans met een verzoekschrift gewend tot de Geneeskundige Faculteit der Leidsche en andere Universiteiten om het bewijs te mogen leveren van de deugdelijkheid van zijn middel. Na eventueele voleindiging van het onderzoek wil hij het middel ter beschikking van de medische wetenschap stellen. (*Handelsbl.*)

Schoenmaker houdt je bij je leest. Voor het kantongerecht te Zalt-Bommel is tegen den veldwachter A. de H., te Rossum, die, gedreven door pure menschlievendheid — geldelijk voordeel trok hij er niet van — bij eenige personen zieke kiezen had getrokken, ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde *f* 10 boete geëischt. (*N. Rott. Ct.*)

Arts gevraagd ter Assistentie. Doel is: Toediening van zeker werkend middel tegen veel voorkomend ongemak. Geheimhouding verzekerd.

Deze advertentie vonden wij in het *N. v. d. Dag.* Wie heeft lust in het baantje?

Waarschuwing tegen M. A. Winter Co. Ook de politie te Gronau heeft, evenals vele Duitsche autoriteiten, tegen genoemde firma en haar *Natuurlijke gezondheidsheersteller* gewaarschuwd. In die waarschuwing wordt o. a. gezegd: „Het middel moet als gevaarlijk voor de algemeene gezondheid worden beschouwd."

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

Sloan's Zalf.

Die arme lijders aan rheumatiek hebben wat te verduren. Niet alleen dat zij pijn lijden, die soms hevig en langdurig kan zijn, maar ook — dat zij het mikpunt zijn van allerlei gemeene kwakzalvers, die hun met hunne middeltjes paaien en plagen. Ontelbaar is het getal kwakzalversmiddelen, die werden en nog dagelijks als onfeilbaar worden aanbevolen tegen rheumatiek, zoodat het verwonderlijk schijnt, dat er nog menschen zijn, die aan deze kwaal lijden. Het feit echter dat wij nog zoovelen ontmoeten die door de kwaal zijn aangetast, bewijst alleen reeds voldoende, dat er aan die onfeilbaarheid nog al wat ontbreekt.

Een paar maanden geleden werd ons land in rep en roer gebracht door de z.g. *West-Indische kloosterbalsem „Olijf"*, een niets beteekenend smeerseltje van hoofdzakelijk Cajuputi- en terpentijnolie, waarbij 1000 gulden werden uitgeloofd aan ieder, die na het gebruik (volgens voorschriften) niet van zijn rheumatiekpijnen verlost was. Dit aanbod wordt nog voortdurend herhaald en desniettegenstaande is er in de laatste dagen alweer een ander genezer opgetreden.

In Amsterdam werd bijna huis aan huis een proeffleschje met bijbehoorende papieren bezorgd van *Sloan's Liniment*, een smeerseltje, dat dun vloeibaar, ten onrechte met *Sloan's zalf* is vertaald.

Dit smeersel wordt aanbevolen als een „vertrouwbaar middel tegen Rhumatisme, Ruppepijn, Vliegende Jicht, Heupjicht, Stijve Gewrichten, Verkoudheden op Borst of Longen, Keelpijn, Schorheid, Kneuzingen, Steken van insekten, Verstuikingen enz."

Zóó staat er op de bijgevoegde gebruiksaanwijzing terwijl, volgens het opschrift op het fleschje, het ook nog goede diensten bewijst bij aamborstigheid, gezwellen, brandwonden en tandpijn.

Tegen dit wondermiddel hebben wij reeds in ons vorig no. *voorloopig* gewaarschuwd en, na onderzoek, blijven wij de waarschuwing met kracht handhaven.

Zooals te verwachten was onderscheidt *Sloan's smeersel* zich *in hoofdzaak niet* van al die smeerseltjes, die sinds jaar en dag met zooveel ophef als uitstekend worden aangekondigd. Men zou het een broertje van de klooster-olie „Olijf" kunnen noemen; *cajuputiolie* en *terpentijnolie* maken weer het hoofdbestanddeel uit, dus zeer bekende stoffen, die al sedert onheuglijke tijden als smeermiddel bij rheumatiek worden aangewend, die somwijlen verliching geven, maar door niemand als een *afdoend* middel worden beschouwd.

De als bereider genoemde Amerikaan, DR. EARL S. SLOAN (van wien HENRI SANDERS zich weer een getrouw helper toont) wil nu zijn middel als iets zeer bijzonders laten doorgaan en dat is het *niet*, zooals wij zagen. Best mogelijk, dat bij de aanwending, vooral in het begin, eenige verzachting en vermindering van pijn wordt waargenomen, maar daarvoor behoeft men, zooals gezegd, geen hulp bij SLOAN te zoeken. En toch zal er menigeen inloopen; dat is juist de *truc* van het proeffleschje. Een lijder aan rheumatiek, het monster aanwendende, heeft groote kans dat zijn pijnen tijdelijk verminderen. Conclusie: het middel helpt — dus maar aankoopen en gebruiken.... en het doel van den verkooper is bereikt. Dat het middel *op den duur* geen baat geeft, dat, tijdens het gebruik, het raadplegen van een bevoegd geneesheer en het aanwenden van *doelmatige* hulpmiddelen achterwege blijft, is *zijn* zaak niet, maar *onze* zaak *wel;* wij waarschuwen met alle kracht, om zich niet door een voorloopig succes op het dwaalspoor te laten brengen.

Wij waarschuwen nog tegen iets anders. Op het doosje, waarin het monsterfleschje gepakt is, lezen wij:

„Eenige droppels op een beetje suiker gegoten zal een pijnlijke hoest stillen." „Tegen krampijnen of koliek, neem 6 of 10 droppels, met suiker vermengd, in."

Deze raadgevingen zijn schandelijk. Gevaar voor den verbruiker is hier niet buitengesloten.

Ten slotte nog eens een opmerking, die wij al honderden malen maakten. Achter de gebruiksaanwijzing bevindt zich een lijst van de depôthouders, in verschillende plaatsen van Noord- en Zuid-Holland en Utrecht. (Misschien is er voor de andere provincies, wanneer die bewerkt worden, weer een andere lijst.) Op die lijst komen, behalve die van enkele apothekers (die op die wijze de eer van hun stand hoog houden) de namen voor van tal van personen, die art. 30 der wet, regelende de uitoefening der artsenijbereidkunst, overtreden, omdat zij, zijnde geen apotheker of geneeskundige bevoegd tot het afleveren van geneesmiddelen, geen cajuputiolie mogen verkoopen beneden de hoeveelheid van 50 gram. Bij den verkoop van een enkelen flacon, wat toch het meest zal voorkomen, wordt die hoeveelheid niet bereikt.

Men kan dus, op wettelijken weg, den verkoop van het middel tegengaan; mogen wij dit brengen onder de aandacht van de Ambtenaren van het O. M. bij de Kantongerechten?

Bladen zonder Kwakzalversadvertenties.

Voor zoover onze inlichtingen juist zijn nemen onderstaande bladen geen kwakzalversadvertenties op:

De Alkmaarder.
Amsterdammer.
Nieuwe Amsterdammer.
Baarnsche Weekbode.
Bildtsche Courant.
Dedemvaartsch Advertentieblad.
Delftsche Opmerker.
Deventer Dagblad.
Deventer Opmerker.
Familiebode.
Friesch Volksblad.
Het Gehoor.
De Gooilander.
Graafschapsbode.
Grensbode.
De Handelswachter.
Humaniteit.
Land en Volk.
Leidsche Courant.
Maas- en Waalbode.
Maandblad tegen vervalsching.
Mentor.
Moleschot.
Nieuwe Koerier van Limburg.
Nieuwe Vlaardinger Courant.
Nieuwsblad van den Hoekschen Waard.
Nieuwsblad van Zeeuwsch Vlaanderen.
Nieuw Vrouwenleven.
Ons Belang.
Pharmaceutisch Weekblad.
Geïll. Politienieuws.
Propagandablad voor de Openb. School.
De Reclame.
Salland.
De Seingever.
ociaal Weekblad.
Tathol. Sociaal Weekblad.
ijdschrift v. Sociale Hygiène.

Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde.
Volksdagblad.
De Voorhoede.
Winterswijksche Courant.

Zooals gezegd, maakt deze lijst geen aanspraak op volledigheid en juistheid.

Wij zijn niet zeker dat alle genoemde bladen nog bestaan of ook, dat zij hunne goede voornemens niet hebben opgegeven.

Van enkele bladen, hier niet meer vermeld, moesten wij dit laatste, tot ons leedwezen, bespeuren.

Verder is het mogelijk, dat er bladen vergeten zijn, die aanspraak konden maken om op deze lijst geplaatst te worden.

In het belang der goede zaak verzoeken wij beleefd ons de aanmerkingen op de lijst niet te willen onthouden.

De slapende juffrouw Wed. Kiel geb. van Leeuwen.

In het Maandblad van November 1910 gaven wij het verhaal van iemand, die, ten behoeve van zijn zieken broeder, een bezoek had afgelegd bij den uroscoop L. J. Hemmes en bij bovengenoemde dame. Het relaas van het bezoek bij den uroscoop is in dat no. opgenomen, dat van de visite bij de waarzegster hebben wij toen tot later uitgesteld.

Eerst thans kunnen wij er plaats voor vinden.

Toen wij, zoo meldt onze berichtgever, bij de slapende juffrouw (volgens haar kaartje Mevr. de Wed. Kiel, geb. van Leeuwen, Crooswijksche Singel 29*a*) waren binnengelaten, klaagde ze dat ze vreeslijk moe was en gaf ze te kennen, dat ze sterk naar het einde van het spreekuur verlangde, ten einde zich te ruste te kunnen begeven. Toen begon de séance, eerst prevelde ze een lang gebed, waarvan ik alleen verstond dat ze genezing smeekte voor den kranken broeder en dat Gods wil en niet de hare geschiede. Ze maakte allerlei grimassen en was „weg". Ze vroeg woonplaats, straat en huisnummer (geen naam). Blijkbaar kon ze den weg niet direct vinden, want ze draaide lang op haar stoel heen en weer; plotseling was ze bij Gouda, toen wist ze den weg en ons huis spoedig. Nog nooit was ze bij ons geweest, zei ze. Ja, daar zag ze den zieke. Ze trok toen allerlei vreeselijke gezichten en stiet akelige geluiden uit en „och, wat is hij vermagerd", riep ze uit. We zeiden dat 't nog al ging (hij weegt 85 kilo en is 21 jaar, 't gaat dus wel).

Plotseling vroeg ze „bent u getrouwd", blijkbaar was ze weer terug, daarna voortzetting. Om nu de eerste foutieve gissing te herstellen, vertelde ze later dat zijn buik dikker geworden was, weer wat later dat hij dikke beenen had.

Voortdurend deed ze opmerkingen op vragenden toon, als: hij is al lang ziek? waarop we antwoordden: „al eenigen tijd", of: hij hoest wel? waarna we zeiden: „och ja, wel eens." Plotseling zei ze, u gelooft niet aan 't slapen. Wij verzekerden haar dat we 't wel deden, 't geen onze tegenwoordigheid toch wel bewees. Ik dacht dat de scène afgeloopen was, maar 't was slechts een intermezzo. Enfin ze vertelde dat mijn broer ziek was van zijn 14de jaar af dat hij lijdt aan hart, lever en nieren, dat hij vol pukkeltjes zat (toen we dat ontkenden, zei ze, dat ze dan van binnen zaten) en dat zijn linkeroog niet heelemaal in orde was. Met de mededeeling dat hij met Gods hulp en haar kruiden genezen zou, was de séance afgeloopen. Toen kwam ze „bij". Wat had ze 't benauwd, ze spuwde op den grond, maakte braakbewegingen, zuchtte diep, enz.

Toen ze goed en wel bij was, vroegen we wat de patiënt nu eigenlijk scheelde, omdat we 't nog niet heelemaal begrepen hadden, waarop ze antwoordde dat zijn hart, lever en nieren aangedaan waren. Toen we er op in wilden gaan, zei ze, dat ze niets van de ziekten afwist, zelfs niet waarvoor haar medicijnen dienden; ook beweerde ze niet eens te weten voor wie ze geslapen had. Alleen als ze sliep, had ze er verstand van. De kruiden wilde ze ons niet meegeven. Wel gaf ze ons 't kaartje van een drogist, waarschijnlijk met de bedoeling ze daar klaar te laten maken.

Mevr. Kiel woont in Oost-Voorne op eene villa; 4 maal per week houdt ze te Rotterdam zitting.

In de wachtkamer hoorde ik vertellen dat zij haar kunst „uit een ziekte gehouden" heeft (wat een mensch toch overkomen kan!)

UIT DE PERS.

Ziekte en Geneesmiddelen.

Weer is de tijd aangebroken, dat velen geplaagd worden door allerlei ongesteldheden van ernstigen en minder ernstigen aard. De influenza, met zijn velerlei verschijnselen, zooals keelpijn, pijnen in de ledematen, koorts enz., komt velen schrik aanjagen, omdat, wie er eenmaal door aangetast werd, veelal niet vrij blijft van een bezoek van dezen onwelkomen gast.

Ook zware verkoudheid, al is het nu geen ziekte te noemen, kan het 't menschdom in dezen tijd al lastig genoeg maken.

En dan spreken we nog niet eens van de longaandoeningen, die van bovengenoemde ongesteldheden het gevolg kunnen zijn, en vele menschen soms snel, soms pas na een lang lijden ten grave slepen.

Geen wonder dus, dat ieder tracht zooveel mogelijk heil te zoeken voor den minder goeden toestand van zijn gezondheid, en ook wel eens aan vrienden en kennissen aanraadt datgene te nemen, waar hij zelf vroeger wel baat bij vond.

De middelen van den dokter helpen niet altijd vlug genoeg naar den zin van den patiënt, soms vindt men het te lastig of gunt zich niet den tijd een dokter te raadplegen, men heeft niet altijd vertrouwen in zijn huisdokter, in één woord, men zoekt zijn toevlucht bij een van de vele middelen, die voor alle kwalen heeten te helpen, die men voor elken drogistwinkel uitgestald ziet, of die met grooten ophef en allerlei schitterende beloften in de couranten worden aanbevolen.

Dagelijks zien we groote reuzenadvertenties in de dagbladen, die schatten geld kosten, en met de grootste zekerheid aan hen die het lezen dag in, dag uit, genezing beloven. Gratis-monsters worden soms uitgedeeld, heele straten en buurten door, is het dan wonder, dat de door groote of kleine kwalen geplaagde denkt; laat ik het eens probeeren; of tegen een geliefd familielid of goeden kennis zegt: „Koop er eens een fleschje van, baat het niet, 't zal ook niet schaden."

En toch doet, wie het zelf met deze middelen probeert, dom, héél dom, en wie het aan anderen aanraadt, al is hij volkomen te goeder trouw, toch eigenlijk slecht.

„Waarom is dat verkeerd?" zult ge mij vragen, „als die middelen nu toch niet zooveel kwaad kunnen?"

In de eerste plaats is dat lang niet altijd 't geval, sommige bevatten wel degelijk schadelijke stoffen. Maar er is grooter kwaad. Hebt ge wel eens nagedacht, wie de kapitalen opbrengen, die al die reclame kost, (en het is waarlijk niet overdreven, als ik spreek van „kapitalen") en wie opbrengen den rijkdom, waarin velen van die kwakzalversmiddelfabrikanten zich baden?

Ge herinnert u, dat een tijdje geleden in Amsterdam veel moeite werd gedaan, door gratis-verspreiding enz., om een zalfje, Zambuc, dat lang niet onschadelijk was, aan den man te brengen? Nu, de fabrikant is, waarschijnlijk meer in zijn eigen land dan hier, er zoo goed in geslaagd, dat hij er een eigen strijkkwartet op na houdt, d. w. z. kunstenaars salarieert, die voor hem spelen, wanneer hij dat begeert. Holloway, een Engelsch kwakzalver, die een soort pillen in den handel bracht, die naar hem genoemd zijn, liet bij zijn dood een groot kapitaal na, en bepaalde, dat daarvan een ziekenhuis moest gebouwd worden. Wonderlijke beschikking, niet waar?

En als ge eens ernstig nadenkt, en het dan goed tot u doordringt, dat gij de personen zijt, die maakt dat al die advertenties bekostigd worden, en deze gewetenlooze fabrikanten rijk worden, dan moet ge toch wel inzien, dat iets fouts hierin schuilt.

En dit is des te treuriger, omdat juist tijden van ziekte in een gezin toch al tijden van geldelijken achteruitgang zijn.

„Maar hoe komt dat dan toch?" hoor ik u alweer vragen.

Al deze middelen zijn samengesteld uit nagenoeg waardelooze grondstoffen, maar sierlijk verpakt in mooie fleschjes, met een kartonnetje er omheen en nog vier of vijf papieren omhulsels.

Nemen we een paar voorbeelden; Pinkpillen, gewone staalpillen, nogal slordig bereid, zoodat in de eene pil veel meer ijzer zich bevindt dan in de andere, pl.m. 30 stuks in een kokertje. Prijs *f* 1.75. Staalpillen koopt ge in iedere goede apotheek voor *f* 0.30 per 100 stuks. Abdijstroop bestaat uit aardappelstroop met een heel klein beetje salicylzuur en wat kaneel voor den smaak en kost dan ook bijna niets; wat er voor betaald wordt, weten velen van u misschien beter dan ik. Fosterspillen tegen nierlijden bestaan uit vioolhars, meel en poeder van fenegriek, een stof, die in de veeartsenijkunde gebruikt wordt, en waarvan men voor eenige centen een kilogram koopt. En zoo zou ik nog wel honderd voorbeelden kunnen noemen, maar de ruimte in ons blaadje is niet groot, dus moet ik kort zijn.

En het eigenaardige is juist, dat de geneesmiddelen, die de doktoren in den tegenwoordigen tijd voorschrijven, *omdat ze weten, dat die het meeste kans* op genezing of verlichting van lijden geven, bijna altijd uit heele dure grondstoffen bestaan.

Er is evenwel een veel grooter euvel aan verbonden dan de lichamelijke schade en het groote geldelijk verlies, dat geleden wordt, door de beloften van genezing door deze gewetenlooze menschen, die zeer goed weten, dat, wat zij beloven en iederen dag herhalen, onmogelijk te volbrengen is. Dat euvel is, dat de tijd, om eene ernstige ziekte goed te laten behandelen, voorbij gaat en de zieke in dien tijd reddeloos verloren kan zijn.

Wie naar den tering-genezer Eilers gaat, en zich zijne dure middelen tegen die vreeselijke ziekte in de hand laat stoppen, laat het goede oogenblik, dat hij door goede ziekenhuis- of sanatorium-behandeling volkomen zou kunnen genezen, ontsnappen en is, als hij veel geld aan dezen bedrieger heeft geofferd, in een zoover gevorderd stadium van zijn ziekte gekomen, dat goede behandeling van zijn kwaal niet meer helpt.

Evenzoo gaat het met de middelen, die tegen kanker, nierlijden enz. worden aanbevolen. Wie door een tijdelijke operatie van de eerste, zoo vreeselijke ziekte had kunnen genezen worden, is nu misschien ongeneeslijk: en wie door een doelmatigen leefregel geholpen had kunnen worden, om van zijn nierlijden bevrijd te worden, is nu, na veel geld voor Foster's middelen te hebben geofferd, hiervoor te ver heen. Maar nu genoeg hierover.

Laat, wie niet wel of ziek is, zijn dokter raadplegen, of, zoo hij daarin geen lust heeft, elders kundige hulp zoeken (ze is op alle gebied voor een ieder in onze stad te bereiken!!), maar niet zijn kostbare geld uitgeven, teneinde een bende bedriegers te helpen verrijken!

Nog ééne opmerking: Wie een kapot horloge heeft gaat er mee naar den horlogemaker, en ons lichaam, het meest samengestelde van alle instrumenten, zouden wij toevertrouwen aan den eersten den besten, die er nooit studie van gemaakt heeft? Moest ons gezond verstand ons daarvoor niet behoeden?

C. Hugenholtz.

(in het Maandblad „Samenwerking")

Een onderhoud met „Prof. De Haas".

Naar aanleiding van het bericht, dat „Prof. de Haas" was gedagvaard wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, meenden we niet beter te kunnen doen dan ook bij hem ons licht te gaan opsteken.

Zoo zag dus de grauwe voorjaarsmorgen van heden ons over den Haagweg peddelen waar wij bij villa Habis-Perkara afstapten om te trachten toegang tot de woning van den „wonderdokter" te krijgen.

De bekende zij-ingang voor de patiënten was gesloten, de banken van het wachtlokaaltje stonden ter schoonmaak in een der tuinpaden. De zitting was dus blijkbaar geëindigd.

Ook het hek bij de voordeur was gesloten, doch bij nauwkeurig onderzoek ontdekten we op een der spijlen een electrisch-belknopje. Een lichte druk.... wachten.... nog eens bellen.... toen zagen we een dienstbode door de deurruit gluren. Onze persoon maakte blijkbaar geen goeden indruk. De deur bleef gesloten. Nogmaals bellen, nu langer, ongeduldiger. Overhaast kwam nu de dienstbode naar buiten, het mustje flapperend in den wind.

„Of mijnheer de Haas thuis was."

„Jawel! wie ik was."

Mijn kaartje stak ik door het nog steeds gesloten hek.

„Of ik als patiënt kwam?"

„Neen, ik wilde mijnheer als particulier spreken."

Met een schok van teleurstelling vloog het mutsje weer naar achter. Ze zag zich de extra fooi van een vetten voordeursklant ontglippen.

Een oogenblik later was ze weer terug met een rammelenden bos sleutels en toen werden de poorten van dit moderne heiligdom voor ons geopend.

'n Klein spreekkamertje, met een tafel en zes zeer ouderwetsche stoelen bijna geheel gevuld. Aan den wand eenige familieportretten, o.a. de Haas met vrouw en beide stiefkinderen.

Na een korte poos strompelde de oude heer op zijn stok moeizaam binnen in een blauw colbertpak, een pet op de zilverwitte haren, die daaronderuit om het hoofd golvend zich mengden onder de dunne bakkebaardjes Aldoor mummelde de tandelooze mond als hij niet sprak of aan zijn sigaar zoog

„Goeden morgen, mijnheer, wat heb je voor nieuws."

„Pardon mijnheer DE HAAS, ik kwam om nieuws. Uit echt journalistieke nieuwsgierigheid wilde ik wel eens weten wat uw plannen zijn in verband met uw dagvaarding op den 13den".

„Wat ik van plan ben," lachte hij gemoedelijk. „Niks! Ze doen me niks hoor! Ze hebben het al wel meer geprobeerd. Ik ben voor den Haag geweest met een dokter. 't Ging met gesloten deuren. De dokter moest betalen. Ik lekker niets."

„Of hij zich niet van rechtsgeleerden bijstand zou voorzien."

„Denk het niet, hoor! Ik kan het met mijn eigen boerengezicht wel af. Bovendien wat kunnen ze me doen? Als er een kind in het Galgewater valt, moet ik het er toch uithalen. Dat ben ik volgens de wet verplicht. En alle middelen gebruiken om de levensgeesten op te wekken. Nou, wat doe ik anders. Ze komen pas bij me als ze half dood zijn."

„Maar kan men u dan onbevoegd uitoefenen van geneeskunde ten laste leggen."

„Welneen, ik raak mijn patiënten niet aan. Ik kijk maar. Ik heb een inzicht in de menschen en dan zeg ik: ik heb kruiden voor je, maar alles gratis; 't kost niets; voor arme drommels heelemaal niets."

(Het verschil tusschen „gratis" en „heelemaal niets" heb ik nog niet kunnen achterhalen).

„Waarop de dagvaarding gebaseerd was?"

„Weet ik niet. 't Is een ding van 6 bladzijden. Daar staan een hoop namen van getuigen in. Maar de besten hebben ze niet genomen. Graaf..... en notaris.... (en nog andere groote namen) hebben ze niet genomen. Die hooge lui durven ze niet an."

„Wat er nu eigenlijk gebeurd was?"

„Ze hebben een politieagent bij het hek geplaatst en die heeft de namen opgeschreven. Maar daar hadden ze het recht niet toe. Mijn huis is geen moordhol of een speelhuis. Eerst heeft ie er Donderdags gestaan en ook Vrijdags, maar toen ben ik eens even naar den Haag gegaan, en toen was het uit, hoor!"

Daar ik er nu toch was, meende ik buiten de kwestie om ook wel te mogen vragen. Hoevele malen was er niet gezegd dat DE HAAS bijgestaan werd door zijn zoon, die voor dokter studeerde? Ik vroeg hem of dit waar was. „Welnee, mijn vrouw helpt me, die is verpleegster geweest, weet-je. Maar een zoon, ik heb er geen van mijn eigen, wel een stiefzoon, maar die heeft nooit gestudeerd. Die doet in tabak, sigaren en spiritualiën in Leiden. En als ik er een had, liet ik hem toch niet studeeren. Dat is immers tegenstrijdig. Dat is „sjémisch" en ik ben „parmaseutisch". (De bedoeling snapte ik niet goed, maar hij legde mij 't uit) „Parmeseutisch" is uit de natuur. Ik genees met natuurlijke kruiden."

„Of hij die zelf toebereidde?" vroeg ik naar de bekende waarheid.

„Welnee, daar heb ie een heele handel in. Daarnet ging er een reiziger bij me vandaan. Die doet in binnenlandsche kruiden. Ik gebruik per jaar wel voor *f* 9000 aan kruiden. En je kan ze overal krijgen. Ook druivenhoning en Somatose dat is van mij." sloeg hij zich vol trotsch op de borst, „daar is een heele fabriek van."

Dat nieuws verbaasde mij. Als dit geen grootspraak was, dan zullen de doctoren die dat middel wel voorschreven een niet weinig zuur gezicht zetten.

Terloops vroeg ik nog, — ik had zoo'n overweldigende massa klinkende namen gehoord — of hij ook lieden van het hof behandeld had.

„Wablief! Bij hoopen. De oude Koningin-Moeder zelf."

„Hm!" verbaasde ik mij nog meer over de driestheid, waarmede hij dit beweerde.

„Nou, en ik zal dezer dagen es naar den Haag gaan, om over die zaak te spreken. Als ik wil kan ik direct wel een stuk of drie, vier heele beste advocaten krijgen! wel voor niks! Ik zou het alleen doen, uit barmhartigheid, om thuis te kunnen blijven voor de patiënten die van heinde en ver, van Oost en West komen. Maar als ik er een neem zal ik je een boodschap sturen."

Met een hartelijken handdruk dankte ik toen den „Prof". voor zijn welwillendheid en ging heen.

Het hek was weer gesloten en zijn vrouw kwam het voor mij ontsluiten.

„'t Gaat hier nogal secuur, vindt u niet?" lachte ze.

Toen fietste ik met mijn geheugen vol nieuws stadwaarts.

I. O. S.

(*Leidsche Ct.*)

Schomperzalf.

Van bevriende zijde werd ons een boekje en circulaire gezonden betreffende *De zalf van wijlen Johan Jozeph Schomper te Leerdam*, een zalf waarvan het heet: „*Geneest Mensch en Dier en is onmisbaar in huis en voor den Veestapel*". Van deze zalf, die, zooals ons blijkt, in het Noorden van ons land veel wordt gebruikt, hebben wij in *De Telegraaf*, onder de rubriek „Dagblad van een Amsterdammer", het volgende verhaal gelezen, dat nu juist niet strekt om ons eerbied voor dit geneesmiddel voor Mensch en Dier in te boezemen:

„In Leerdam is een zalf-oorlog uitgebroken. In dit vredige stadje leefde tot voor enkele weken, geacht en beroemd, 'n oue heer, SCHOMPER geheeten, die een wonderzalf bereidde, dewelke alle huidaandoeningen als brandwonden, krabben, beten, blauwe oogen en bulten genas. De heer SCHOMPER stierf et voilà la guerre allumée. Bloed heeft er al gevloeid. Ze vechten namelijk om het aloude, beproefde recept. En ze hebben allemaal het echte, onvervalschte te pakken. De plaatselijke blaadjes staan er vol van.

Daar is de kleinzoon en naamgenoot van wijlen den heer SCHOMPER, die adverteert:

Dr. SCHOMPER's ZALF.

De zalf, bereid volgens het voorschrift van wijlen mijn grootvader, den heer Henricus Schomper, in leven geneesheer te Leerdam, wordt door ondergeteekende op denzelfden voet als door wijlen zijnen oom, Johan Jozeph Schomper, voortgezet, terwijl de heer Van Krieken, coiffeur, Fonteinstraat tegenover het postkantoor te Leerdam, wordt belast met den verkoop, het in ontvangst nemen van brieven en bestellingen. Door andere personen in den handel gebracht wordende zalf onder onzen naam is namaak.

Aanbevelend,

HENRICUS WILHELM SCHOMPER

Er is een andere kleinzoon, die de zalf eveneens „op denzelfden voet voortzet" en die den Leerdammers kond doet:

Een brutaal mensch heeft niet de halve, maar de heele wereld, zoolang er geen paal en perk wordt gesteld, met het op verdachte manier gebruik maken van een mede-burger zijn eigendom.

Allereerst mijn welgemeenden dank aan allen, die blijken gaven van belangstelling, wat betreft de erfenis van wijlen den heer Johan Jozeph Schomper.

Van erfenis gesproken. O leugen, hoor ik enkelen zeggen. Daarover eenige opheldering. Ik heb niet geërfd een gezegeld, waarop voorkomt de theorie voor het maken van brandzalf, wat een kind reeds op school door aan hun onderwijzer te vragen, kan weten. Maar wat wel heb geërfd is de theorie en practijk van het eenige echte en aloude recept, de bereiding, de verhouding, de bestanddeelen der zalf. Zij geneest brandwonden en alle huidaandoeningen en is onmisbaar voor den veestapel.

Men moet alle vervalsching wantrouwen, alleen die zalf is echt met den naam

J. J. SCHOMPER,

Chemicaliën, Leerdam,

Er is een zekere J. H. Kemp, die bezweert, dat hij, volgens een gezegelde verklaring, de alléén-echte Schomperzalf verkoopt en een goochemert, die van de herrie een gepast misbruik maakt, adverteert:

Waar moet ik de echte Schomperzalf zoeken?

Jan Hendrikse zegt: Ik heb hem. Neen, zegt Gerardus, het is een erfenis voor mij! Er is niets van aan, zegt Pieter Huibert Antonie, de mijne is recht en echt, want die komt uit Utrecht. Waar moet ik hem nu zoeken? Tusschen de klompen van Alphen a/d. Rijn? of in het Indisch benzinedepôt, of onder het scheermes. Nogmaals: Waar is de echte? Die bij mij een gebruikte kachel of fornuis koopt, krijgt een doosje geneesbare Schomperzalf cadeau. Onthoudt dit adres. Aanbevelend,

A. BAX, Spoorstraat, Leerdam.

Heel Leerdam leeft den strijd mee. Er hebben zich vier partijen gevormd en Zaterdagavond kwam het op de Markt tot een treffen. Ze sloegen mekaar de hoofden bont en de oogen blauw en er bleek op één oogenblik geen Schomper's zalf genoeg aanwezig om al de bulten en builen te besmeeren. En nu staan de plaatselijke blaadjes vol met attesten:

„Ik ben Zaterdagavond op de Markt door een Schomper afgetuigd, kreeg een bult als een voetbal op mijn voorhoofd. Bestreek hem met Kemp's alleen-echte Schomper-zalf en weg is ie."

En de Schompers adverteeren:

„Het vel werd me Zaterdagavond van mijn neus gehaald, die hevig opzwol. Een lapje met onze zalf er opgelegd, genas onmiddellijk. Het nieuwe vel is voor belangstellenden ter inzage. De alléén-echte Schomper-zalf enz. enz.

Hoe dat af zal loopen?"

Omtrent deze zaak meldt de *Alkmaarsche Ct.* nog het volgende:

„Behalve drie concurrenten te Leerdam, herbergt Utrecht nog een inwoner, die allen voorgeven van wijlen dr. Johan Jozeph Schomper het juiste recept van de Schomperzalf te hebben geërfd. Fel is daarover in de advertentierubriek der plaatselijke bladen gestreden met het gevolg, dat de rechter-commissaris te Tiel gisteren een drietal personen uit Leerdam in zake deze zalferfenis heeft gehoord".

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

De Roode pillen van Dupuis. Reuzenreclames in de meeste couranten en tijdschriften vestigen opnieuw de aandacht op deze kwakzalverij. Reeds in het Maandblad van Juli 1902 hebben wij gewaarschuwd tegen deze pillen, die, als van bijzondere samenstelling, o. m. worden aanbevolen tegen:

„Verstoptheid, moeilijke spijsverteering, maagkwellingen, gallen, slijmen, maagzuren, mangel aan eetlust, verstrammingen, bloedbederf, huidziekte, puisten, bloedzweren, kwade lichaamssappen, jeuksel, geelzucht, schele hoofdpijn, zenuwsmarten, zwijmelingen, bedwelmdheden, aamborstigheid, geraaktheid, rhumatismus, onzuiverheden van het bloed, hartziekten."

Waaruit bestaan dan wel die wonderpillen? Vermoedelijk uit wat nieuws, want de gewone purgeermiddelen, die op de maag en darmen werken, worden afgekeurd. Om hieromtrent zekerheid te verkrijgen, heeft de heer A. J. WIJNNE, thans te *Rotterdam*, de pillen onderzocht en wel met het volgende resultaat: Elke pil woog ongeveer een halve gram; daarvan kon een licht rood, later wit omhulsel worden verwijderd, dat 300 mgr. woog en bestond uit *suiker*, *talk* en een roode aniline-kleurstof. Voor de eigenlijke pil bleef dus 200 mgr. over en daarin werd met zekerheid aangetoond kleine hoeveelheden *aloë* en *jalape-stengelhars*, terwijl de hoofdmassa een plantaardig extract was. 't Is waarlijk om te lachen als 't niet zoo treurig ware! Twee van de meest sterk-werkende, eeuwen lang bekende *purgeermiddelen*, die dikwijls door geneesheeren worden voorgeschreven, maar die, bij een langdurig en voortgezet gebruik zeer noodlottige gevolgen na zich kunnen slepen, al zegt ook DUPUIS, dat zij, „samengesteld uit uittreksels van kruiden, nooit kwaad doen."

CORRESPONDENTIE.

Aan de vele aanvragers wordt bericht, dat een uitvoerig onderzoek naar de behandeling van den „Knochensetzer" te Gronau aan den gang, doch nog niet volkomen afgeloopen is.

Het volgend Maandblad zal, voor een groot deel, aan deze zaak gewijd zijn.

A. B te *A.* Ook na ingewonnen informaties bij geneeskundigen kunnen wij op uw vraag geen antwoord geven. Zeer waarschijnlijk speelt hier suggestie een groote rol.

Kimball's ring kennen wij niet.

J. H. v. G. te *L.* Daar de samenstelling van de bedoelde zuurstroop ons niet bekend is, kunnen wij uw vraag eerst beantwoorden na onderzoek van het middel. Indien gij ons een fleschje toezendt zullen wij het onderzoek *gratis* op ons nemen.

L. v. L. te *M.* Wat wij op de *middelen van Dr. Daams* tegen hebben is, dat ze *geheim* worden gehouden. Zoo'n handelwijze kunnen wij van een geneesheer niet verwachten.

M. J. M. B. te *T.* *Dr. Howelands powder* is zeker weer een nieuw middel. In geen der ons ten dienste staande werken konden wij iets daaromtrent vinden.

A. J. v. H. te *'s-G* De platen kosten 1 cent per stuk, bij verzending van minder dan 200 stuks wordt porto en emballage berekend. U gelieve op te geven hoeveel gij wenscht te ontvangen.

K. te Z. De samenstelling van het poeder is nog niet met zekerheid vastgesteld. Hoogst waarschijnlijk bevat het echter een stof, die *lang niet onschadelijk is.* Wees dus voorzichtig!

E. I. Th. G. K. te H. Uw brief is te laat voor dit No. ontvangen.

No. 5. Mei 1911. Oplaag 7100 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; Mr. J. L. F. BöHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; Mr. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*. E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, Secretaris-Penningmeester.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Amstel 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, Keizersgracht 373, Amsterdam, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.
Hoofdartikel: De Knochensetzer te Gronau.
Berichten: De kruiden van den Knochensetzer.
Mededeelingen van verschillenden aard: Genezen; „De Standaard" en de kwakzalversadvertenties. — „Het Volk" en de kwakzalverij. — Elixir Godineau. — Bladen zonder kwakzalversadvertenties. — Uit het jaarverslag van de Gezondheidscommissie te Alkmaar.
Ingezonden: Somatose of Sanguinose?
Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Aan LEDEN en ABONNÉ's in het *Buitenland* wordt beleefd verzocht de contributie over te maken. Het disponeeren in het buitenland is te duur en te omslachtig.

E. J. Abrahams,
Secretaris-Penningm.

De Knochensetzer.

Wij kunnen thans van bovengenoemden kwakzalver, oorspronkelijk van beroep veearts, het een en ander mededeelen. Vooraf eene kleine uiteenzetting.

Menschen die mank loopen hebben dit te wijten hetzij aan eene ziekte, waardoor het beengewricht verstijfd is en het zieke been verkort, dus een verkregen ziekte, hetzij aan een aangeboren kwaal, de z.g. congenitale heupluxatie, die eenzijdig of dubbelzijdig optreedt.

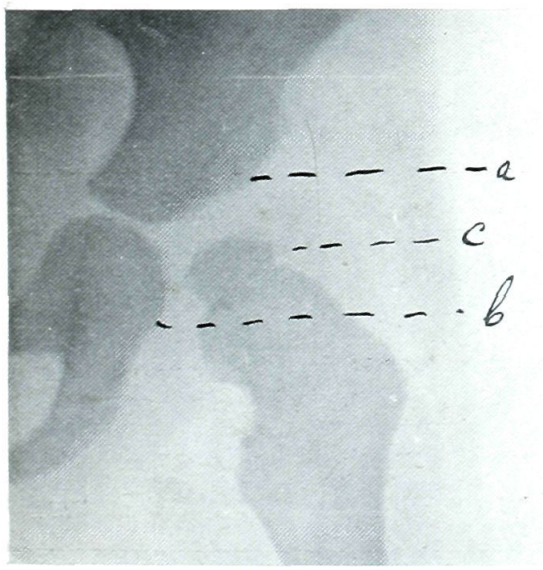

Fig. I.

In normale gevallen behoort de kop van het dijbeen, juist te passen in een diepe uitholling (kom) van het bekken. Hierdoor wordt een gewricht gevormd, dat beweging van het been naar alle kanten toelaat. Zit bij de geboorte de kop van het dijbeen niet op zijn plaats, dan ontstaat geen diepe kom, of liever gezegd, de diepte van de kom wordt verminderd en afgeplat. Het been zit los op het heupbeen en hierdoor ontstaat een waggelende gang. De kop van het dijbeen zit te hoog en langzamerhand worden de spieren en banden, die de verbinding van dijbeen en bekken vormen, korter en ontstaat een blijvenden toestand. Doordat ook de evenwichtstoestand van het geheele lichaam verandert, ontstaan aan de wervelkolom verkrommingen. Dit is in hoofdzaak wat men behoeft te weten om te kunnen beoordeelen of deze kwakzalver naar waarheid verklaart de genoemde afwijking te kunnen herstellen.

Wij behoeven ons ditmaal gelukkig niet met redeneeringen tevreden te stellen, redeneering die, hoe overtuigend ook voor ons, het publiek soms niet pakt. Wij hebben ons in het bezit kunnen stellen van zes röntgenogrammen, photographische afbeeldingen van de bekkens met dijbeenen van vijf door den knochensetzer en één door de officieele geneeskundigen behandelde lijders, welke photo's wij in dit maandblad afdrukken.

In deze figuren beteekent *a* de bovenrand, *b* de onderrand van de uitholling in het bekken, *c* de kop van het dijbeen, die in normale omstandigheden in deze kom past.

Fig. 1 stelt ons een gedeelte van het bekken voor van een jeugdig persoontje (3½ jaar) dat in de kliniek te Utrecht is behandeld. Men ziet, het resultaat is volledig, de kop van het dijbeen staat juist op zijn plaats in de kom van het bekken. Een dergelijk gunstig resultaat wordt op lateren leeftijd zelden verkregen, omdat de uitholling niet diep genoeg is, de kop vaak van vorm is veranderd en de spieren en banden blijvend verkort zijn; toch kan ook hier met veel geduld en nauwkeurige behandeling nog wel verbetering worden bereikt. Vroeger pasten de geneeskundigen de z.g. transpositie toe, zij brachten door wrikken en draaien de kop van het dijbeen achter en boven de plaats waar zij behoort te staan. Men hoopte dan dat de kop op deze wijze steun aan het beenige bekken zou krijgen en op haar plaats zou blijven staan.

De resultaten zijn niet gunstig geweest, men heeft deze methode verlaten. Als naar gewoonte heeft zich hiervan nu de kwakzalver meester gemaakt.

De photo's der vijf door hem behandelde lijders toonen echter zonneklaar aan, dat van zijn belofte, geheel herstel, niets aan is.

Fig. II, photo van Mej. S., oud 20 jaar. Zij loopt op het oogenblik iets beter dan vroeger. De photo toont dat de kop veel te hoog en buiten de kom zit en bovendien dat het dijbeen in een verkeerden stand staat. Blijvende verbetering dus niet te wachten.

Fig. III. Het bekken van meisje T. K., oud 13 jaar, zelfde opmerkingen. Niets verbeterd.

Fig. IV. voor het bekken van N. K., oud 17 jaar, gelden dezelfde aanmerkingen. Volgens berichten zou dit meisje veel beter loopen dan

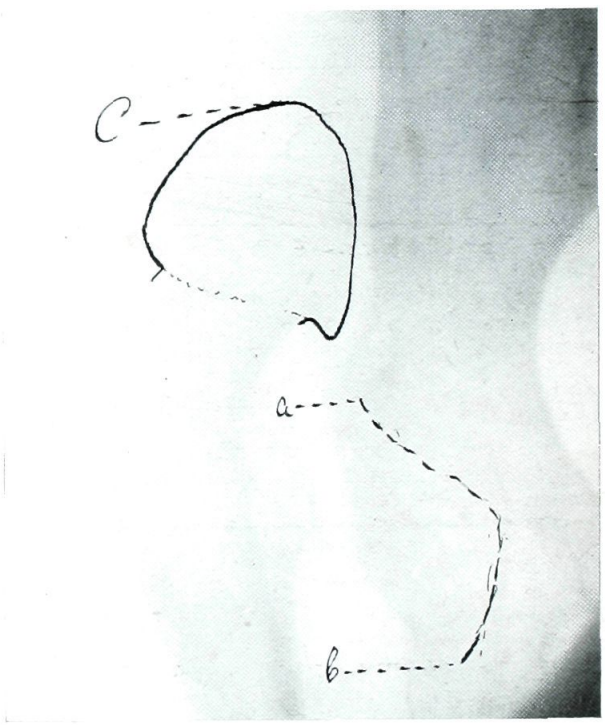

Fig. II.

vroeger. Blijvend resultaat is echter blijkens de photo onwaarschijnlijk.

Fig. V. Mej. X. door den Knochensetzer behandeld. Photo toont dezelfde gebreken. Deze jonge dame liep eerst beter, thans even slecht als vroeger en heeft last van heftige pijnen.

Fig. VI. Photo van Mej. K. Wij zijn in staat geweest, dank zij de welwillendheid van deze jonge dame, de toestand vóór en na de behandeling zelve op te nemen. Dat van genezing geen sprake is toont de photo duidelijk. De photo, die wij vóór de behandeling konden opnemen, vertoont met de hier afgedrukte weinig

verschil, alléén staat thans het dijbeen iets meer naar achter. De patiente loopt thans op aanraden van den kwakzalver zonder verhoogde zool. De gang is nog zeer mank. De kwakzalver heeft beloofd, dat na eenigen tijd volledig herstel zal intreden. Hiervan is geen sprake.

Het resultaat van onze onderzoekingen is dus dat voor de aangeboren heupluxatie bij den Knockensetzer geen blijvende verbetering is te verkrijgen.

Het gevaar van zijne bewerking is dat hij de lijders voor de behandeling niet behoorlijk onderzoekt, dus niet weet of hij met een verkregen of aangeboren luxatie te maken heeft. Als de mankheid veroorzaakt wordt door een verkorting en vergroeing ten gevolge van een ziekte, is zijne bewerking zeer gevaarlijk, omdat daardoor de oude sluimerende ziekte weer wordt opgewekt en zeer gevaarlijke complicatiën kunnen ontstaan, waarvan ons reeds een geval ter oore kwam.

Men zij dus voorzichtig!

E. J. A.

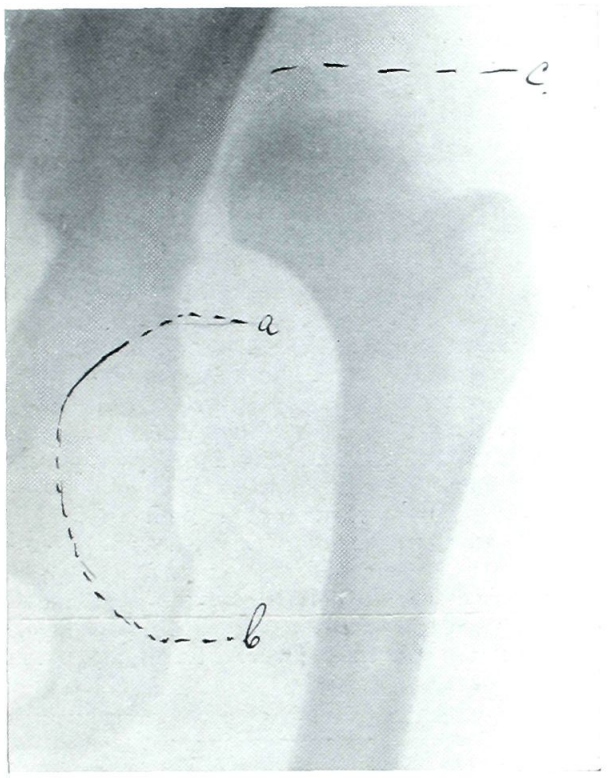

Fig. III.

BERICHTEN.

De kruiden van den Knochensetzer te Gronau.

Door een vader die van den wonderdokter kruiden (voor den prijs van *f* 2.—) voor zijn zoontje kreeg, werden wij in het bezit gesteld van die kruiden. *Prof. Verschaffelt* te *Amsterdam* was zoo welwillend deze voor ons te onderzoeken. Het resultaat was verrassend.

De Knochensetzer, die van zijn beroep *veearts* is, gaf aan zijn menschelijke patiënten.... fijn gesneden *gras*.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

Genezen.

„*De Standaard*" heeft zich, naar aanleiding van het tegen den Kwakzalver de Haas gewezen vonnis, weer eens geroepen geacht in het publiek reclame te maken voor de kwakzalvers.

Dit vonnis, zoo zegt de Standaard, roept om wraak, want, aldus de redeneering, waar toch ook geneesheeren wel mistasten, mag men die menschen die *werkelijk genezen*, niet vervolgen en veroordeelen. Onder deze zeer kundige menschen rangschikt dan de Standaard-redactie: de Haas, „ons" Staphorster boertje en dergelijken. Het is jammer dat de Standaard-redactie in verzuim blijft te vermelden aan wien men nu wèl en aan wien niet het recht moet geven zonder de benoodigde bevoegdheid de geneeskunst uit te oefenen, want van echte kwakzalvers heeft deze redactie een afschuw (zegt zij), maar eilieve wie zal nu de grens trekken, wie zal beoordeelen of iemand zich terecht of ten onrechte als genezer van ziekten aanmeldt? Als de boterboer plotseling beweert zieken te kunnen genezen, de schoenlapper zich verbeeldt voor geneesheer te kunnen spelen, de stationschef den geest krijgt en van treinendwinger geestesdwinger worden wil, zonder dat deze menschen ook slechts in een enkel opzicht voor deze taak zijn opgeleid of voorbereid, is dat dan voldoende voor de Standaard-redactie om daarmede tevreden te zijn, het Hosanna aan te heffen en met bewondering te staren naar diegenen, die menschenkennis genoeg bezitten het publiek bewust of onbewust beet te nemen?

Wien moet men dan het recht geven zieken te behandelen, iedereen of enkele uitverkorenen? Wie zal beoordeelen of de mededeelingen van leeken dat zij zieken kunnen behandelen, juist zijn? Toch niet Bijltje van de Standaard? 't Is waar, hij matigt zich het recht aan te schrijven over dingen waarvan hij geen verstand heeft, hij prijst den Knochensetzer hemelhoog. Men zie op een andere plaats in dit nummer wat er van zijne beoordeeling overblijft en begrijpe dat ook hier nog het „schoenmaker houdt je bij je leest", van toepassing is.

Naar welken maatstaf wil men dan oordeelen? Zal de leek of een leeken-commissie eens de resultaten nagaan van proefnemingen van kwakzalvers op zieke menschen, ik zeg niet op dieren, want nietwaar, dat is vivisectie, een misdaad die ten hemel schreit, maar och, zoo'n beetje proefnemen op menschen kunnen we wel toestaan, dat is nu niet zoo erg.

Nog niet lang geleden verscheen in de Nieuwe Courant een feuilleton van een der medewerkers, geen geneesheer, een onverdachte bron dus, omtrent de wijze waarop de Haas zijn zieken ontvangt en behandelt, een feuilleton dat aan duidelijkheid niets te wenschen overliet en dat zelfs voor iederen ontwikkelden leek duidelijk bewees, dat hier wat hocus pocus werd vertoond: de „Standaard" deert dat niet, de redactie weet daarvan niet en verdedigt zonder blikken of blozen dit optreden.

Zoo worden vermeld en verdedigd de „Augendiagnostiek", waarbij de genezer alleen door het bekijken der oogen te weten komt wat den zieke scheelt; verdedigd den piskijker, die alleen uit het bekijken der urine de wetenschap opdoet hoe een zieke, die hij niet eens gezien heeft, moet worden behandeld. 't Is mysterieus en trekt daarom aan, maar van de gepubliceerde *goed geconstateerde feiten* omtrent het bedrog van deze heeren weet de Standaard-redactie niets(?).

Dat nog niet lang geleden Pastor Felke, de hoogepriester der Augendiagnostiek in Duitschland, in een ziekenhuis in de gelegenheid is gesteld zijn kunsten te vertoonen en daarbij jammerlijk heeft gefaald, dat omtrent den piskijker, waarvan het genoemde blad zoo hoog opgeeft, goed geconstateerde gevallen van bedrog bekend zijn, dat gebleken is dat zijn „kunst" voor werkelijk zieken een groot gevaar oplevert, dat deert blijkbaar de Standaard niet.

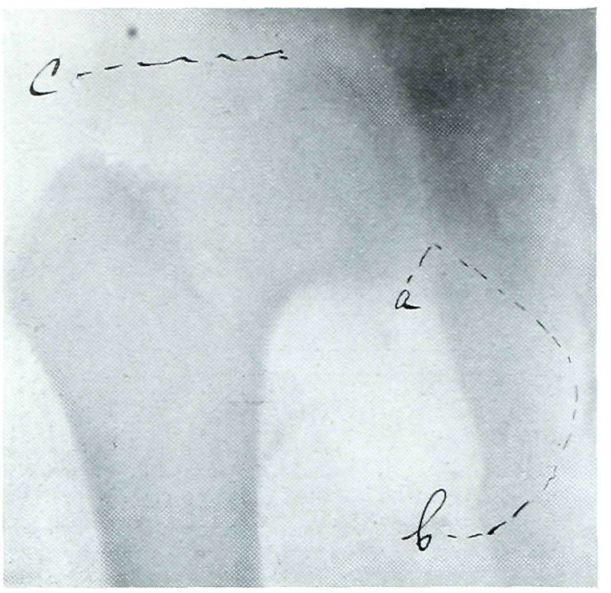

Fig. IV.

Toch willen wij het haar nog eens in overweging geven: bedenk welk een zware verantwoordelijkheid gij op u laadt door uwe lezers aan te moedigen hunne gezondheid te wagen, hun leven te stellen in handen van beunhazen en bedriegers.

De Standaard-redactie heeft medegedeeld dat de wet iederen niet-geëxamineerde verbiedt de geneeskunst uit te oefenen, o.a. om de officieele geneeskundigen te beschermen en te bevoordeelen. Indien de redactie niet beter weet, kunnen wij slechts medelijden met haar hebben, en de tirade,

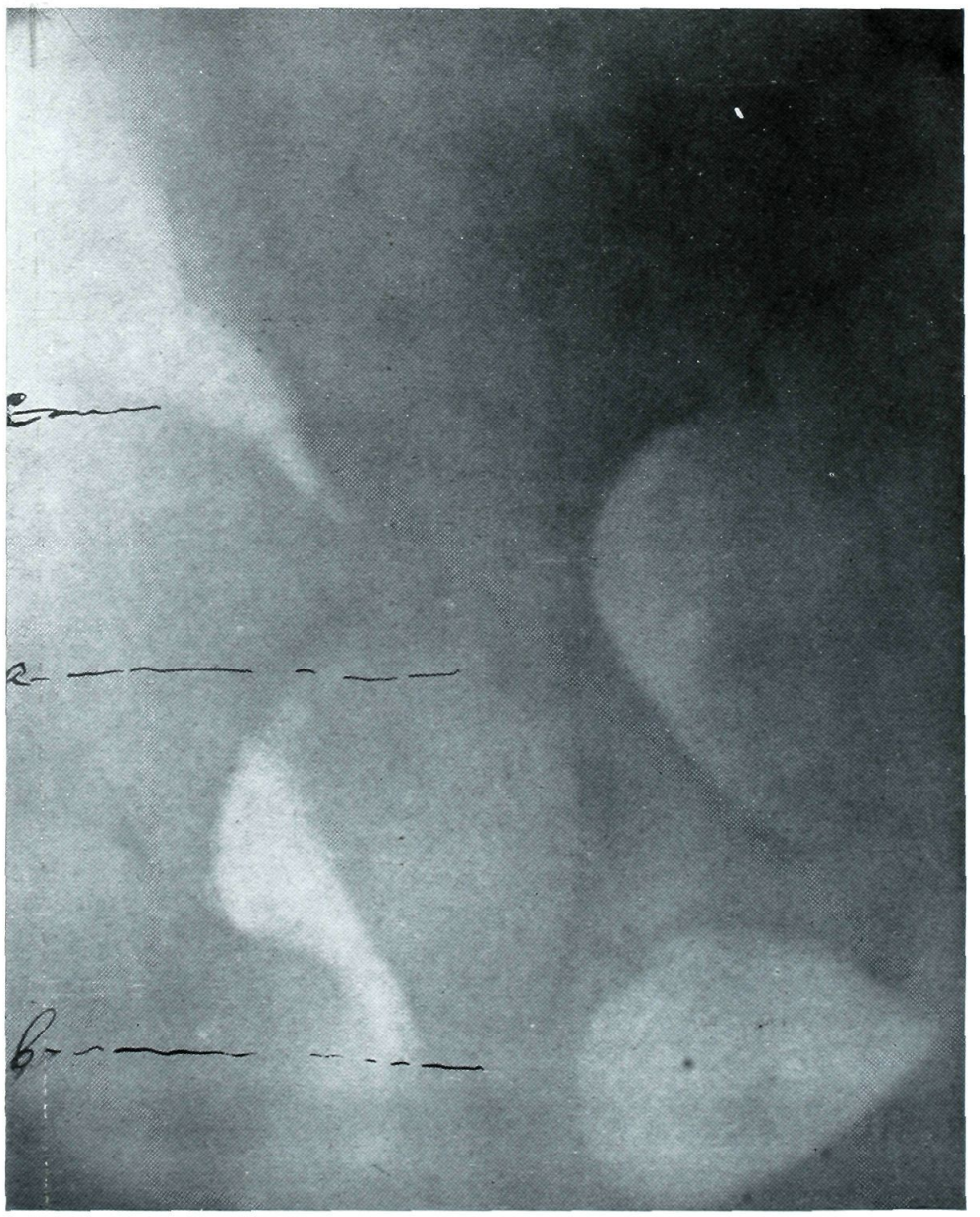

Fig V

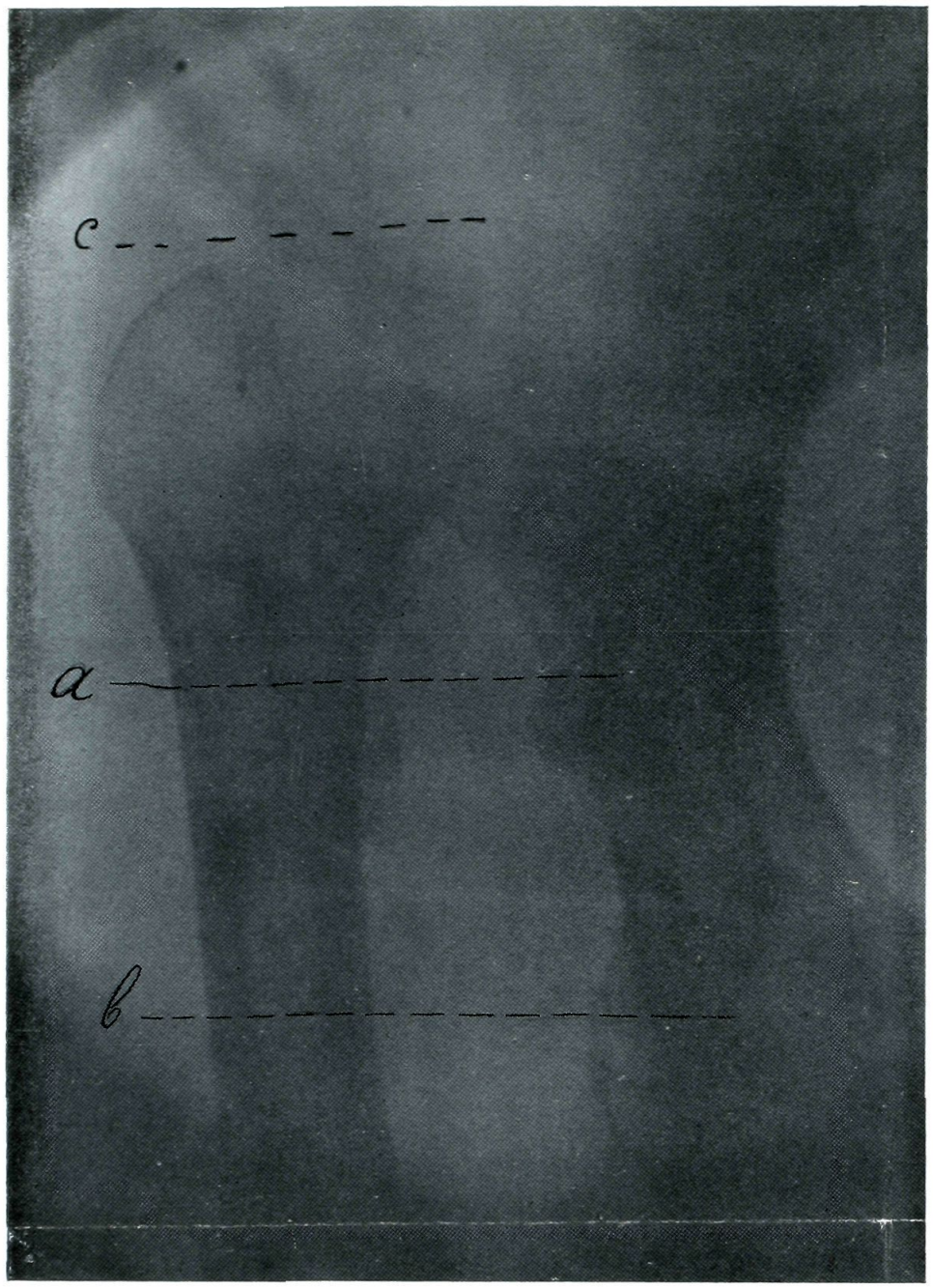

Fig. VI.

dat de geneesheeren die het hardst tegen den kwakzalver waarschuwen, gewoonlijk niet van de allerbeste soort zijn, zullen we onzen lezers maar eens zonder commentaar voorleggen, vermoedende dat de Standaard-redactie met deze „uitspraak", in het oog van iederen weldenkenden leek, zich zelve deerlijk heeft verwond.

Wij willen het hier ten slotte nogmaals neerschrijven, de geneeskunst nòch de geneesheeren zijn almachtig. Aan het kennen en kunnen van den mensch zijn perken gesteld en altijd waren er en zullen er zijn weinig consciëntieuse en bedriegelijk aangelegde menschen, die uit deze beperking voordeel weten te halen.

Het feit dat de geneesheeren niet alles weten, niet alle kwalen kunnen genezen, is nog geen reden om te loopen naar menschen die er niets van weten en het publiek bedriegen.

Het is in den laatsten tijd mode geworden dat de kwakzalver, die zich op andere wijze niet meer kan redden, zich beroept op de kennis die hij van boven heeft gekregen. Dit speculeeren op het godsdienstgevoel van een aantal menschen, behoort tot de meest walgelijke trucs der kwakzalvers. Bijsterveld, de Haas en Eilers maken een druk gebruik van Gods naam.

In het algemeen schuwen deze heeren de middelen niet om hun doel te bereiken, maar dat zij daarbij steun krijgen van diegenen die het geloof in God tot levensprincipe hebben gemaakt, ziet dat zullen ze zelve niet hebben verwacht.

E. J. A.

„Het Volk" en de kwakzalverij.

Na de Standaard, het Volk, orgaan van de Sociaal-Democratische arbeiderspartij :

Reeds vroeger moesten we er melding van maken, dat dit dagblad, zijn advertentiekolommen voor den kwakzalver wijd openzet, reeds vroeger had „het Volk" medegedaan aan misleiding van zijn lezers door o.a. een blad geheel gelijkend aan het Nieuwsblad te bedrukken met een reclame voor abdijsiroop. Thans is 't nog een beetje erger. De eerste pagina van het 2e blad van Zondag 16 April is één groote reclame voor de abdijsiroop. In de plaat staat met groote witte letters gedrukt : „De dageraad der volksbevrijding", (dit is de titel van een door den heer Vliegen geschreven boek). Als dit niet trekt, trekt niemendal, maar het mag verbazing en ergernis wekken, dat een blad voor het volk, voor het proletariaat geschreven, mede doet aan deze beurzensnijderij, zich medeplichtig maakt aan dit bedrog.

Wij hebben de samenstelling der abdijsiroop reeds zoo vaak gepubliceerd, reeds zoo vaak er op gewezen, dat dit waardeloos goedje is, dat tegen ontzaglijk hoogen prijs wordt aan den man gebracht. Wij behoeven daarover dus thans niet uit te wijden.

„Het Volk" schijnt niet te begrijpen, dat de daad waaraan het zich schuldig maakte, uitsluitend ten nadeele van zijn lezers strekt.

De veronderstelling is niet gewaagd, dat hier kapitalistische overwegingen gegolden hebben en . . . geld stinkt niet (ook niet voor het Volk ?) Geldgebrek zal het Volk antwoorden, wij kunnen er anders niet komen. Wij raden dan het Volk onze witte lijst eens te bekijken en zouden willen dat eens overwogen werd of het aangaat de gezondheid der eigen partijgenooten in de waagschaal te stellen voor een paar zilverlingen.

Het is werkelijk meer dan treurig. E. J. A.

Elixir Godineau.

De groote ontdekking der eeuw.

Wij hebben voor ons een boekje, in de laatste dagen ruimschoots van Parijs uit verspreid, geschreven in 20 talen, o.a. in de Arabische, Chineesche en Japansche taal en. . . . ook in z.g. Nederlandsch. Voorzoover wij konden nagaan werd in de verschillende talen juist hetzelfde verteld ; een gedeelte van het Nederlandsche verhaal luidde aldus :

Sedert geruimen tijd zoeken de geleerden een specificum om nieuwe krachten te geven aan uitgeputte personen, zonder daardoor de functiën der maag te storen.

Een groot aantal geleerden, scheikundigen, apothekers, leeraars, enz., hebben vruchteloos alle formulen geraadpleegd, die de wetenschap ter hunner beschikking had gesteld.

De uitslag van deze onderzoekingen, ofschoon niet hopeloos Fot, was niet zoo als men kon verwachten.

Omstreeks vier jaren geleden, de heer GODINEAU, apotheker en scheikundige te Parijs die zich gedurende verscheidene jaren bezig hield deze vraag en die vertrouwen had in de uitslag zijner navorschingen, op het denkbeeld kwam *in het menschelijke organismus de krachtigste en meest noodzakelijk deelen van het lichaam van zekere dieren in te voeren.*

Deze proeven werden met goeden uitslag bekroond, twee jaar schonk later een beroemd geleerde, aan deze théorie en aan deze proeven zijn algemeene goedkeuring.

De mogelijkheid om den mensch nieuwe krachten te geven en zijn leven te verlengen, was gevonden. Er bleef dus nog over de middelen te vinden, om het levensspecificum tendienste van het publiek te stellen, zijne goede bereiding, zijn vervoer, zijne bewaring te verzekeren en zijn gebruik te bepalen.

Deze moeilijke navorschingen werden opnieuw ondernomen en het schitterend resultaat heeft alle verwachting overschreden.

De physieke en geestelijke kracht wordt herboren in personen van beide geslachten, uitgeput door ziekten overwerking, uitspattingen van allen aard, enz.

Oude menschen herkrijgen hun geest hun herinneringsvermogen en bijna al hunne verzwakte hoedanigheden worden herboren.

Kinderen lijdende aan verschillende kwalen worden om zoo te zeggen herboren door het gebruik van dit wonderbaar produkt.

Jonge meisjes lijdende aan chlorosis, bleekzucht witte vloed, enz. bevinden zich daarbij uitstekend goed.

Aangenaam van smaak veroorzaakt dit Elixer geen maagkwalen.

In een woord de nieuwe wetenschap heeft het probleem opgelost, dat de geleerden en alchimisten van de vorige eeuw hadden aangeduid : verlenging van het menschelijke leven.

Het Elixer Godineau wordt aangevolen door de eerste geneeskundige en wetenschappelijke autoriteiten.

Uitsluitend middel, zonder eenig gevaar, tegen machteloosheid."

Eenige dagen later ontvingen wij, weer uit Parijs, een ander boekje ter aanbeveling van hetzelfde middel. De aanbeveling in de Nederlandsche taal was er weer los bijgevoegd, maar overigens was het tweede boekje, veel uitvoeriger dan het eerste, in het Duitsch geschreven ; men scheen voor ons land toch nog niet te veel onkosten te durven maken. Het Duitsche boekje, verkondigende de geschiedenis van het ontstaan van de groote ontdekking, de wonderen die ervan konden worden verwacht, bevatte verder, zooals te verwachten was, tal van attesten en ten slotte de opgaaf van circa een *honderd en twintig-tal* ziekten, waarbij het middel onvoorwaardelijk zou helpen.

Ongeveer hetzelfde hebben wij een negentien jaar geleden over *hetzelfde* middel gelezen, want *Elixer Godineau* is een oude bekende van ons. Dit elixer levert alweer het bewijs voor de stelling, die wij al zoo dikwijls hebben verkondigd, dat kwakzalversmiddelen een taai leven hebben. In 1892 werd er een opzienbarende reclame voor het elixer gemaakt, een tijdlang hoorde men er hier te lande niets meer van (zou ons Maandblad daaraan ook schuld hebben ?) en thans, misschien denkt men dat de campagne van 1892 vergeten is, begint de propaganda opnieuw. En, dientengevolge, ook onze waarschuwing

Voorloopig hopen wij te kunnen volstaan — desnoods zullen wij den strijd opnieuw beginnen — door een gedeelte over te nemen van hetgeen wij in het Maandblad van October 1892 schreven.

„Uit de advertenties en vooral ook uit he voorkomen van den zoogenaamden hollandsch tekst in de brochure, bleek het ons duidelijk dat mijnheer de Directeur van het Elixer Godineau (zeker weer een maatschappij), Rue St. Lazarre 7 te Parijs, ook ons land had opgenomen onder de landen die geëxploiteerd moesten worden, en wij besloten daarom een flacon van het vocht te bestellen, teneinde na te gaan, welke *„krachtigste en meest noodzakelijke deelen van het lichaam van zekere dieren"* daarin aanwezig waren. Wij waren te meer nieuwsgierig omdat in de brochure er de aandacht op werd gevestigd dat het Elixer zijn oorsprong te danken had aan een verbetering in de methode van Brown-Séquard, die door inspuiting van sommige aftreksels van dierlijken oorsprong de verjonging van den mensch wil opwekken.

Wij schreven dus aan het opgegeven adres om ons „tegen rembours" het middel te zenden, maar — aldus luidde het antwoord op den brief — dit was te lastig voor de klanten, en daarom werden wij verzocht het bedrag — zegge fcs. 21.75 — per postwissel over te maken. Toen dit geschied was, ontvingen wij inderdaad het

fleschje. doch vergezeld van de opmerking, dat een enkele flacon zeker niet voldoende zou zijn, maar dat het noodig was de behandeling eenigen tijd onafgebroken voort te zetten; voor 3 flacons zouden dan ook maar fcs. 51.75 in rekening worden gebracht. Men kan den kwakzalver er uit proeven.

Intusschen hebben wij van het voordeelig aanbod geen gebruik gemaakt, want één flacon was voldoende om onze medewerkers, de heeren *J. J. Hofman* en *J. J. Schoevers*, apothekers te *'s Hage*, in de gelegenheid te stellen het geheim der samenstelling te ontsluieren.

En wat bleek nu uit hun onderzoek? Dat *stoffen van dierlijken oorsprong niet aanwezig waren;* het fleschje van 180 cM³ inhoud bevatte een stroperige, bruine vloeistof, waarin *suiker* (waarschijnlijk als keukenstroop), *mout-extract* en een weinig *salicylzuur* kon worden aangetoond.

De uitslag van dit onderzoek is van groot belang, niet zoozeer omdat daaruit blijkt dat het Elixer geen stoffen van dierlijken oorsprong — maar slechts tamelijk waardelooze stoffen bevat (want al ware het onderzoek anders uitgevallen, dan nog hadden wij geen geloof gehecht aan een middel, dat tegen 119 kwalen heet te helpen), maar omdat daardoor de handelingen van den Directeur van het Elixer Godineau en zijne handlangers in het helderst daglicht worden geplaatst.

Steunende op den bekenden naam van Brown-Séquard, beloven zij, door hunne „meest noodzakelijke deelen van het lichaam van zekere dieren", *verlenging van het menschelijk leven* en nog veel meer.... en geven daarvoor een zoetgemaakt mout-aftrekseltje.

Is er meer noodig dan het enkel resultaat van het onderzoek, om de geheele Godineausche affaire als een groote kwakzalverij aan de kaak te stellen? Is het nog noodzakelijk uit de brochures en gebruiksaanwijzingen de talrijke leugens aan te wijzen (wij kunnen het doen) die het aan ieder duidelijk maken, dat de aanbeveling van het Elixer met de brutaalste onwaarheid is doorspekt?

Wij gelooven het niet. Het bovenstaande is o.i. voldoende om ieder te weerhouden zich door de fransche firma te laten bedotten. Men kan zijn f 10.75 — en wat er later nog bijkomt — voor nuttiger doeleinden besteden."

Uit een Jaarverslag.

Men schijft ons uit Alkmaar:

Ten Stadhuize alhier is op den 28en April door den Secretaris onzer Gezondheidscommissie, Mr. K. A. Cohen Stuart, het jaarverslag dier Commissie uitgebracht. Hierin lezen wij, dat de Commissie op verzoek der Utrechtsche Gezondheids-Commissie zich tot de Alkmaarsche doctoren, apothekers, tandartsen, vroedvrouwen en de besturen der beide ziekenhuizen heeft gewend met de volgende vragen:

Zijn U uit Uwe practijk gevallen bekend

1°. van personen, die hulp zochten bij kwakzalvers of kwakzalversmiddelen gebruiken?

2°. van personen, wier gezondheid door die middelen werd benadeeld of wier herstel er door werd vertraagd?

3°. welke waren die middelen en ter bestrijding van welke ongesteldheid of aandoening werden zij aangewend?

4°. welke waren daarvan de nadeelige gevolgen?

Een negental antwoorden werden ontvangen, waarvan de korte inhoud hier zij weergegeven.

Dat een der doctoren verklaart, dat hier ter stede geen enkel geval van het gebruik van kwakzalversmiddelen te zijner kennis is gekomen is door het feit, dat de schrijver destijds nog slechts sedert kort te Alkmaar gevestigd was, minder verrassend, dan de gelijkluidende verklaring van een tandarts wiens collega daarentegen schrijft: „dat hem zeer vele personen bekend zijn die bedoelde middelen aanwenden", met name werd de fistelpot aangewend bij verschillende periostidides. Meestal zijn de aangewende middelen den schrijver onbekend; op marktdagen komt hier vaak een kwakzalver „die allerlei middelen tegen mond- en tandziekten aan den man tracht te brengen en het komt zelfs voor dat na het spoelen met een of ander vocht, de wormen die in den zieken mond aanwezig zouden zijn in de pet van een der omstanders worden uitgespuwd."

Nadeelige gevolgen of vertraging der genezing constateerde de schrijver niet.

Voorts stemmen alle antwoorden hierin overeen dat er zeer, zeer veel kwakzalversmiddelen gebruikt worden. „De kwakzalverzij — zoo schrijft een der geneesheeren, — vindt hier een weelderig veld van arbeid en wordt hier gelijk overal elders uitgeoefend:

a. door de patienten zelve, die door advertenties aangelokt, zich aan kwakzalversmiddelen overgeven.

b. door vrienden en buren, onder wie vooral oude vrouwen, die veel ervaring bezitten op gebied van diagnostiek, en over een reeks „raadjes" beschikken,

c. door, tegen betaling, daarvoor zittende dames, die met het ei, koffiedik, haarlokken enz. werken, niet te vergeten de wereldberoemde somnabule die zelfs door de zoogenaamde hoogst-ontwikkelden hier ter stede bezocht wordt.

d. door strijkers, masseurs, handopleggers en bidders."

Daarnaast staan nog enkele groepen van menschen die door hunne hoogere ontwikkeling zoo veel invloed op hunne medemenschen uitoefenen, dat zij al kwakzalverende trachten te genezen door suggestie, al of niet met daarbij noodige talismannen."

„Wanneer U met mij, — zoo vervolgt de schrijver, — het zonder medisch advies gebruiken van beroertewater, uitgeperste paardenvijgen, kankerkussens, pinkpillen enz. tot de kwakzalverij rekent, dan doet de halve wereld daaraan mede."

Schrijver, die de aangewende middelen verdeeld in: *a.* medicamenteuze, die uit- of inwendig worden toegediend, en *b.* die, een godsdienstig aureool bezittende, op de hartkuil moeten worden gedragen, oordeelt dat de aangewende middelen meestal niet rechtstreeks nadeelig zijn „hoewel niet kan worden ontkend, dat nu en dan door behandelingen van prof. De Haas de ziekte niet tijdig onderkend wordt en daardoor de genezing vertraagd of onmogelijk gemaakt is."

Zij hieraan toegevoegd dat schrijver (die specialist is) erkent „door de eenzijdige richting" zijner practijk, niet den vollen omgang van het kwaad te kunnen peilen.

Het bezoeken en raadplegen van kwakzalvers, — zoo oordeelt een internist, — is in alle standen zeer algemeen. In de buspractijk duurt de behandeling van patienten gewoonlijk nog niet lang of de zieke oordeelt het noodig het hooger op te zoeken. Het hooger beroep is in den regel de kwakzalver. Ook komt het voor dat men zich onmiddellijk tot den kwakzalver wendt in welk geval de lichamelijke en geldelijke schaden natuurlijk enorm veel grooter zijn.

Dit laatste doet zich, althans in de steden, niet heel vaak voor. „De fondspatienten en de armen kunnen hier zoo gemakkelijk en goedkoop geneeskundige hulp krijgen, dat het zich direct tot den kwakzalver wenden tot de uitzonderingen behoort.

Het gevaarlijkst zijn, volgens schrijver, de kankergenezers en de zoogenaamde tuberculose-specialiteiten, daar „door enkele maanden knoeien de weg tot mogelijke genezing voorgoed kan worden afgesneden. Dit soort van kwakzalvers, die voor wat geld met de hun toevertrouwde levens spelen, kunnen niet streng genoeg aangepakt worden, het zijn de gevaarlijkste verscheurende dieren in de gansche natuurlijke historie, die hoe eer hoe beter dienen te worden uitgeroeid."

Volgens schrijver heeft „de tuberculose specialiteit bij uitnemendheid Eilers uit Oegstgeest, die in zijn vuil werk tegenwoordig zeer wordt bemoeilijkt, zoodat wat Alkmaar en omgeving betreft zijn bedrijf niet veel meer oplevert, den dood van een van schrijvers patienten zeer zeker verhaast en haar laatsten strijd zwaarder gemaakt."

Aan Bijsterveld te Rotterdam (specialiteit voor alle ziekten) wijt schrijver „den dood van een jong meisje aan longtuberculose, dat door mij, vóór zijne behandeling onderzocht, in het allereerste stadium bleek te verkeeren. Mijne behandeling leek haar te omslachtig, zoodat zij de voorkeur gaf aan Bijsterveld's kruiden, die haar eens per week werden gezonden, nadat men haar urine had onderzocht (?!!) Zij werd volgens zijn verklaring steeds beter, totdat ik er bij geroepen werd om den doodstrijd mede aan te zien."

Een derde tuberculose-genezer, speciaal voor gewrichts- en huidtuberculose, is de bekende Klaas Ursem met zijn fistelpot! Een kind met werveltuberculose, dat in een gipsbed behandeld werd, kwam recht van lijf en leden onder zijne behandeling en was na 3 maanden zoover genezen, dat het een bochel en een opgetrokken been had."

De bekende kankergeneester is de vrouw met de kussentjes te Castricum, die een klein huidkankertje bij een mijner patienten heeft gecureerd met het resultaat, dat de zaak inoperabel werd en de patient is overleden. Een tweede geval verliep gelukkig minder tragisch, daar het een vetgezwelletje bleek te zijn, dat, na wegneming, niet is teruggekeerd.

Eindelijk is er nog een masseur, die lustig op een werveltuberculose rond gemasseerd heeft, zoodat de patient 1½ jaar heeft moeten liggen om van de schrik te bekomen en nu, met een stalen corset, weer kan rondloopen.

In het algemeen acht schrijver de kwakzalversmiddelen, — gebaseerd op het purgare et repurgare — op zich zelve weinig gevaarlijk, „zij worden dat in den regel pas in gevallen waarin de tegenhanger geïndiceerd was, bijvoorbeeld het purgeermiddel bij blindedarmontsteking."

Een ander medicus maakt melding van een geval van huiduitslag veroorzaakt door het gebruik van Zambuk, terwijl hetzelfde middel een ernstige opzwelling deed ontstaan van de verwonde hand.

„Een tuberculose-patient in vergevorderd stadium, — zoo schrijft hij, — die herhaaldelijk bloedspuwingen had en absolute rust behoefde, werd op rug en borst gewreven met een sterk riekend middel, volgens mededeeling afkomstig van zekeren Falkenburg uit Amsterdam. Onnoodig op het schadelijke van deze behandeling in te gaan."

Voorts maakt schrijver melding van het gebruik van fistelpot, abdijsiroop, etc. „Eenmaal achtte ik Haarlemmerolie de oorzaak van een acute nieraandoening bij een kind, hoewel de moeder het toedienen ervan ontkende, — het middel was echter wel in huis."

Alle brieven eindelijk wijzen op de groote moeilijkheid om het gebruik van kwakzalversmiddelen en de rechtstreeksche gevolgen daarvan met zekerheid te constateeren. „Nadeelige gevolgen, — zoo schrijft een medicus, — door het gebruik der opgenoemde middelen: fitelpot van Klaas Ursem, pinkpillen, Fosters Nierpillen, behandeling voor kanker in het instituut Windelinx heb ik nimmer kunnen constateeren. Helpen de middelen niet dan wordt later de geneesheer te hulp geroepen doch hem wordt de voorafgaande kwakzalverij niet medegedeeld.

Het getal kwakzalversmiddelen, — antwoordt een apotheker, — is legio. De nadeelige gevolgen daarvan op het corpus van den mensch mogen door mij niet worden beoordeeld, de nadeelige gevolgen voor de beurs van het individu, dat voor hoogen prijs koopt wat nauwelijks eenige centen inkoopswaarde vertegenwoordigt, laten zich zeker wel gevoelen, vooral voor den kleinen, in dit opzicht zoo lichtgeloovigen man en hij besluit met den hartgrondigen wensch dat van hooger band eindelijk eens mag worden ingegrepen in toestanden, voor welker bestaan een fatsoenlijk Nederlander zich moet schamen!"

De Alkmaarsche Gezondheidscommissie maakt dezen wensch gaarne tot den hare!

Behoeven wij nog te zeggen, dat ook wij met vurig verlangen naar dat „ingrijpen van hooger hand" uitzien, doch helaas v r e e z e n, dat onder het huidige Ministerie de kans gelijk nul is?

C. N. G.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

Mag ik U even attent maken op een vergissing (voorkomend in het Maandblad van April), die U naar ik hoop in het volgende zult willen herstellen. In het onderhoud met Prof. de Haas wordt deze de fabrikant van Somatose genoemd, wat vermoedelijk Sanguinose moet zijn. Somatose is een deugdelijk product van de fabriek van Bayer te Elberfeld.

Hoogachtend,

eene Lezeres.

Wij hebben het bedoelde artikel uit de Leidsche Courant overgenomen. Daarin was sprake van Somatose. Het kan echter best zijn, dat de opmerking van de geachte Inzendster juist is. Dat ons de vermoedelijke vergissing niet is opgevallen, mag daarin zijn grond vinden dat wij, die Somatose niet als kwakzalversmiddel beschouwen, somwijlen in de waan zijn dat het wel onder deze rubriek behoort, wegens de schrikbarende en o. i. overdreven reclame, die voor dit artikel wordt gemaakt.

CORRESPONDENTIE.

— Veel moest tot een volgend No. blijven liggen.

K. te E. Wij kennen de zalf *Ital* niet. Zoudt gij (voor onze kosten) een potje willen koopen en ons ter onderzoek toezenden? Bij voorbaat onzen dank, ook voor uwe medewerking,

Ch. H. te E. De samenstelling van *Bijloot's Haarwater* is ons niet bekend. In middelen, aanbevolen ter bevordering van den haargroei, stellen wij geen vertrouwen.

No. 6. Juni 1911. Oplaag 7100 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG CZ., Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Open brief aan Bijltje van De Standaard.

Berichten: Prof. Kouwer contra Rad-Jo. — Oudschans in de zaak van Colson. — Een viese kwakzalver. — De Knochensetzer geen veearts. — De advertentie „Aan de Dooven."

Mededeelingen van verschillenden aard: D. D. D. — Misdadig optreden van Akker. — Mededeeling uit de praktijk over D. D. D. — Bladen zonder kwakzalvers-advertenties. — Resultaten van de behandeling van den Knochensetzer.

Ingezonden: Over overtreding van art. 30 van de pharmaceutische wet.

Rechtszaken: Spoorwegambtenaar-Magnetiseur. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde door een juffrouw. — Weer een z.g. homoeopaat. — Een tandtechnicus veroordeeld.

Uit de Pers: Jacob Hollander te Maastricht. — Zonderlinge huismiddeltjes.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: De Roode pillen van Dupuis.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur

Als nieuwe leden hebben zich aangemeld:

De Heeren:

S. ANDELA, arts te..... *Bolsward.*
A. J. ENSCHEDÉ, Jur. stud. te..... *Leiden.*
Dr. BRUINING..... *Utrecht.*
Dr. VAN DELDEN ..... „
Dr. VAN HENGEL ..... „
Dr. C. VAN HOOGENHUYZEN..... „
Dr. J. A. KOCH..... „
Dr. MULLER ..... „
Dr. REMIJNSE..... „
Dr. P. SCHRAM ..... „
Dr. H. VERPLOEGH..... „
J. VERHOEFF, arts ..... „

Departement *Willemstad* van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.

Groene Kruis te *Delft*
„ „ te *Rockanje*
„ „ te *Rijssen.*

Open Brief aan Bijltje van De Standaard.

Bijltje gij zijt een grappig man. In uw brief van 20 Mei in de Standaard deelt gij mede dat gij het Maandblad tegen de Kwakzalverij in handen kreeg. Dat is geen wonder. Ik heb de gewoonte wanneer ik iemand in ons blad bespreek, hem een exemplaar van het gedrukte te zenden, men heeft mij gezegd dat dit goede manieren zijn. Zoo heb ik dus een exemplaar van het laatste maandblad eigenhandig geadresseerd aan- en gepost voor de redactie van de Standaard. En aangezien ik weet, dat gij aldaar geen vreemdeling zijt, verwondert het mij in het geheel niet, dat het maandblad u „in handen" kwam.

Ook uw stuk, waarin u mijn naam (geen schuilnaam) noemt en zelfs tracht te bekladden, kwam mij in handen. Het is waar, slechts toevallig en bij wijze van uitknipsel, maar dat komt natuurlijk doordat het nummer, dat u mij toezond, door de post niet behoorlijk is bezorgd.

Overigens zou het uwe lezers niet onnuttig geweest zijn, wanneer gij hen mijn vorig artikeltje had voorgelegd, maar ge vind het blijkbaar veiliger een heel klein stukje te nemen en dan wat grapjes te verkoopen, want in trouwe Bijltje ik kan u hier niet ernstig nemen,

Gij beweert dan dat gij den Knochensetzer niet hemelhoog heb geprezen en ge zijt boos dat ik u verwijt dat ge u aanmatigt over dingen te schrijven waarvan ge geen verstand hebt. En ge verweert u met te zeggen, dat ge alleen vertelt wat gebeurd is, gij behandelt de zaken onpartijdig; hier zit een tweede grapje Bijltje. Want juist datgeene wat gebeurt is, kunt ge niet beoordeelen en hebt ge, gelijk ge zelve schrijft, gehoord en van hooren zeggen.

Onpartijdig zijt gij; het kan zijn dat ge 't u verbeeldt, maar ik zal u straks bewijzen, dat ge u vergist.

Eerst nog dit, gij zijt zoo verwonderd, dat wij eerst 9 maanden na uwe publicatie met deze 5 (niet 4) bewijzen komen. Deze verwondering kan ik u niet kwalijk nemen, zij spruit voort uit het feit, dat ge niet weet hoe moeilijk het voor den geneeskundige is, de bewijzen der kwakzalversknoeierijen te verzamelen. De lijders schamen zich gewoonlijk een weinig voor den geneesheer en het kost waarlijk overreding hen er toe te brengen zich ten bate van de lijdende menschheid wat moeite te getroosten.

Maar nu komt uw aardigste grapje en dat bewijst tevens uwe buitengewone onpartijdigheid. Deze 5 (niet 4) gevallen bewijzen u niets. Terloops verzuimt ge uw lezers mede te deelen, dat het eenige genezen geval stamt uit de klinieken te Utrecht, (dat komt door uwe onpartijdigheid).

Tegen de photo's kunt ge niets inbrengen, schrijft gij, zoek nog eens Bijltje, misschien vindt ge nog wel het een of ander.

Dat bij geneesheeren ook wel gevallen mislukken, spreekt u niemand tegen en kunt ge zelf in het door u aangevallen artikel lezen. Maar dat men 5 goed geconstateerde gevallen te zien krijgt van één persoon, waarvan deze telkens heeft medegedeeld, dat zij genezen zijn, terwijl zonneklaar blijkt dat dit niet waar is, zie Bijltje zoo slecht zijn de geneesheeren nog niet.

Deze 5 gevallen zijn *door mij niet uitgezocht*, zij vertoonen *alle* de mislukking. Daartegenover durft gij nu te stellen in uwe onpartijdigheid, dat u is *medegedeeld*, dat geneesheeren hebben *toegegeven*, dat een been vóór de behandeling niet, na de behandeling wel in het bekken was. Welnu Bijltje, ik, neen uwe lezers hebben dan het recht van u te vragen het *bewijs* dat de Knocksetser *wel* met succes werkt, kunt ge dit niet leveren, dan behoort gij uwe propaganda te staken. En opdat ge niet nog verdere grapjes zoudt maken of in uwe onpartijdigheid uitvluchten zoudt zoeken, deel ik u mede, dat wij bereid zijn u aan dit bewijs te helpen. Wij willen ieder die zich naar dezen kwakzalver begeeft, voor en na de behandeling photographeeren.

Indien ge nu dus de zaak maar ernstig wilt opvatten en uwe grappenmakerij (dit is waarlijk de zachtste qualificatie, die ik vinden kan) wilt staken, dan behoeft de gezondheid van uwe lezers niet verder door verhaaltjes van hooren zeggen te worden in de waagschaal gesteld en kunnen we zonder verdere praatjes tot een resultaat komen. En voor ik eindig nog iets, zoudt ge wanneer ge uwe lezers deze zaak voorlegt, ook kunnen besluiten den ganschen brief openbaar te maken, dan kunnen zij ten volle oordeelen.

Met de verschuldigde hoogachting

E. J. A.

BERICHTEN.

Prof. Kouwer contra Rad-Jo. De Deutsche med. Wochenschrift, vermeldt de uitspraak in het burgerlijke proces van prof. KOUWER tegen de Hamburgsche firma Dr. HEYS Rad-Jo (Wasmuth). (Men zie o. a. onze Maandbladen van Februari en Maart 1910.)

De uitspraak luidt als volgt: In de bewering van den gedaagde (HEYS-WASMUTH), dat prof. KOUWER bij de Koningin van Holland Rad-Jo heeft aangewend, ligt eene beleediging en eene krenking van de eer en van den stand van den eischer. De gedaagde beschuldigt door zijn vlugschrift den eischer van grove nalatigheid zijner plichten als geneesheer en van zijne nauwgezetheid, wanneer hij hem toedicht, dat hij een door de geneeskundige wetenschap nog niet erkend en nog niet vrij van bedenking bevonden middel bij eene zoo bizonder ernstige gebeurtenis, als de geboorte van een troonopvolger in Holland was, heeft toegepast. Dit nog te meer, omdat de eischer een geneeskundige autoriteit van den eersten rang is, die juist daarom verplicht is tegen proeven van dien aard, welke zijn naam belangrijke schade kunnen toebrengen, op te treden. Door het vlugschrift heeft de gedaagde zich aan beleediging schuldig gemaakt en is dus tot schadeloosstelling verplicht. Aangezien het evenwel te vreezen is, dat het vlugschrift nog verder verspreid zal worden, wordt de gedaagde voor ieder geval van overtreding bedreigd met de hoogste straf, welke volgens § 890 van het burgerlijk wetboek wordt toegelaten (boete tot 1500 mark of hechtenis tot 6 maanden). De gedaagde wordt in de kosten veroordeeld.

De voltrekking van het vonnis wordt afhankelijk gesteld van den aan prof. KOUWER opgelegden eed, „dat hij het hem toegezonden Rad-Jo, zonder het op eenigerlei wijze te gebruiken, heeft laten vernietigen." Volgens mededeeling van den advocaat dr. H. HEINEMANN, die prof. KOUWER in rechten bijstaat, zal deze eed worden afgelegd.

(N. Rtt. Ct.)

Oudschans, de opvolger van Korteweg. Twee bekenden. De *Gazet van Antwerpen* van 30 April j.l. bevat onderstaande advertentie:

„Instituut Dr. F. COLSON.

Mevrouw de Wed. COLSON, geeft kennis dat thans aan het Instituut verbonden is Dr. OUDSCHANS, met wien wijlen haar echtgenoot reeds was overeengekomen, dat hij de opvolger van dr. KORTEWEG zou zijn.

De assistent reeds jaren aan de zaak verbonden zet de practijk dus geregeld voort op de bekende zitdagen en op dezelfde wijze als wijlen Dr. COLSON. Alle aanvragen om ontvangen te worden richtte men dus aan:

7, Ulvenhoutsche laan Ginneken".

Een viese kwakzalver. In Middenduitschland praktiseert een kwakzalver, die reeds eenige malen gestraft is. Wegens bedrog werd nu gelast dat zijn geneesmiddelen zouden onderzocht worden. Bij de analyse bleek, dat deze bestonden uit *urine*, waaraan toegevoegd was 5 % gedenatureerde spiritus en dat zij bovendien bevatten massa's bacteriën, eenige vlooien en schaamharen. Waren de zieken na deze „medicyn" niet lekker geworden, dan kregen zij voor betere werking een tweede, grootere dosis.

(*Med. Weekbl.*)

Niet eens veearts. Van bevoegde zijde wordt ons gemeld dat de Knochenzetzer geen veearts is en dat hij tegenover de politie verklaard heeft: absoluut *niets* te zijn op geneeskundig gebied. Hij is een gewone boerenjongen met geringe ontwikkeling.

Aan de Dooven. Onder dit opschrift wordt thans weer, per advertentie, lectuur en hulp aangeboden door de *Aural Remedies Co.* te *Londen*. Wij brengen in herinnering dat dit dezelfde inrichting is, die vroeger onder de directie stond van Dr. CRIPPEN, en dat wij — en ook anderen — daartegen reeds meermalen hebben gewaarschuwd.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

„D. D. D.

De gewaarborgde genezing voor ECZEMA en alle huidziekten.

Geeft direct verlichting en eene blijvende genezing wanneer alles getaald heeft.

Directe verlichting van de verschrikkelijke jeuk. Een paar droppels van een verzachtende vloeistof en de jeuk is als door een wonder verdwenen.

Kunt U zich voorstellen hoe het gevoel is wanneer die ontzettende jeuk in een oogenblik is verdwenen? Slechts een of twee droppels op de huid en U hebt geen last meer van die kwellende eindelooze, zenuwstorende jeuk. U kunt die verlichting bekomen, wanneer U slechts het eenvoudigste middel — het eenvoudigste van alle vloeibare middelen — gebruikt, bekend onder den naam van D. D. D. Wij weten zeker dat D. D. D. den jeuk onmiddelijk doet ophouden — we verzekeren en waarborgen zulks — omdat we het in te veel gevallen gebruikt hebben gezien om aan de kracht te twijfelen, en we weten ook dat de genezing die volgt een blijvende is."

Aldus luidt een van de vele advertenties — sommige met mooie, griezelige prentjes opgeluisterd — die men tegenwoordig in bijna alle kranten en in sommige tijdschriften vindt. Handigheid is den steller daarvan niet te ontzeggen.

Bekend met den opgang, die het geneesmiddel *C. C. C.* heeft gemaakt, heeft hij zeker gedacht het publiek beter te kunnen pakken door de letters *D. D. D.* dan door een anderen phantasienaam.

Wanneer het publiek nu inderdaad meent, dat dit *D. D. D.* iets bijzonders is, dan moeten wij het die illusie ontnemen niet alleen, maar ook tegen het gebruik waarschuwen.

Volgens het welwillend onderzoek van Mejuffrouw G. JONGBLOED te *Arnhem* bevat een flacon van 150 c.c.M³ inhoud, verkocht voor den prijs van f 2.—: *Salicylzuur*, *phenol* (carbolzuur), *Gaultheria-olie* (wintergroen-olie) en *glycerine*, opgelost in gemethyleerden en groen gekleurden *spiritus*. Nu is 't mogelijk, dat bij aanwending van dit mengseltje bij hevig jeuken *tijdelijk* eenige verlichting wordt waargenomen, dit geven wij toe maar dat het is „de gewaarborgde genezing voor eczema en *alle* huidziekten", zooals in de advertentie staat, is een besliste onwaarheid. Integendeel, het gebruik van dit middel en — dientengevolge het niet inroepen van doelmatige hulp — (op dit indirecte gevaar moeten wij voortdurend wijzen) kan, niet in 't minst bij eczeem, de nadeeligste gevolgen na zich slepen. Op een andere plaats in dit blad zal men zien, dat een ernstige waarschuwing tegen *D. D. D.* niet misplaatst is.

Tegenover *onze* waarschuwing kunnen wij ons het genoegen niet ontzeggen hier een andere te stellen, door een der depôthouders geplaatst in de *N. Rott. Ct.*; inderdaad een nieuw soort reclame:

„WAARSCHUWING.

Te Rotterdam heeft eene verspreiding van circulaires plaats van Eau precieuse depensier. In deze circulaire komt mijn naam als verkooper voor. Dit geschiedt wederrechtelijk en niet alleen, dat ik dit artikel niet voorradig heb, doch ik wensch het volstrekt niet te verkoopen.

Voor huidziekten eczema wordt door mij uitsluitend het geneeskrachtig middel

D. D. D.

verkocht in flacons van f 0.50 en f 2.—.

Vraagt de brochure: Oorzaak en genezing voor huidziekten, welke door mij gratis en franco op aanvrage wordt toegezonden.

J. H. I. SNABILIÉ, Groote Markt 7."

Wij moeten daarbij opmerken, dat die mijnheer SNABILIÉ hier zelf verklaart, dat hij art. 30 van de Wet, regelende de uitoefening der Artsenijbereidkunst *overtreedt*, wanneer n.l. onze meenig juist is, dat hij geen apotheker is.

Salicylzuur mag door hem in geen geringere hoeveelheid dan 100 gram worden verkocht en phenol in niet minder dan 250 gram en die quantiteit zal toch zeker niet zitten in een flacon, die ongeveer 150 gram vloeistof bevat.

Misdadig optreden van Akker.

Pleuris, borstvliesontsteking is, zooals velen weten, een hoogst ernstige ziekte. Ofschoon de aanwending van geneesmiddelen niet altijd noodzakelijk is, is toch een *geneeskundige behandeling* het *toezicht van den medicus, een eerste voorwaarde voor herstel.* Hij, de geneesheer, is in staat den loop der ziekte nauwkeurig te volgen, aanwijzing te geven omtrent de te volgen gedragslijn en medicatie — indien deze laatste noodig is — en chirurgisch in te grijpen, bijaldien dit door voorkomende verschijnselen geboden wordt.

Dit vooropgesteld — en wij gelooven niet dat een enkele der zake kundige deze onze bewering zal tegenspreken — is het duidelijk dat ieder die een lijder aan pleuris of zijn omgeving tracht te bewegen het inroepen van doelmatige geneeskundige hulp achterwege te laten en baat te zoeken op een andere wijze, zeer onverstandig, ja onverantwoordelijk handelt. Maar *misdadig* wordt die handeling, wanneer zij uit *winstbejag* geschiedt; wanneer men spottend met het welzijn van de arme pleuris-lijders, dezen door leugenachtige voorspiegelingen, tracht wijs te maken, dat hun heil alleen te vinden is bij dit of dat nietswaardig middel om op deze wijze koopers te lokken.

Zóó handelt Akker, getuige de volgende advertentie, aan het *Nieuws van den Dag* ontleent:

„Neemt U in acht voor de Pleuris. Een zeer algemeene ziekte in ons land is pleuris. De ziekte treedt soms plotseling op. De lijder gevoelt zich rillerig en koud en klaagt meestal over stekingen in de zijden, die bij iedere beweging van het lichaam, zooals geeuwen, hoesten en andere inspanning, toenemen. De pleuris gaat meestal gepaard met kortademigheid en zwaar hoesten. De zieke ziet er bleek uit, gevoelt zich zwak, terwijl de eetlust gering is. Ernstige gevallen van pleuris gaan gepaard met koorts, terwijl de lijder voortdurend zweet. Het water ziet donker en er vormt zich een bezinksel. Wanneer de pleuris verwaarloosd wordt, wordt het hart, de lever of de maag aangedaan, wat meestal den dood tengevolge heeft. De Abdijsiroop, klooster Sancta Paulo, is een geneesmiddel, dat de eigenschappen bezit pleuris in korten tijd te genezen. Ieder, die dus plotseling stekingen in de zijde gevoelt, vergezeld van beklemming op de borst, moeielijke ademhaling, veel hoesten en rillerigheid, neme dus onmiddellijk de Abdijsiroop, opdat hij spoedig zal genezen en geen ernstiger ziekte zal bekomen."

Wij zijn van Akker veel gewoon. Week aan week lezen wij zijne leugens, waarbij hij verklaart en door *zoogenaamde* attesten bevestigt, dat zijn mengseltje van *aardappelstroop* en *salicylzuur* helpt tegen de meest verschillende kwalen en wij hebben ons geërgerd doch — in den laatsten tijd — het stilzwijgen er over bewaart. Het ging toch niet aan telkens, in ieder blad te waarschuwen: Akker misleidt het publiek, liegt uit winstbejag! Nu gaat zijn advertentie echter alle perken te buiten. Het algemeen belang, de zorg voor de lijders aan pleuris, noodzaakt ons hier uitdrukkelijk te verklaren dat de woorden in de advertentie: „De Abdijsiroop, klooster Sancta Paulo, is een geneesmiddel, dat de eigenschap bezit pleuris in korten tijd te genezen" leugen zijn, een leugen hoogst gevaarlijk juist daarom, omdat de pleurislijder, die aan die onwaarheid geloof slaat, meent geneeskundige hulp te kunnen missen en zich daardoor aan de hoogst nadeelige gevolgen blootstelt. Dat Akker werkelijk zou meenen, dat zijn bewering waarheid is, dat hij, om een voorbeeld te noemen, adbijstroop zou innemen wanneer hij zelf door pleuris zou zijn aangetast.... wij zijn niet naïef genoeg om *dat* te gelooven.

Uit de praktijk.

Om twee redenen is de kwakzalverij gevaarlijk; eerstens omdat zij velen, vooral hun, die het niet of moeilijk missen kunnen, het geld uit de zak klopt; schandelijk zijn de prijzen, die voor de middelen gevraagd worden, middelen, die alras blijken van geenerlei waarde te zijn. Veel ernstiger kwaad evenwel richt de kwakzalverij aan, waar zij middelen aanprijst, welke direct *schadelijk* zijn.

Onlangs had ik gelegenheid in de praktijk een ernstig voorbeeld van het laatste nauwkeurig waar te nemen. Te meer achtte ik de mededeeling van dit geval de moeite waard, omdat de patiënt mij vroeger voor dezelfde kwaal had geraadpleegd en ik het verloop dus kende bij juiste behandeling van het proces. Toen nu, in den aanvang van dit jaar, hij mij vertelde, dat hij het eens met een ander middel wilde probeeren, omdat dit hem in drie weken zou genezen, terwijl ik hier twee tot drie maanden voor noodig had en hij — ondanks mijn waarschuwing — ook werkelijk zijn voornemen ten uitvoer bracht, was ik in staat de werking van zijn wondermiddel nauwkeurig te controleeren.

M., oud 61 jaar, is lijdende aan de gevolgen van een vroeger verkregen syphilitische infectie. Vooral heeft deze ziekte haar invloed doen gelden op zijn hersenen; hij is in de laatste jaren zeer „abnormaal" geworden. — Tevens moet in dit syphititisch proces de oorzaak worden gezocht van telkens weer terugkeerende *beenzweren*. Deze genezen in twee tot drie maanden vlot, wanneer zij op de juiste wijze worden behandeld. In begin Februari nu had M. wederom last van zijn oude kwaal en liet zich bepraten het eens te probeeren met D. D. D. In drie weken was dan alles genezen. De naam van een Engelschen dokter (? ?), die het middel aanbeval, gevoegd bij de verzekering van den drogist „dat het zoo'n best middel was", deden M. besluiten bij zich zelf dit wondergeneesmiddel toe te passen. Redeneeren tegen vriend M. helpt nooit en nu ook niet; hij moest en hij zou D. D. D. gebruiken. Na enkele dagen begon de wond al te trekken en te steken, hetwelk M. voor een zeer gunstig verschijnsel hield. In het begin van de tweede week werd de pijn heviger, het been werd rood en zwol sterk op. Desondanks wilde M. het middel doorgebruiken. Voor het eind van de derde week toch, zoo redeneerde hij, was er geen genezing te wachten. Die derde week werd er een, die den man heugen zal; de pijn werd ondragelijk, drie nachten achtereen sliep hij geen oogenblik en ten einde raad riep hij toen de 21e dag was aangebroken mijn hulp in. Het geheele

onderbeen was heftig ontstoken, terwijl drie weken te voren twee zweren bestonden, de een zoo groot als een gulden, de tweede nauwelijks den omvang van een dubbeltje bezittend. Er was sterke vochtafscheiding, pijn en jeuk. Alvorens wij met een specifieke behandeling konden beginnen, moesten door vochtige omslagen de ontstekingsverschijnselen worden bestreden. Na 8 weken waren de beenzweren geheel verdwenen.

Ernstig dient dus te worden gewaarschuwd tegen het gebruik van dit middel. Het „Baat het niet, het schaadt toch niet" is hier niet van toepassing. En even ernstig tegen de gewetenlooze handelwijze van de meeste drogisten, die maar voortgaan het goedgeloovig publiek niet alleen waardelooze, maar zelfs gevaarlijke kwakzalversmiddelen in de hand te stoppen.

Dr. J. E.

Bladen zonder kwakzalversadvertenties.

Als vervolg op de opgave in ons April-no. van bladen die geen kwakzalveradvertenties opnemen, hebben wij het genoegen nog de onderstaaande te kunnen melden:

Ons Blad, R.K. Nieuws- en Advertentieblad voor N.-Holland.
Chemisch Weekblad.
Hou en Trouw, Vrijzinnig Weekblad voor de districten Ridderkerk en Sliedrecht.
Maandblad Ziekenzorg.
De Nederlandsche Krijgsman.
De Nederlandsche Pensioenpartij.
Tijdschrift: De Vrije gedachte.

Resultaten van de behandeling van den Knochensetzer.

Het volgend schrijven ontvingen wij van een geacht geneeskundige: „Naar aanleiding van het Hoofdartikel in Uw „Maandblad tegen de Kwakzalverij" van Mei 1911 wilde ik U een geval mededeelen, dat mij onder de oogen kwam, eveneens mishandeld door dezen Knochendokter.

Het was een dame uit W., die zichzelf nog al onder de ontwikkelden rekent, die haar pols verstuikt had. Tenminste dat moet ik wel aannemen, waar eene ontwrichting wel anders opgenomen zou zijn. Zij naar den Knochendokter, die met een druk en een ruk de pols „genas". Vier weken daarna zag ik haar. De pols was, volgens haar, *genezen* maar, ik zat met haar aan tafel, zij was nog niet in staat er een bord mede op te houden. De pols was verder nog erg gezwollen.

Wat is toch die verwonderlijke macht van die kwakzalvers, die de lui zoo weten te suggereeren, dat zij als *genezen* verklaren wat zij bij een gewoon medicus, als prulwerk, en met recht, zouden betitelen?"

Van andere zijde werd ons het volgende bericht:

„In 't begin van dit jaar is de Knochenzetzer bij een vermogend landbouwer, den heer *K. R.* te *T.* geweest en heeft à costi de beide dochtertjes behandeld. Ik heb ze voor en na de behandeling (zij gaan hier op de hoogere burgerschool) zien loopen, ook heden nog en moet ik concludeeren dat de aanvankelijke berichten van „kaarsrecht loopen" enz. grootelijks overdreven zijn. Zij loopen wel iets beter, de hielen raken thans meer den grond, de loop is echter verre van normaal. Een ander meisje dat vroeger op de teenen van den rechtervoet liep, zet thans den voet ook meer op den grond. De vader zegt dat het enorm beter is, de moeder het tegenovergestelde; het kind klaagt over een pijnlijke band in de heup."

Wij zullen het voorloopig bij deze mededeelingen, als waarschuwing, laten; misschien volgen er later meer. Heeren geneeskundigen zullen ons zeer verplichten door ons van hunne ervaringen ter opzichte van de behandeling van den Knochensetzer op de hoogte te houden.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie,

Ik verzoek U beleefd het onderstaande te willen opnemen.

Het heeft mijne aandacht getrokken, dat zoowel uwerzijds als door de Vereeniging ter bestrijding van de Tuberculose gewaarschuwd wordt tegen medicamenten, welke geneesmiddelen bevatten, die niet door onbevoegden verkocht mogen worden, terwijl zij toch door vele winkeliers worden verkocht en openlijk worden aangeprezen, zonder dat strafrechterlijk daar iets tegen gedaan wordt. In het bijzonder heb ik het oog op pastilles-Poncelet en abdijsiroop, die in het Tuberculose-Museum als kwakzalversmiddelen zijn tentoongesteld en volgens den gids van dat museum geneesmiddelen bevatten (de eerste o.a. codeïne, de tweede salicyl), die op de lijst C. van de ministeriëele beschikking, bedoeld bij art. 30 der wet op de artsenijbereidkunst, voorkomen en dus in het klein alleen door apothekers of geneeskundigen verkocht mogen worden.

Nu is het volstrekt geen wonder, dat de politie en de justitie niet spontaan daartegen opkomen, omdat die ambtenaren niet op de hoogte zijn van geneesmiddelen. Daarom is het zoo wenschelijk — en daartoe wilde ik opwekken —, dat er tegen geageerd worde door hen, die daarvan wèl verstand hebben, met name de ambtenaren, vereenigingen en commissie's, die ijveren voor de volksgezondheid, geneeskundigen en apothekers, die immers bij rijks- en gemeentepolitie aangifte kunnen doen van onbevoegden verkoop van geneesmiddelen. Zoolang er rechtsvoorschriften zijn, die maar eenigszins de kwakzalverij kunnen tegenwerken, moeten ook allen, die strijden willen tegen dit volksbedrog, er toe medewerken om die voorschriften te handhaven.

Mr. P. VAN HEIJNSBERGEN,
Ambtenaar v/h Openbaar Ministerie.

Alkmaar.

Met groot genoegen en dankbaar plaatsen wij het bovenstaande. Herhaalde malen hebben wij, bij de bespreking van kwakzalversmiddelen, er vroeger op gewezen, dat art. 30 der Wet regelende de uitoefening der artsenijbereidkunst werd overschreden doch, toen wij daarvan bijna geen resultaat zagen, lieten wij die aanwijzing later dikwijls achterwege.

In 't vervolg zullen wij weer de aandacht op de overtreding van het bedoeld artikel vesgen. RED.

RECHTSZAKEN.

Spoorwegambtenaar-magnetiseur.

Voor het Gerechtshof te *Amsterdam* heeft terecht gestaan R. E. S., onder-stationschef te Haarlem.

De Hooge Raad had deze zaak naar het Amsterdamsche gerechtshof verwezen. Bekl. stond terecht wegens het onbevoegd uitoefenen van geneeskunde, n.l. het magnetisch behandelen van zieken.

In de dagvaarding werden ten laste gelegd drie gevallen betreffende de behandeling van de patiënten GROENDAAL, VAN DEN BOSCH en mej. ZONSVELD, die verklaard hadden den stroom te hebben gevoeld, waarom de rechtbank den bekl. alleen voor die gevallen had veroordeeld tot drie geldboeten van *f* 5. De Hooge Raad was echter van oordeel, dat de rechtbank alleen op deze verklaring van de getuigen niet mocht afgaan.

De bekl. erkende de zieken door doktoren opgegeven te hebben behandeld. Hij onderzocht ze niet, doch dreef door magnetische behandeling de ziektestoffen uit. Hij erkent gelden voor deze behandeling ontvangen te hebben. Getuigen waren niet gedagvaard.

Het O. M. wees er op dat bekl. geneeskunst als bedrijf uitoefent. De straf behoeft niet zwaar te zijn. De advocaat-generaal vertrouwt, dat bekl. zijn bedrijf zal staken, indien hij in hoogste instantie wordt veroordeeld. Het O.M. eischt vernietiging van het vonnis en veroordeeling tot een boete van 3 maal *f* 5 subsidiair 3 maal 1 dag hechtenis.

De verdediger, mr. P. TIDEMAN, meende, dat deze zaak wetenschappelijk moet worden besproken.

Als zooals mr. LEVY zegt het geloof aan magnetisme abnormaal is, zouden in ons land duizenden abnormalen zijn, gelijk in het proces van bekl. door getuigenverklaringen is gebleken. In Den Haag alleen wonen 30 magnetiseurs. Zelfs leden van de rechterlijke macht deden zich behandelen, als ze bij den dokter geen baat vonden.

Pl. beroept zich op bekende geneeskundigen, die het magnetisme als geneesmiddel erkennen, ging uitvoerig de jurisprudentie na en protesteert er tegen, dat iemand veroordeeld zou worden, omdat er niets is gebeurd.

De geest en de bedoeling der wet is niet, zoo betoogt pl., bestrijding van de kwakzalverij — dat leert de geschiedenis van de geneeskundige wet — doch bescherming der „bevoegde" geneeskundigen en hun monopolie. (*) Men spreekt van geneeskundigen bijstand. Bijstand is niet verboden, het is slechts de vraag wat onder dit „kundig" moet worden verstaan.

Het aanwenden van electrischen stroom met de bedoeling om te genezen acht de Hooge Raad voor onbevoegden verboden, doch er is ten laste gelegd iets waarvoor geen gangbare uitdrukking is te vinden en dat men nu maar noemt: magnetische stroom.

Wat is, vraagt pl., kwakzalverij? Vroeger noemde men kwakzalvers „oliekoopen". Het waren lieden die zalf verkochten. Men dacht aan oplichters en wilde de doktoren beschermen. Van het verkoopen van „geheime geneesmiddelen" werd oorspronkelijk in de wet gesproken, doch een amendement-VAN BOSSE verwijderde die qualificatie.

Pl. betoogt, dat de onbevoegde naar zijn kracht zoo veel mag genezen als hij wil, doch van het terrein van den medicus moet afblijven. Als voorbeeld noemt spr. *Lourdes* en den predikant, die zieken bezoekt en van wien een opwekkende kracht uitgaat. Zou die strafbaar zijn?

Dan stelt pl. de vraag, of de volksgezondheid nu waarlijk gebaat zou zijn, indien deze man in de gevangenis moest, die toch velen heeft genezen? Tal van menschen zou men dan diep ongelukkig maken.

Nu kan men zeggen: „daarmede hebben we niet te maken, we hebben slechts de wet toe te passen." Doch de wet laat speelruimte.

Er zijn lieden, met een soort intuïtie begaafd die zonder een verklaring te kunnen geven, die aannemelijk klinkt, toch, een patiënt, door doktoren opgegeven, kunnen helpen. Geneeskracht uitoefenen is heel iets anders dan geneeskundigen bijstand verleenen.

Adverteeren heeft beklaagde nooit gedaan.

Uitvoerig verhaalt pleiter een geval, door beklaagde behandeld, waarvan de bevoegde geneeskundigen geen verklaring kunnen geven. Dwaas noemt pleiter het, dat iets wat de natuur als geneesmiddel aanwijst, zou worden strafbaar gesteld.

Doch ook juridisch noemt pleiter dat dwaas. Onder de natuurgeneeswijze verstaat pleiter datgene wat nog niet door de officieele wetenschap wordt bestreden en dat heeft in te grijpen, waar de methode faalt.

(*N. Rott. Ct.*)

Bij de uitspraak op 24 Mei heeft het Hof bekl. overeenkomstig den eisch van den advocaat-generaal, veroordeeld tot drie geldboeten van *f* 5, subs. driemaal één dag hechtenis.

(*) Wij kunnen onze bevreeming niet verheelen over deze redeneering, die pleiter trouwens, bij de behandeling der zaak in eerste instantie, ook reeds gevoerd heeft. Zijn wetsverklaring berust op geen enkele grond en het zal hen moeilijk vallen zijn betoog door bewijzen te staven. Weet de heer Mr. TIDEMAN inderdaad niet, dat de geneeskundige wetten gemaakt zijn *in het belang van het algemeen, ter bevordering der Volksgezondheid* en *niet* om de geneeskundigen te beschermen?

Red. Maandblad.

Onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Een 44-jarige juffrouw, op de Marnixkade woonachtig, heeft voor den Kantonrechter te Amsterdam terecht gestaan, beklaagd dat zij, hoewel niet toegelaten tot de uitoefening der geneeskunde in Nederland, aldaar in den loop der maand April 1910, althans gedurende de eerste acht maanden van 1910, zonder noodzaak aan een vrouw geneeskundigen raad en bijstand als bedrijf heeft verleend. Aan die vrouw, die over pijn in den rug en in de borst en over duizelingen klaagde, had zij, volgens de dagvaarding, den raad gegeven om het bovenlichaam met koud water te wasschen en met een door haar verstrekt smeersel in te wrijven. Voorts had zij geadviseerd een door haar verstrekten drank in te nemen, terwijl zij voor smeersel en drank geld in betaling nam.

De kantonrechter veroordeelde de vrouw dd. 25 October 1910 tot *f* 25 boete of 20 dagen hechtenis, wegens het, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep waarvoor de wet toelating vordert, buiten noodzaak uitoefenen van dat beroep.

De vrouw kwam van dit vonnis bij de vijfde Kamer der Rechtbank te Amsterdam in hooger beroep.

Zij gaf op voor het advies nooit iets gerekend te hebben. Wel heeft zij verscheidene malen *f* 0.50 en *f* 0.35 voor drank en smeersel in betaling genomen. Zij erkende voorts haar bedrijf te maken van het verkoopen van bewusten drank en smeersel. De vrouw kwam niet voor zichzelf, maar voor haar dochter vragen of beklaagde raad wist voor de kwalen waaraan haar dochter leed. Op bekl.'s vraag of

haar dochter nergens anders heil kon vinden, antwoordde de moeder ontkennend. Buiten noodzaak heeft bekl. dus niet gehandeld, naar zij meent. Zij zegt van haar vader de kruidkunde geleerd te hebben, en zij meent met de toepassing van het geleerde de menschen van dienst te kunnen zijn.

Het O. M., mr. Del Campo, vraagt bevestiging van het vonnis. Hij meent dat het verkoopen van de kruiden niet te scheiden is van het geven van geneeskundigen raad en bijstand. Immers de kruiden kunnen niet verkocht worden zonder over een bepaald ziektegeval te worden geraadpleegd.

Mr. J. H. G. Bekker, die als verdediger optrad, betoogde dat de beklaagde niet strafbaar is, omdat zij niet anders heeft gedaan dan wat anderen ongestraft doen, n.l. het verkoopen van bepaalde middelen voor bepaalde kwalen (*). Voorts deed hij uitkomen dat het feit niet is ten laste gelegd gelijk het zich heeft toegedragen.

(*Alg. Handelsbl.*)

Opnieuw rechtdoende, werd beklaagde door de rechtbank veroordeeld tot dezefde straf als door de kantonrechter was opgelegd.

*) Een eigenaardige bewering inderdaad. Omdat overtreding van de geneeskundige wetten niet altijd vervolgd wordt, staat het een ieder vrij die overtreding te begaan. (*Red. Mbl,*).

Weer een z.g. homoeopaat.

De kantonrechter te Enschede heeft F. J. Ridderhoff, wonende aldaar, zich noemende homoeopath, veroordeeld tot f 50.— boete of 15 dagen hechtenis, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Overtreding wet uitoefening geneeskunst.

De kantonrechter te Amsterdam heeft veroordeeld tot f 10.— boete, bij niet-betaling te vervangen door 5 dagen hechtenis, een tandtechnicus aldaar, die op een bord aan zijn woning had doen plaatsen vóór zijn naam Dr. en daaronder „American Dentist (D. D. S.)".

UIT DE PERS.

Nieuws uit Maastricht.

Markttooneeltje.

Jacob Hollander, de bekende Amsterdamsche „Koninklijk gebreveteerde likdoorngenezer", Jacob Hollander, de waardige pendant van den nog beter bespraakten en dus ook meer „beroemden" Kokadorus, Jacob was gisteren ochtend weer op de markt.

Het liep tegen 11 uur.

Zijn rechterbuurman, die voor 10 koperen centen prentbriefkaarten, een boek vol „kemieke" voordrachten en een cadeautje op den koop toe verkocht en met bewonderenswaardig geduld zijn spulletjes, met eene stem zonder buiging, alsof hij een geheim aan een vriend aan het vertellen was, aan den man trachtte te brengen, had weinig succes. Wel kocht een boerendochter of een boerenzoon uit den omtrek het 10 cents-pakje, maar het was toch dat niet, wat de koopman verlangde.

Jacob, de idee huldigend: leven en laten leven, had al voor de zooveelste maal z'n glimmenden hoogen dop afgezet en met een zakdoek zich het zweet van het gemillimeterde hoofd geboend.

Maar aan het geduld zelfs van Jacob scheen een einde te komen. Nauwelijks beierde het stadsuurwerk de eerste maten van de „Dollarprinses", of Jacob bestijgt zijn gestoelte, hanteert een bel, en.... met bosjes stroomen boeren, burgers en buitenlui naar Jacob.

En met heldere stem, frisch in het hooge register, begint Jacob te vertellen van hooggaande ruzie, die hij met zijn broer heeft gehad, omdat beweerd werd, dat hij (Jacob) de menschen had vern....; met een draai zwenkt Jacob, die weet dat hij in een katholieke stad is, naar het paleis van.... den Utrechtschen aartsbisschop! die hem — Jacob is aan het woord — ontboden had, omdat drie doctoren Monseigneur hadden „opgegeven", zelfs de huisarts Dr. Spanje. Maar Jacob wist al aanstonds, wat de hooge lijder mankeerde: Mgr. had als zoovele stervelingen last van eksteroogen; de drie doktoren hadden in den voet gesneden en nog eens gesneden; doch Jacob streek eenvoudig een zalfje over den likdoorn, en de voet van Mgr. was even gezond als die van Jacob.

Het requisitoir, dat Jacob hield tegen apothekers en doktoren, was eenvoudig verpletterend: de aesculapen waren te goed, om bij Jacob als poetsrommel in een kist te worden gestopt. En zoo gauw Jacob is gest.... (het minder parlementaire woord zullen wij Jacob niet na zeggen), dan steken alle dokters de vlaggen uit, niet halfstok, maar vroolijk wapperend.

Zoo vertelt Jacob maar door; haalt intusschen een doosje zalf uit zijn koffer, en smult er van, om te bewijzen, dat het goedje noch in- noch uitwendig gevaarlijk is. Hij noodigt de lijdende menschheid uit, om op zijn stoel plaats te nemen, om ten aanschouwen van heel het publiek, en ook van de dokters, als die zich soms bij de omstanders mochten bevinden, van hun eksteroogen bevrijd te worden, zonder hocus-pocus, of welke tooverformules dan ook, maar uitsluitend door de kracht van Jacob's zalf.

Een boertje, met veertiendaagschen grijzenden baard, staat intusschen met stomme verbazing te luisteren naar den zondvloed van woorden, die Jacob over zijne „geachte dames en heeren" uitstort. — Jacob kent zijn Pappenheimers, inviteert dus het buitenmanneke een pakje te halen uit een hoeveelheid, die Jacob hem onder den neus houdt.

Boertje, eerst de zaak niet vertrouwend, maar aangemoedigd door zijne lachsche wederhelft, trekt alsof hij voor de militieflesch staat. Jacob accepteert pakje in dank, en opent het heel gewichtig. Het zijn volgens den gochemen bewoner van Groot-Mokum, „dorre Oost-Indische kruien". Jacob behoeft maar even te wrijven, en een aangename geur zal de reukorganen der menschen kittelen.

Die „kruien" zijn goed voor asthma, het zuur, gal, voor maagpijn, al kruip je als een worm, voor, ja voor wat niet?

Nu komt Jacob met wat anders: een bedrukt stukje papier, in welks linker bovenhoek het portret van Jacob sierlijk is geclicheerd; met naam, toenaam en wie weet wat al. Daaronder gebruiksaanwijzing van de „kruien": een liter water, de kruiden hierin, en.... je bent genezen van net asthma.

En dit alles voor de somma van dertig koperen centen, een halven mark: primo: zalf voor likdoorns, secundo: een pakje kruiden, tertio: gebruiksaanwijzing met portret.

Jacob heeft weer een goeden dag gehad, en het publiek heeft staan te schuddebollen van het lachen!

(*Limburger Koerier*).

Zonderlinge huismiddeltjes.

Onze voorouders waren in veel opzichten toch snuggerder dan wij; want ze wisten als nummer één de centen te bewaren. Aan allerlei kwakzalversmiddelen, bestaande uit pillen, stroopjes, smeersels, bezondigden ze zich niet, of 't moest wezen, dat ze tegen snij- of brandwonden voor een paar centen „bezielekum" uit de apotheek lieten halen. Voor 't overige riepen ze niet zoo gauw om den „barbier", die eertijds ook medicijnmeester was. Van ouder tot ouder liepen ze hoog met zekere middeltjes aan de Natuur of hare voortbrengselen ontleend. Voor de aardigheid wil ik er eenige mededeelen. Wie weet, of ze ons ook niet helpen.

„Wordt er iemand geplaagd door wratten, die hij liefst kwijt wil, dan kan dat heel gemakkelijk geschieden. Hij telt ze, neemt een touwtje, legt er zooveel knoopen in als hij wratten heeft en begraaft het in den tuin. Weldra zijn ze verdwenen. 't Is heelemaal niet noodig dokter en professoren te raadplegen over jicht en rheumatiek, die kwalen van den ouderdom. Bedel van den een of ander een aardappel of nog beter steel er een, en draag hem steeds in den zak. Jicht en rheumatiek gaan op de vlucht. Een mannetjesnoot in den zak heeft hetzelfde gevolg. Een ander probaat middel is het volgende. Vraag van iemand ten geschenke, en bedank er vooral niet voor, een ring, gemaakt van doodkistschroeven. Draagt ge dien aan den vinger, weg zijn jicht en rheumatiek. Wie loopt er nu graag met een kalen knikker rond? En toch al die haarwatertjes helpen niemendal. Er bestaat een eenvoudig middel tegen kaalhoofdigheid dat tevens uitslag verdrijft. Men vermengd dood-eenvoudig den asch van een verbranden mol met wat eiwit en wrijft daarmede de kale plekken in. Weldra heeft men een hoofd met haar, waar Simson zelfs jaloersch van wezen zou. Een Zondagsruiter heeft wel eens last van zijn zitvlak. Een vlierstokje in den broekzak gedragen bewaart hem voor elk ongemak. Kent ge grooter verdriet dan kiespijn en stekende eksteroogen? Wat al middelen worden daartegen aangewend! 't Zijn echter de ware niet. De rechterpoot van een mol levend afgesneden, en in den zak gedragen geneest onmiddelijk. Zulks doen ook een oude paardekies of vlierhout. Wie aan vallende ziekte lijdt drinkt niets anders dan kattebloed. Stellig en zeker zal hij genezen, maar, — ook een kattenaard verkrijgen en steeds loeren op ratten en muizen. Dat is nu juist niet van het mooiste en daarom weet ik nog een beteren raad. Ge moet een zevendubbeltjesring zien te krijgen. Vraag aan zeven personen, die niet van elkander af weten, ieder een dubbeltje. Voeg die tot een ring samen en draag hem. Mochten er onder de lezeressen zijn, wier kleine aan de spruw sukkelt, dan wil ik haar een middel aan de hand doen, dat niemendal kost en uitstekend werkt. Boven aan het hoofd van uw kind moet ge drie keer per week, drie weken lang en drie maal per dag den achtsten psalm lezen. Geelzucht, hoe hevig ook verdwijnt als men een snoek net zoo lang in de oogen kijkt, tot hij sterft. Veel menschen vooral kinderen, lijden aan neusbloedingen. Zoek om daarvan te genezen, een moeder van tweelingen of eene die zelf tweeling is. Geef haar een strengetje roode zijde en laat ze u dat om den hals binden. Uw kwaal zal beteren. Mocht het strengetje verbleekt zijn, dan moet de proef herhaald worden.

Zoo wisten onze voorouders raad voor alle verdrietelijkheden des levens behalve voor — den dood.

(*Enkhuizer Courant*).

CORRESPONDENTIE.

J. R. te A. De samenstelling van *D. D. D.* vindt gij in dit No. *Foster's zalf*, ook een echt kwakzalversmiddel, is een mengsel van *lanoline, zinkoxyde* en *carbolzuur*.

Mej. G. J. te *A.*, *C. v. G.* te *R.*, *Dr. J. E.* te *'s-H.* en *S. W. H.* te *H.* Wij danken U zeer voor de verstrekte mededeelingen.

Mevr. Wed. I. O. te *G.* Een kinawijn, overeenkomende met de *Quina la Roche* is in de pharmacopee opgenomen. Poeder van kinabast (20 deelen) wordt *op doelmatige wijze* meteen mengsel van Malagawijn (4 deelen), verdunden spiritus (1 deel) en water (3 deelen) uitgetrokken tot 800 deelen vloeistof verkregen zijn. Hierin worden 200 deelen suiker opgelost.

E. te *'s-G.* Al ware uw stuk ook onderteekend, dan nog zouden wij het niet geplaatst hebben. Wij houden de politiek buiten ons blad.

M. S. te *A.* Wij raden u het gebruik van *Foster's zalf beslist af.* Gij zoudt bij de aanwending groot gevaar loopen dat uw kwaal verergerde.

P. te *A.* De heer *M. J. van Pienbroek* te Middelburg had de welwillendheid de door u gezonden middelen voor ons te onderzoeken. Van drie daarvan (het vierde is nog onderhanden) meldt hij ons het volgend resultaat:

No. 1. *Bruin drankje* is een oplossing van *Jodet Natric.* en *Solut. Sacharatis ferrici* eenigszins gearomatiseerd. De vloeistof is dikker dan de Westendorpsche solutie. Waarschijnlijk is er nog wat sir. simplex bij.

No. 2. *Licht rose drankje.* Dit is een *glucose*stroop waarin ook *Jodet. Natric.* en een spoor calcium, waarschijnlijk eenigszins gekleurd. De kleur wordt met natronloog violetachtig. De vloeistof is ook eenigermate gearomatiseerd, zij riekt naar Paer's drop.

In het bruine drankje zit veel Jod. Natr. naar schatting meer dan in het rose hoewel daar ook nog een flinke hoeveelheid in zit.

No. 3. *Capsules.* Deze capsules bevatten ± 100 mgr. Sulfas chinin.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

De Roode pillen van Dupuis. Reuzenreclames in de meeste couranten en tijdschriften vestigen opnieuw de aandacht op deze kwakzalverij. Reeds in het Maandblad van Juli 1902 hebben wij gewaarschuwd tegen deze pillen, die, als van bijzondere samenstelling, o. m. worden aanbevolen tegen:

„Verstoptheid, moeilijke spijsverteering, maagkwellingen, gallen, slijmen, maagzuren, mangel aan eetlust, verstrammingen, bloedbederf, huidziekte, puisten, bloedzweren, kwade lichaamssappen, jeuksel, geelzucht, schele hoofdpijn, zenuwsmarten, zwijmelingen, bedwelmdheden, aamborstigheid, geraaktheid, rhumatismus, onzuiverheden van het bloed, hartziekten."

Waaruit bestaan dan wel die wonderpillen? Vermoedelijk uit wat nieuws, want de gewone purgeermiddelen, die op de maag en darmen werken, worden afgekeurd. Om hieromtrent zekerheid te verkrijgen, heeft de heer A. J. Wijnne, thans te *Rotterdam*, de pillen onderzocht en wel met het volgende resultaat: Elke pil woog ongeveer een halve gram; daarvan kon een licht rood, later wit omhulsel worden verwijderd, dat 300 mgr. woog en bestond uit *suiker, talk* en een roode aniline-kleurstof. Voor de eigenlijke pil bleef dus 200 mgr. over en daarin werd met zekerheid aangetoond kleine hoeveelheden *aloë* en *jalape-stengelhars*, terwijl de hoofdmassa een plantaardig extract was. 't Is waarlijk om te lachen als 't niet zoo treurig ware! Twee van de meest sterk-werkende, eeuwen lang bekende *purgeermiddelen*, die dikwijls door geneesheeren worden voorgeschreven, maar die, bij een langdurig en voortgezet gebruik zeer noodlottige gevolgen na zich kunnen slepen, al zegt ook Dupuis, dat zij, „samengesteld uit uittreksels van kruiden, nooit kwaad doen."

No. 7. Juli 1911. Oplaag 7100 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.
Berichten: De Chr. Vereen. van Natuur- en Geneesk. en de Kwakzalverij. — Medica-Politica.
Mededeelingen van verschillenden aard: Voor hulpzoekende bij P. van Bijsterveld. — Dr. Thijssen's anijs- en zuurstroop. — Bestrijding der kwakzalverij te Rotterdam voor drie eeuwen. — Resultaten van den Knochensetzer.
Uit de Pers: Onbevoegde uitoefening der journalistiek.
Rechtszaken: „Prof." de Haas. — De helpers van Dr. de Groof.
Correspondentie.
Feuilleton: De dentiste voyageur.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toegetreden de heer *K. F. A. Lommel*, arts te *Laren*.

BERICHTEN.

De Chr. Vereen. van Natuur- en Geneeskundigen en de kwakzalverij.

De Christelijke Vereeniging van Natuur- en Geneeskundigen hield op 25 Mei l.l. een algemeene vergadering te Utrecht. Het ledental, dat thans 72 bedraagt, vermeerderde het laatste jaar met drie. Het door den voorzitter, prof. dr. L. Bouman, te houden referaat over „Psychische Therapie" zal in het orgaan der vereeniging verschijnen.

Ter sprake kwam onder meer, welke houding de vereeniging heeft aan te nemen met de actie van de Christelijke pers in zake de kwakzalverij. Eenparig werd deze actie afgekeurd en met verbazing geconstateerd, hoe men de verantwoordelijkheid van leekenzijde durfde te dragen voor de propaganda van zulke beschouwingen. In tal van artikelen wordt gezondigd tegen algemeene ethische begrippen.

Algemeen was men echter van oordeel, dat het niet op den weg der vereeniging lag daartegen op te komen, overeenkomstig haar doel, uitgedrukt in art. 1 der statuten: „de natuur- en geneeskundige wetenschappen te beoefenen bij 't licht van Gods Woord".

Het bestuur bestaat thans uit de heeren prof. dr. L. Bouman, voorzitter, dr. D. Schermers, vice-voorzitter, dr. Rijk Kramer, secretaris, en dr. A. Deenik, penningmeester.

In verband met de besprekingen aangaande de „actie pro kwakzalverij" in de Christelijke pers, is 't wellicht niet ondienstig op te merken, dat die actie ingeluid is door de „Standaard", en dat reeds eerder een lid der Chr. Vereeniging van Natuur- en Geneeskundigen daartegen protest heeft doen hooren. „Het eenparig afkeuren dier actie" thans, door de vereeniging zelve, wint aan beteekenis, zoodra men in aanmerking neemt, dat de voorzitter der vereeniging hoogleeraar aan de Vrije Universiteit is en de vice-voorzitter curator. (*De Telegraaf.*)

Medica-Politica. — Dit is de titel van een onlangs verschenen brochure van de hand van den zich noemenden „Uroscoop" **P. van Bijsterveld**. In de advertentie waarbij dit werkje werd aangekondigd lazen wij: „Ieder die belang stelt in de kwestie *Officieele medische Wetenschap en Kwakzalvers*, leze deze interessante brochure", en daar wij meenen wel tot die belangstellenden te behooren, vooral wat de kwakzalvers betreft, kochten en lazen wij het boekje. De lectuur heeft ons teleurgesteld. Interessant kunnen wij de brochure niet noemen; misschien ligt de schuld echter bij ons, want de stijl was menigmaal zóó eigenaardig, dat wij — we moeten het tot onze schande bekennen — geneele gedeelten niet begrepen hebben. En wat wij *wel* begrepen gaf ons al weinig inzicht in „de kwestie: Officieele medische wetenschap en kwakzalvers". Slechts in enkele bladzijden wordt de uitoefening van de geneeskunde door onbevoegden besproken en — wat te begrijpen is — op de bekende gronden (nieuwe worden niet aangevoerd) verdedigd, waarbij de schrijver nog gelegenheid vindt om onze Vereeniging een veeg uit de pan te geven.

Grootendeels beweegt het boekje zich op godsdienstig en politiek terrein, een gebied, dat wij in ons Maandblad liefst niet betreden.... dus basta daarover!

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

Voor hulpzoekenden bij P. van Bijsterveld.

Een lijderes aan asthma, die door haar geneesheer met *joodkalium* en narcotica was behandeld en aan wie door haar medicus en ook nog door een ander collega ronduit gezegd was, dat zij geen *afdoende* geneesmiddelen tegen haar kwaal hadden, zocht ten einde raad hulp bij VAN BIJSTERVELD. Deze was zoo knap uit de urine te diagnotiseeren: Bronchitis Catarrhalis (hij schreef dit op het respectieve volgbriefje). Verder gaf hij uit zijn artsenijschat een fleschje druppels mee van ongeveer 60 cM.$_3$ inhoud, waarvoor *f* 3 moest worden betaald. Het middel werd door den heer N. KEULEMANS te *Amsterdam* onderzocht en bleek te bestaan uit circa 15 gram *joodkalium* opgelost in 60 gram water, en een weinig pepermuntolie. Dus dezelfde stof, die door den medicus, zonder volledig succes, werd aangewend.

Wij kunnen de opmerking hier niet weerhouden, dat de bekende uroscoop zich, behalve aan onbevoegde uitoefening der geneeskunde, ook schuldig maakt — en wel zonder noodzaak — aan overtreding van de wet regelende de uitoefening der artsenijbereidkunst. Hij, als zijnde onbevoegd, mag joodkalium in geen geringer hoeveelheid dan 100 gram afleveren.

Wij zijn nieuwsgierig wat zijn bewonderaars en verdedigers hieromtrent zullen aanvoeren.

Bij het uitoefenen van de geneeskunde heet het, dat VAN BIJSTERVELD het, door welke omstandigheid dan ook, beter weet dan de medici; dat er een bijzonder gave voor noodig is om die eenvoudige oplossing van joodkalium in water gereed te maken en dat dit noodzakelijk is in een stad waar zooveel apothekers gevestigd zijn als te Rotterdam, zal men ons toch niet willen wijs maken.

Maar dat zoete winstje, drie gulden voor zoo'n fleschje, zou dat geen gewicht in de schaal leggen?

Dr. Thijssen's anijs- en zuurstroop.

In vele plaatsen in ons land, vooral in 't Noorden, schijnen de bakers nog al veel gebruik te maken van dit stroopje, dat de kindertjes zoo zoet houdt. Baker heeft het dan rustig en 't stroopje kan volgens haar, niet het minste kwaad.

Een vader, die haar verklaring, dat het stroopje *beslist onschadelijk* is, niet zoo grif geloofde, vroeg ons advies en zond tevens een fleschje van het middel.

Daaraan deed hij verstandig.

De Stroop van Dr. THIJSSEN, waarvoor jaren geleden door een Dr. J. P. G. GELAUFF te *Nieuwer-Amstel* veel reclame werd gemaakt, is een heel oud middel, waaraan wij in het geheel niet meer gedacht hadden tot dat de vraag om inlichtingen tot ons kwam. De heer N. KEULEMANS te *Amsterdam* was zoo welwillend het middel te onderzoeken en, in 't bezit van zijn rapport, kunnen wij verklaren dat het stroopje *beslist* als *schadelijk* is te beschouwen. Er werd n.l. daarin *morphine* aangetoond, wel in kleine hoeveelheid, maar deze is nog *veel te groot* in een middel dat aan *kleine kinderen* en wel voortdurend wordt ingegeven. Zeker zullen zij er rustig op worden, maar dat die rust hoogst gevaarlijk kan zijn is niet te betwijfelen. Vermoedelijk is de morphine afkomstig van de bekende slaapstroop, Papaverstroop of stroop van Maankoppen (een bekend doch streng af te keuren huismiddel), maar met zekerheid was dit niet uit te maken.

Bestrijding der Kwakzalverij te Rotterdam voor drie eeuwen.

Het navolgende is een extract uit het Keurboek der stad Rotterdam van den jare 1616:

Alsoo mijn heeren Schout, Burghermeesteren ende Schepenen der stadt Rotterdam bevinden, dat de goede ende eenvoudige ingesetenen deser stede grootelicks geabuseert werden door eenige personen, hen uijtgevende voor steen- ende breucksnijders, opthalmisten ende andere quacksalvers, hen met steen ende breucksnijden endergelcueren der oogen genezende, ende met verscheijden olijen, smouten en de salven openbaerlick

voorstaande ende omloopende, ende dat bij experiente bevonden wert dat de voorssegde personen in de voorgemelde consten gansch onervaren ende heure salven oliën ende smouten tot de genesinge van accidenten ende gebreeken daervoren sij deselve sijn vercoopende geheel ondienstich ende dicmaels schadelick sijn, soo ist dat mijn heeren voornoemt daer inne willende voorsien, geheurt, geordonneert ende gestatueert hebben, heuren, ordonneeren ende statueeren bij dezen.

Dat van nu voortaen niemant wie hij sij tsij man ofte vrouwe persoon, burger inwoonder off vreemde hen veroorderen sal het stuck van steen ende breuksnijden ofte de ophthalmie binnen deser stede ende vrijheit van dien te onderwinden ofte met eenige salven, oliën ende smouten, openbaerlick voor te staen, om te loopen, ofte int heijmelick te vercoopen, hij en sij eerst ende alvoren bij de ordinaris doctoren, ende hooftmans vant chirurgijns gilde int stuck van sijne conste, ende op de smout of te salve geexamineert in presentie van mijn heeren Schout, Burgermeesteren ende Schepenen dezer stede, ende dat hij diensvolgens van voorssegde heeren vercreegen sal hebben acte van admissie omme sijn voorseijde conste binnen deser stede te mogen exerceren, ende sijn salven, olijen, ofte smouten te mogen vercoopen, revoceerende ende te niet doende bij deesen alle voorgaende consenten die eenich steen ende breuksnijders ofte lapsalvers gegeven soude mogen wesen..... lastende een yegelick wie hij sij niemant uijtgesondert hen hiernaer te reguleeren op een peijne van vijff en twintig gulden ter veertig grooten te verbeuren zoo dickmaels bij ijemant wegens eenig point van desen sal werden gedaen, te beheeren voorsegde boete voor den derden paert ten profijte van den aanbrenger, een derde voor den officier die de executie doen sal, ende een derde voor het armweeshuijs dezer stede.

Actum ende gearresteert den 4den Februari 1616 bij de heeren voornoemt allen present sonder Wolff ende Reus ende gepubliceert den vijffden daernaer. w.g. A. WILLEMS.

Ongeveer 300 jaar later, in Anno Domini 1911, rijdt door Rotterdam de electrische tram, welker directie, in zekeren zin gemeene zaak makend met een kwakzalver, met medeweten en goedvinden van Burgemeester en Vroedschap, boekjes ten verkoop doet aanbieden, waarin een nietswaardig kwakzalversmiddel wordt aangeprezen tegen long- en borstaandoeningen en asthma.

Men vraagt zich verbijsterd af, of Rotterdam in het tijdsverloop van 3 eeuwen wel onder *alle* opzichten vooruit is gegaan. E.

Resultaten van den Knochensetzer.

De berichten over z.g. genezingen van den „Knochensetzer" houden in de dagbladen steeds aan. O. a. werd ons toegezonden het *Arnhemsch Dagblad* van 14 Juni, waarin „Dankbare ouders, die alle achting hebben voor den Gronauschen Knochensetzer", melding maken van de genezing van twee dochters en waarin de redactie van ons Maandblad den raad werdt gegeven: „voor „zij oordeelt of veroordeelt eerst zich zelf „te overtuigen van de waarheid".

Nu, dat doen wij gewoonlijk zoo veel mogelijk, getuige ons artikel in het Mei-nummer, doch zoolang wij, door onze onderzoekingen en „door ons te overtuigen van de waarheid" nog steeds in de meening verkeeren, dat het optreden van den Knochensetzer en zijn behandeling met ernstig gevaar voor het algemeen welzijn gepaard gaat, zullen wij voortgaan met het vermelden van waarschuwingen en feiten, die erop wijzen dat er nog menschen zijn, die een andere opinie hebben dan de „dankbare ouders" en hunne lotgenooten.

In het *Medisch Weekblad* van 3 Juni schrijft Dr. J. C. SCHÖNFELD het volgende:

„De groote vloed van lijders aan luxatio congenita (aangeboren ontwrichting), die zich tegenwoordig richt naar den bekenden wonder-dokter van Gronau, en de aanvankelijke resultaten van zijne behandeling, wekken natuurlijk aller belangstelling.

Nadat ik mij eenige malen had laten inlichten door collegaas, die meenden het rechte van zijne behandeling te weten, ben ik eindelijk in staat een paar door hem behandelde patienten uit mijne omgeving te onderzoeken, en meen goed te doen, de methode, en de mogelijke gevolgen, nader aan te duiden.

Daar bij de luxatio C. het dijbeen geen steun vindt in de heupkom, die afwezig is, glijdt het caput femoris (hoofd van het dijbeen) achterwaarts en bovenwaarts over de glutaei (bilspieren) en doet het dijbeen een sterke adductiestand innemen. Het been wordt als 't ware geklemd tegen de binnenvlakte van het andere been, door sterke contractie der adductoren, wier samentrekkingen spastisch (stijf) worden.

Deze spasmus door wrijving met olie te verslappen, is de zin der voorbehandeling, die onze wonder-dokter den patienten doet ondergaan.

Eerst na 2—3 maandelijksche duur dezer vóórbehandeling, kan de ware techniek volgen.

Onderzoekt men nu deze patienten, nadat zij de „repositie" hebben ondergaan, dan bevindt men den stand van het been in lichte adductie, met buitenwaarts gekeerde trochanter (uitsteeksel van het dijbeen).

Het hoofd van 't dijbeen zit niet op de plaats van de heupkom, maar zijwaarts bovenachterwaarts daarvan onder de glutaei.

De wijze van reponeeren beschreef of beschrijven de patienten (2 meisjes van 20 en 21 jaar) als volgt:

Eerst wordt het been zoo sterk mogelijk uitgerekt en vastgehouden door de linkerhand van den operateur. Deze begint dan met den duim van de rechterhand het hoofd van het dijbeen als 't ware weg te drukken, en na kortere of langere wrikbewegingen, zegt hij „er geht hinein".

Het komt mij voor, dat zijn techniek deze is: Na extensie van 't been, wordt het dijbeenshoofd gedrukt eerst onder den glutaeus magnus (groote bilspier), tot dit den rand van den glutaeus medius (middelgroote bilspier) is gepasseerd. Door zwenking van 't been binnenwaarts wordt nu door den leidenden duim het hoofd gewerkt onder den glutaeus medius. De daardoor ontstane spanning van den achterrand van den glut. magnus en den voorrand van den glut. medius, die den hals van 't dijbeen omvatten, fixeert nu het hoofd op die plaats.

Onze wonder-dokter raadt zijn patienten wel veel, maar zeer voorzichtig loopoefeningen te maken, en vooral groote, ruime bewegingen en buigingen te vermijden, opdat de repositie niet in gevaar worde gebracht. De loopoefeningen moeten natuurlijk dienen, door irritatie van de nieuwe steunplaats van het been, weefselvergroeiing te verkrijgen op die plaats. En wat zal het resultaat der behandeling zijn op den duur?

Ofschoon KOENIG dezen specialen vorm van fixeering niet noemt, spreekt hij in 't algemeen over de pogingen, aangewend, om op een geschikt punt vergroeiingen te verkrijgen, en zoo het dijbeenshoofd een gewenscht steunpunt te geven, door rekking en fixatie. Edoch stelden al deze pogingen, in verband met de resultaten, zegt hij, die zoo lang op zich lieten wachten, en dan vaak nog zoo gering waren, het geduld van patienten en den chirurg meestal op een te harde proef. PRAVAZ en BEHREND en anderen zouden behoorlijke resultaten hebben bereikt langs dezen weg.

Acht weken lang, zegt de wonderdokter, moeten de p.p. de grootste voorzichtigheid in acht nemen, dan meent hij de vergroeiings-fixatie stevig genoeg, om elke praestatie daarvan te mogen verwachten.

Er zullen natuurlijk enkele gevallen zijn, waar òf door onvoorzichtige beweging, òf ook zonder dien, door te geringe spanning der glutairanden, het dijbeenshoofd zijn nieuwe bed weer verlaat, vóór er vergroeiings-fixatie heeft plaats gegrepen. Al de andere gevallen zullen, en vooral de ernstige, zich in 't begin kunnen verheugen in eene verbetering van den stand van 't been (vermindering van de adductie), meerdere stevigheid door beperking van de excursies van het dijbeenshoofd, en vermindering der verkorting. Zoodra echter de tijd is aan-

FEUILLETON.

De dentiste voyageur.

Als iemand niet weet, wat hij zijn jongens zal laten worden, dan zou ik hem raden om dit vak te kiezen. Waarom? Omdat er zoo heel weinig concurrentie in is. Van allerlei vakken hoort men, dat er te veel beoefenaars zijn; dat zij elkaar verdringen en daardoor niet kunnen bestaan. Hierin ook is echter geen mededinging, althans zoover ik weet. Zijn er dan geen tandartsen genoeg? Zeker, misschien ook al te veel. Zijn er daaronder dan niet, die behalve in hun eigen woonplaats ook daar buiten practiseeren, en in kleinere steden of voorname dorpen vaste zittingsdagen houden, waarop ze hun patienten ontvangen Ja wel, maar daarom zijn ze nog geen dentistes voyageurs. Deze laatsten handelen als de commis voyageurs, die ongeroepen aan uw huis komen, om wijn of sigaren te koop aan te bieden, of wel u willen overhalen tot inteekening op boekwerken; de dentiste voyageur komt zonder ontboden te zijn ten uwent en wil u opslag in behandeling nemen, om uwe dentuur te bewerken. Misschien heeft niemand der lezers of lezeressen van dit blad ooit met zoo'n dentiste voyageur kennis gemaakt; zelfs niet van 't bestaan van zoo'n vak gehoord. Best mogelijk; ik echter wel, doch ook maar eens in mijn leven heb ik zoo iemand gesproken en hem daarna nog eens heel vluchtig gezien. Toen is hij uit mijn gezichteinder verdwenen als een komeet, die zich beweegt langs een parabolische lijn, dus nimmer terugkeert.

't Gebeurde op zekeren dag, welke het geweest is weet ik niet meer en het doet er ook niet toe, dat onze dienstbode de huiskamer binnenkwam, zeggende dat er iemand in mijn studeerkamer was om mij te spreken.

„Wie?" vroeg ik eenigszins verwonderd, dat ze een geheel onbekende maar dadelijk in mijn studeervertrek had gelaten. „Een dokter uit Hannover", luidde het antwoord. „Heb je zijn naam niet gevraagd?" „Dien heeft hij wel genoemd, maar ik heb hem niet goed verstaan." Nu, 't is goed, zei ik en stapte op naar mijn studeerkamer, om te vernemen, wat die vreemdeling bij mij zocht.

Toen ik de deur opende, had ik juist nog even den tijd om te zien, dat hij vóór de tafel stond, die zich midden in 't vertrek bevond, met beide handen daarop leunende en naar de ramen ziende, die op den publieken weg uitzagen. Zijn grooten slappen hoed had hij vóór zich op de tafel gelegd en daarbij lag een opengevouwen, beschreven vel schrijfpapier. Bij mijn binnenkomen draaide hij zich om. Voordat hij begon te spreken, boog hij zijn hoofd wat achterover en streek met zijn ontbloote rechterhand door zijn lange zwarte haren, die tot op de kraag van zijn óverjas hingen. Om zijn linkerhand, bedekt met een havanakleurigen handschoen, had hij zoowat half de rechtsche gewonden, die er even smerig uitzag als de andere. Zijn volle baard was half kort geknipt en onverzorgd, Boord, front en manchetten hadden blijkbaar al eenige dagen op stoffige wegen dienst gedaan. Kortóm 's mans voorkomen zag er ongunstig goor en vies uit en ik kreeg den indruk, dat òf des mans doctorale titel slechts wederrechtelijk door hem was aangenommen, òf dat hij aan lager wal was geraakt. Desniettegenstaande vroeg ik hem beleefd: „Met wie heb ik de eer.....? Er kon immers onder dit weinig aanbevelend incognito wie weet wat voor een kostbare persoonlijkheid schuilen. „Ik ben, zoo begon hij, Doctor X., tandarts uit Hannover. ('s Mans naam is mij ontschoten, dus zal ik hem gemakshalve maar X. noemen). Ik ben gekomen, ten einde hier te lande propaganda te maken voor eene rationeele tandheelkunde. Met dat doel vervoeg ik mij bij de heeren geestelijken, die althans ten platten lande aan de spits der beschaving staan en als voorgangers het best in staat zijn om de resultaten der nieuwere wetenschap te waardeeren en bij hun gemeentenaren te doen ingang vinden, ten einde hen proefondervindelijk van de uitnemendheid mijner tandheelkundige behandeling

gebroken, dat alle bewegingen van het zieke been weer zijn toegestaan, zal ook de rekking weer beginnen van de vergroeiing; de verslapping van de glutaeusranden, zal niet meer de oorspronkelijke weerstand bieden, die aan het been een zekere vastheid gaf.

Ik wensch niet vooruit te loopen, en waag mij niet aan eene voorspelling. Liever wil ik een 8-tal geopereerden in mijnen kring blijven observeeren, en mij voorbehouden na eenigen tijd mijne bevinding daaromtrent mede te deelen.

Ulrum April 1911."

Wij zijn zoo vrij geweest in het bovenstaande stuk achter de wetenschappelijke de Nederlandsche namen, voor zoover het ging, te plaatsen.

Van geachte medische zijde ontvingen wij het volgend schrijven:

Van hier zijn drie personen om hulp naar Gronau gegaan. Een meisje van 5 jaar, dat aan beide kanten kreupelde; eerst ging het goed maar later was het weer heelemaal mis.

Verder twee zusters, die maar weinig kreupelden, de eene links en de andere rechts. De leeftijd was tusschen 25 en 30 jaar. Een paar dagen na de behandeling was de toestand weer als voorheen.

UIT DE PERS.

Onbevoegde uitoefening der journalistiek.

Onder den titel „onbevoegde uitoefening der geneeskunst en magnetiseeren" bevat het *Handelsblad* van 1 Juni, nog wel op een plaats, die doet vermoeden dat een redacteur de schrijver is, een beschouwing, waardig in één adem te worden genoemd met het *Standaard*-artikel, dat ik in het *Tijdschr. v. Geneesk.* 1911, 1e helft blz. 1321 heb besproken (zie *Moleschott* No. 43 blz. 711). Ook hier een klacht over de veroordeeling van een kwakzalver, ook hier de bewering dat „strijd tegen de kwakzalverij best is, dat bedrog en geknoei moet worden voorkomen, maar dat dit alles veel te veel wordt vereenzelvigd met geneesmethoden en genezers, die men gerust hun gang kan laten gaan in 't belang der menschheid.' Ook hier de eisch, dat van alle kwakzalvers juist diegenen door den wetgever moeten worden ontzien op wie de schrijver van het artikel nu eenmaal zijn zinnen heeft gezet. In dit geval zijn het het „magnetisme", de „Christian science" (die zich daardoor onderscheidt, dat zij met christendom, noch met wetenschap iets te maken heeft), het „strijken", de natuur-geneeswijzen, en let wel! de genezing uit de verte, waarvoor vrijdom wordt geëischt, gelijk *De Standaard* dit verlangde voor *De Haas*, de „piskijkers" en de schandelijke oplichters, die beweren aan iemands oogen alles te kunnen zien. wat men mankeert. En ook hier weder de kwaadaardige nonsens, dat de wetgever de kwakzalverij strafbaar stelt „ten bate van niets anders dan het medische vakmonopolie," en dat de rechters „zich zien gesteld in den dienst van een beroepsbelang"

Men mag nu toch eindelijk eens eischen, deze insinuatie, niet aan ons geneeskundigen, maar *aan den Nederlandschen wetgever*, met de stukken bewezen te zien.

Waar toch is gebleken uit een memorie van toelichting of antwoord, uit afdeelings- of zittingsverslagen, dat iets anders in de bedoeling van den wetgever heeft gelegen dan om de bevolking te beschermen tegen haar eigen domheid?

En hoe noodig dit ook is, zelfs onder de klassen die verdienstelijk Nederlandsch kunnen schrijven, blijkt wel uit het midden Afrikaansch bijgeloof van dezen Handelsblad-schrijver, die met alle bescheidenheid verkondigt, dat er „waarlijk geen enkele wetenschappelijke of menschelijke reden bestaat" om bijv. „genezing uit de verte" zonder meer af te wijzen. Moeten zulke menschen niet worden beschermd? Stel, dat zulk een stumpert onverhoopt een kwaadaardig gezwel krijgt — het is een voorbeeld uit de dagelijksche praktijk — dat hem *het leven* moet kosten als het niet spoedig wordt ontdekt en verwijderd, en die man laat zich maanden lang „behandelen" door iemand, die hem nooit heeft gezien, of door een onderstationchef, die „*meende* met een van hem uitgaand fluidum anderen lijden te kunnen genezen" en wien dit nu volgens den Handelsblad-schrijver niet had mogen worden belet!

Wat is er in 1903 niet over te doen geweest, toen in datzelfde Haarlem van dien onderstationchef iemand zich schuldig had gemaakt aan onbevoegde uitoefening der stationchefkunde! Toe, mijnheer van het Handelsblad, zou UEd. in den trein durven rijden als daar in plaats van de bevoegde deskundigen in het station een man staat, die meent, dat van hem een fluidum uitgaat, waarmede hij de treinen op het rechte spoor houdt, of die, elders in een kamer zittende, beweert, van uit de verte te weten, hoe de seinen moeten worden gezet? Want *als* men niet mag afwijzen het magnetisme van uwen Haarlemschen gunsteling of de genezing uit de verte, bestaat er *zeker* geen „wetenschappelijke of menschelijke reden" om den treinmagnetiseur te beletten. zijn heilrijk ambt uit te oefenen. Slechts ten bate van het vakmonopolie der stationchefs zou de wetgever zoo iets misschien verbieden, maar *U* zou ook *dan* moeten opkomen voor „den plicht van den Staat om dit te gedoogen."

Bij het bepleiten van dien plicht beroept de Handelsblad-schrijver zich op de wetgeving van andere beschaafde staten, waar „ruimere beginselen" worden gehuldigd, bijv. op Duitschland. Hij wete dan, dat in Duitschland ter kwader ure *door toedoen van de geneeskundigen* die ruimere beginselen in toepassing zijn gekomen. Dit is nu een kleine 40 jaar geleden. Men meende dat de kwakzalverij haar aantrekkelijkheid zou verliezen als zij niet langer een verboden vrucht zou zijn, en dat de vooruitgang der volksontwikkeling het bijgeloof wel zou overwinnen. De vrucht is geweest een ontwikkeling van de kwakzalverij met al haar gevolg van zedelooze praktijken en volksverbijstering, die in de duisterste tijden der geschiedenis tevergeefs haar wederga zocht en die, blijkens het hier besproken artikel, zich ook over de Westelijke grenzen van Duitschland heeft uitgebreid. Volgens matige schatting (zie *Maandblad voor Ziekenverpleging* 1911, blz. 22) offert het Duitsche volk aan zijn 12000 kwakzalvers 36 millioen gulden per jaar. De vorsten der kwakzalverij „behandelen" tot 500 patiënten per dag, en verdienen tot 144,000 gulden jaarlijks. Maar hoe het zij, hier is nu een wetgeving die wèl onder den invloed der geneeskundigen is ontstaan, en daarom is het maar goed, dat onze Nederlandsche wetgever zich door die onpractische menschen niet zóo heeft laten op sleeptouw nemen als onze Handelsblad-schrijver wel durft beweren.

Maar misschien zou er aan de kwakzalverij wel wat anders te doen zijn, nl. door beteugeling van de *onbevoegde uitoefening der journalistiek!* De heillooze invloed van dagblad artikelen van ter zake onbekwame personen „die onbekend wenschen te blijven" zou kunnen worden tegengegaan, als de schrijvers steeds met hun naam zouden moeten onderteekenen en ieder dus gelegenheid zou hebben te beoordeelen in hoeverre zij eenig recht hebben te schrijven over het door hen gekozen onderwerp. Voor sommige rubrieken is die voorzorg overbodig, bijv. de markten voetbalberichten. Daarbij zijn zulke gewichtige belangen betrokken, dat de leiding van een dagblad vanzelf wel zorgt, dat geen onbevoegde daarover schrijft. Maar als zulke nietigheden als de gezondheidsbelangen der bevolking in het spel zijn, wordt dit niet zoo ingezien. En in ieder geval, als alle artikelen werden onderteekend, zouden schrijvers als die van de hier besproken ontboezeming alleen zichzelf belachelijk maken en niet tevens het blad waarin zij schrijven.

PINKHOF.

(*Moleschott.*)

RECHTSZAKEN.

„Prof." de Haas.

In hooger beroep is te 's-Gravenhage behandeld de strafvervolging, ingesteld tegen A. J. D. H. te Zoeterwouden, door den Leidschen kantonrechter veroordeeld tot twintig geldboeten van *f* 15 of twintig maal 10 dagen hechtenis, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

De beklaagde was niet verschenen, zoodat verstek tegen hem werd verleend. De verdediger jhr. mr. B. C. DE SAVORNIN LOHMAN deelde mede dat zijn cliënt hem niet had medegedeeld, dat hij niet in persoon zou verschijnen en hem geen machtiging had verleend als zijn verdediger op te treden, hetgeen hem dus thans onmogelijk zou zijn tenzij de rechtbank de welwillendheid zou willen hebben drie kwartier te wachten daar bekl. er zeer prijs opstelde verdedigd te worden en dus ongetwijfeld gaarne gehoor zou geven aan eene inmiddels gezonden telegrafische oproeping.

De president schorste hierop de terechtzitting voor drie kwartier.

Ongeveer 3 uur 's namiddags is de geschorste zitting heropend.

Bekl. was per auto uit Leiden gekomen.

Drie-en-twintig getuigen à charge en vier à décharge hadden plaats genomen op de getuigenbanken op de gereserveerde en de publieke tribune was geen plaats onbezet.

Beklaagde gaf op 75 jaar oud te zijn, zonder beroep.

Rechter SCHLINGEMANN deed voorlezing van de

---

te overtuigen. Zij hebben toch als redenaars vooral groote belang bij een goede conservatie hunner dentuur, daar het ontbreken vooral van de tanden het spreken bemoeilijkt en onduidelijk maakt. Ik heb bij de heeren, uwe ambtsbroeders gelukkig een goede ontvangst aangetroffen. U ziet hier, nu nam hij het vel schrijfpapier op, een attest door verscheidenen van hen geteekend, waaruit blijkt, dat zij over mijne diensten uitnemend tevreden zijn. Ik heb het genoegen gehad de gebitten dier heeren na te zien en van kalksteen, dat groote bederf voor de tanden, te ontdoen en verder te reinigen. Een geheel pijnlooze bewerking, die, dank zij mijn geoefendheid, niet heel veel tijd in beslag neemt."

Ik nam het papier op en bekeek die namen eens, om te zien of er óok een paar van bekende collegas opstonden. Want ik was nog te kort in 't land, om ze alle te kennen en de handteekeningen waren mij op een paar na onbekend. Één naam onthield ik goed, omdat ik den drager daarvan persoonlijk zeer goed kende, ten einde hem bij gelegenheid te vragen, of hij werkelijk zijn handteekening onder dat stuk had gezet en den moed had gehad, om zijn mond te laten behandelen door iemand die er zoo in-smerig uitzag.

Na de inzage van dat stuk nam ik het woord en betuigde er mijne verwondering over, dat hij als gevestigd tandarts te voet naar zulk een afgelegen plaats als mijn dorp kwam, dat op zijn best een vijftigtal huizen telde; daar mijn gemeente uit wel twee en twintig gehuchten bestond, zoo verstrooid woonden de menschen. Wat moest hij hier zoeken bij menschen, waaronder maar bij uitzondering een enkele aan kiespijn leed? (Zoover mijn ondervinding reikt schijnt deze kwaal bij de bewoners van hoog gelegen heigronden weinig voor te komen. Ik zelf heb gedurende mijn verblijf aldaar er nooit last van gehad.) Was het voor hem wel verantwoord, als hij zijn patienten in Hannover in den steek liet, waarvan wellicht de een of ander juist zijn hulp kon noodig hebben, om haar hier aan te bieden, waar niemand haar begeerde? Hierop antwoordde hij, dat zijn patienten wisten, dat hij elk jaar een paar weken op reis ging, ten einde overal de menschen te overtuigen van de noodzakelijkheid om tijdig hun gebit te laten nazien en ze *auf den Realstandpunkt* te brengen. Wat hij daarmee bedoelde kon ik niet begrijpen en ik informeerde er óok maar niet naar, daar ik den man maar liefst zoo spoedig mogelijk wilde loozen. Ik zei hem dus kort en goed, dat ik van zijn hulp geen gebruik zou maken, daar ik mij nog in 't bezit eener goede dentuur mocht verheugen.

Onder 't spreken had ik opgemerkt, dat zijn eigen gebit er alles behalve fraai uitzag en 't wel leek alsof hij misschien vroeger veel tabak had gepruimd.

Daar hij wel merkte, dat hij met mij niet kon opschieten, maakte hij zich gereed om te vertrekken. Hij vouwde zijn lijst met de attesten weer dicht, stopte haar in den binnenzak van zijn jas, trok zijn handschoen weer aan en nam zijn slappen hoed op. Ten slotte vroeg hij mij, om hem den weg naar Zwischenahn uit te duiden en hem te zeggen, of er op den weg derwaarts ook een logement was, waar hij zijn intrek kon nemen. Ik zei hem van neen. Voor een dokter zooals hij ging het niet aan om in een boerenherberg te logeeren. Hij kon om zijn stand op te houden nergens minder gaan dan in het Kurhaus te Zwischenahn. (Voor mij zelf echter was het wel eenigszins twijfelachtig of ze hem daar zouden opnemen; hij zag er al te ongunstig uit). Zoo stapte hij dan op; om in ons dorp althans nooit weer terug te komen. Toch heb ik hem nog eenmaal gezien, maar dat was misschien wel een jaar later, in het spoorwegstation van het genoemde Zwischenahn. Hij bevond er zich in de wachtkamer der eerste en tweede klasse in hetzelfde costuum als waarin waarin hij zich ten mijnent had gepresenteerd. Ik was nieuwsgierig met welke klasse hij zou reizen. Ik dacht, dat hij zich met de derde zou tevreden stellen, doch ik vergiste me. Mijnheer stapte deftig in de tweede klasse, en verdween voor altoos uit mijn oog.

M. BL.

behandeling der zaak voor den kantonrechter te Leiden en van een aantal behandelingen van personen, voor verschillende ziektegevallen, door bekl. met voorgeschreven geneesmiddelen. (Volgens de dagvaarding voor den kantonrechter 20 maal gepleegd).

Desgevraagd verklaarde bekl. geen bezwaar te hebben tegen den Leidenschen kantonrechter, die zijn plicht heeft gedaan, maar hij vroeg, of het strafbaar is, dat men een medemensch, die in nood verkeert, helpt.

Hierna werden de verschillende personen gehoord, die zich tot beklaagde hadden gewend met hun kwalen of ongesteldheden en geneesmiddelen van hem hadden ontvangen en gebruikt (bij de behandeling in eersten aanleg in bijzonderheden medegedeeld).* Zonder uitzondering verklaarden alle ex-patiënten, met de grootste dankbaarheid, dat zij aan bekl. hun geheele of gedeeltelijke genezing dankten, na vruchteloos bij verschillende doctoren hulp te hebben gezocht. Geld vroeg bekl. niet, doch bij vertrek legde men iets op tafel dat bekl. erkende tot zich genomen te hebben. Hij moest zijn middelen zelf ook betalen.

Een der ex-patiënten, die aan steenen in de lever leed en vroeger bij haar behandeling door een doctor nooit steenen was kwijt geraakt, had een fleschje met ruim 1300 steenen ter terechtzitting meegebracht, welke na de behandeling door beklaagde waren te voorschijn gekomen.

Als eerste getuige à décharge werd gehoord ds. v. G. G., die bekl, een jaar of 12 kent. De dankbaarheid dwingt getuige hier te komen. In het jaar 1899 had hij een zeer lastigen zenuwknobbel in het verhemelte, dien de medici niet anders dan langs chirurgischen weg verklaarden te kunnen wegnemen. De professor, tot wien getuige zich gewend had, vesklaarde, dat hij nimmer zulk een gezwel had gezien en raadde getuige aan, dat hij zich maar tot zijn eigen doctor moest wenden, die een gipsafdruk van het gezwel moest nemen. Voor dit advies moest getuige *f* 10 betalen, waarop hij antwoordde als tegen-rekening wel *f* 10 te mogen rekenen, daar hij den professor iets had laten zien, dat hij nog nooit gezien had. Getuige heeft zich toen tot ekl.b gewend, die dadelijk het gezwel herkende, de verschijnselen aangaf, welke zich nog zouden voordoen, en een aanstrijking gaf, welke het gezwel deed verdwijnen, waarvoor dominee bekl. nog zeer dankbaar is.

Een juffrouw uit Leiden, ook getuige à décharge, verklaarde mede vol dankbaarheid, dat haar kind, door de doctoren opgegeven, door bekl. gered was.

Een derde getuige à décharge, die een ernstige buikziekte had gehad, en volgens een professor alleen door een operatie in het leven kon blijven, is door bekl. geholpen met compressen zonder operatie, en getuige is nu radicaal genezen. De verschijnselen, welke bekl. gezegd had dat zich zouden voordoen, waren inderdaad gekomen.

Een vierde getuige à décharge verklaarde, dat bekl. zijn dochtertje genezen had van tuberculose, nadat een professor verklaard had, dat een operatie onvermijdelijk was. Zelfs get.'s huisdoctor, had hem gelukgewenscht met het herstel van zijn kind; hij was het als medicus blijven bezoeken.

Een machinist te Velzen was geweest in het Haagsche en Leidsche Ziekenhuis, waar hij geen genezing kon vinden. Aan bekl. had hij het leven te danken; in 5 maanden had deze hem genezen.

Eindelijk verklaarde een vrouw, aan wie men in het Ziekenhuis te Leiden gezegd had, dat men haar niet anders dan door een operatie kon genezen, door bekl. zonder operatie genezen te zijn.

De subst.-off. v. justitie, mr. Brantjes, wees er op, dat hier in geen der gevallen dringende noodzakelijkheid van directe hulp aanwezig is geweest; hij achtte het vonnis van den kantonrechter, met uitzondering van een vormgebrek, juist gewezen en vorderde 19 geldboeten van *f* 15 of 19 maal 10 dagen hechtenis.

De verdediger, jhr. mr. De Savornin Lohman, dankte in de eerste plaats de rechtbank voor hare welwillendheid ten opzichte van bekl. Verder verklaarde pleiter met groot genoegen de verdediging van dezen verdienstelijken man op zich genomen te hebben. Zeer zou pleiter het betreuren, wanneer hier een veroordeeling moest volgen, maar zijns inziens zal dit niet behoeven te geschieden; de rechtbank zal ontslag van rechtvervogling kunnen uitspreken, daar bekl. zich aan geen strafbaar feit heeft schuldig gemaakt. Niet alleen toch moet art. 436 W. v. S. hier geraadpleegd en toegepast worden, maar het O. m. bij het kantongerecht te Leiden had ook art. 1 der geneeskundige wet van 1865 in het oog moeten houden. Art. 1 van de wet van 1865 is enger dan art. 436 W. v. S. Ten laste had moeten gelegd worden, dat beklaagde geneeskundige hulp had uitgeoefend als bedrijf, hetgeen niet is gedaan. Pleiter beriep zich op een arrest van den Hoogen Raad, waarin hij steun vindt voor zijn bewering, dat hier geen goede dagvaarding is uitgebracht.

Pleiter concludeerde dus tot ontslag van rechtsvervolging.

Ten slotte betoogde pleiter, dat als er gestraft wordt, dit slechts zal kunnen geschieden voor één feit, daar men hier te doen heeft met de toepassing van art. 56, het zoogenaamde voortgezette delict. Er is hier één wilsbesluit geweest om menschen te genezen. Als art. 56 ooit geschreven is voor een voortgezet delict, dan is dit volgens pleiter hier het geval.

Het geheele complex van handelingen moet hier als een geheel worden beschouwd en hier is dus aanwezig het delictum continuum.

Toen de verdediger bezig was te resumeeren, wilde een dame een bloemruiker naar bekl. werpen. Een deurwaarder verwijderde haar uit de zaal.

(N. Rott. Ct.)

Bij de uitspraak is beklaagde ontslagen van rechtsvervolging, op grond, dat niet was ten laste gelegd dat bekl. de geneeskunst had uitgeoefend als beroep, zoodat noch art. 436 Strafwetboek, noch ook het betrekkelijk artikel van de geneeskundige wet toepasselijk was.

(*) Ook in het Maandblad van Maart jl.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Bij vonnis van den rechter in het vroegere kanton I, te Rotterdam, d.d. 17 November 1910, was C. A. M. v. M., 29 jaar, verbandlegger te Antwerpen, veroordeeld in eene geldboete van *f* 300, subsidiair dertig dagen hechtenis (Zie Maandbl. van Dec. 1910), ter zake van „het niet toegelaten zijn tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefenen."

Op 23 Eebruari zou hij in de geneeskundige inrichting van dr. J. de Groof, aan den Schiedamschen Singel Nr. 11, aldaar, bij twee personen een beenwond hebben behandeld, door deze schoon te maken, met poeder te bestrooien en te zwachtelen.

Beklaagde was van dit vonnis in hooger beroep gekomen en bekende thans in Nederland niet tot uitoefening der geneeskunst bevoegd te zijn. In de inrichting aan den Schiedamschen Singel werden door hem speciaal beenwonden behandeld, doch niet op eigen autoriteit, doch onder toezicht van dr. Olivier Verhaar, die bepaalde wat aan de wond gedaan moest worden. Beklaagde kon zich niet meer herinneren of op 23 Februari de getuigen Scheffer en Sernee in de inrichting geweest waren, doch ontkende de onmogelijkheid daarvan niet. Er op gewezen dat de eerste getuige had verklaard dat beklaagde de beenwond had schoongemaakt, haar met een poeder bestrooid en gezwachteld had, alles buiten tegenwoordigheid van den dokter, ontkende beklaagde dit pertinent. Dat hij ook Sernee op dezelfde wijze had behandeld, en hem zelfs een recept had gegeven, terwijl dr. Verhaar er niet was, ontkende beklaagde eveneens. Altijd was de dokter bij de behandelingen tegenwoordig. Wel moest hij toegeven, dat het poeder, naast de desinfecteerende, ook eene genezende kracht had, maar de geheele behandeling was per slot van rekening eene methode.

Een viertal getuigen à décharge verklaarden eenparig, door beklaagde behandeld te zijn, steeds in tegenwoordigheid van den dokter, die zeide wat hij doen moest. Een hunner had wel eens een recept ontvangen, doch ook van den dokter, niet van beklaagde.

Dr. de Groof uit Antwerpen deelde mede dat de inrichting aan den Schiedamschen Singel de zijne was, en dat zijne methode aldaar door dr. Olivier Verhaar — niet door beklaagde — werd toegepast. Wel wist getuige, dat beklaagde aan de inrichting verbonden was, maar hem was uitdrukkelijk verboden zelfstandig te handelen.

Het O. M., waargenomen door mr. D. J. Wolfson, meende, dat wettig en overtuigend was bewezen, dat beklaagde de handelingen bij Scheffer en Sernee verrichtte buiten tegenwoordigheid van dr. Olivier Verhaar: ontdaan van alle franjes, kon men gerustelijk aannemen, dat deze slechts tegenwoordig was bij de geneeskundige behandelingen door beklaagde verricht, zonder meer. De dokter — een man op leeftijd — had trouwens vroeger zelf verklaard slecht van gezicht te zijn. Intusschen had men hier te doen met twee feiten, en niet met één zooals de kantonrechter ten onrechte had aangenomen. Met bevestiging overigens van het vonnis werd geëischt tweemaal *f* 300 boete, subsidiair tweemaal dertig dagen hechtenis.

De verdediger, mr. Max Bruck uit Amsterdam, betoogde, dat de zaak ook van zijn zijde bezien, zeer eenvoudig was, doch in omgekeerden zin. Indien men toch in deze veroordeelt, dan zijn strafbaar alle verpleegsters, ziekenoppassers etc. in Nederland, die dagelijks doen wat beklaagde ten deze zou moeten hebben gedaan. Want dat hij het gedaan heeft, is dubieus; wel is het wettig, maar daarom het overtuigend bewijs niet geleverd dat de dokter er niet bij tegenwoordig was. Ook de qualificatie is dubieus. Omtrent het begrip „uitoefening der geneeskunde" heerscht absolute anarchie in de Nederlandsche rechtspleging, een anarchie te wijten zoowel aan de woorden der wet als aan hare geschiedenis. Want zelfs al was bekend wat ontkend is, dan nog zoude uit deze twee enkele feiten niet volgen dat beklaagde daardoor het betreffende beroep uitoefende. En temeer niet, nu de handelingen verricht werden nadat de diagnose was gesteld, zooals dit in de ziekenhuizen geregeld gebeurt. Pleiter wilde geen reclame maken voor de inrichting, maar moest toch aanvoeren, dat het eene heel gewone methode was, door dr. De Groof in Duitschland bestudeerd, in 't geheel geen wonder- of kwakzalversmiddel. En om de methode zoo secuur mogelijk toe te passen, had hij beklaagde — die zelf in de scheikunde gestudeerd heeft — naar hier gezonden, ter assistentie van dr. Olivier Verhaar.

Deze was toch geen strooman, zooals het O. M. beweerde. Al was hij slecht van gezicht, toch was het hem niet moeilijk wonden te behandelen, als waarvan pleiter fotographieën overlegde.

Pleiter beriep zich op de jurisprudentie en litteratuur, en speciaal op een vonnis van de Rechtbank te 's-Gravenhage, d.d. 29 Maart 1888, W. v. h. R. 5555, dat z. i. als standaardvonnis kan worden beschouwd, omdat daarin over de principieele kwestie op uitvoerige wijze is beslist. Hij noemde deze zaak opgestookt door de Rotterdamsche geneeskundigen, doch meende dat de Rechtbank boven hunne protectie ver verheven moest staan, en niet bij onverhoopte veroordeeling — gelijk de kantonrechter deed en thans gevorderd werd — eene boete opleggen van *f* 300, waar de beruchtste kwakzalver bij eene eerste veroordeeling slechts *f* 0.50 moet betalen.

(N. Rott. Ct.)

CORRESPONDENTIE.

Op onverklaarbare wijze is het grootste gedeelte copy, bestemd voor het Juli-nommer, te Amsterdam tijdig ter post gedaan, NIET aan het adres van de Dordrechtsche Drukkerij- en Uitgevers-Maatschappij bezorgd. De uitgifte van dit No. is daardoor niet alleen vertraagd, maar tevens zijn enkele stukjes, die wij uit sommige bladen hadden overgenomen of die ons door anderen waren toegezonden — en waarvan wij geen afschrift hadden gehouden — verloren gegaan.

W. C. M. te *A.* Wij danken U voor de toezending van de reclame over *Urodonal.* Wij zagen haar voor het eerst en zullen van de zaak werk maken. De andere advertentie, die reeds onze aandacht getrokken heeft, staat, naar wij meenen, daar niet mee in verband.

Dr. v. D. te *R.* Dank voor de toezending.

J. H. L. D. te *'s-G.* *Granuline* tegen tuberculose is ons onbekend. Wanneer gij in de gelegenheid zijt ons (zoo noodig voor *onze* kosten) een origineel fleschje of doosje (wat is 't ?) te doen toekomen, zullen wij het laten onderzoeken en de bevinding in ons blad mededeelen.

Mevr. Wed. A. W. M, te *A.* Gij hebt zeer verstandig gedaan — en de lezing van dit No. zal u ervan overtuigen — met de pillen niet te laten gebruiken. Het onderzoek is nog niet afgeloopen; naar wij hopen kunnen wij in het volgend Maandblad het resultaat mededeelen.

M. J. v. P. te *M.* Het rapport omtrent *Ital* en uw brief in dank, doch te laat voor dit *No.* ontvangen.

Mej v. B. De methode, waarvoor in de door u gezonden brochure reclame wordt gemaakt, kennen wij niet. In 't algemeen hebben wij echter *niet het minste vertrouwen* in de tallooze middeltjes, die voor het u bekende doel worden aanbevolen. De vele getuigschriften bewijzen niets; wij hebben al dikwijls vermeld op welke wijze die worden verkregen. Geloof ons, het is de uitvinders van dergelijke methodes en middeltjes meestal niet te doen om uw boezem, maar om hun beurs te vullen.

Ed. I. Th. G. K. te *H.* Hebben wij op uw eersten brief geantwoord, de toon in uw volgende brieven en „open" briefkaart is zóódanig, dat wij geen lust gevoelen verder met u in correspondentie te treden. Wij zullen zelf weten wat wij in ons blad moeten opnemen of niet.

Naam onleesbaar. De Gratia dein pleister in het volgend No.

N. N. te *U.* Wanneer gij ons uw naam bekend maakt (hij blijft geheim) zullen wij antwoorden.

— Van enkele onderzoekingen wordt het rapport nog ingewacht.

No. 8. Augustus 1911. Oplaag 7100 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; Mr. J. L. F. BöHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; Mr. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, Secretaris-Penningmeester.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Amstel 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, Keizersgracht 373, Amsterdam, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Hoofdartikel: Een laboratorium voor urine-onderzoek.
Berichten: Fédération internationale pharmaceutique. — Henri Sanders verlaat de Maatschappij voor handel in patent-geneesmiddelen. — De Haas viert feest. — Een geneesmiddel tegen klieren. — In den winkel van Sinkel. — Een goed voorbeeld van de Delftsche Woninggids. — Middel tegen het snorken.
Mededeelingen van verschillenden aard: Ital. — Een acte over de Gratia dei-pleister. — De „Knochensetzer". — Rideamus, een medisch prentenboek.
Ingezonden: Pillen tegen niersteenen van v. Bijsterveld.
Uit de Pers: Uitoefening van geneeskunde door onbevoegden. — Kwakzalversadvertentie's in de Katholieke pers.
Rechtszaken: Het vonnis van De Haas; rectificatie. — Kunsttandenmaker veroordeeld. — De zoon van den tandmeester.
Correspondentie.

Een laboratorium voor urine-onderzoek.

Eenige weken geleden werd onze aandacht getrokken door de volgende advertentie;

„Urine-onderzoek. Chemisch-Microscopisch Laboratorium. Gevestigd: Heerengracht 107, Amsterdam. Men worde attent gemaakt, dat de hoeveelheid urine voor onderzoek en behandeling aangeboden, niet minder mag bedragen dan 200 Gram. Consulten: Maandag, Dinsdag, Zaterdag."

Een chemisch laboratorium dat een hoeveelheid urine noodig heeft voor onderzoek *en behandeling* kwam ons al eenigszins verdacht voor en wij besloten ook van onze zijde een onderzoek in te stellen toen wij daarin geholpen werden door een andere advertentie waarbij door hetzelfde laboratorium een brochure omtrent urine-onderzoek werd aangeboden.

In 't bezit van die brochure werd ons nu veel duidelijk. Zij draagt tot titel:

Urina Cocta, gekookte urine. Wat, zoo dachten wij, moet de hoeveelheid van 200 gram urine, die ter onderzoek moet worden aangeboden, te voren gekookt worden? Dit ons vermoeden bleek onjuist te zijn maar hoe wij de brochure ook doorlazen, nergens vonden wij daarin een enkele zin, die met den gekozen titel in eenig daadzakelijk verband stond. Men houde het ons dus ten goede, dat wij in het kiezen van dien latijnschen titel niets anders zagen dan een middel om het publiek in den waan te brengen dat in de brochure iets heel geleerds te vinden was. En dat kunnen wij van den inhoud niet zeggen. Blijkbaar is het in hoofdzaak een samenraapsel van stukjes, uit verschillende leerboeken, zeer onoordeelkundig overgenomen en met weinig zakenkennis bijeenvoegd.

Men oordeele zelf:

Blz. 4: „Nog vele wetenschappelijke mannen volgden elkander op, die eene hoofdstudie van Urine-Onderzoek maakten en vaststelden de aanwezigheid in urine van phosphorus, ureum, phosphas, calcicus, uras, ammonicus acidum, lacticum enz. enz, Niet alleen bepaalden zij zich tot onderzoek van gezonde, maar ook van ongezonde urine" enz.

Blz. 7: „Ook voor den leek is een werkje uitgegeven omtrent Urine-Onderzoek van Prof. J. Schoondermark Jr., dat vele nuttige wenken ten beste geeft. *Beide professoren* (*) (eerst was van een franschen hoogleeraar gesproken) sporen den leek aan tot het onderzoek van urine,"

Blz. 13: „Gezonde urine moet ongeveer 3—5 maal per dag geloosd worden, in geen geval, als men 's nachts te bed ligt.

De hoeveelheid per dag geloosd is ongeveer 1—1½ Liter.

Om urine zelf goed te kunnen beschouwen, moet men deze bezwaren in een schuin toeloopend glas en eenige uren laten staan.

1°. De gezonde urine moet bij loozing volkomen helder zijn en bij schudden niet schuimen, bij staan geen bezinksel, wolkjes of drijvende lichaampjes vertoonen.

2°. De kleur moet zijn lichtgeel.

3°. De urine moet zwak zuur zijn; dit is te zien door gebruik te maken van blauw lakmoes papier, welk in de urine gelegd direct rood wordt. Blijft het papier blauw, dan is de urine alcalisch.

Deze verandering kan somtijds hare oorzaak hebben in het gebruik van voedsel of dranken, waarom men bij alcalische verschijnselen den volgenden dag de proef moet herhalen.

4°. De reuk der urine mag geen onaangename zijn, abnormale urine geeft een onaangenamen, scherpen ammonicalen reuk af."

Blz. 15: „Hoog gele troebele urine is veelal van ernstig verloop, z.a. hooge koortsen, tuberculose in ernstige mate, ingewand ziekte en andere ernstige organische gebreken."

En verder; „Als de urine door koorts, gevatte koude, transpireeren of overspanning troebel is, levert dit geen bezwaar op, waarom men op verschillende tijdstippen de urine moet nazien en bij blijvend verschijnsel late onderzoeken. In de meeste gevallen is bovenstaand niet zonder Urine-Onderzoek te bepalen."

Maar genoeg hierover. Tevens worden in het boekje de verschijnselen opgegeven van allerlei nierziekten. Als doel van de brochure wordt nu aangegeven dat men zijn urine zelf moet nagaan en wanneer men iets abnormaals bespeurt deze moet laten onderzoeken. Wie nu het bovenstaande over „gezonde" urine leest, wie verder in de brochure de verschijnselen nagaat, waardoor allerhanden nierziekten zich in de urine kenbaar maken, zal het met ons eens zijn, dat er weinig menschen gevonden zullen worden, die, met de brochure tot leiddraad, hun urine „gezond" zullen vinden.... dus onderzoek. Begrepen? En waar? Wel, 't adres staat op het boekje: Laboratorium voor Chemisch-Bacteriologisch-Microscopisch Onderzoek van *urine, sputa, bloed*, uitsluitend Heerengracht N°. 107 te *Amsterdam* en Wijnstraat N°, 96 te *Dordrecht*.

Zeker een vertrouwde inrichting?

Toen wij de brochure tot het einde hadden uitgelezen werden wij door de onderteekening verrast; wij lazen den naam: Henri Th. Deijere en aanstonds gingen onze gedachten naar het jaar 1907 terug.

In de Maandbladen van Mei, Juli en December van dat jaar zullen onze lezers dien naam vinden.

Gesteund door den thans overleden Dr. Hemmers, heeft Deyere, in gezelschap van zekeren H. W. Valkenaar, beide onbevoegd tot het uitoefenen der geneeskunst, zich niet ontzien op verschillende plaatsen in ons land zitdagen te houden tot het verleenen van geneeskundige hulp.

Wegens het, buiten noodzaak, verleenen van geneeskundigen raad en bijstand als bedrijf, werd hij in April 1907 door den kantonrechter te Dordrecht veroordeeld tot een boete van *f* 300, subs. 30 dagen hechtenis, welk vonnis in Juni daaropvolgende door de Rechtbank te Dordrecht bevestigd is.

Dit nu wat Deyere, als „geneeskundige" betreft; en nu wat de urine-onderzoeker aangaat?

Wij brengen in herinnering wat wij reeds hierboven vermeldden, dat *hij* en Valkenaar eerst onder z.g. toezicht van Hemmers en na diens dood onder dat van Dunnewold, zitdagen hielden, waarbij, na z.g. *onderzoek van de urine*, de behandeling van den patiënt werd vastgesteld.

Het Maandblad van Dec. 1907 bevatte nu het volgende:

„Er ingevlogen.

Dr. W. A. Baar, Arts te *Koudekerke*, meldt ons het volgende:

„Zaterdag 19 October heb ik de volgende geschiedenis gehad, die naar mijne meening wel de moeite waard is om mede te deelen:

De Secretaris v. d. Vereeniging Ziekenverpleging is met een fleschje urine gegaan naar de Kaisserstraat 36, waar vroeger Hemmers, thans Dunnewold zijn toeren laat verrichten. Ik heb echter in tegenwoordigheid van genoemden Secretaris de urine in mijne apotheek gemaakt aldus: pompwater, phosph. natricus (voor troebeling), Tinct. digitalis (om schuimend te maken) en een spoortje Tropaeolin (om kleur te krijgen). Om te zorgen dat hij niet kon ruiken of 't urine

(*) Wij cursiveeren. Red.

was had ik het in een fleschje gedaan waarin kreosoot was geweest :

De diagnose luidde ; „Patiënt heeft zieke lever, nieren en milt.

Gisteren ontving ik pillen voor den patiënt uit Rotterdam van een apotheker J. H. M. WENNEKER (firma L. WIGMAN) Mosseltrap 4."

Het resultaat verwondert ons niet : men kan er bijna zeker van zijn, dat bij dat soort lui het urineonderzoek nooit verricht wordt, in de meeste gevallen nooit verricht *kan* worden. En toch loopt het publiek er heen, niettegenstaande alle waarschuwingen."

In het Januari-nommer van 1908 verscheen het volgende stukje als ingezonden :

„*Mijnheer de Redacteur !*

Aangaande het berichtje, geschreven door een fabrikant in nagemaakte urine, zich noemende Dr. W. A. Baar, arts te Koudekerk, ben ik verplicht, als getuige hier tegen op te komen, daar ik bij het onderhoud aanwezig was, en zich iemand uit Leiden aanmeldde voor het onderzoek der urine, komende voor zijne vrouw ; op de vraag van den *arts*, waarom de patiënte zelf niet was gekomen, gaf de brenger der urine ten antwoord, dat zij niet kon, en daar hij maar een fleschje van circa 30 gram zoogenaamde urine bij zich had, kon dat niet onderzocht worden, en werd hem gevraagd, waar de patiënte pijn had, deze man wees de plaatsen aan lever, nieren en mild, dus deze diagnose werd voorloopig opgemaakt, met verzoek, dat de patiënte de volgende week zelf moest komen en grooter fleschje urine mede moest brengen, circa 200 gram.

De zoogenaamde patiënte is niet gekomen.

Broodnijd is natuurlijk hier weder de drijfveer, daar het zeer opmerkelijk is, dat de meeste patiënten van Koudekerk voorheen onder behandeling waren bij de fabrikant in nagemaakte urine, zich daarna onder behandeling stelden bij Dr. H. en later bij diens opvolger, arts D.

Dus ieder begrijpt de drijfveer van deze urinefabrikant.

Wij noodigen de fabrikant uit, zich te vervoegen aan ons Laboratorium, dan kan hij zich overtuigen of de urine wetenschappelijk onderzocht wordt.

U, Mijnheer de Redacteur, dankende.

H. W. VALKENAAR.

Wij schreven onder dit ingezonden stuk :

Wij beschouwen den schrijver van het bovenstaande als behoorende tot het gilde der kwakzalvers, zooals o a. blijken kan uit ons artikel: „De Kongsie Hemmers", in het Maandblad van Mei 1907. Nu hebben we als regel aangenomen, voor dergelijke personen geen ruimte in ons blad af te staan, om hun geen gelegenheid te geven daarin reclame voor hun zaak te maken.

Wanneer wij intusschen ditmaal van dien regel afwijken, dan geschiedt dit, omdat de schrijver zijn z.g. verdediging zoekt in de verdachtmaking van Dr. BAAR.

Wij hielden het daarom voor plicht, Dr. B. met dit stuk in kennis te stellen en deze heeft ons daarop het volgende geantwoord :

„Als V. inderdaad getuige is geweest, dan legt hij met het ingezondene eene onware getuigenis af.

De Secretaris der Vereeniging Ziekenverpl. is niet gekomen voor zijn vrouw, doch voor een ander — de hoeveelheid was niet 30, maar 100 Gr., doch waar het op aankomt is :

De z.g. urine is onderzocht en daarna de diagnose gesteld.

De rest van den inhoud leg ik, met de waarde, die er door ieder fatsoenlijk mensch aan te geven is, onbesproken ter zijde".

Dat begrijpen wij. Voor den heer VALKENAAR blijven in het vervolg onze kolommen gesloten.

Redactie".

Vermoedelijk zullen onze lezers, na kennisneming van het bovenstaande, zich nog wel eens bedenken, vóór zij hunne 200 gram urine naar de Heerengracht 107 brengen.

BERICHTEN.

Fédération Internationale pharmaceutique. Wij ontvingen, in dank, het Verslag der vergadering van 21 Juni 1911. Onze beste wenschen voor deze Internationale Vereeniging, die ook de bestrijding der kwakzalverij op haar programma heeft.

Eerste Ned. Maatschappij voor Handel in Patent-Geneesmiddelen. — HENRI SANDERS heeft, volgens een rondgezonden circulaire, besloten zich, met zijn apotheek, uit de Maatschappij terug te trekken.

De wonderdokter viert feest. — De wonderdokter DE HAAS ontving na zijn ontslag van rechtsvervolging ten zijnen huize tal van bloemstukken. In den namiddag deed hij met zijn familie in een hem aangeboden open rijtuig, bespannen met vier paarden, een tocht door Leiden, waar velen hem begroetten. Des avonds bood hij den zijnen, in hotel Levedag, een feestmaal aan. (*de Tijd*).

Een geneesmiddel tegen klieren. — De koopman J. G. te Wageningen verkocht aan een vrouw te Renkum een flesch walgelijk riekend vocht, als geneesmiddel tegen klieren in de buik van haar kind van negen maanden.

Ter zake onbevoegd uitoefenen der geneeskunde is tegen dien koopman procesverbaal opgemaakt. Het fleschje „medicijn" werd in beslag genomen.

(*Prov. Gron. Crt.*)

In den winkel van Sinkel. In een lezenswaardig artikel in het *Nieuws van den Dag* van 20 Juli, getiteld : „Amsterdamsche Winkels in het Straatlied", lezen wij het volgende :

„Toen het ANTON SINKEL goed ging, opende hij een tweede zaak in de Kalverstraat bij den Heiligen weg : „De kleine Bazaar". Vroeger woonde daar een apotheker. Deze verplichtte ANTON SINKEL bij het afstaan van zijn huis enkele geheime geneesmiddelen te verkoopen, die hij onfeilbaar achtte en daarom uit pure liefde voor de menschheid — meer bepaald voor kinderen, blijvend verkrijgbaar wilde gesteld hebben. Deze heilmiddelen waren : Anadijn Nekclesis, een pijnstillend halssnoer, bestaande uit Olijfpitjes uit Jeruzalem, geregen aan een zijden draad. Dit den kinderen om den hals gedaan, deed hun tandjes krijgen, zonder pijn. Zulk een snoer kostte *f* 2.75. Het andere heilmiddel heette : „roches en brocations", een onfeilbaar middel tegen de kinkhoest. Dit kostte *f* 8. De nakomelingen van ANTON SINKEL bewezen, dat het middel tegen de kinkhoest werkelijk doeltreffend was."

Wij laten deze laatste verklaring voor rekening van den schrijver. Het middel, genaamd *Roche's Embrocation*, wordt tegenwoordig nog à *f* 2.50 de flacon verkocht.

Ieder apotheker kan het, ontdaan van de marktschreeuwerige aanbevelingen — en dan zeker veel goedkooper — afleveren. Het voorschrift, opgenomen in het *Rotterdamsch Supplement op de Nederl. Pharmacopee*, geeft aan een mengsel van *olijfolie, kruidnagelolie* en *barnsteenolie*, gekleurd met alcanna-extract.

Een goed voorbeeld. — De *Delftsche Woninggids* plaatst *onder de advertenties* met vette letter de volgende annonce : „Kwakzalversadvertenties worden in dit blad niet opgenomen." Bravo !

Middel tegen het snorken. — De plaatselijke gezondheidsraad te *Mannheim* heeft de volgende waarschuwing uitgevaardigd :

„Door *Heinrich Lövenich* te *Bad Rhöndorf a. Rh.*, die zijn zaak ook drijft onder de firma *Julius Lövenich* te *Frechen* bij *Keulen*, wordt in een circulaire aan het publiek een middel tegen het snorken aangeboden.

Tegen toezending van 3 Mark krijgt men eerst niets, doch wanneer men er nader op aandringt, twee rolletjes gegomd papier met de raadgeving om daarmee den mond vast te kleven.

Wij waarschuwen tegen deze zwendelarij."

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

Ital.

In *De Steeg* (Gelderland) bevindt zich de vertegenwoordiger voor Nederland van de Maatschappij „Ital", die een zalf aflevert, waarvan het bestaan ons onbekend was. Door de welwillende medewerking van een belangstellend lid (waarom laten onze *leden* toch zoo weinig van zich hooren ?) werden wij van dit bestaan in kennis gesteld en wij zijn er dankbaar voor want het zou jammer geweest zijn, dat wij zoo'n *wondermiddel* geen plaats in ons Maandblad hadden gegeven. Ziet slechts wat het papier, dat de zalf vergezelt, ervan zegt :

„Ital" is een zalf van Italiaanschen oorsprong en is gebleken van wonderbaarlijke geneeskracht te zijn.

„Ital" wordt altijd uitwendig gebruikt en wordt 2 maal daags op de pijnlijke plaats gebracht, niet wrijven.

„Ital" geneest snel en geeft bij pijnlijke wonden, onmiddellijk verlichting.

„Ital" geeft een zachte teint aan de huid.

„Ital" verdrijft pukkels en puisten uit het gelaat.

„Ital" is het middel tegen winterhanden.

„Ital" is reukeloos en bevat geen bijtende bestanddeelen.

„Ital" mag in geen huishouding ontbreken.

„Ital" is een zegen voor de menschheid.

„Ital" is de eenige zalf, die werkelijk *geneest*."

En wat *geneest* ze al niet ?

„Aambeien, Beeneter, Bezetting op de borst, Bloedzweren, Breuken, Brandwonden, Dauwworm, Eczema, Eksteroogen, Engelsche ziekte, Fijt, Gezwellen, Heeschheid en hoest, Hoofdpijn, Hoofdzeer, Huidziekte, Ischias, Jicht, Keelontsteking, Krampen, Kneuzingen, Kraambeenen, Koude in handen en voeten, Maagpijn, Neus (gezwollen), Nieren (pijn in de), Oorpijn, Ontwrichtingen, Puisten, Pijn in de ledematen, Rheumatiek, Ruggemergontsteking, Rug (pijn in de) Ringworm, Roos, Schurft, Spierenrheumatiek, Uitslag, Verlamming, Verstuiken, Vertillen, Waterzuchtige dikke beenen en voeten, Winterhanden en voeten, Wonden, Wratten, Zweren."

Een aardig lijstje vol maar een lijstje dat voldoende is om, zelfs zonder nader onderzoek, de zalf als een prima soort *kwakzalversmiddel* te bestempelen.

Eén en hetzelfde geneesmiddel tegen breuken en keelontsteking, tegen kraambeenen en maagpijn, tegen ruggemergontsteking en wratten.... 't ligt er *te* dik boven op. Iedereen moet toch begrijpen dat hier *leugen* in 't spel, dat hier een kwakzalver aan 't woord is.

Wij zouden derhalve met het medegedeelde kunnen volstaan als waarschuwing tegen de zegeningen die ons van uit *de Steeg* worden toegezonden maar, onze gewoonte volgende, willen wij die waarschuwing nog versterken door iets omtrent de samenstelling mede te deelen.

De heer M. J. VAN PIENBROEK te *Middelburg* had opnieuw de goedheid de zalf voor ons te onderzoeken. Hij vond als hoofdbestaanddeel : *boorvaseline*, een mengsel van vaseline en boorzuur, dus de *gewone boorzalf*. Onder in 't potje bevond zich nog een bruine laag, die wat ijzer bevatte maar deze is vermoedelijk als verontreiniging te beschouwen.

't Gaat ver in de kwakzalverswetenschap ! Boorzalf, van Italiaanschen oorsprong, de eenige stof „die werkelijk *geneest*" bij een bijna *vijftigtal* geheel verschillende kwalen. 't Is brutaal en schandelijk, ja zelfs men kan het misdadig noemen waar men door het uitwendig gebruik van boorzalf genezing belooft van ziekten als : ruggemergontsteking, schurft, verlamming, e. d.

De verkoop van een enkel potje „Ital", door personen niet bevoegd tot het afleveren van geneesmiddelen is strafbaar. Boorzuur mag door onbevoegden in geen geringer hoeveelheid dan 50 gram worden verkocht en zooveel zit zelfs in het grootste potje, verkrijgbaar ad *f* 1.—, niet.

Een acte over de Gratia dei-pleister.

Van welwillende zijde werd ons het volgend afschrift ter opname in ons blad toegezonden :

Op heden den 9den October 1697 compareerden voor mij Joannis van Geuns openbaer notaris bij den Hove van Hollandt geadmiteert binnen Amsterdam residerende in 't bijwesen van de naegenoemde getuijgen de meesters CORNELIS BOEKELMAN en JAN SIX beijde meesters chirurgijns en overlieden van 't chrirurgijnsgildt, wonende binnen dese stadt de welke ter requisitie van de Heer FREDERICUS RUIJS proffessoris in de anatomiae en botania binnen dese stadt, hebben

verklaart, getuyght en gedeposeert hoe waer en waerachtigh is dat op den 22 Augusty laest leden is voorgevallen onder andere discoursen welke de heer requirant met de meesters Coenderdingh en Pamburgh beijde mede overlieden van 't chirurgijnsgilde ter dier selver tijd hadde wegens seekere saeke die tusschen hem en de heer Govert Bidloo eenige jaeren geleden op 't gemelde gildehuijs was gepasseert en wanneer de selve heer Bidloo tegen den heer requirant zoude geseght hebben (zooals soo onder andere eenige redenen gevoert wierden van de kraghte en uijtwerking van de pleyster **Gratia dei**), 't is al gratia dei, gratia dei, de gereformeerde het laeten opaenkomen maer off het *groene* of *gele* is, dat laet ik daer, waarop meester Jan Coenderdinck den requirant alsdan antwoorde, dat hem het voorverhaelde nog heel wel voor stont 't welck van de heer Bidloo te dier tijd is geseght geworden, en mette Anthonij Pamburgh; seyd daarop dat hij niet wist op wie de heer Bidloo 't voorverhaelde 't zij op de catholijke off gereformeerde geseght hadde. Gevende zij getuygen voor redenen van wetenschap enz. enz.

CORNELIS BOEKELMAN,
JAN SIX,
C. KNOCK. } Getuigen.
WILLEM HOUTHUIJSZ,
Quad attestor,
J. v. GEUNS, Notaris.

De „Knochensetzer".

(Fragment uit een onuitgegeven dichtproeve te verschijnen in „De nieuwste gids.")

't Twee-gebeende vee loopt, sedert een'gen tijd,
Rumoerig in 't rond. Het loeit en snuift en krijt
En rent ten slotte weg, uit hok en stal en weide,
Waadt door ondiepe sloot, de grens, naar d'overzijde
Een snoeshaan te gemoet, die, als een Chantecler,
Op mesthoop, als op troon, de diertjes lokt van ver.
Zij zoeken troost en steun, bij 't luidkeels kraaiend dier,
Voor allerhande smart en hij gedraagt zich fier
Gelijk een Aesculaap, een Aesculaap voor vee,
Breekt bijna hun den nek, terwijl zij zeer gedwee
Zijn snavel laten dringen in hun ossig vleesch,
Waar hij met wellust drinkt 't bloed uit spier en pees.
De ezels balken luid den roem van 't gulzig beest,
De eenden kwaken luid, al geven zij den geest,
En alles loopt te hoop en bulkt en loeit en blaat
Vol geestdrift voor den haan, die allen aderlaat

Strijdend *vereenigd tegen kwak* en *zalf* en *zulk gerei*
Brengt A b r a m's volk een enkel dier terug in eigen wei,
Maar M i c h e l's zoon vlecht telkens nieuwe banden
Om in te vangen 't vee, uit lage landen,
En lacht om 't stom gediert', dat wei en stal ontvliedt
En hem den loggen hals ter knevelinge biedt,
Hij neemt den besten bout en jaagt dan 't beest weerom
En streelt terwijl een ander, even stom,
Dat, met den grooten hoop, de grenzen overschreed
Om, straks teruggekeerd, te voelen meerder leed.

(*Wordt niet vervolgd.*)

Uit *Medisch Weekblad.*

Rideamus,

een medisch prentenboek voor doctoren en patienten, bevattende ware, vreemde en kluchtige geschiedenissen, boertige rijmen en spreuken, versierd met fraaie en vermakelijke prenten van oude en van jonge Meesters, verzameld door B I. STOURI. Dit is de titel van een alleraardigst, fraai uitgevoerd boekje, verschenen ter gelegenheid der 62e Algemeene Vergadering van de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. Het zou buiten het kader van ons blad vallen den inhoud van het geestig geschreven en mooi geillustreerd werkje uitvoerig te bespreken maar wij kunnen niet nalaten den lezers ('t boekje is niet voor kinderen en preutsche juffrouwen geschreven)aan te raden zich door de lectuur eenige aangename oogenblikken te verschaffen.

Het werk is gedrukt bij de Wed. G. M. MÄRCKELBACH te *Bussum.*

Wat op kwakzalverij betrekking heeft moge, in hoofdzaak, hier een plaatsje vinden:

„D a n k b e t u i g i n g.

Ondergeteekende verklaart gaarne dat hij door de *voortreffelijke behandeling van den*

W o n d e r d o k t e r D E H A A S

van een langdurige kwaal, waartegen alle Medische Specialiteiten nutteloos stonden is genezen!

K. VAN PEUTUM,
in Kruidenierswaren.

Buiksloot, **26 Juni 1911.**

Hiermede vervullen wij den treurigen plicht U kennis te geven van het overlijden van onzen geliefden Echtgenoot en Zwager

KAREL VAN PEUTUM,
in Kruidenierswaren.

De zaak zal door de Weduwe op dezelfde voet worden voortgezet. Verzoeke om de gunst en recommandatie.

Uit aller naam,
MINA VAN PEUTUM—BOF.

Buiksloot, **28 Juni 1911.**"

„A n t i n i e s i n-W e r k e.

Het beste middel van den tegenwoordigen tijd.

Geneest onmiddellijk het niezen!!

Wetenschappelijke Mededeeling.

De heer Dr. S. Ch. Windler te Proefhuizen schrijft ons: Ik dank U voor uwe monsterzending *Antiniesin* en de bijgevoegde gefrankeerde briefkaart. Ik was in de gelegenheid het middel zelf te probeeren. Van een rijtoer door regen en wind thuis gekomen, moest ik plotseling hevig niezen. Dadelijk nam ik een goede dosis van uw *Antiniesin*, dronk vier sterke Rumgrogjes en ging naar bed. Ik transpireerde flink, nieste niet meer en den volgenden morgen was ik volkomen gezond. Op grond dezer ervaring aarzel ik niet het *Antiniesin* aan te bevelen.

A n t i n i e s i n.

Een gelukkige combinatie van Sacch. alb. Amylum en Lycopodium.

Verkrijgbaar bij de *Eerste Nederlandsche Maatschappij voor Handel in Kwakzalversmiddelen*, Amsterdam.

Heeren Doctoren zenden wij gaarne op aanvrage gratis monster."

„Iets ongekends! *Lees dit* en *verbaast U!*

H e t U n i v e r s a l i p y r i n

vervangt den dokter in alle omstandigheden, verlengt het menschelijk leven en verkort den menschelijken lintworm, verwijdert en polijst galsteenen, bevordert den haargroei en doet aangezichtsharen bij dames uitvallen, is een ideaal laxeermiddel en stopt de hardnekkigste diarrhee, verhindert het oxydeeren van horlogeketting bij een kwalijkriekenden adem, parfumeert knoflookworsten, maakt slank en verleent een weelderigen boezem, konserveert de jeugd tot in de hoogste ouderdom, vormt met water vermengd een aangename scheerzeep, die tevens zomersproeten, vetpuisten en winterteenen verdelgt, het geheugen versterkt, het uitvallen van tanden bij kamwielen en het springen van luchtbanden verhindert, werkt opgekookt als een prima Moutpreparaat, dat inwendig genoten elke vleeschvoeding ontbeerlijk maakt, bij een ontbrekende blindedarm de maag vervangt en de nieren een aangenaam aanzien verleent, uitwendig gebruikt een voortreffelijk gezondheidslikeur en een prikkel voor de zenuwen is, 40 pct. gasbesparing bewerkt, eksteroogen een fraaien glans verleent en bovendien een prachtig schoenpoetscrême is, het scheefloopen der hakken verhindert en als smeerolie voor schrijfmachines 200 doorslagen mogelijk maakt.

Twee duizend Gulden

ontvangt de practische Chemicus, die mij bovengemelde substantie ontdekt, de advertentiekosten draagt, Patent in alle landen neemt en als garantie voor de deugdelijkheid van het praeparaat tien duizend gulden ten mijnent deponeert.

Alois Krepitzer, drogist.

Enkele andere mededeelingen omtrent kwakzalverij zijn reeds vroeger in ons blad opgenomen. Wij willen het hierbij laten.

INGEZONDEN.

Weled. Heer!

Geabonneerd op het Maandblad tegen de Kwakzalverij, neem ik de vrijheid U hierbij te doen toekomen een fleschje pillen, waarvan ik zoo gaarne de analyse zou willen vernemen, teneinde anderen te waarschuwen tegen den kwakzalver *Van Bijsterveld* te *Rotterdam.*

Een mijner familieleden leed aan niersteenen; op aanhoudend verlangen van anderen, zond deze lijder aan *van Bijsterveld*, zijn urine om te onderzoeken; zonder de patiënt gezien of geconsulteerd te hebben, gaf hij hem maar dadelijk deze pillen, die hij echter nooit genomen heeft, overtuigd dat door de pillen de niersteenen niet verdreven zouden worden. Thans is hij onder behandeling van *Prof. Rotgans*, die hem van niersteenen geopereerd heeft, met het beste gevolg.

Mocht ik in het Maandblad vernemen, uit welke bestanddeelen deze pillen zijn samengesteld zult gij mij ten zeerste verplichten.

Met achting,
Uw. dw. dnr.
M.

Als hoofdbestanddeel van de pillen is door ons gevonden *podophylline*, een zeer sterk werkend purgeermiddel, waarvan een voortdurend gebruik zeker niet onschuldig is en dat als *geneesmiddel* tegen niersteenen geen beteekenis heeft.

Gij hebt dus zeer verstandig gedaan andere, *bevoegde* hulp in te roepen.

RED.

UIT DE PERS.

Uitoefening van geneeskunde door onbevoegden.

In de *Paedagogische Bladen* is een artikel verschenen van de hand van DR. RIJK KRAMER, getiteld: „De Hygiëne in dienst van het Christelijk Onderwijs." Het begin van dit artikel, rakende onze zaak, laten wij hier volgen:

„De landman spreekt over zijn ossen en de zeeman over de stormen, en zal ik dan sprekende, kunnen zwijgen over de kunst van genezen en van ziekten te voorkomen! Meer dan ooit wordt ik thans gedrongen tot spreken, nu het Christelijk publiek in zijn pers, voorgelicht door mannen, die van de geneeskundige faculteit niet veel meer weten, dan van hooren zeggen, op een dwaalspoor wordt gebracht. („De Standaard" 1 Jan., 11 Maart, 24 Maart 1911 etc.)

Een enkel voorbeeld ter toelichting: Een kwakzalver wordt gestraft, en daardoor wordt, volgens DR. KUIPER, het rechtsgevoel der natie geschokt. Is dat zoo, dan is dat wel een bewijs hoezeer „het instinctieve leven" behoefte heeft aan verstandelijke leiding. Evenals b.v. aan den onderwijzer, stelt ook de wet aan *ieder* die de geneeskunst beoefenen wil, eischen. Aan vele en zware verplichtingen moet voldaan worden, en terecht, voor de bevoegdheid erlangd is. De kwakzalver wil eenzelfde bevoegdheid, doch zonder verplichtingen; dit toe te staan zou een ongelijkheid scheppen voor de wet, d.i. zou onrecht zijn en met der daad het rechtgevoel krenken.

De straf, welke volgt op het onbevoegd onderwijs geven, wordt door ieder als rechtvaardig erkent, afgezien van het gegeven onderwijs; de straf op het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde stelt DR. KUIPER voor, als een straf voor een bewezen „weldaad". Niets en niemand, ook niet de wet, staat iemand in den weg om een weldaad te bewijzen. Indien iemand wat heeft, dat hij het niet voor zich houde, maar openbare! Die vrijheid, eerbiedigt de wet!

Een ander voorbeeld; Een kwakzalver, die zijn pappenheimers kent, biedt openlijk aan de faculteit zijn middel aan. Deze weigert dit te accepteeren, natuurlijk! De kwakzalver wist dit wel van te voren, en ook wel waarom, maar het doel „reclame" is bereikt. DR. KUIPER, als leek de portée der zaak niet begrijpende, neemt het voor hem op: „Zoo iemand kan geen bedrieger zijn" en „waarom accepteert de faculteit dit dan niet?"

Onbekend met de *zedelijke* beginselen, waaraan de geneeskundige faculteit onderworpen is, zoekt DR. KUIPER daarom een verklaring in onzedelijke motieven van haar vertegenwoordigers, in eigen belang en financieel voordeel.

De geneeskunde in engeren zin stelt het *genezen* ten doel. Aan dit grondbeginsel is alles ondergeschikt, ook het persoonlijk belang van den geneesheer.

In alle beschaafde landen wordt daarom het geheimhouden van een geneesmiddel, door de geneeskundige faculteit als een immoreele daad gebrandmerkt, omdat aldus het hoofddoel ondergeschikt gemaakt wordt aan het eigen belang.

Een man als prof. EHRLICH, die tonnen gouds met zijn praeparaat 606 kan verdienen, openbaart zonder eenige belooning alles.

DR. KUIPER, de faculteit beschuldigende, in de eerste plaats voor persoonlijk voordeel te zorgen, voert zelf het beginsel van het egoïsme in, het goed recht bepleitende, om 10 jaar lang voor eigen bate een geheim middel toe te mogen passen, daardoor het genezen beperkende. En dat niet alleen. Om het egoïsme van den kwakzalver te redden, zouden volgens het voorstel van DR. KUIPER, onze zieken blootgesteld mogen worden aan proefnemingen op groote schaal met middelen die men niet kent; wat evenzeer in strijd is met de zedelijke beginselen, die heerschen in de faculteit der geneeskunde. Het voorstel van DR. KUIPER, een reuzenreclame op het gebied der kwakzalverij, is op maatschappelijk gebied dan ook een groot fiasco.

„Dat nooit" is het eenige antwoord der faculteit, of wilt ge, van ieder geneesheer, welke ook met het genezen als doel, zich laat leiden door zedelijke beginselen. Daar ook de hygiëne contact houdt met de moraal en de beginselen, kan dit niet genoeg met nadruk worden gezegd!

Beter dan in een lang betoog is met een enkel voorbeeld toe te lichten, de dwaasheid waartoe het voorstel „genezen" zonder moraal kan en moet leiden, en dat het de geneeskundige faculteit, ook aan de Vrije Universiteit, in zijn grondslag aantast. Iemand klopt aan bij de geneeskundige faculteit met de verzekering, een middel te hebben tegen diphteritis. Deze man kan, volgens DR. KUIPER, geen bedrieger zijn, en de faculteit moet dus het voorstel accepteeren en het middel toepassen, en wat ziet ze! het sterftecijfer is belangrijk minder. Haar is echter niet ontgaan, dat het karakter der epidemie een ander was, en de gevallen veel lichter; en zonder te kunnen zeggen dat het geschaad heeft, ook geen positieve feiten gevonden heeft, die haar noodzaken waarde te hechten aan het middel. Wat moet nu de faculteit doen? Weigert ze hare goedkeuring te geven, dan wendt de kwakzalver zich tot het publiek, want het positieve bewijs dat zijn middel helpt, heeft hij „de Statistiek". Zonder zijn middel 20 % dood, door zijn middel slechts 10 % en met nog meer schijn van recht wordt voor het groote publiek de kwakzalverij verheerlijkt boven de officieele wetenschap en de handelwijze der faculteit toegeschreven aan bekrompenheid of onzedelijke motieven van hare vertegenwoordigers.

Geeft ze, nood gedrongen, haar sanctie, daar ze ook niet bewijzen kon dat het middel schaadde, dan kan de kwakzalver, gedekt door deze verklaring, 10 jaren lang voor eigen bate zijn middel propageeren, vóór hij zijn uitvinding behoeft te openbaren.

Onder de vele geheidmiddelen welke aangeboden kunnen worden wil ik althans van één de samenstelling noemen, omdat velen, die bij de officieele wetenschap geen baat vonden of reeds opgegeven, het met succes gebruikt hebben: een mengsel van urine en spiritus; een gelukkige combinatie, want het eerste wordt aldus voor bederf bewaard, het laatste op behoorlijke wijze verdund. Maar zoo iemand is een bedrieger! Waar zoovelen nog voor eigen nut of voor hunne kinderen tegen oogziekten, tegen spruw, tegen stuipen de urine gebruiken, meisjes zich daarmede wasschen om een schoone gelaatskleur te krijgen, heeft niemand het recht, zonder meer, iemand, die zijn urine met goud laat betalen, een bedrieger te noemen; en heeft hij het aan de faculteit aangeboden „dan kan hij geen bedrieger zijn" en bovendien „het komt toch alleen op het *genezen* aan en op het genezen alleen" ja „waarom *accepteert* de faculteit het dan niet"!

Kwakzalversadvertenties.

Men schrijft uit Arnhem aan *De Voorhoede*:

Nog steeds blijven de voornaamste Katholieke dagbladen maar voortgaan met de opname van allerlei kwakzalversadvertenties over Pink Pillen, Abdijsiroop, Nierpillen, ja zelfs Kola Dultz....

Over dit laatste „geneesmiddel" wil ik een en ander mededeelen. Ten eerste om de lezers te waarschuwen voor dat boerenbedrog van die gewetenlooze kwakzalvers, en ten tweede om te doen zien, waarvoor sommige bladen al geen plaats verleenen, als het maar goed wordt betaald.

Het is zeker overbekend, dat er vooral ten plattenlande altijd nog menschen gevonden worden, die wanneer ze iets gedrukt zien staan, 't zij in een boek of courant, dat dadelijk voor goede waar aannemen, vooral wanneer ze dat, zooals die kwakzalversadvertentie's, in een katholieke courant zien staan, dan gelooven ze het al gauw, en twijfel voor bedrog komt niet in hen op, te meer nog, daar zij soms ook al eens gezien hebben, dat hun pastoor die courant leest.

De fabrikant van dat bovengenoemd middeltje, Kola Dultz, woont in Berlijn, dus in het buitenland, en alzoo buiten schot, zooals de meeste van die kwakzalverij-fabrikanten.

Volgens die advertentie behoef je enkel maar een briefkaartje naar Berlijn te schrijven om een gratis proefpakje. Het is zelfs niet eens noodig te frankeeren, dat betaalt hij nog graag voor je, als er kans is om een slachtoffer te maken.

Men krijgt dan al heel spoedig een pakje tabletten ongeveer gelijkend op chocoladeflikjes als.... „monster zonder waarde." Het laatste zegt zeker wel genoeg.

Daarbij is dan nog gevoegd — onder meer paperassen — een heel beleefd schrijven, waarmede hij bericht, dat, zoo je niet terug schrijft, hij zich veroorlooft den patiënt binnen eenige dagen een pakje tabletten van 200 stuks à *f* 9 te zenden tegen rembours.

Dat rembourspakket kwam dan ook eenige dagen na ontvangst van het monster zonder waarde, wat ik natuurlijk weigerde, aangezien ik Goddank zoo gezond ben als een visch en het me enkel te doen was om de bedriegers op kosten te jagen en den zwendel te achterhalen.

Nu zullen de lezers denken, dat, wanneer men zoo'n pakket weigert, zij geen verdere moeite meer zouden doen, maar neen hoor! je wordt zoo gauw niet losgelaten.

Eenige dagen daarna krijgt men weer een heel beleefd schrijven, dit keer is de man zelfs erg menschlievend en zou men zoo oppervlakkig zeggen, hij heeft enkel je gezondheid op 't oog. Want hij vindt het erg jammer, dat je nog niets van hem betrokken hebt, temeer omdat hij overtuigd is, dat er bij mij werkelijk een behoefte aanwezig is voor zijn kostbaar preparaat. En dat terwijl hij niet eens weet of ik ziek ben of niet.

Nu is dat heerschap als koopman zoo handelbaar mogelijk; hij vermoedt dat de prijs je te hoog is en biedt ze (200 stuks) nu aan voor *f* 6, inplaats van voor *f* 9. De rest kunt ge betalen als ge volkomen hersteld zijt.

En mocht men onverhoopt geen resultaat verkrijgen, en dus niet tevreden zijn, dan betaalt hij *f* 10 terug, volgens een er bij gevoegde schriftelijke verplichting.

Iemand, die dergelijken zwendel niet begrijpt, zou zeggen: daar is totaal geen risico bij.

En nu de talrijke er bij gevoegde attesten. Een speciaal boekje was er aan gewijd, honderden van o zulke wonderbare genezingen, alle echter in Oostenrijk, Zwitserland, Frankrijk enz., zonder straat of huisnummer, enkel de plaats.

De lezer zal zeggen: dat loopt toch de spuigaten uit. Zeker, het is belachelijk zelfs.

Mijns inziens is het echter treurig, dat verschillende katholieke bladen nog plaatsruimte over hebben voor aanprijzing van een dergelijken zwendel, en zoodoende indirect nog medewerken om zijn lijdenden medemensch — die gewoonlijk toch al heel wat geld zoek gemaakt heeft aan dokter en apotheker enz. — nog verder van zijn centen af te helpen. Terwijl er soms wegens gebrek aan plaatsruimte vele gewichtiger stukken moeten blijven liggen.

Of zouden het die 40 cent per regel ook doen? De redactie zal toch niet denken: het doel heiligt het middel? Ik hoop van niet, het lijkt er echter wel wat op.

Nu zou het mogelijk kunnen zijn, dat het blad rekening moest houden met den wensch der lezers, hoewel ik sterk betwijfel, dat de lezers op dergelijke advertenties gesteld zijn. Men ziet dat duidelijk aan *de Voorhoede*, die van meet af beslist alle kwakzalverij-advertenties geweigerd heeft, en ondanks dat, toch het aantal lezers met den dag ziet toenemen.

Verleden winter is er hier in Arnhem nog al propaganda voor de Katholieke pers gemaakt, en zoo ik verneem niet zonder resultaat.

Zou het echter niet wenschelijk zijn, dat Katholieke vereenigingen eens in overweging namen, de redacties dier bladen voor de keus te stellen: alle kwakzalvers-advertenties te weigeren, óf anders niet de minste propaganda voor die bladen meer te maken.

Hier, zou ik zeggen, heiligt het doel wel het middel.

Arnhem. EEN VOORHOEDE-LEZER.

RECHTSZAKEN.

A. J. De Haas. Men deelt ons van bevoegde zijde mede dat het berichtje omtrent het ontslag van rechtsvervolging van A. J. DE HAAS in ons vorig nummer onvolledig is en tot misverstand moet aanleiding geven. DE H. is niet ontslagen van rechtsvervolging omdat niet was te laste gelegd dat hij de geneeskunst had uitgeoefend als beroep, doch wèl omdat niet was te laste gelegd dat hij dat beroep heeft uitgeoefend *„als bedrijf"*.

De Kantonrechter te Leiden verklaarde van de 24 te laste gelegde feiten er 20 bewezen en overwoog dat uit die feiten volgde, dat hij het beroep van geneeskundige heeft uitgeoefend *als bedrijf*.

De Rechtbank echter was het hiermede niet eens en meende dat die woorden in de dagvaarding hadden moeten voorkomen en ontsloeg DE H. der halve van rechtsvervolging.

Een zuiver formalistische kwestie dus.

De vijfde kamer te Amsterdam heeft uitspraak gedaan in de zaak tegen den kunsttandenmaker A. T., (Zie vorig Maanbl.), die aan den deurpost van het mede door hem bewoonde perceel aan den Nieuwendijk een bordje had bevestigd, waarop onder zijn naam het woord „tandarts" en „kunsttandenmaker" stond te lezen. Volgens bekl. had het woord tandarts betrekking op den tandarts, met wien bekl. geassocieerd was, terwijl hij zelf het technische gedeelte van het bedrijf uitoefende. In hooger beroep werd bekl. door de rechtbank veroordeeld tot *f* 50 boete, subs. 10 dagen hechtenis.

(N. Rott. Crt.)

De kantonrechter te Haarlem heeft den zoon van den tandarts S., te Amsterdam, wegens onbevoegd uitoefenen van de tandheelkunde, te Haarlem, veroordeeld tot een boete van f 100, sub. tien dagen hechtenis. (*N. v. d. D.*)

CORRESPONDENTIE.

G. J. S. te *A.* *Ons* adres en dat van *Snabilié* is juist niet hetzelfde. Wij kunnen u dus niet aan de brochure helpen; gij verliest er echter niets bij als gij die niet leest.

G. O. M. te *G.* Tegen *Hulst-balsem* is reeds gewaarschuwd in het Maandblad van October 1887. Het is een mengsel van *vaseline*, *vet* en *terpentijn*.

J. A. K. te *A.* Uit de u gezonden Maandbladen zal het u gebleken zijn, dat gij van *Anti-épileptique Uten* niets te wachten hebt.

B. F. te *D.* Wij danken u zeer voor de toezending van de stukken betreffende *Kola Dultz*. Op een andere plaats in dit blad zult gij iets over dit kwakzalversmiddel vinden; wij zullen er nader op terugkomen.

Uwe opgave als abonné hebben wij aan den Secretaris-Penningmeester meegedeeld. Toezending van het bedrag is het gemakkelijkst.

Ver. Comité voor oefeningswedstrijden enz. Uwe circulaire in dank ontvangen. Wij wenschen uwe nuttige Vereeniging veel succes.

Dr. B. te *V.* Dank voor het gezonden uitknipsel. Wij zullen die Vereeniging in 't oog houden; voorloopig valt er *voor ons* niets tegen te doen.

H. G. J. v. d. B. te *S.* Wij hopen dat gij den man hebt kunnen overtuigen, dat de *Tubeculozyne* van *Derk Yonkerman* ware kwakzalverij is. Wij zijn het geheel met u eens, het groote publiek schijnt dit niet te begrijpen, dat elk klein voordeel op de kwakzalvers ons weer nieuwen moed geeft om de strijd voort te zetten.

— Wij betuigen onzen dank voor de gezonden *Bredasche Courant*.

No. 9. September 1911. Oplaag 7100 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG CZ., Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Berichten: De geest des tijds. — De Duitsche homoeopathe. — Geloofsgenezing.

Mededeelingen van verschillenden aard: Kola Dultz. — Het aanbieden van geneeskundige hulp. — Van de hygiënische tentoonstelling te Dresden. — Een middel tegen dronkenschap; 't zal wel weer bedrog zijn. — Provocatie. — Vriendelijk aanbod van een kwakzalver.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toegetreden:
De Gezondheidscommissie te *Oss*.

Ondergeteekende heeft de eer te berichten, dat de JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING der Vereeniging zal plaats hebben in de maand *October a.s.*

Leden, die voorstellen voor deze vergadering wenschen in te dienen, worden verzocht deze, liefst spoedig, aan hem toe te zenden.

De Secretaris-Penningm.,
E. J. ABRAHAMS.

Onbevoegd uitoefenen der Geneeskunst.

In zijne bekende *Medische Brieven* in het *Nieuws van den Dag*, heeft Dr. SCHRIJVER, (in de Nos. van 15 Juli en 5 Augustus j.l.) onder bovenstaanden titel het thans veel besproken onderwerp behandeld. Het artikel is o. i. zóó belangrijk, dat wij het — met welwillende toestemming van de Directie van het *Nieuws v. d. Dag* — hier in zijn geheel een plaats geven.

In den laatsten tijd heeft de Nederlandsche strafrechter, meer dan zulks vroeger het geval was, vervolgingen ingesteld tegen hen, die verdacht werden de geneeskunst onbevoegd te hebben uitgeoefend. Zoo luidt de officieele term. En vaker dan voorheen hebben, als het ten laste gelegde wettig en overtuigend kon worden bewezen, veroordeelingen plaats gehad. De rechter deed daarbij niet anders dan uitvoeren de wet, regelende de uitoefening der geneeskunst, welker handhaving de taak des rechters is. Merkwaardigerwijze heeft de rechter zich hierdoor in stede van lof de blaam van niet weinigen op den hals gehaald. Daaronder van menschen, van wie men geen aanprijzing van wetsontduiking of -overtreding zou verwachten, menschen ook, die het met voorliefde hebben over handhaven van orde en wet.

Elke wet, het kan niet anders, schept ontevredenen, die zoo van hun klein eigenbelang zijn doordrongen, dat zij het groote algemeene belang niet vermogen te zien. Elke wet heeft haar ontduikers, die de wet een onrechtvaardigheid en hun minderwaardige handigheidjes heldendaden vinden. De wet op de uitoefening der geneeskunst maakt geen uitzondering; ook zij heeft haar ontevredenen en ontduikers. Het zou dan ook geen zin hebben, van dezen meer nota te nemen dan van alle andere wetsovertreders, ware het niet, dat dezen verdedigers en pleitbezorgers vinden onder hen, die men fatsoenlijke lieden pleegt te noemen, lieden, die in alle andere gevallen het verdedigen en vergoelijken van een wetsovertreding even erg vinden als de overtreding, de misdaad, zelf.

Deze merkwaardige tegenstelling is zeer zeker nadere studie en overweging waard.

* * *

Er zijn er die met die studie heel gauw gereed zijn. Ook is dat niets bijzonders. Immers het is een gangbare meening — men ziet in de dagelijksche praktijk voortdurend die overeenkomstig handelen — dat over wetten en wetten-maken, zelfs over wetten uitvoeren, iedereen kan en mag meespreken. Waar ook nadere studie voor noodig mocht zijn, van staathuishoudkunde heeft elke analphabeet verstand. Geen wonder dat deze redeneering als het summum van wijsheid verkondigd wordt: als fatsoenlijke menschen ontevreden zijn over rechterlijke uitspraken, die volkomen in overeenstemming zijn met de wet — in ons geval de wet op de uitoefening der geneeskunst — wel, dan behoeven we niet verder te praten. Dan hebben die fatsoenlijke lieden gelijk, dan deugt die wet niet, dan moet zij ten spoedigste herzien en in overeenstemming gebracht worden met de wenschen en inzichten dier fatsoenlijke lieden.

Zoo eenvoudig zijn gewoonlijk de zaken op dit ondermaansche niet. Men zal zich dan toch minstens even hebben af te vragen wat de wetgever met die wet bedoeld heeft, waarvoor zij in het leven geroepen werd of wellicht de omstandigheden, die tot het ontstaan dier wet geleid hebben zoodanig zijn veranderd, dat de wet, als niet meer zich aanpassend aan den werkelijken gang der dingen, moet worden gebrandmerkt.

De wetgever ging bij het vaststellen der wet, regelende de uitoefening der geneeskunst, van de zeer juist gedachte uit, dat volksgezondheid is volkskracht, dat de kracht van het volk is, de som van de kracht der individuen en dat dus de kracht van het volk nauw samenhangt met de gezondheid der individuen, die het volk samenstellen. Waken voor die gezondheid van het individu kan dus geacht worden te zijn een onderwerp van het grootste algemeene belang. Goede en ruime geneeskundige hulp bij ziekte, als wanneer volkskracht dreigt verloren te gaan, is dus niet minder een zaak, die de algemeene volkswelvaart raakt. In dien gedachtengang heeft de wetgever alleen aan hen, die van het genezen van zieken een diepgaande studie hebben gemaakt, het recht toegekend, dit hoogstaande volksbelang te dienen.

De wetgever heeft zich daarbij niet met weinig tevreden gesteld. En terecht. Bewijzen van bekwaamheid in een groote reeks van vakken moeten worden afgelegd, alvorens de bevoegdheid wordt verkregen, om over het wel en wee van den evenmensch voor zoover het diens lichamelijken toestand betreft, te beschikken.

Straft de rechter een onbevoegde, dan geschiedt dit niet, gelijk kwaadwillige ontevredenen plegen te beweren, om de bevoegden te beschermen. Dan geschiedt dit nog altijd in den geest der wet, omdat de rechter overtuigd is, dat aan het zooeven genoemde volksbelang door onbevoegden groot nadeel kan worden gedaan.

* * *

De wetgever heeft, aldus de zaak regelende, ongetwijfeld een groote verantwoordelijkheid op zich genomen. De geneeskunst is een levend organisme dat elken dag groeit en zich wijzigt. Is nu bij het vaststellen der eischen, waaraan de geneesheer moet voldoen, met die veranderlijkheid voldoende rekening gehouden?

De ontevredenen zeggen van niet. Zij stempelen de kundigheden, die de wet voor de uitoefening der geneeskunst eischt, als „officieele wetenschap" en erkennen daarnaast het bestaan eener niet-officieele wetenschap.

Hoe zoetsappig deze onderscheiding ook lijkt, er ligt veel leelijke verdachtmaking achter verborgen.

Die onderscheiding wil niet meer of minder zeggen dan dat de wetenschap niet universeel is; dat zij, om bepaalde, en meestal min edele overwegingen een muurtje om zich heen trekt, zoo haar domein streng en krachtig omgrenzend; dat zij, eindelijk, van al wat daarbuiten ligt niet weten wil.

Ware het inderdaad zoo, de wetgever zou met het in het leven roepen van dien ommuurden tempel van het eigenbelang de zieken, het volk niet gebaat hebben.

Maar is er ooit dwazer leugenpraat verteld, dan die nu, in dezen vorm, dag in, dag uit in alle kringen der maatschappij de rondte doet?

Wie zoo spreken, kennen de wereld der geneeskundigen niet. Daar heerscht onder hen een zoo scherpe concurrentiegeest — het woord in den edelen zin genomen — dat stilstand in kennen en kunnen onmiddellijke achteruitgang beteekent. Op dien gezonden concurrentiegeest deed de wetgever stilzwijgend beroep, toen hij zijn eischen vaststelde, wel wetende dat het onmogelijk zou zijn, om het terrein van een eens afgebakende, zoogenaamde officieele wetenschap, die dagelijks met het leven zelf voeling houdt, verwijderd te houden wat in dat leven als goed en nuttig wordt erkend.

* * *

Het is een loos en leugenachtig gepraat, dat de bevoegde geneeskundigen van de handelingsmethoden en geneeswijzen der onbevoegden niet willen weten. Is het wel denkbaar, dat de geneeskundigen zoo dom, zoo hun eigenbelang verzakend, zouden handelen en niet het goede zoude aanvaarden waar en onder welken vorm ook zich dat voordoet?

Het tegendeel is waar. Wie de overstelpende geneeskundige literatuur ook maar in vogelvlucht volgt, komt tot een tegengestelde meening. Hij zal allicht vinden dat de geneeskundigen zich al te snel werpen op het nieuwe, hopende den zieken dienst-

baar te zijn, hopende ook — dat te erkennen is niets kwaads — daarmede zelf indirect eer of voordeel te behalen. De geneeskunde heeft bovenal behoefte aan rustige bezonkenheid. De tegenwoordige koortsige haast, die de meeningen en ervaringen met vliegmachine-snelheid over de wereld bliksemt, komt haar maar zelden ten goede.

Waarom dan zou zij zich juist van het gebied van den onbevoegde verwijderd houden, diens methoden schuwen, alsof alleen daar voor haar voetangels en klemmen te vinden zouden zijn?

Op het gebied van den onbevoegde is zoo gemakkelijk eer en voordeel te behalen. Vooral voordeel: men zou merkwaardige cijfers te zien krijgen, werden naast elkaar gesteld de inkomens van enkele der meest bevoorrechte te goeder naam en faam bekend staande bevoegden en die van die arme, door den wetgever en den rechter zoo hard beoordeelde en behandelde onbevoegden, van wie meestal zoo luide en wondere roep uitgaat. Vooral voordeel, maar óók eer. Met deze laatste begiftigen de zieken den bevoegden in den regel maar matig, terwijl zij — men lette eens op hun uitingen bij gelegenheid van processen, waarin zulk een onbevoegde de beklaagde is — hun „wonderdokter" in den regel in dit opzicht meer geven dan een feilbaar menschenkind kan toekomen.

Hoe goed die officieele geneeskundigen ook zijn, zooveel voordeelen zouden ze zich niet laten ontgaan alleen maar om het fictieve begrip der officieele wetenschap.

Die vermeende onwil van de officieele geneeskundige wetenschap om kennis te nemen van de gedragingen en methoden der onbevoegden is onverdedigbare bakerpraat. Men zal met beter moeten aankomen, om de ondeugdelijkheid der huidige wet aannemelijk te maken.

* * *

De zoogenaamde wonderbaarlijke geneesmiddelen en -geneesmethoden, waarvan de officieele geneeskunst niet weten wil, in elk geval geen gebruik maakt, hebben zoo min iets wonderbaarlijks als iets onbereikbaars. De geneeskundigen, de officieele, kennen ze heel goed. Daar is niets onder, dat niet dagelijks door hen wordt toegepast, voor zoover het ten minste niet alleen in de verbeelding bestaat van den bedrieger en den bedrogene.

Het ligt in den aard der zaak, dat de geneeskundigen nog veel meer dan de leeken in staat en in de gelegenheid zijn, kennis te nemen van die wonderbaarlijke genezingen, waarvoor zij en de officieele geneeskunde geen verklaring weten. Waren die werkelijk in zoo overstelpend aantal aanwezig als de onbevoegden en hun pleitbezorgers ons willen doen gelooven, dan moet er waarlijk van die officieele geneeskunde een bovenmenschelijke invloed op haar aanhangers uitgaan, dat zij hun, wier plicht en roeping het is, zieken te genezen, ondanks dit alles, belet haar vaarwel te zeggen, en de niet-officieele kunst te gaan dienen. Van een dergelijk overloopen is maar heel zelden wat gemerkt. Integendeel, overal waar wij een compagnieschap zien van een onbevoegde en een bevoegde, blijkt het altijd het uitvaagsel der officieele mannen te zijn, dat zich tot zulk een bond leent, die zoo min de eene als de andere helft der partij tot eer kan strekken.

De afkeer der officieele geneeskundigen steunt op gansch andere dingen dan op het hun aangewreven allerlaagste eigenbelang. Het steunt op hun vermogen, achter de schermen te zien. Daar ontwaren zij zooveel sluwe misdaad, zooveel jammerlijk onheil, zooveel ondeugd en wanbegrip, dat zij het hun eer en hun plicht rekenen, daartegen te blijven waarschuwen, ook al stellen zij zich daardoor bloot aan het gemakkelijk te vinden verwijt, dat zij, dusdoende, een pleitrede voor hun eigen „zaakje" houden.

Als de geneeskundigen zoo spreken, worden ze kwalijk geloofd. Ieder weet immers mee te spreken van „wondergenezingen" van patiënten, die door de „officieele geneeskundigen" waren „opgegeven", genezingen, door onbevoegden meestal in een ommezien tot stand gebracht.

Geen betere leering dan het voorbeeld zelf. Laatons een enkel op zijn waarde toetsen.

* * *

Een knaapje, vreugd van zijn ouders en onderwijzers, wordt plotseling ernstig ziek en vervult het gezin met wanhoop. De arts, dadelijk geroepen, staat voor een moeilijk geval. Ernstig en veelzijdig onderzoek, al zijn kennen en kunnen, vlijtige en nauwkeurige observaties van den jongen stellen hem niet in staat met zekerheid den aard der ziekte aan te geven. Vermoed wordt een zeer ernstige aandoening der hersenvliezen. Zoo ook denken er over een paar andere, te hulp geroepen geneeskundigen. De toestand wordt ernstiger; schoon de ziekte twee dagen slechts duurt, vestigt zich de zekerheid, dat hulp hier vrijwel uitgesloten is.

Niemand zal het den armen, wanhopigen vader euvel duiden, dat hij bezwijkt voor den aandrang van familieleden en de hulp inroept van een „natuurarts", van welken „Heilkünstler", gelijk de Duitscher zegt, diezelfde familieleden hoog opgeven. Tot goed begrip der zaak diene, dat deze „arts" met de officieele geneeskunde niets van doen heeft. De man, vroeger diamantslijper, spot wat met de officieele geneeskundigen. Hun lange opleiding in ziekenhuis en laboratorium achtte hij volmaakt overbodig, misschien wel nadeelig voor het onbevangen uitoefenen van zijn vak. Zelfs om de natuur haar kunsten af te kijken, acht hij studie onnoodig. Zoo kon hij op zekeren dag het slijpersvak voor de doktersjas wisselen.

De „natuurarts" wist het al dadelijk hoe het met den armen jongen gesteld was. „Verkeerd bloed", dat was de fout, het remedie: afwasschingen met azijn en water.

En ziet: wonder boven wonder, dien dag ging het den patiënt iets beter. Luid hoerageroep van de familieleden, die wel gelijk hadden, niet waar, toen zij er op aandrongen, dat de onbevoegde als de knappere de plaats van den bevoegde moest komen innemen. Men vertelde van mond tot mond het échec der officieele wetenschap en hoe nu weer een keer meer gebleken was dat die doktoren er niets van weten, dat alleen de onbevoegde de „opgegeven" patiënten genezen kan.

Een dag later — het geheel speelt zich in vier dagen af — is de arme jongen veel slechter. „Niets te beteekenen," zegt de natuurarts, „de invloed van het weer." De moeder, die scherp ziet als het er om gaat, het liefste te missen dat zij heeft, roept om den dokter, die een stervend kind nog slechts de oogen kan toedrukken.

* * *

Een uit velen, velen. Niet allen, die den triomfkreet vernamen, hebben van den doodelijken afloop gehoord. Zij gaan voort, de wonderen van den natuurarts te vertellen aan elk, die het hooren wil, aldus die gewetenloozen schurk nog meer slachtoffers toevoerende.

Zeker, veel onheil heeft deze in het medegedeelde geval, dat toch verloren scheen, niet aangericht. Ontelbaar echter zijn de zieken, die door zijn misdadig optreden het juiste oogenblik, waarop ingrijpen nog redding had kunnen brengen, hebben laten voorbijgaan.

Of ik dan die tijdelijke, ééndaagsche opklaring misken? Stellig niet. De „natuurarts" zonder opleiding, die blijkbaar niet eens de verschijnselen van het vlietende leven kent, wijt die beterschap aan zijn voorschrift. Hij weet niet dat bij deze als bij vele andere aandoeningen dergelijke tijdelijke verbeteringen heel dikwijls worden waargenomen. De ervaren arts kijkt dieper en miskent, ondanks die opklaring, den ernst van den toestand niet.

Juist omdat deze zaken zoo uiterst moeilijk te beoordeelen zijn, omdat voor een goed inzicht zooveel kennis en ervaring worden vereischt, zal men de hoop niet mogen koesteren, dat men het publiek tot verstandiger, bezadigder oordeelen brengt. Het publiek, de groote massa, oordeelt haastig en naar den schijn; zijn domheid is de factor, waarop de onbevoegde zijn speculaties bouwt.

* * *

Wonderlijke genezingen, ernstig en nauwkeurig onderzocht, met algeheele kennis van zaken beoordeeld, verliezen al haar wonderbaarlijks. Er is niet één, die voor de rechtbank van het wetenschappelijk onderzoek het pleit winnen kon.

Zoo zou men meenen, dat men het dan toch eindelijk wel gelooven kon, dat de geneeskunst een ervaringswetenschap is, waaraan wondere persoonlijke machten of krachten geen deel hebben. Het is inderdaad jammer, dat de strenge logica tot deze nuchtere erkenning moet komen. Hoe troostvol zou het niet zijn, als wij mochten aannemen, dat enkelen van ons begiftigd zijn met een ondoorgrondelijke gave, een hoogere macht, die aan ziekte en lichamelijk leed onverbiddelijk halt gebieden kan. Nu dat niet zoo is, zijn wij zoo ganschelijk op eigen krachten aangewezen en worden nog veel offers geëischt vóór die eigen kracht alle raadselen van leven en ziekte zal hebben onthuld.

Gelooft men de tegenpartij, dan loopen niet weinigen van die hooger bewerktuigde wezens, die natuurartsen en gezondbidders, die magnetiseurs en spiritisten, allen genezers bij de gratie van hun zijn, rondom ons. Dat geeft te denken. Een enkele dat zou nog gaan, maar zoovelen, zoovelen?? De natuur bleek nimmer heel gul met het buitengewone, het allervolmaakste.

* * *

En dat nu juist die hoogste genezingseigenschap bij de onbevoegden moet worden gevonden! Is het niet, alsof de officieele studie die hoogere gave tot verdwijning brengt? Dat er nu niet eens een enkele van die wondere genezers voor arts is gaan studeeren! Meestal blijkt eerst op volwassen leeftijd, dat iemand eigenaar van een bijzondere genezingskracht is. Het ware dus nog zoo onmogelijk niet, dat zoo iemand, toen nog onkundig van zijn eigen gaven, voor arts studeeren ging.

Zou werkelijk de studie die persoonlijke gaven op de vlucht drijven? Zie, heeft men gezegd, de moeilijkheid is gemakkelijk op te lossen. Uw onbevoegde, bezitter van onnaspeurlijke, hoogere gaven, kan elk conflict met den strafrechter ontgaan. Laat hem voor arts studeeren. Hij verwerft zich zoodoende het voordeel, dat hij bevoegd wordt de geneeskunde uit te oefenen, en nog wel uit te oefenen niet naar officieel recept, maar naar zijn eigen wijs. Allicht brengt de studie hem nog eenige kennis bij, die hem in staat zal stellen, zieken en ziekten te herkennen.

En aan zijn wondere aangeboren gaven zal de studie toch wel geen afbreuk doen! Dat schijnt nog zoo heel zeker niet....

Wilt gij dan, zoo antwoordde men in aartsdomme vergelijking, van een dichter eischen, dat hij eerst doctor in de letteren wordt?

Ligt in dat antwoord niet opgesloten de veronderstelling, dat de hoogere dichtersgave door de studie schade lijdt, zooals de persoonlijke geneeskracht te gronde zal gaan door de opleiding voor arts. Het is echter wel merkwaardig.

* * *

Bij ons te lande gelukkig maar weinige pleiters voor het „vrij-geven" der geneeskunst. Ieder hebbe het recht aldus hun devies, den geneeskundige te kiezen, dien hij wenscht, al ware het ook dat de uitverkorene allerminst kundig zou blijken te zijn. Tegen deze redeneering, die gelijk staat met te beweren, dat ieder een onaantastbaar recht heeft, met zijn lichaam en zijn gezondheid — en die zijner kinderen — te doen en te laten wat hem goeddunkt, is veel in te brengen. Zij ontkent elken vooruitgang op het gebied der gezondheidsleer en negeert den plicht om elk individu een zoo gezond en krachtig mogelijk onderdeel te doen zijn van den Staat.

Ook is het pleit niet te winnen met het argument, dat de vrije uitoefening der geneeskunde der kwakzalverij het scherpste wapen, haar martelaarschap en „ongerechtvaardigde" achterstelling, ontneemt. In Duitschland heeft men het anders leeren inzien. Daar stond het ieder — en staat het, behoudens enkele beperkingen, nog een ieder vrij zich geneeskundige te noemen en zieken te behandelen en te mishandelen. Nergens bloeide de kwakzalverij zoo tierig als in Duitschland, nergens maakte zij zooveel slachtoffers als in Duitschland, waar men door het vrij-geven der geneeskunde het publiek van zijn domheid wilde genezen.

Niet omdat de geneeskundige beschermd wordt loopt men naar den onbevoegde, den kwakzalver. Die trekt vloeit uit gansch andere beweegredenen voort. Enkele dier gronden mocht ik in mijn voorlaatste schrijven blootleggen.

* * *

De kwakzalverij uit te roeien zal evenmin doenlijk blijken als men het domme bijgeloof uit de wereld helpen kan. Kwakzalvers zullen er zijn zoolang domheid een der menschelijke eigenschappen en misdadige sluwheid een gemakkelijk middel tot rijk worden blijven zal.

Slechts één lichtpunt straalt in deze duisternis: het vertrouwen dat het der officieele geneeskunde gelukken zal, steeds meer vraagstukken tot oplossing te brengen, zoodat zij voortdurend over meer ziekten en gebreken een haast onfeilbare macht zal kunnen uitoefenen.

BERICHTEN.

De geest des tijds. Men meldt aan *De Rotterdammer*:

In een der buurten van 's-Gravenhage zagen wij aan een eenvoudige woning een biljet van den volgenden inhoud:

Jacobus 5 : 14, 15.

Het zuivere geneesmagnetisme is een helper in den grootsten nood. Lieve zusters en broeders, die lijdende zijn, onderzoekt u, onderwerpt u aan de groote kracht van dien zegen, neemt het genadegeschenk aan en gij zult tot de erkenning komen: Waar een wil is, is een weg....

De man, hier wonende, noemt zich een „Inspiristisch Missions Medium und Magnetspathin", nog al moeilijk te vatten voor eenvoudige zielen, het geen er niet beter op wordt, als gij hoort, dat d

man specialiteit is in de behandeling van „Seelisch Nervöser Psychisch Chronischer Leider".

Toch zijn er nog genoeg patiënten, die er in vliegen. Arme menschen!

De Duitsche hoemoeopathe. Naar men aan de *N. Veend. Ct.* mededeelt, is de homoeopathe MINA SEYFFERT, die het vorige jaar te Winschoten woonde en daar en uren ver in het rond practiseerde, thans in een gevangenis in Duitschland overleden. Zooals men weet, was zij in Winschoten opgepakt, omdat zij in haar geboorteland (Duitschland) nog straf te ondergaan had.

(*Het Vaderland.*)

Geloofsgenezing. De British Medical Association had, in Januari 1909, een commissie van deskundigen benoemd, teneinde een onderzoek in te stellen naar alle kwestiën betreffende genezing door het geloof alleen, d. w. z. zonder de geneeskundige wetenschap erbij te pas te brengen.

Die commissie heeft thans (Juli 1911) haar verslag uitgebracht, en het staat opgenomen in het jongste nummer van de British Medical Journal, het orgaan der B. M. A. De conclusiën der commissie zijn in dezer voege samen te vatten:

1. Er bestaat feitelijk geen verschil tusschen geloofsgenezing, en geestelijke of psychische genezing.

2. Bij alle vormen dezer zoogenaamde geneesmethode, speelt „ingeving" de hoofdrol, d. w. z. het hypnotisme, dat sedert ongeheugelijke tijden bestaan heeft, doch eerst in latere tijden wetenschappelijk bestudeerd werd.

3. De toepassingen zijn zeer talrijk geweest, maar gevallen van genezing van organische lichaamskwalen zijn nooit wetenschappelijk gebleken.

4. Slechts medische deskundigen zijn bekwaam vast te stellen, welke ziektegevallen door „ingeving" alleen, welke andere slechts door genees- of heelkundige behandeling, te verhelpen zijn.

In hoofdzaak legt deze commissie derhalve nadruk op hetgeen Dr. Ryle, de bisschop van Winchester, reeds voor de zoogenaamde prelaten-conferentie van den aartsbisschop van Canterbury getuigd en naderhand voor de commissie der British Medical Association herhaald heeft.

Dr. Ryle heeft het volgende verklaard:

„Persoonlijk maak ik geen eigenlijk onderscheid tusschen de aanspraken van verschillende geloofsgenezers, of het Christelijke Wetenschappelijken, Anglicanen, Mohammedanen of leden van andere kerkgenootschappen zijn. Waar het Christelijke geloof vast geworteld is, ben ik overtuigd, dat een patiënt, door de wijze en hoopgevende ingeving der Christelijke waarheid, in lichaam en geest voorbereid worden kan voor een geslaagde bestrijding der kwalen, waaraan hij lijdende is, zonder dat zulks wetenschappelijk zou kunnen worden verklaard. Doch ik zie geen reden, om het inzicht te deelen van sommigen, dat Christelijke leeraren, als zoodanig, de macht van genezing bezitten.

„Gedurende dit onderzoek, ben ik tot het inzicht gebracht, dat er een persoonlijk geneesvermogen bestaat in verschillende methoden, onder verscheiden benamingen, op lijders toegepast. Maar ik ben altoos ongezind geweest, om hetzij vermeende gevallen van genezing, of de aanspraken van hen die beweerden zulke genezingen bewerkstelligd te hebben, „officieel" te erkennen, alvorens de mannen der wetenschap de verschijnselen in elk geval getoetst en bevonden hadden, dat er physische veranderingen en genezingen hadden plaats gevonden, met een nauwgezette en wetenschappelijke staving der oorzaken en uitkomsten, waar die ondersteld werden van geestelijken aard te zijn geweest."

(*N. Rott. Crt.*)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

Iets over Kola Dultz.

In ons vorig no. namen wij een stuk uit *De Voorhoede* over, waarin duidelijk werd uiteengezet de wijze waarop *Kola Dultz* aan den man wordt gebracht. Blijkbaar heeft men hier met een groote kwakzalverij te doen. Door de welwillendheid van een onzer lezers werden ons later een bundel papieren toegezonden — aan een zieke, die hulp bij Dultz gevraagd had, verstrekt — die volkomen overeenkwamen, met de beschrijving, die de „Voorhoedelezer" van het zaakje gegeven had. Wij behoeven er dus vooreerst niet op terug te komen; er bestaat geen twijfel of wij hebben hier te doen met een z.g. brievendokter, alias kwakzalver, zooals wij dit soort al dikwijls hebben beschreven. Bij de ons geworden zending bevond zich ook een proefpakje van de tabletten; deze zijn in onderzoek. Mocht het resultaat iets bijzonders opleveren, dan zullen wij het nog vermelden.

Om te doen zien op welke waardige wijze de fabrikant van het middel werkt, met andere woorden om zijn echt kwakzalverachtig optreden duidelijk te doen kennen, laten wij hier een paar berichten volgen, door ons aan de *Gesundheitslehrer* ontleend:

FRANZ GRAEFEN te Berlijn, maakt in de bladen een dankbetuiging openbaar van een zekeren Prior DRAGICEVIO, woonplaats ongenoemd. Naar aanleiding van die dankbetuiging van „dezen aanzienlijken geestelijke", wordt de gratis-toezending van een boek beloofd. Iemand, die zoo'n boek aanvroeg, kreeg in plaats daarvan — als monster zonder waarde, een doosje met 6 *Kola-Dultz-pastilles*, — waaraan ook de vriendelijke mededeeliug niet ontbrak, dat na drie dagen een rembourszending van 9 Mark 40 Pf. zou volgen. (De kosten voor Nederland bedragen 9 gulden).

GRAEFE te Berlijn, thans zonder *n*, biedt in de couranten en tijdschriften op menschlievende wijze kosteloos raad aan tegen alle soorten van zenuwlijden. Een dankbetuigen van een „Frl." L. te *Neurenberg* is bij de annonce afgedrukt. Wanneer men deze *dame* schrijft, krijgt men een antwoord, geschreven in vlot koopmansschrift en stijl, waarin verzekerd wordt dat de heer GRAEFE geen „Schwindler" is. Dat mag waar zijn, want op directe aanvraag bij dezen, verdwijnt mijnheer GRAEFE en duikt op de heer MAX DULTZ met zijn beroemd *Kola Dultz*.

Wie is dan wel de „Schwindler"?

Het aanbieden van geneeskundige hulp.

In *De Telegraaf* lazen wij het volgend bericht:

„De kantonrechter te Enschedé veroordeelde F. J. R., zich noemende homoeopaath, tot een geldboete groot *f* 25 sub. 10 dagen hechtenis, wegens 't plaatsen van een advertentie in een te Hengelo verschijnend blad, welker inhoud zieken menschen voorspiegelde bij hem genezing te zullen vinden."

Ongetwijfeld is hier de veroordeeling gevolgd wegens overtreding van art. 3 van de Wet van 1 Juni 1865, regelende de uitoefening der geneeskunst, luidende:

„*Alleen de geneeskundige mag binnen de grenzen zijner bevoegdheid in het openbaar aankondigen, dat hij de geneeskunst uitoefent, of een titel voeren, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst.*

Voorzoover wij konden nagaan, is dit de eerste maal, dat een vervolging wegens overtreding van het eerste gedeelte van dit artikel wordt ingesteld en met groote ingenomenheid namen wij kennis van dit feit. Ontegenzeggelijk is het toch, dat menig kwalzalver, onbevoegd tot de uitoefening van geneeskunst, zich in advertenties en brochures voor een bevoegde uitgeeft en zoo het publiek in den waan brengt, met een werkelijk geneeskundige te doen te hebben.

Met zoo iemand in zijn heilloos bedrijf te belemmeren en, zoo de wet daartoe gelegenheid geeft, strafrechterlijk te vervolgen, wordt het algemeen belang ten zeerste gediend.

Maar hoevelen zijn er niet, die niet rechtstreeks het bedoelde art. 3 overtreden, zich niet kenbaar als geneeskundige uitgeven en toch, in hoofdzaak met het doel om zich zelven ten koste der arme zieken te verrijken, onophoudelijk geneeskundige hulp aanbieden?

Een AKKER, FOSTER, HOLLOWAY, BEECHAM, ja te veel om op te noemen, adverteeren dagelijks, dat zij geneeskundige hulp aanbieden tegen de tallooze kwalen, in de advertenties genoemd. Daartegen staat de rechter thans machteloos en dat is zeer te bejammeren, omdat de genoemde kwakzalvers en hunne collega's tot de gevaarlijksten van hun ras behooren. Reeds in 1886 is reeds door onze Vereeniging op deze leemte in de wet gewezen.

In het adres, door de Vereeniging d.d. 27 Februari 1886 gericht tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal is er op aangedrongen o. a. de volgende bepaling op te nemen in de (nog altijd in hoofdzaak onveranderde) Wet, regelende de uitoefening der geneeskunst:

Het uitoefenen van geneeskundige praktijk is alleen geoorloofd aan bevoegden.

Aan het uitoefenen van geneeskundige praktijk wordt gelijk gesteld het aanbieden of aankondigen van geneeskundige hulp, het aanbieden of aankondigen van geneesmiddelen tegen bepaalde ongesteldheden.

Wij brengen deze wetswijziging nog eens onder de aandacht van onze wetgevende lichamen.

Van de hygiënische Tentoonstelling te Dresden.

De hygiënische tentoonstelling, in 1908 te *Berlijn* gehouden, hebben wij bezocht. Aan deze tentoonstelling was, met recht, een afdeeling verbonden, gewijd aan de bestrijding der kwakzalverij, een afdeeling, hoogst belangwekkend en der bezichtiging overwaard.

De tentoonstelling thans in *Dresden* gehouden, bevatte ook een afdeeling tot bestrijding der kwakzalverij, waarvan wij, omdat wij niet tot de bezoekers behoorden, alléén weten dat vanwege onze Vereeniging een niet onbelangrijke verzameling bezienswaardigheden was ingezonden. Doch niet alleen de *bestrijders* der kwakzalverij hadden ingezonden, ook de *kwakzalvers* hadden zich (hoe 't mogelijk is, begrijpen wij niet!) niet onbetuigd gelaten. Aan het Augustusnommer van de *Gesundheidlehrer* wordt n.l. het volgende uit *Dresden* geschreven:

Ofschoon wij thans de Internationale hyg. tentoonstelling binnen onze muren herbergen, geschieden hier wonderbare zaken. Eenige maanden geleden had zich o. a. de burgemeester van *Dresden*, in een vergadering, over de *natuurgeneeskundige inrichting* van BILZE uitgelaten, dat hij over de mededeelingen omtrent deze inrichting geschrokken was, dewijl het bestuur der inrichting zich niet ontzag een groot deel der zieken op de meest lichtzinnige wijze aan de grootste gevaren bloot te stellen. Toch is het BILZE gelukt in de tentoonstelling reclame voor zijn inrichting te maken en wordt in de catalogus speciaal op die inrichting de aandacht gevestigd. Voorstellingen van Bilze's bedrijf worden, door middel van electrisch verlichte afbeeldingen in het park aan de bezoekers opgedrongen en ofschoon dit veler misnoegen opwekt, schijnt het bestuur der tentoonstelling niet bij machte te zijn hieraan paal en perk te stellen.

Ook verscheidene andere zaken, tot het kwakzalversgebied behoorende, trekken de aandacht. Zoo heeft *Kola Dultz* een in 't oog vallende reclame-tempel opgericht, waarin zelfs dit goedje aan de bezoekers wordt verkocht; aan de verhuurde muurvlakten wordt de *kwartslichtbehandeling* tegen „alle huidziekten" aanbevolen en in een „*American house of optic*" wordt het publiek tot een z.g. wetenschappelijk" oogenonderzoek uitgenoodigd, om daarop terstond de als noodig erkende brillen op dezelfde plaats te kunnen koopen. In de afdeeling „Körperkultur, Spiel en Sport" heeft een Dr. RITTER VON BOROSIN, de onderrichtscursus voor diaetetische Körperkultur en het boek: *De eetzucht, hare gevolgen en bestrijding* van HORACE FLETSCHER tentoongesteld en zoo worden nog verschillende kwakzalversproducten en geschriften opgenoemd die aan onze Nederlandsche lezers gelukkig nog niet bekend zijn. Wij laten het dus hierbij, alleen moge hier nog het slot volgen, waarin de schrijver verklaart: „Dat de, aan de tentoonstelling, deelnemende geneeskundigen deze zaken niet billijken, weten wij, maar zij zijn helaas zonder voldoenden invloed."

't Zal wel weer bedrog zijn.

In *Het Veilig Spoor*, orgaan van de Vereeniging van geheelonthouders onder Nederl. Spoor- en Tramwegpersoneel lazen wij het volgende:

„Te beginnen als eene advertentie in „Weldon's Ladies' Journal", heeft wederom een nieuw middel tegen dronkenschap z'n intrede in Nederland gedaan. 't Schijnt geen naam te hebben, zoodat het moeilijker te onthouden is dan b.v. Coza-poeder. Fabrikant is Edward J. Woods, 10, Norfolkst., Strand, Londen W. C.

In de advertenties staan achttien kleine plaatjes, die de harten der menschen schijnen te moeten veroveren. Een ongelukkig huisgezin, de man dronkaard, ruzie, enz. De vrouw ontmoet de reclame van het middel om haar man in 3 dagen van den drank af te brengen. Zij dient het haar man toe zonder zijn medeweten; hij geneest, een gelukkig huisgezin, een brief aan den weldoener Edward J. Woods.

Afschriften van een groot aantal van die dankbetuigingen krijgt gij gaarne op aanvraag. Daarenboven zendt hij een boek, getiteld: „Belijdenissen van een slaaf van den alcohol"; allemaal gratis en franco.

Iedereen geneest in 3 heele dagen! De prijs van het middel is slechts *f* 25,20.

Ofschoon wij niet kunnen nagaan uit welke bestanddeelen het middel bestaat, leze men uit dit berichtje eerder 'n waarschuwing dan een aanbeveling. Tot nu toe bestaat er slechts één middel, dat dronkaards van den drank afbrengt, n.l. geheelonthouding. Dit middel kost niets (integendeel!) en het werkt binnen drie dagen.

Wie wil het zaakje eens onderzoeken?"

Waar wij 't bijna voor zeker houden, dat hier kwakzalverij in het spel is, gaat het niet aan de kas onzer Vereeniging te belasten met een uitgaaf van ruim *f* 25.— om het middel aan te koopen. Mocht, door een of andere omstandigheid, het wondermiddel in iemands bezit zijn of komen, dan willen wij het onderzoek wel op ons nemen.

Provocatie.

Naar aanleiding van een tot ons gericht schrijven — tevens in aansluiting met hetgeen wij, op een andere plaats in dit blad, onder het hoofd „Het aanbieden van geneeskundige hulp" schreven moge hier, in hoofdzaak herhaald worden wat wij, reeds 12 jaar geleden, over bovenstaand onderwerp als ons gevoelen mededeelden, welk gevoelen nog niet is veranderd. Wij beginnen met te verklaren, dat wij zeer goed begrijpen het bezwaar dat er ligt in een handelwijze, die ten doel heeft een medemensch tot het verrichten van een overtreding aan te moedigen en zelfs die overtreding uit te lokken, maar er kunnen gevallen voorkomen waarin zoo'n handelwijze niet alleen geoorloofd, maar zelfs in velerlei opzicht noodig is in 't algemeen belang. Wij wenschen deze zienswijze, voor zoover het betreft de overtredingen die wij zoo menigmaal in ons blad behandelen, eenigszins nader toe te lichten.

Art. 3 van de wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 60) regelende de uitoefening der geneeskunst, luidt: „Alleen de geneeskundige mag binnen de grenzen zijner bevoegdheid in het openbaar aankondigen, dat hij de geneeskunst uitoefent, of een titel voeren, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst."

Wie dus, zonder daartoe bevoegd te zijn, in het openbaar zich arts of doctor noemt, of op andere wijze de menschen in den waan brengt dat het hem vrij staat de geneeskunde uit te oefenen, kan op grond van dit artikel vervolgd worden. Maar een dergelijk geval komt betrekkelijk weinig voor. Meestal zullen, de ervaring leert het, zij, die zich als „wonderdokter", (of als erger, wat wij niet willen noemen) voordoen, zich wel wachten, daaraan publiciteit te geven, het aan anderen, aan hunne „dankbare" patiënten overlatende, hun roem, waar 't noodig is, te verspreiden."

Die versprciders zijn nu in 't algemeen niet de meest geschikte en vertrouwbare personen om de feiten te constateeren, strafbaar bij de wet, waar deze in art. 1 van de reeds genoemde geneeskundige wet zegt: „Uitoefening der geneeskunst, waaronder de wet het verleenen van genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand als bedrijf verstaat, is alleen geoorloofd aan degenen, aan wie de bevoegdheid daartoe volgens de wet is toegekend."

Het is echter een publiek geheim, dat dit artikel door tal van personen wordt overtreden, en er bestaat, wij mogen wel zeggen de zekerheid, dat die overtreders een groot gevaar opleveren voor het algemeen welzijn, vooral voor dat der minder ontwikkelden. En nu vragen wij: „mag dit zoo blijven?"

Het antwoord op die vraag is niet twijfelachtig.

In 't algemeen belang moeten die overtredingen worden vervolgd en dit kan slechts *met zekerheid* geschieden, wanneer de overtreding wordt geconstateerd door een persoon, bevoegd tot het opmaken van een proces-verbaal, of door 2 personen, in staat getuigenis af te leggen.

Nu valt het moeielijk, wij schreven het hierboven en men zal dit wel inzien, de noodige, juiste getuigenissen te krijgen van die personen, die zich vrijwillig en in hoop op genezing tot zoo'n „wonderdokter" of andere onbevoegden, wenden; er blijft dus niets anders over dan de zaak te laten zooals zij is — *en dat mag niet* — òf de overtreding te doen waarnemen door personen, die, zich als patiënten voordoende, die overtreding uitlokken, teneinde het bewijs der waarheid machtig te worden.

En dit is nu werkelijk zoo erg als wel eens beweerd wordt, vooral in de pleitreden van sommige advocaten, die als raadsman den overtreders ter zijde staan?

Och, wanneer men in aanmerking neemt dat de bedoelde handelwijze — in 't algemeen — slechts wordt toegepast op die personen van wie men de moreele overtuiging heeft, dat zij, mits in 't geheim, niet bang zijn zich aan de overtreding schuldig te maken, dan gelooven wij niet dat er iemand — zelfs zedelijk — mee wordt benadeeld, en is het niet te vergelijken met het verkregen voordeel, het publiek maken en bestraffen van feiten, die van den schadelijksten invloed op de volksgezondheid zijn.

Nog heel anders staat het met sommige overtredingen van de wet van 1 Juni 1865 *Stbl.* n°. 61) regelende de uitoefening der artsenijbereidkunst. Aankondiging van uitoefening der artsenijbereidkunst, zooals de wet die onder art. 1 verstaat, en van den verkoop van geneesmiddelen beneden een zekere hoeveelheid — zie art. 30 — door onbevoegden, is niet verboden, en inderdaad lezen wij die aankondigingen dagelijks. Ieder niet-bevoegde die den verkoop van Zwitsersche pillen per doosje, van Scot's Emulsie per fleschje enz. enz. in 't publiek aankondigt, maakt daarmee in de meeste gevallen publiek, dat hij de pharmaceutische wet overtreedt.... en toch kan hij daarop niet vervolgd worden, al is men 't ook algemeen eens dat zoo'n vervolging het algemeen belang zeer ten goede kan komen.

Elke overtreding moet op zichzelve, bij verkoop van ieder doosje, worden geconstateerd, omdat men hier te doen heeft met z.g. geheimmiddelen, waarvan de samenstelling niet altijd dezelfde is, zoodat dus telkens wettelijk moet worden vastgesteld of bij den verkoop van het middel de wet inderdaad is geschonden. Personen, bevoegd proces-verbaal op te maken, of in staat getuigenis af te leggen, moeten derhalve in dit geval met den aankoop worden belast, zal het wettelijk bewijs kunnen worden geleverd, dat er werkelijk stoffen worden verkocht, die niet verkocht mochten worden. En nu moeten die personen zich op min of meer slinksche wijze de middelen aanschaffen — dus het strafbaar feit provoceeren — anders krijgen zij ze niet; de verkooper weigert eenvoudig de afgifte, of zegt dat hij 't middel niet heeft, zoodra hij merkt, „dat er onweer aan de lucht is."

En nu vragen wij weer: Is die provocatie zoo iets ergs? Vooral daar, waar zij tot resultaat leidt en derhalve het bewijs wordt geleverd, dat de overtreding werkelijk wordt begaan?

Of is het beter, is het algemeen belang meer gebaat, door het laten voortwoekeren van de bestaande toestanden?

Men versta ons echter wel: *met dringe niet aan op het plegen van de overtreding.*

Zoodra de persoon weigert te doen hetgeen men van hem verlangt, trachte men niet door overreding hem van zijn voornemen af te brengen. De vrije wil om de handeling te verrichten moet blijken, pressie in dit opzicht keuren ook wij af.

Hadden wij tot nu toe 't oog op de provocatie, voor zoover het betreft het uitlokken van feiten die tot strafvervolging aanleiding kunnen geven, wij willen thans, nu wij dit onderwerp behandelen, nog iets te berde brengen wat ons van zeer nabij raakt.

Enkele malen werd de beschuldiging van provocatie ons naar het hoofd geworpen .. en wij weerden die beschuldiging *niet* af.

Integendeel, telkens wanneer wij weer een of ander kwakzalver met iets nieuws voor den dag zien komen tegen deze of gene ziekte, laten wij door iemand van onzentwege schrijven, dat hij aan die of die ziekte lijdende is, ten einde op deze wijze de noodige inlichtingen en middelen meester te worden. Ja, wij gaan zelfs nog verder. Aan personen, die zieken „per brief" genezen, schrijven wij de meest uitvoerige, somwijlen vrij onmogelijke ziektegeschiedenissen, met het doel om te zien, wat zij daarop antwoorden.

Is dit nu af te keuren? Ons doel is het publiek — *in zijn belang* — in te lichten, en dit kunnen wij alleen *dan* doen, wanneer wij zelf geheel op de hoogte zijn van alle handelingen van de kwakzalvers.

En meent men nu werkelijk dat wij te weten zouden komen wat wij wenschen, wanneer wij recht op ons doel afgingen en b.v. schreven: het bestuur der Vereeniging- of de redactie van het Maandblad tegen de kwakzalverij verzoekt uwe welwillende medewerking?

Zóó naïef zijn wij niet.

Een vriendelijk aanbod, waarvan geen gebruik gemaakt is.

Een geneesheer te Amsterdam ontving eenigen tijd geleden onderstaanden brief, dien hij ter onzer beschikking stelde. Wij kunnen den lust niet weerstaan onze lezers er mee kennis te doen maken.

„Mijnheer Mag ik zoo vrij zijn om u te schrijven. En daarbij dat ik graag met u in kennis wil komen, ik kennen u papa weel goed en hij mij. En ower die geneesmiddel zou wile spreken, omdat ik ook meer mensche geholpen heb,

En daar kan ik u de bewijzen van laten zien, ik heb geheim middels wat ik allemaal zelf moet klaarmaken mijnheer dat is U belang dat ik al die soorte ziekte kan g e n e z e n; en onder uw orders wil ik u hassisteeren. En meverk, alles op u nam, tussen ben ik u dienen in dinste, om help.

Beromde midels en
Hooft genees midels,

voor Hooft pijn, en niet goed bij t hooft, Oorpijn, of in de maag, Ooglijders, en Zwaarhoorig, Roosen in de mond.

Keelpijn en maag pijn, Rheumatiek, en seenuwe, wonden, en nieren ziecht, kanker, viesel, en klieren. Been eeter, wintertonen, Lichtooren, Bloed versuivering, Koors, en hart siecht, Bedden water genees, en Krampen geneesen,

g e h e e l o n s c h a d e l i j k e m i d d e l s;

Mijn heer ik verwacht uw liefde Antwoord, met goed betoeling asteblieft.

Uw die dienaar,

(volgde de onderteekening.)"

CORRESPONDENTIE.

J. G. F, te N. H. Wij hopen dat het u gezonden Maandblad u zal hebben teruggehouden hulp bij den beenzetter te *Gronau* te zoeken.

N.N. Dank voor de toezending van de brochure *Der Kropf* en de daarbij gevoegde brieven. Uit alles blijkt dat hier weer kwakzalverij in 't spel is; een belofte van genezing, zonder den patiënt gezien en onderzocht te hebben, *alleen* op schriftelijke correspondentie en dat wel bij zoo'n ernstige ongesteldheid, duidt per se op bedrog.

Men late zich niet om den tuin leiden door hoogdravende titels, als *President der New York Medical Company*; zoo zijn er talrijke genootschappen in Amerika — en ook elders — die de lui zelf maken en zich dan President of zoo iets noemen.

Wij zullen de zaak in 't oog houden en, indien men hier te lande reclame ervoor maakt, daartegen waarschuwen.

— Nogmaals verzoeken wij beleefd *alléén* stukken voor het *Maandblad* bestemd of de *redactie* daarvan betreffende, aan *ons* adres te zenden

Alle brieven de *administratie* van het blad of van de Vereeniging betreffende, ook de aanvraag om toezending van Maandbladen, behooren aan den Secretaris-Penningmeester te worden gezonden.

No. 10. October 1911. Oplaag 7100 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; Mr. J. L. F. BöHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; Mr. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, Secretaris-Penningmeester.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Amstel 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, Keizersgracht 373, Amsterdam, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur. Agenda voor de Algem. Vergadering.
Hoofdartikel: Een laboratorium voor urine-onderzoek.
Berichten: Aan het goede adres? — Granuline. — Ook een attest voor Pinkpillen.
Mededeelingen van verschillenden aard: De geneeskunde der toekomst. — Een attest voor De Haas. — De Duitsche Vereeniging tegen de Kwakzalverij op de Hyg. tentoonstelling te Dresden. — Het middel tegen suikerziekte uit Bladel.
Rechtzaken: Kloostermiddelen.
Ingezonden: Uit de practijk van een geneesheer.
Uit de Pers: Geheimmiddelen.
Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: Pastilles Poncelet.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneeren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Keizersgracht 373 te Amsterdam. Hun zullen dit en de volgende Nommers van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

AGENDA

van de Algemeene Vergadering van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

op ZATERDAG 14 OCTOBER,

des namiddags 2½ uur precies in het American Hôtel (Blauwe Zaal) te AMSTERDAM.

1. Mededeelingen van het Bestuur door den Voorzitter.
2. Notulen van de vorige Algemeene Vergadering (zie Maandblad October 1910).
3. Behandeling van de rekening en verantwoording 1910 (zie Maandblad Maart 1911).
4. Behandeling van het Jaarverslag 1910 (zie Maandblad Maart 1911).
5. Mededeelingen omtrent het internationale comité.
6. Verkiezing voor het Bestuur:

Aanbeveling volgens art. 2 Huish. Regl.:

Vacature-Mr. P. J. M. Aalberse (die zich niet herkiesbaar stelt):

1. Mr. A. van der Elst, Ambtenaar O. M. bij het Kantongerecht te Leiden,
2. Dr. P. W. Meihuizen te Arnhem.

Vacature-Mr. A. A. Cnopius:

1. Mr. A. A. Cnopius te Utrecht,
2. Mevr. A. C. Alblas—Sorber te Utrecht.

Vacature-Mr. P. W. de Koning:

1. Mr. P. W. de Koning te Amsterdam,
2. H. van Gelder te Amsterdam.

7. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

E. J. Abrahams,
Secretaris-Penningm.

Een laboratorium voor urine-onderzoek.

In het hoofdartikel van het Maandblad van Augustus j.l. hebben wij een boekje over dit laboratorium opengedaan, vooral ook omtrent de personen, die zich met de leiding van het laboratorium bezig hielden. Het verleden van die personen deed ons vermoeden, dat in dat laboratorium meer gedaan werd dan het onderzoek van urine, sputa en bloed en dat vermoeden is ons thans gebleken juist te zijn. *Er wordt daar geneeskunde uitgeoefend.* Dr. Heijbroek te *Baarn* deelde ons n.l. het volgende geval uit zijn praktijk mede:

„Een patiënt was met een vrij heftige ontsteking van het nierbekken onder mijn behandeling gekomen en na eenigen tijd, dank zij de rust en doelmatige voeding, belangrijk verbeterd. Volgens patiënt echter blijkbaar niet snel genoeg en misschien ook met te weinig medicamenten. Patiënt scheen het noodig te oordeelen daarvoor zelf te moeten zorgen, tenminste het duurde niet lang of ik ontdekte bij hem een doos Fosters pillen. Daar patiënt behoort tot de „intelligenten" meende ik hem voldoende van het nuttelooze van het gebruiken van deze pillen overtuigd te hebben, evenals van alle kwakzalverspraeparaten. Ik was dan ook niet weinig verbaasd toen ik patiënt voor genezen verklaarde en hem zeide, dat de urine alleen nog maar veel bacteriën bevatte, hij mij vroeg of ik dat wel zeker wist, daar het bureau „*Urina Cocta*" hem een andere analyse had gezonden en hem tevens het gebruik van pillen had aanbevolen."

Tot zoover de mededeeling van Dr. H. Wat er verder met den patiënt gebeurde, doet hier niets ter zake; voldoende is het, dat het bewijs geleverd is, dat in het laboratorium voor urine-onderzoek, gevestigd Heerengracht 107, te Amsterdam *niet alleen geneeskunde wordt uitgeoefend, maar dat vandaar ook geneesmiddelen worden afgeleverd.*

Wat de pillen betreft, ofschoon het aan de zaak niets afdoet uit welke middelen zij bestaan, vonden wij het niet ongewenscht de samenstelling daarvan na te gaan, nu de pillen ons welwillend werden toegezonden.

De heer N. Keulemans te *Amsterdam* was alweer bereid ons met zijn chemische kennis ter zijde te staan en berichtte ons, als resultaat van zijn onderzoek, dat in de pillen aanwezig was *Salol* en hoogst waarschijnlijk *Salpeter*.

Ofschoon *salol* een tegenwoordig veel gebruikt geneesmiddel is, dient de aanwending ongetwijfeld door een geneeskundige gecontroleerd te worden — want *onschadelijk* is het zeker niet.

Maar het blijkt dat het laboratorium daar niet naar vraagt.

BERICHTEN.

Aan het goede adres? Het onderstaande briefje is een woordelijke copie van een briefje door een *lid eener gezondheidscommissie* (eigenaar van een model-boerderij) onlangs ontvangen. Het kindje, waarvan in het briefje sprake is, had drie groote zweeren op een been.

„Mijnheer.

Zou u zoo vriendelijk willen zijn brenger dezes drie versche paardevijgen te willen medegeven om te gebruiken voor een ziek klein kind, ten minste als u paard niet in het land loopt anders zijn zij voor dat doel niet goed.

In afwachting van een gunstig antwoord teken ik mij uw dw. dienaar."

Granuline. In de bijlage tot de Nederlandsche Staatscourant No. 204 komt voor, een beschrijving met afbeelding van een fabrieksmerk, ingezonden door Mej. J. M. Wikman te *Apeldoorn*, voor haar fabrikaat: een geneesmiddel tegen tuberculose en bekend onder den naam „Granuline".

Ook een attest. In een advertentie ter aanbeveling van *Pink-pillen* verklaart eene dankbare patiënte: „Eindelijk heeft men mij de Pink Pillen voorgeschreven waarvan ik reeds veel goeds had hooren zeggen door menschen, bij wie ik gewerkt had. *Het verheugt mij u te zeggen, dat uwe Pink-Pillen een eind aan mijn ongelukkig leven hebben gemaakt.*"

Een verdacht geneeskundig kabinet. — Zaterdagavond stond in verschillende plaatselijke bladen een annonce van een in de le Helmersstraat 47 te Amsterdam, nieuw gevestigd „modern geneeskundig kabinet", waarvan directeur heette te zijn G. Visser, zich noemend medisch docter. In die advertentie werd volkomen genezing van pas ontstane of vrouwelijke geheime ziekten toegezegd na inspuiting met 606.

Nu was in den nacht van Dinsdag op Woensdag l.l. uit Antwerpen met de noorderzon vertrokken een zich eveneens gepromoveerd geneeskundige noemende sinjeur.

Uit het verhaal, door ons uit een der Vlaamsche bladen overgenomen, bleek, dat de verdwenen snuiter

op eenzelfde advertentie als Zaterdagavond de Amsterdemsche bladen bevatten patiënten kreeg, die hij behandelde op de wijze van een leek in de geneeskunde.

In andere zaken toonde hij zich géén leek. Hij bestelde in Antwerpen van alles en nog wat en wist, gedurende zijn zesweeksch verblijf aldaar, een groot aantal slachtoffers te maken. Toen nu Zaterdag bedoelde annonce in de lokale bladen verscheen, had medisch docter G. VISSER reeds Zondag een patiënt. De politie, wantrouwend als altijd, had een rechercheur naar den docter gezonden om zich door hem te laten behandelen.

De docter was echter niet thuis.

Later op den dag kwam de commissaris van het bureau Leidscheplein, de heer DUSSER DE BARENNE, met eenige inspecteurs, om met den nieuwen weldoener der lijdende menschheid kennis te maken.

De docter was echter absent, zoodat tot heden nog niet is uitgemaakt, of de voortvluchtige uit Antwerpen en de directeur van het „modern geneeskundig kabinet", één en dezelfde persoon zijn.

De zich noemende DR. G. VISSER is op zijn bureau niet te consulteeren.

Hij laat de nieuwe patiënten op zich wachten. Waarschijnlijk om „gezondheidsredenen", wijl hem bij zijn kortstondig verblijf in Amsterdam moet gebleken zijn, dat 't ook hier voor menigeen te warm kan zijn. (*Telegraaf.*)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

De geneeskunde der toekomst. *)

(Ingezonden).

„Slechts één lichtpunt straalt in de duisternis: het vertrouwen dat het de officieele geneeskunde gelukken zal, steeds meer vraagstukken tot oplossing te brengen, zoodat zij voortdurend over meer ziekten en gebreken een haast onfeilbare macht zal kunnen uitoefenen."

Dat waren de wijze woorden, waarmede de schrijver van het vorige hoofdartikel zijn opstel eindigde; woorden, die ook mij een nieuw artikel *in de pen gaven.*

Wanneer wij vragen wat eigenlijk verstaan wordt onder *ziekte*, dan zouden wij op die vraag tal van antwoorden kunnen geven. Het verstandigst antwoord zou wel het volgende zijn: dat *gezondheid* bestaat in de harmonie van het organisme en ziekte een storing of disharmonie ervan is.

Orde is een natuurwet; waar deze wet werkzaam is, daar heerschen *orde*, *harmonie* en *gezondheid*. Ziekte is een toestand van wanorde, ontstaan, doordat er een weerstand, een kracht is, die tegen de natuurwet inwerkt.

Nu is de juiste geneeskunst de kunst, die in staat is, die wanorde in het organisme te herstellen, opdat orde wederom zal heerschen, m. a. w. gezondheid zal terugkeeren. Deze kunst n.l. om zieken gezond te maken, kan de wetenschap behulpzaam zijn, doch kan *niet* de plaats van de wetenschap innemen. Waar men niet *kan*, daar moet men *weten*. Want van een „geneeskunst" is eigenlijk tegenwoordig geen sprake meer. Veel liever zou gesproken moeten worden van „geneeskundig weten". Doch evenmin als een schilder zonder talent alleen door de verven te leeren vermengen tot een goed schilder kan worden, kan een geneesheer zonder een hem aangeboren talent en een eigen inzicht, al krijgt hij ook door oefening eenige bekwaamheid, een waar arts worden. Wel kan hij de *heelkunst* en de *geneeskunst*, doch niet de *kunst* tot *heelen* en *genezen* leeren.

De geneesheer moet er ten volle van overtuigd zijn, dat hij er is om de zieken te helpen en dat niet de zieken er zijn om hem een bestaan te verschaffen. De arts moet niet alleen een „geleerde", doch ook een „mensch" zijn. In oude tijden gold de geneeskunst voor een heilige wetenschap; de geneesheeren werden gevonden onder de Wijzen, onder hen, die het ware wezen der menschelijke natuur kenden. De geneesheer en priester waren in een en denzelfden persoon vereenigd. Doch in de loop der eeuwen is de geneeskundige wetenschap maar al te zeer verzonken in het moeras der materialistische wereldbeschouwing en heeft hiermede den sleutel tot het erkennen der waarheid verloren.

Dit is de oorzaak, dat de medische wetenschap niet meer het hooge standpunt inneemt van weleer. Dit kan de reden zijn, waarom de gewetenlooze kwakzalver, vaak onder het masker van *geloof* en *geheime krachten* het geneeskundig terrein is komen binnensluipen. Wij zouden wenschen, dat aan alle kwakzalverij daardoor een einde zou gemaakt worden, dat de medische stand, door zijn innerlijke waarde, doch niet door bescherming van zijn dwaling, zich weder tot de plaats verhief, die hem, krachtens zijn recht, toekomt. Doch daarvoor is noodig, dat de arts niet slechts kennis heeft van het lichaam alleen en de hierin plaats vindende physiologische processen, doch dat zijn studie en zijn weten zich ook uitstrekke tot de hoogere menschelijke natuur, tot het eigenlijke „wezen" van den mensch.

De moderne geneeskunde heeft, verblind door het gadeslaan der lichamelijke verschijnselen, zijn inzicht verloren in die verschijnselen, die ten grondslag liggen aan het levensbeginsel in de natuur.

En zoo is het niet onmogelijk, dat het optreden der z.g. „natuurgenezers" zich hierdoor laat verklaren. Want de natuur verschaft zichzelf, wat zij noodig heeft, m. a. w. daar, waar het kwaad het grootst is, komt de natuur zelf aan met geneesmiddelen tegen de ziekten, die zich in haar openbaren. Den „natuurgenezers" is 't er immers om te doen door gezonde leefregels de disharmonie, die in het lichaam is binnengeslopen, te herstellen. Hun aanwezigheid is bepaald het resultaat der noodzakelijkheid en zij zullen even spoedig als zij kwamen weer verdwijnen, wanneer de geneesheer als „bevoegde natuurgenezer" zich plaatst op den weg, door hen gevolgd. Inrichtingen voor natuurgeneeskunde, waar bekwame geneeskundigen aan het hoofd staan, alsmede specialisten in physische hydrotherapie, die op de hoogte zijn van hetgeen den mensch, krachtens zijn natuur toekomt, zullen er in de toekomst meer en meer moeten komen. Zij zullen de noodzakelijkheid bewijzen van een geneeswijze, die meer in overeenstemming is met de natuur van den mensch. Zij zullen treden op de plaats van de kwakzalvers en het gebied der *ware* geneeskunde weer veroveren.

Geneesmiddelen zullen alleen dan gebruikt worden, wanneer hun medewerking noodig blijkt, ter samenwerking met de natuurmethoden. En in het bizonder zullen die geneesmiddelen gekozen worden, die weer door de natuur zelf worden aangewezen en voortgebracht. Een overvloed van middelen door scheikundige samenstelling bereid en van lange namen en scheikundige formules voorzien, zullen als overbodige ballast overboord geworpen worden. Alleen zulke, die door hunne uitstekende antiseptische werking beproefd zijn, zullen gebruikt worden en ook steeds in gebruik blijven, zoolang geen andere methoden zijn gevonden ter verdelging der schadelijke mikroorganismen. Ook de chirurgie zal naast de natuurgeneeswijze haar voorname plaats innemen en opereermes en pincet zullen in de hand van den kundigen operateur blijven. Ja, de operatieve geneeskunde zal het zelfs tot zulk een ongekende hoogte brengen, dat ook zij de kwakzalvers, die zich nog heden op dit terrein durven wagen met hunne brutale kunstbewerkingen, smerige smeersels, zalven, fistelpotten enz., voor goed zullen verdrijven. De menschheid zal door herhaalde harde lessen ten slotte wijs worden en geen onbevoegde „lappers" hun kostelijk lichaam, hun heerlijk leven laten vernielen!

Dat zal de „onfeilbare macht" zijn, die de officieele geneeskunde zal uitoefenen op de menschheid.

Een tweede terrein, dat door de medische wetenschap heroverd dient te worden, is het gebied van *hypnose*, *suggestie* en *magnetisme*. Doch de intellectueele vooruitgang kan niet zonder de verschrikkelijke gevolgen van de vooruitgang der moraal gescheiden worden. Want ik geloof, dat juist door het beoefenen dezer wetenschappen, die oudtijds golden voor „zwarte kunst" en door den kwakzalver als zoodanig ook nog beoefend worden, de geneeskunde een sprong gedaan heeft op een gebied, waartoe zij, mijns inziens, nog niet bekwaam is. Zij beproeft daar te werken met psychische krachten, die zij nog niet voldoende kan kennen. En juist, doordat de meeste onzer geneeskundigen die groote geestelijke krachten, die tot genezing moeten dienen, zelf nog niet genoeg kennen, kunnen zij er nog meer kwaad dan goed mede doen.

Oudtijds waren de hoogere „magnetische krachten" in de menschen slechts bekend aan de Wijzen en werden alleen ter genezing door hen gebruikt. Laat dan ook voor den waren geneeskundige de geneeskunde een goddelijke kunst, een heilige wetenschap zijn, die tot geen enkel onedel doeleinde mag worden gebruikt.

Er zal een tijd komen, dat ook de geneesheer door aanwending van geheime natuurkrachten een heerlijke blijvende genezing zal kunnen bewerkstelligen, de oorzaken der ziekte zal kunnen wegnemen en de uiterlijke symptomen daarvan zal kunnen doen verdwijnen. Dan zal hij zich scherp onderscheiden van den kwakzalver, die zich inbeeldt de wetten der natuur te kennen en zelfs te kunnen verbeteren, doch in werkelijkheid tegen die wetten in handelt en de zieken laat boeten voor de gevolgen. De kwakzalver, die zijn geheele oogmerk gericht heeft op de uiterlijke symptomen en dan verkeerde middelen gebruikt, die de ziekte vaak verergeren of nog andere ziekteverschijnselen te voorschijn roepen.

Om de ware medische wetenschap te begrijpen, moet de medicus zelf op een hoog standpunt staan. Een geneesheer moet niet alleen een geleerde, doch ook een wijze zijn. In hemzelf ligt de kracht het „ware" te leeren kennen; want in het menschelijk gemoed zelf ligt de kracht tot waarnemen, verzamelen, het ordenen der ideeën. Hiertoe heeft men geen boeken noodig of de voorlichting van autoriteiten. In eigen waarnemen en gevoelen voor het ware bestaat de ware kennis.

En, wanneer de medicus aan het ziekbed zittende, bemerkt, dat zijn medische kennis te kort schiet en hij onmachtig is het heenvlietende leven te behouden, laat hij dan door een reine sfeer van reine, edele gedachten om zich heen te verspreiden, zijn patient ongemerkt, vrij van angst en smart den nieuwen toestand, den dood doen ingaan. Door zulk een toewijding doet hij oneindig meer goed; dan door den zieke te martelen met het toedienen van die z.g. opwekkende middelen, die de levensgeesten toch niet tot in het oneindige kunnen opwekken, doch wel het rustig voortsluimeren van den zieke bemoeilijken.

De geneesheer heeft de macht het publiek geheel voor zich te winnen; het hangt slechts af van zijn optreden als mensch. Doch wij leven in een periode, die slechts weinig tijd overlaat zichzelf te vinden. Vooral de jonge student in de medicijnen moet zijn hersens volproppen met alles wat hij noodig heeft voor zijn examens. Een eigen gedachte kan hij er niet altijd op nahouden. Later, wanneer de praktijk zijn geheele persoon en al zijn tijd in beslag neemt, komt hij er nog minder toe na te denken over de vraagstukken des levens. Zoo is ongemerkt de kiem van het kwaad aangegroeit tot een vastgegroeide woekerplant en heeft den kwakzalver gelegenheid zijn praktijk uit te oefenen ten koste der menschheid en der medische wetenschap.

Door deze bespiegeling heb ik slechts willen aantoonen, wat de geneeskunde in de toekomst ons zal kunnen brengen. Ja, er straalt een lichtpunt in de duisternis, doch het hangt van de geneeskunde zelf af, of zij het juiste pad kan vinden, dat omhoog leidt, naar den top van den berg, waarvan dat licht uitstraalt.

A. S.

*) Ofschoon wij de beschouwingen in dit opstel vervat, in vele opzichten niet deelen, geven wij daaraan toch gaarne een plaats in ons blad, temeer daar zij afkomstig zijn van iemand, van wie onze Vereeniging voortdurend blijken van sympathie en medewerking ontvangt.

RED.

Een attest voor De Haas.

In *Het Nieuws*, te Alkmaar verschijnende, lazen wij in een artikel, handelende over *wonderdokters*, het volgende:

Wederom een slachtoffer van de wonderkunst

eens kwakzalvers. Haas, de wonderdokter zou redding brengen en hij bracht den dood. — Iemand leed aan een ernstige beenziekte. De dokter adviseerde tot amputatie, doch de man wilde zijn been zoo gaarne behouden. En Haas gaf de verzekering, dat hij het zou behouden ook. Dus gaf hij zich met vertrouwen aan hem over. De man leed ondragelijke pijnen en telkens gingen, daar Haas het te druk had, zelf aan het ziekbed te verschijnen, afgezanten tot hem, om hem met den toestand op de hoogte te stellen. Volhouden luidde het advies. En de man hield vol, maar ging zienderoogen achteruit. Eindelijk zou Haas komen in hoogst eigen persoon. Blijde gezichten — allen vol verwachting. Maar Haas kwam niet. Langzaam takelde de zieke af. — het was een droevig lijdensproces. En eindelijk geschiedde dan, wat Haas had voorspeld. De afgrijselijke dikte van het been ging door. Maar toen was ook het einde gekomen — het uur van scheiden daar. Kort daarop was de man een lijk.

De Duitsche Vereeniging tegen de Kwakzalverij op de Hygiënische tentoonstelling te Dresden.

In de *Gesundheitslehrer* heeft de bekende kwakzalverbestrijder Dr. ALEXANDER te Berlijn een overzicht gegeven van 't geen de Duitsche Vereeniging, te *Dresden*, heeft tentoongesteld. Wij ontleenen daaraan het volgende, onder opmerking, dat van de inzending van onze Nederlandsche Vereeniging geen woord gerept wordt. De schrijver splitst de verschillende inzendingen in de volgende afdeelingen :

De eerste afdeeling geeft een overzicht van het aantal kwakzalvers in de verschillende bondsstaten, van hun aanhoudende vermeerdering, hun slechte opleiding en hun moreele minderwaardigheid, deels in tabellen, deels in afzonderlijke voorbeelden.

De tweede afdeeling toont aan, langs welke wegen de kwakzalvers en fabrikanten van geheimmiddelen zich bij het volk weten in te dringen en patiënten tot zich lokken.

(Groot aantal couranten-reclame-aankondigingen in de meest mogelijke bladen, reusachtige annonces van de speciale firma's voor geneesmethoden, aanbeveling van buitenlandsche geneesmiddelen in Duitsche bladen, volkskalenders, humoristische bladen en in andere reclame-plaatsen ; prospectussen over genees-methodes aan de couranten toegevoegd of op andere wijze de wereld ingezonden, schijn-wetenschappelijke reclamebrochures en aanprijzingen voor de afzonderlijke kwakzalvers-middelen en hun toepassing, aankondigingen en eigenhandige brieven van agenten der kwakzalvers en fabrikanten van geheimmiddelen en onthullingen over de wijze van bestelling, provisie enz., aankondigingen van reclamevoordrachten in couranten en op aanplak-zuilen).

De derde afdeeling leert hoe het verkeer der kwakzalverende genees-inrichtingen met het, door reclame, in het net gelokte pubiek in zijn werk gaat.

(De groothandel der afzonderlijke kwakzalversfirma's op aparte lijsten en in portefeuilles tentoongesteld, de origineele vragen-brieven aan de patiënten, zoogenaamd-wetenschappelijke geschriften om het publiek op het dwaalspoor te brengen, dankbetuigingen van — naar het heet — genezen patiënten, onthullingen over de wijze waarop zulke dankbetuigingen tot stand komen, handelsbrieven om patiënten te lokken en bij zich te houden en tot hun geruststelling, wanneer de genezing op zich laat wachten, overgezonden gratisproeven van middelen, eigenhandige recepten van kwakzalvers, de medische bedriegelijk nagebootst, daaronder enkele van „beroemde" kwakzalvers : Schäfer, Ast enz. enz.).

De vierde afdeeling brengt de verschillende origineele-kwakzalvers-middelen in groot aantal met het tastbaar bewijs hunner waardeloosheid. Hier heeft ook de vermaarde verzameling van den wegens de bestrijding der geheim-middelenzwendelarij sedert jaren zoo verdienstelijken gezondheidsraad te Karlsruhe een plaats gevonden. Men vindt ook, naast de verschilleude middelen, de vooral in den laatsten tijd sterk in den handel gebrachte zwendel-apparaten (zoogenaamde electrische gehoortrommels, electrische kettingen voor „mannenkracht" en meer van dien aard). De op lijsten afgedrukte resultaten van onderzoekingen van hooger hand (gezondheidsraad der stad Leipzig, Berlijnsche politie-präsidium enz.) brengen interessante onthullingen daarover. De meest mogelijke, ten huidigen dage aangewende praktijken (zoogenaamde „natuurgenezing en dergelijke, gebedsgenezing, mystieke handelingen, Christian Science, heilmagnetisme enz.) zijn door voorbeelden aanschouwelijk voorgesteld.

De vijfde afdeeling toont de noodlottige gevolgen der kwakzalverij en van het geheimmiddelen-monster in de berichten over gezondheids-benadeelingen en dood door onvoorzichtigheid en in tabelvormige opsommingen — (daaronder 170 gevallen van gerechtelijke veroordeeling van kwakzalvers alleen in de laatste drie jaren (1808/10) met korte, karakteristieke opheldering over ieder afzonderlijk geval.

De zesde afdeeling bericht over de tot nu toe met weinig succes bekroonde pogingen tot bestrijding der zwendelarij in geneesmiddelen, *a.* ambtshalve : openlijke waarschuwingen, schorsingen, wettelijke bepalingen, regeerings- en politie-verordeningen ; *b.* het verstrekken van voorlichting door vereenigingen en organisatiën : (Duitsche Vereeniging ter bestrijding der kwakzalverij, commissies ter bestrijding der kwakzalverij uit de doctoren-kamers, uit den bond der Duitsche docters-vereeniging, uit de Duitsche maatschappij ter bestrijding der geslachtsziekten, uit de Duitsche vereeniging voor volks-gezondheid enz.) zooals ze in vlugschriften, brochures, openbare voordrachten, verzoekschriften aan de overheid en in wetsvoorstellen tot uitdrukking komen.

De zevende afdeeling levert het bewijs voor de noodzakelijkheid van nieuwe wettelijke bepalingen en voor een wet op de kwakzalverij, terwijl zij de lichtzinnigheid, waarmede de bestaande voorschriften van de zijde der kwakzalvers en verkoopers van geheimmiddelen worden ontdoken, in leerzame voorbeelden voor oogen voert.

(Sluwe inkleeding der reclame-annonces, berichten van de overheid daaromtrent (Berlijn, Hamburg, Bochum e. a.), ontduiking der voorschriften van den bondsraad betreffende het aanprijzen en in den handel brengen der verboden middelen en dergelijke).

Zoo zal de tentoonstellings-verzameling der Duitsche Vereeniging ter bestrijding der kwakzalverij, naar wij hopen, ook op deze plaats beantwoorden aan het doel waarvoor zij zal dienen en leering over het wezen en de gevaren der moderne geneesmiddelen-zwendelarij en de noodzakelijkheid harer bestrijding in ruimeren kring verspreiden.

Het middel tegen suikerziekte uit Bladel.

Telkens wordt ons weer gevraagd naar de beteekenis van de volgende advertentie, die herhaalde malen in de dagbladen voorkomt :

„Middel tegen Suikerziekte.

Inlichtingen te bekomen letter A. B., hulpkantoor Bladel."

Reeds herhaalde malen hebben wij deze zaak behandeld ; in 't kort willen wij daarover nog eens het volgende mededeelen :

Wie aan het opgegeven adres om inlichtingen vraagt ontvangt een schrijven van zekere Mevrouw C. v. D. W. T., te *Bl.*, die mededeelt „zelf drie jaar lijdende te zijn geweest aan bovengenoemde ziekte, en de raad te hebben gekregen aftreksel te drinken van een kruid dat daar groeit, met het gevolg dat zij reeds na vier weken zooveel beter was, dat zij bijna geen dieet meer behoefde te houden, en al spoedig zonder dieet geheel vrij van suiker was. Nu verkoopt zij het kruid en heeft de hardnekkigste gevallen zien beter worden. De kosten bedragen *f* 1.45 per 5 ons, wat voor 20 à 30 dagen voldoende is.

„De wijze van toebereiding is 1½ L. kokend water laten trekken (minstens 10 minuten) op 45 gram der kruiden, en daaarvan 3 maal daags een kop te drinken."

Wij hebben de kruiden reeds vroeger laten onderzoeken en het resultaat van het onderzoek, verricht door den heer D BIERHAALDER te *Baarn*, in ons blad opgenomen.

Het bleek dat deze kruiden bestonden uit het veelvuldig verspreidde plantje, bekend o. a. onder den naam van *Varkensgras* (Polygonum aviculare). Van dit plantje hebben zich reeds verscheidene kwakzalvers meester gemaakt en het aanbevolen als geneesmiddel tegen allerlei kwalen, zelfs tegen tering. Onder de mooiste benamingen — wij hebben er in ons blad al dikwijls op gewezen — als *Homeriana-thee, Weideman's Zwitsersche borstthee, Emil Goerdel's-thee* en *Wagner's echte Russische thee* en met de noodige reclame, werden alle mogelijke verwachtingen bij het gebruik van dit plantje opgewekt — maar bij die opwekking bleef het. Resultaten werden niet verkregen, wat voor den deskundige niet bevreemdend was, omdat de geneeskrachtige waarde van Varkensgras vrij wel betwijfeld wordt.

Wij verwachten dan ook geen beter uitkomst bij de aanwending van dit plantje als geneesmiddel tegen *Suikerziekte*. 't Is niet te zeggen hoeveel middelen tegen deze ziekte, zoowel te goeder trouw, als alleen uit winstbejag, zijn aanbevolen en hoevelen door die middelen al zijn teleurgesteld.

Zoo ergens, dan is 't bij suikerziekte moeilijk uit te maken of verbetering van de kwaal het gevolg is van een gebruikt geneesmiddel of van andere oorzaken, dieet enz.

RECHTSZAKEN.

„Kloostermiddelen".

„Dit geval is wel de meest krasse van de verschillende manieren, waarop door kwakzalvers en dergelijken praktijken worden uitgeoefend, strekkende om onder het mom van kloostermiddelen, geld te kloppen uit de zakken der goedgeloovigen."

Met deze woorden ving MR. DUVAL SLOTHOUWER, ambtenaar van het openbaar ministerie bij het Haagsche kantongerecht, gisteren zijn requisitoir aan tegen den afwezig gebleven beklaagde J. P. VAN O., 68 jaar, zonder beroep, wonende aan het Newtonplein te 's-Gravenhage.

Uit de buitengerechtelijke bekentenis van beklaagde, en de getuigenverklaringen bleek, dat een juffrouw, op leeftijd, buiten den Haag wonende, reeds geruimen tijd lijdende was aan een kwaal, voor welke zij maar geen genezing kon vinden bij verschillende haar behandelende geneesheeren. Eenmaal reeds had zij een beroerte gehad. Een harer zoons, te Middelburg wonende, gaf haar het adres van beklaagde, die, volgens het gerucht, een te Vlissingen wonend persoon radicaal zou hebben genezen.

De patiënte, begeerig om van haar lijden af te komen, zond een tweeden zoon, om met den haar aanbevolen wonderdokter, omtrent wien zij wist dat hij geen bevoegd dokter was, de eerste besprekingen te voeren. Bij die gelegenheid vroeg de wonderdokter den zoon f 1000 voor de genezing zijner moeder. Dit vond de zoon echter te veel, waarop „dokter" zeide, dat hij zelf slechts een gering percentage van het honorarium voor zich mocht behouden, maar het overgroote deel moest afstaan aan het klooster, vanwaar de geneesmiddelen betrokken werden. Den naam van het klooster of de plaats waar het gevestigd was, konden niet genoemd worden. Dat was 's mans geheim. Deze mededeeling wekte niet den minsten argwaan bij den zoon, omdat het geheele optreden van beklaagde, die er uitzag als een eerbiedwaardig pastoor, groot vertrouwen inboezemde. Intusschen werd f 1000 door den zoon te veel geacht, waarop overeengekomen werd, dat de genezing dan zou geschieden voor f 500 en dat zij zou volbracht worden in twee „kuren". Bij aanvang van elke kuur ad vijf à zes weken, moest dan f 250 vooruit betaald worden.

Aldus geschiedde werkelijk. De lijderes werd door beklaagde in optima forma onderzocht, doende hij volmaakt wat des dokters is : pols voelen, tong beschouwen, ooglid bestudeeren enz., waarna hij verklaarde dat patiënte.... zenuwlijdster was. Hij gaf, voor de eerste kuur,

een hoeveelheid middelen uit het steeds ongenoemde klooster en bestaande uit gele, roode en blauwe pillen en donkerbruine, gele en oranje stroopen. Door Gods hulp en deze geneesmiddelen zou de vrouw geheel herstellen. Op alle huisgenooten, die haar bij het bezoek aan „dokter" vergezelden, maakte beklaagde denzelfden hoogst gunstigen indruk, welke niet verminderde bij het huisbezoek van beklaagde en tijdens de tweede kuur ad f 250.

Intusschen werd de vrouw, in plaats beter, hoe langer hoe erger en.... kreeg zij, tijdens de behandeling, een tweede beroerte, welke haar thans aan hare woning gekluisterd houdt, zoodat zij gisteren niet kon komen getuigen ter zitting van het kantongerecht. De haar thans behandelende geneesheer vond haar toestand tegen vroeger veel verslimmerd.

Na deze resultaten werd vervolging tegen den wonderdokter verzocht, die gisteren door den zoon, als getuige gehoord, onbewimpeld een oplichter werd genoemd.

Uit het verhoor, dat beklaagde voor de politie had ondergaan, bleek, dat hij het slechte resultaat zijner bemoeiingen, met name ook de beroerte, toeschreef aan het feit, dat de door hem voorgeschreven middelen door den zoon niet op behoorlijke wijze aan zijn moeder waren toegediend. Hijzelf stelde groot vertrouwen in zijn kloostermiddelen, want persoonlijk was hij door het gebruik er van genezen van een suikerziekte, terwijl hij eenige malen andere zieken de gezondheid er mede teruggegeven had. Reclame maakte hij er niet voor. Voorts was een zijner principes, dat hij nooit iemand wilde behandelen, indien deze tegelijkertijd door een bevoegd geneesheer werd behandeld! Ook bij het politieverhoor bleef beklaagde weigeren den naam van het bewuste klooster te noemen. Hij had het middel aangeprezen gevonden in een Fransch dagblad en het, zooals gezegd, met goed gevolg aangewend.

Het Openbaar Ministerie vond, dat bekl. de f 500 ook met goed gevolg had aangewend, doch ten eigen bate en vorderde de hoogste boete, nl. 2 maal f 300 of 60 dagen hechtenis.

(*N. Rott. Ct.*)

INGEZONDEN.

Geachte Redactie.

Hedenmorgen werd ik geroepen bij het lijk van een jongen man van 32 jaar, die gedurende 3 jaren geregeld gesmuld had van den fistelpot. De vader had ten behoeve van zijn eenig kind daaraan eenige honderden guldens uitgegeven, had, niettegenstaande dat, zijn zoon langzamerhand zien uitteren en had nog zooveel vertrouwen in dat goedje, dat hij mij in allen ernst vroeg of ik de rest van de laatste pot nog gebruiken kon! Natuurlijk, dat ik, niettegenstaande ik mij bevond aan het doodsbed van hun eenig kind, mij niet kon weerhouden den ouders een stevigen uitbrander te geven, waar ik hun drie jaar geleden aanried den patiënt in een ziekenhuis te laten opnemen, waar een operatie en goede verpleging hem vermoedelijk hadden behouden doen blijven. Ik schrijf U dit echter als illustratie uit 't dagelijksch leven.

Met Multatuli zou ik willen uitroepen: „Mensch ik veracht u," want zoolang er zulke menschen bestaan, is alle strijd tegen de kwakzalverij nutteloos. De mensch wil bedrogen zijn. Maar ook de medicus wordt vaak bedrogen. Dit heb ik onlangs gemerkt, toen een mijner patiënten met een vochtuitstorting in het kniegewricht en door mij met drukkend verband behandeld, daarmede niet snel genoeg naar z'n zin opschoot; er een hier veel gebruikelijk zalfje „Klaas uit den Hemel" inwreef en zich tot driemaal toe een uitgebreid eczeem op 't been bezorgde, totdat een gipsverband aan alle eigen knoeierij een einde maakte. Misschien vindt U deze mededeeling belangrijk genoeg om onder „Ingezonden" op te nemen.

Hoogachtend,

Uw d.willige

A. DE GROOT Lz., arts.

Santpoort 9.9.'11.

Dankbaar nemen wij deze mededeeling op, met beleefd verzoek aan andere geneesheeren om dergelijke gevallen, die zich ongetwijfeld meermalen in hun practijk voordoen, publiek te maken. Zulke sprekende voorbeelden zijn de beste waarschuwingen. RED.

UIT DE PERS.

Geheimmiddelen.

In *De Voorhoede* komt onderstaand artikel voor, dat, ofschoon het slaat op geheimmiddelen voor het vee, in ons blad toch niet misplaatst is.

„Ik herinner mij dat indertijd, bij de verschijning van *De Voorhoede*, door de Directie van dit blad werd bekend gemaakt, dat zij haar advertentiekolommen niet openstelde voor kwakzalversmiddelen. Indien nu ook andere veel gelezen bladen hetzelfde standpunt innamen, dan zoude aan de practijken van vervaardigers en verspreiders van die middelen een zeer gevoelige knauw gegeven worden. Deze, ik vermoed voorloopig nog, vrome wensch, geldt niet alleen voor kwakzalversmiddelen voor den mensch bestemd, maar ook voor die welke voor het vee aangeprezen worden. Ofschoon gelukkig niet in zoo groote mate als in andere landen, o.a. Engeland, Frankrijk, Duitschland, enz., worden er toch ook in ons land velerlei z.g. geheimmiddelen tegen de ziekten der dieren aangeprezen en aangewend. Ten allen tijde kan men advertenties aantreffen, en zeer groote en waardevolle (voor den uitgever) advertenties in een groot aantal bladen, en niet 't minst in de kleinere plaatselijke kranten. Daar leest men maar van dranken, poeders, zalven en smeersels tegen alle mogelijke ziekten en gebreken; en vaak is het aanlokkelijke van zoo'n kwakzalversmiddel dat één poeder bijv. goed is voor verschillende ziekten, één zalf onfeilbaar is voor de meest uiteenloopende gebreken. Het is in het belang van den veehouder dat hij weet dat hij in de meeste gevallen bij het koopen en aanwenden van geheimmiddelen zich zelf benadeelt. Vooreerst is de veehouder of z'n collega buurman niet de deskundige, die uitmaakt aan welke ziekte of gebrek een dier lijdende is. Hij gaat natuurlijk af op een of ander verschijnsel en zal middelen koopen, die aangegeven worden voor het verschijnsel, dat hij bij zijn ziek dier waarneemt.

Ik zal enkele voorbeelden noemen.

Een koe of paard gaat hoesten. Het geval wordt een paar dagen aangekeken; mindert het niet dan wordt een hoestpoeder gehaald. Stel nu dat het dier werkelijk slechts gering „verkouden" is, zooals men dat in het dagelijksche leven noemt. Dan zullen die hoestpoeders in den regel geen kwaad doen, indien ze geen schadelijke bestanddeelen bevatten en mits men het dier behoorlijk verzorgt.

Maar men bedenke wel: dat hoesten is vaak een verschijnsel, een uiting van veel erger ziekten, waarbij geen hoestpoeder eenig baat kan geven, integendeel ernstig onheil veroorzaken kan. Immers de veehouder laat de gelegenheid voorbij gaan om op het goede oogenblik doeltreffende hulp te doen aanbrengen, en na het toedienen van talrijke in den regel veel te duur betaalde poeders, roept hij eindelijk de hulp in van een veearts, dikwijls dan te laat.

Een ander voorbeeld. Een paard is kreupel; de eigenaar heeft in de krant gelezen „middel tegen kreupelheid", hij heeft de advertentie uitgeknipt en goed bewaard in de voering van z'n pet, in sigarenkoker, tabaksdoos, portemonnaie of portefeuille. Leest nog eens over, knikt ja ja, het staat er, onfeilbaar middel tegen kreupelheid. Maar.... welke is de zetelplaats dier kreupelheid? In welk gedeelte van het been zit het hem? Dit in de eerste plaats De kreupelheid kan door zooveel oorzaken teweeggebracht worden. Dat kan al beginnen met het hoefbeslag, dat kan zetelen in verschillende gebreken en ziekten aan en in den hoef, in de verschillende gewrichten die aan zoo'n been voorkomen, in pezen, banden, spieren en zenuwen. Daarenboven, wie waarborgt u dat het aanbevolen middel geen schadelijke bestanddeelen bevat, of een zalf of smeersel is, dat absoluut geen genezende kracht heeft? Den niet-deskundige ziet men dan ook veelal raden naar de zitplaats der kreupelheid en om eenige kans van succes te hebben, smeert hij een been over eene groote oppervlakte in, met het gevolg dat er een groote haarlooze plek aldaar ontstaat. Belangrijke vermindering van handelswaarde.

Een dier, koorts vertoonende, wordt een z.g. koortsdrank ingegeven. Immers het dier heeft koorts, dat bemerkt de eigenaar wel. Maar de oorzaak van die koorts kent hij niet. Maar dat hindert niet. Koorts, dus een koortsdrank. Bedenk toch dat vele ernstige ziekten, die een bijzondere behandeling eischen, met koorts gepaard gaan.

Uierziekten. Men koopt een of andere beroemde spenen- of Amerikaansche uierzalf. In den regel zeer duur. Smeert en blijft smeeren. Geen wonder, in dit geval was een kleine operatie noodig geweest. Voorbeelden maar voor 't grijpen.

Veehouder, voelt ge niet dat het zeer verkeerd is om zoo maar, zonder meer, naar een winkel, drogistzaak en apotheek te loopen en zoo'n geheimmiddel te koopen. Ziekten eischen, behalve doeltreffende geneesmiddelen, nog andere behandeling. Daarenboven zijn er ziekten waartegen geen poeders of dranken bestaan, en toch kan men ze maar steeds als middelen tegen bedoelde ziekten aanbevolen lezen. Bij deze kwakzalversmiddelen ligt het bedrog er al heel dik boven op.

DR. E. BERGER."

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

PASTILLES PONCELET. Nog steeds worden deze Pastilles, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Onder meer wordt er van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconveniënten te hebben".

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in sommige advertenties uit *teer, chloorzure potasch, ipecacuanha* en *zoethout*, terwijl in eenige vroegere advertenties *codeïne* in de samenstelling was opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. V. D. HARST J. Jz. en H. SIJTSEMA, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van *chloorzure potasch* en *ipecacuanha*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten bespreking laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen.

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijders (en juist o. a. voor die lijders aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen*, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, evengoed bij ieder apotheker hier te lande krijgen, en zeker niet duurder

CORRESPONDENTIE.

— Wij ontvingen ter bespreking een boekje getiteld: *Onthouding in de opvoeding* door Dr. L. DE JAGER; uitgave van MEIJER EN SCHAAFSMA, te *Leeuwarden*, prijs *f* 0.60.

Wij lazen het boekje met genoegen, doch voor bespreking daarvan is ons blad de plaats niet.

Dr. v. G. te *K.* en Dr. G. W. B. te *B.* Wij danken u zeer voor het gezondene.

J. v. F. te *B.* Teneinde zeker te zijn, dat gij het Maandblad geregeld ontvangt, raden wij u aan lid der Vereeniging of abonné op het blad te worden. De voorwaarden kunt gij vinden aan het hoofd van het u gezonden Maandblad.

Dr. R. H. te *B.* Uwe andere mededeelingen zien wij met verlangen tegemoet.

A. B. te *V.* Het zal bij u, na ontvangst van de gezonden Maandbladen, zeker ook wel vast staan, dat het geheele zaakje van DERK P. YONKERMAN groote kwakzalverij is. Onbegrijpelijk, dat *Het Volk* dergelijke advertenties, waarvan het bedriegelijke voor ieder duidelijk moet zijn, opneemt.

— Wij betuigen onzen dank voor de toezending van de Apeldoornsche Courant.

No. 11. November 1911. Oplaag 7100 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; Mr. J. L. F. BöHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; Mr. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, Secretaris-Penningmeester.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Amstel 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, Keizersgracht 373, Amsterdam, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur. Verslag van de Algem. Vergadering.
Afdeeling Amsterdam: Voorstel tot opheffing.
Hoofdartikel: Een „truc" om koopers te lokken.
Berichten: Prof. Kouwer en Radjo. — „Ons Maandblad" voor slechthoorenden. — Wat te verstaan onder onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.
Mededeelingen van verschillenden aard: Kola Dultz. — Een merkwaardige vrouw.
Ingezonden: Uit de geneeskundige praktijk.
Rechtzaken: De spoorwegambtenaar-magnetiseur. — Kloostermiddelen.
Uit de Pers: Geheimmiddelen voor het vee. — Winter en Co.
Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen: Natuurlijke Gezondheidshersteller van Winter Co.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneeren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Keizersgracht 373 te Amsterdam. Hun zullen dit en het volgend Nommer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Verslag van de Alg. Vergadering

op 14 October 1911.

De Voorzitter opent de vergadering met de volgende rede:

M. H.!

Bij de opening van deze Algemeene Vergadering zij het mij veroorloofd U een hartelijk welkom toe te roepen. U zult echter, wanneer ik u een oogenblik langer bezig houd, geen nieuwe gezichtspunten van mij verwachten. Zoo bij iets, dan is bij de Kwakzalverij en hare bestrijding het woord van „Ben Akiba" van kracht: Alles schon dagewesen.

De agenda geeft op, dat ik U mededeelingen zal doen. Laten deze dan ook voorafgaan. Zooals U bekend is, hebben wij getracht, door ons tot het Groene en Witte Kruis te wenden en tot de gezondheidscommissiën, meer decentralisatie te verkrijgen wat de verspreiding van ons maandblad betreft, en anderzijds gehoopt ons een fijner orgaan te verschaffen, waardoor de praktijken der heeren kwakzalvers beter tót ons zouden kunnen komen.

Drie en twintig groene en witte kruis-afdeelingen traden toe, vijftien gezondheidsommissiën. Dankbaar zijn wij en hopen op meer. Als de zwartgallige gelijk had, die zeide: Dankbaarheid is de verwachting dat er van dien kant nog meer zal komen, dan zijn wij zelfs zeer dankbaar. Maar, volmaakte tevredenheid, zegt men, ligt niet in den mensch en volmaakt tevreden zijn wij dan ook niet.

De verspreiding van ons Maandblad is werkelijk beter geworden; de hoop echter dat wij meer te hooren en ook nu en dan meer te onderzoeken zouden krijgen, bleef, helaas, bijna geheel intact.

Het geïllustreerde Januarinummer, met Uw vriendelijke medewerking, M. H. opgesteld, zou wat de resultaten in ledenaanwas betreft, tot soortgelijke beschouwingen aanleiding kunnen geven. Laten wij hopen dat er óók minder zichtbare gevolgen zijn geweest, die bij de voldoening over 't goede werk, de tevredenheid zouden kunnen voegen over 't bereikte gevolg.

In 't begin van het jaar konden wij eens iets, met bewijzen staven, duidelijke, onweersprekelijke, fotografisch zichtbare bewijzen. Ik bedoel de zetting van den Gronauschen Knochensetzer. U hebt het gezien in het Meinummer van ons blad.

Maar ook hier hebben wij een tegenpartij niet overtuigd, die niet overtuigd wilde worden. Edoch zoo schoon was nu het pro-kwakzalverijgeschrijf, b.v. in de Standaard, dat van onverdacht geloovige zijde de krachtigste protesten loskwamen. Werkelijk, waarom men lust heeft zijn eerlijk geloof, door een dergelijke kwalijkriekende voorliefde voor bedriegers en bedrog te compromitteeren, blijft mede- en tegenstanders een raadsel. Heeft nu werkelijk het Christelijk geloof iets met de kwakzalverij te maken? Zoo neen, waarom staat dan haast steeds onze Christelijke pers vooraan in de verdediging of vergoelijking der kwakzalverij? Zoo ja, is dan X. wanneer hij rechtzinnig gaat gelooven, ook verplicht te gaan gelooven aan J. L. Akker, Bijsterveld en den Knochensetzer van Gronau? En wèlk verband bestaat er dan! Laat men ons dat eens duidelijk maken, ontkennen of bevestigen, opdat wij kunnen overdragen aan de Heeren theologen, dat deel van den strijd dat blijkt het hunne te zijn.

En nu nog een enkel woord. Hoe komt het dat men steeds weer hoort van opgegeven gevallen, waarin volgens den volksmond de kwakzalver, en volgens onze meening, de zichzelf heelende natuur, nog altijd, ook volgens ons, de grootste geneesheer, een redding heeft gebracht, die uitgesloten scheen? Dat komt, M. H., naar ik vrees, doch niet wéét, voor een gedeelte van de Heeren Doctoren zelve.

Altijd, M. H., zijn er opgegeven gevallen genezen, bij honderden en bij duizenden. En daarvan heeft zich altijd de kwakzalver getracht meester te maken, aan zijne wonderkunst toeschrijvend, wat de heelkracht in ons zelve had gedaan. De onfeilbaarheid der geneeskunst, zullen wij, M. H., wel niet meer beleven, noch die van hare beoefenaars.

En nu is een vraag, die ik aan ieder zelf en voor zich zelf ter beantwoording over zou willen laten: heeft onze geneesheer daarvan voldoende het groote publiek doordrongen, dat er naast en boven hem, nog een grooter genezer is, n.l. het menschelijk lichaam, dat telkens weer eens blijkt te hebben gedaan, wat hij meende dat onmogelijk was? Is hij voorzichtig genoeg in zijn terminologie? Heeft hij de mogelijkheid van het onverwachte en het onwaarschijnlijke voldoende onder oogen gezien. Of verstaat men hem telkens en telkens weer verkeerd? Zie hier vragen die ik stel en niet weet te beantwoorden.

Maar ik wilde ze toch even onder uw aandacht brengen, om er op te wijzen dat iedere tè besliste uitlating, elk vergeten, hóeveel ten slotte mogelijk is, de fortuin kan wezen van een kwakzalver.

De notulen van de vorige vergadering, het jaarverslag en de rekening en verantwoording van den secretaris-penningmeester worden goedgekeurd.

Tot leden van de commissie tot nazien van de rekening 1911 worden op voorstel van den voorzitter benoemd: mevrouw Alblas—Sorber, en de heeren N. Keulemans, Dr. J. Stärcke.

Bij punt 5 deelt de voorzitter mede, dat het internationale comité haar taak heeft neergelegd.

Uit door den secretaris voorgelezen correspondentie blijkt, dat gebrek aan medewerking van de zijde der buitenlanders daarvan de oorzaak was.

Ditzelfde gebrek openbaarde zich bij de pogingen die het bestuur deed om onzen internationalen bond tot levensvaatbaarheid te brengen.

De voorzitter vraagt dus de machtiging der vergadering om het verband zooals dit tot nu bestond op te heffen en wat de financiën betreft tot liquidatie over te gaan.

Aldus wordt besloten.

Als bestuursleden werden herkozen de heeren Mr. A. A. Cnopius en Mr. P. W. de Koning, terwijl in de plaats van Mr. Aalberse, die zich niet meer had verkiesbaar gesteld, werd gekozen de heer Mr. A. van der Elst, ambtenaar bij het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden.

Ten slotte vraagt de voorzitter de vergadering een crediet van *f* 75.—, ten einde daarvoor een charivari te doen vervaardigen. Het is de bedoeling, deze uit te reiken aan diegenen, die zich voor onzen strijd bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt.

Dit onderscheidingsteeken zal op voordracht van het bestuur door de alg. vergadering worden toegekend.

Het voorstel wordt met algemeene stemmen goedgekeurd.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningm.

Afdeeling Amsterdam

De leden der Vereeniging, woonachtig te Amsterdam, worden bij deze opgeroepen tot een Vergadering op ZATERDAG 18 NOVEMBER a. s., 's namiddags half 4 in hôtel „Krasnapolsky"

Punt van behandeling:

Opheffing der Afdeeling.

Namens het Bestuur der afd.,
C. HUGENHOLTZ,
Secret.

Om koopers te lokken.

Eenige weken geleden kon men, meestal onder de dure „Mededeelingen en aanbevelingen", in verschillende bladen de volgende reclame lezen:

„Hoe men de vorming van Roos tegen gaat.
Van een Specialiteit.

Het is van ouds bekend, dat de vorming van roos voor bijna alle ziekten van den haarbodem verantwoordelijk te stellen is, in het bijzonder ook voor het kaal worden en het vroegtijdig grijs worden der haren. Menigeen zal derhalve het onderstaande recept voor de bereiding van een beproefd huismiddel welkom zijn, waarvan een uitstekende specialiteit na nauwkeurig onderzoek en veelvuldige proeven heeft verklaard, dat het de vorming van roos volkomen tegen gaat, reeds bij een één- tot driemalig gebruik. Men kan zich het recept door onverschillig welken apotheker of drogist gemakkelijk doen klaarmaken: 85 Gr. Bay-Rum, 30 Gr. Livola de Composée, 1 Gr. gekrist. Menthol. Dit wordt flink geschud, en is dan, nà een half uur gestaan te hebben, voor het gebruik gereed. Met de bereide vloeistof, welke men overigens ook door toevoeging van ½ theelepel goede odeur kan parfumeeren, wrijve men 's morgens en 's avonds met de vingertoppen dun de hoofdheid in."

Waarom wij de aandacht op die annonce vestigen? *Niet* om het daarin aanbevolen middel. Wel is waar zien wij er niet hoog tegen op, maar — wij hebben het al dikwijls gezegd — wij wenschen, bij het vele dat er telkens voor ons te doen valt met de aanbevolen z.g. *geneesmiddelen*, de *haar*middelen niet in onze beschouwing op te nemen, altijd in zóóverre deze geen voor de gezondheid schadelijke bestanddeelen bevatten.

Wat wij in de advertentie hebben op te merken, ligt in de *advertentie zelf*. Dáár schuilt een adder onder het gras, daarin zien wij een *truc*, die in de laatste jaren al meermalen is aangewend.

Wie onzer lezers herinnert zich nog den korten bloeitijd van *Karox Compound* en van *Samengestelde Barkola-tinctuur?* Beide werden aanbevolen als *eenvoudige huismiddeltjes;* men moet zich eenige bekende middelen aanschaffen en die te zamenvoegen met.... ja, één stof, waarvan de naam, een zeer vreemde, werd opgegeven, maar waarvan de samenstelling geheim bleef. Die stof kon men hier en daar koopen.... en duur betalen.

Ditzelfde kunstje wordt nu met het *middel tegen roos* geprobeerd, dat ook een *beproefd huismiddel* wordt genoemd. Men neemt *Bay-rum, Menthol* en.... *Livola de Composée.* Om dit laatste, een mooie naam, maar die niets zegt, is het te doen.

Tevoren zijn de verkoopers bewerkt door de volgende circulaire, die aan apothekers en vermoedelijk ook aan z.g. drogisten is verzonden:

„TO-KALON MANUFACTURING Co., LTD.
Generaal-Vertegenwoordiging:
FASSETT & JOHNSON,
LONDON.

Augustus 1911.

WelEd. Heer,

Met groote voldoening kunnen wij constateeren, dat de vraag van de zijde van het publiek naar het uitmuntend haarmiddel

Livola de Composée

voorheen bekend als Lavona de Composé reeds van het begin onzer propaganda af in geheel Holland belangrijk is geweest. In Groot-Brittannie, de Vereenigde Staten en, in den laatsten tijd, ook in Duitschland en Oostenrijk heeft het praeparaat veel succes gehad.

Wij veroorloven ons daarom Uwe opmerkzaamheid te vestigen op dit praeparaat, hetwelk tegenwoordig in de dagbladpers als ingrediënt van onderstaand recept wordt vermeld. Dit recept is het volgende:

Bay-Rum.....	85 gr.
Livola de Composée.....	30 „
Menthol crystall.....	1 „

De prijs van

Livola de Composée

hetwelk in origineele flacons van 30 gr. á f 1.25 p. st. wordt gedetailleerd, is voor H.H. detaillisten f 11.25 per dozijn.

De verkoop van het praeparaat zelf laat dus niet alleen eene winst van ca. 50 %, doch geeft meestal eene totaal winst van ca. 75—100 %, aangezien het met de andere bestanddeelen waarmede het wordt opgelost — alzoo in zijnen voor het gebruik gereeden vorm — gewoonlijk aan het publiek tot den prijs van f 1.75 à f 2 p. flesch wordt afgegeven.

Om aan de aanvragen zonder verwijl te kunnen voldoen, verzoeken wij U zich bij Uwen grossier van eenen voorraad van

Livola de Composée

te willen voorzien, waarbij wij nog opmerken, dat wij, wanneer U eene hoeveelheid niet mocht kunnen plaatsen, gaarne bereid zijn daarvoor, bij retourneering aan Uwen grossier, de volle waarde te vergoeden.

Hoogachtend
FASSETT & JOHNSON."

En zóó konden de reclames de wereld ingaan en het publiek tot koopen worden gelokt.

Of de *truc* resultaat heeft opgeleverd? In de eerste dagen zeker. In tal van apotheken zag men personen verschijnen met de boven aangehaalde advertentie, uitgeknipt, in de hand, die zich haastten om van het wonderaanbod gebruik te maken.

Of het resultaat zoo zal blijven? Wij betwijfelen het en koesteren de hoop, dat na deze onze inlichtingen, de oogen van het publiek zullen opengaan. Wij kunnen niet nalaten om, bij uitzondering, ook iets over het middel „*Livola de Composée*" te zeggen en dit wel om nader te doen inzien, dat die dingen, met die mooie namen, nu niet altijd wat nieuws en wat bijzonders zijn. Wie heeft niet gehoord dat een aftreksel van *kliswortel* of een oplossing van *salicylzuur* (vooral dit laatste), somwijlen goede diensten bewijst bij z.g. roos op het hoofd?

Wij herinneren slechts aan het voorschrift van PEKELHARING.

Welnu, in de Nederl. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie bestaat een *Commissie voor het onderzoek van Spécialité's.* Twee leden dier commissie, de heeren A. HUENDER en DR. J. F. SUYVER, hebben met bewonderenswaardigen ijver terstond het onderzoek van *Livola de Composée* ter hand genomen en, in het *Pharmaceutisch Weekblad* meegedeeld, dat het middel bleek te zijn, een oplossing van *salicylzuur* in een, met verdunden spiritus bereid, aftreksel van *kliswortel*, met een weinig *glycerine* vermengd en geparfumeerd.

„Alles schon dagewesen."

BERICHTEN.

Prof. Kouwer en „Radjo". Men weet, dat prof. KOUWER, de bekende Utrechtsche gynaecoloog, welke verloskundige hulp bood bij de bevalling van H. M. de Koningin, tegen een Duitsche firma een proces heeft ingespannen, welke laatste in Duitschland als reclame rondstrooide, dat prof. KOUWER bij de bevalling van Hare Majesteit „Radjo" zou hebben aangewend en over dit middel, later aan een diner in „Vieux Doelen", te 's-Gravenhage aanzittend, met grooten lof zou hebben gesproken.

Inderdaad heeft de Duitsche firma destijds naar prof. KOUWER, Koninklijk Hof, te Den Haag, een hoeveelheid van dit middel toegezonden, waar het door een hofbeambte in ontvangst is genomen. In verband nu met gemeld ingespannen proces is prof. KOUWER te Utrecht voor den kantonrechter voor de zoogenaamde regatoire-commissie gehoord onder eede, waarbij de hoogleeraar verklaarde het middel niet alleen niet te hebben aangewend, doch er noch in „Vieux Doelen" noch elders met lof over te hebben gesproken. Daarmede was de behandeling te Utrecht afgeloopen. Namens de Duitsche firma waren een Duitsche detective en een reiziger der firma aanwezig in gezelschap van mr. O. HOGENBRUG, te Utrecht.

(*N. v. d. Dag.*)

Ons Maandblad, orgaan der Vereeniging tot bevordering der belangen van slechthoorenden, onder redactie van Mr. P. L. BAUDET, TINE MARCUS en A. G. TOURS-HEBBENAAR. Ons is verzocht de aandacht op dit Maandblad te vestigen en wij doen dit gaarne. Gaarne, ook omdat in dit blad de slechthoorenden, die zoo dikwijls gekozen worden als mikpunt door gewetenlooze kwakzalvers, op de hoogte worden gebracht van de praktijken dier bedriegers.

Wie dit blad wil lezen, heeft zich aan te melden bij Mr. P. L. BAUDET, Secretaris der Redactie te Amersfoort.

Onbevoegd uitoefenen geneeskunde. Men meldt aan de „*Prov. Geld. en Nijmeegsche Courant*": Het Fransche Hof van Cassatie heeft een arrest gewezen, dat ook voor Nederland van belang is. Het gaat over het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Het Hof heeft daarbij een behandeling door magnetisme als een geneeskundige behandeling aangemerkt, en deze, uitgeoefend door een onbevoegde, strafbaar verklaard, terwijl mede werd beslist omtrent enkele spiritistische handelingen, dat deze slechts strafbaar werden, doordat de dader tevens aan de patiënten voorschriften gaf omtrent spijzen en dranken, die zij wel en die zij niet moeten gebruiken.

Dit arrest heeft nogal eenige kritiek uitgelokt, omdat het in de eerste plaats zeer gevaarlijk voor den rechter is, om tusschen magnetisme en spiritisme als zijnde beide geheime krachten, te onderscheiden, en in de tweede plaats omdat bij het geven van een raad tot het zich onthouden van spijs of drank (b.v. van sterken drank), toch bezwaarlijk aan een medische behandeling kan gedacht worden.

Ook ten onzent wordt door z.g. heilmagnetieurs een soort geneeskundige praktijk uitgeoefend en staat men vaak voor de vraag of zekere handelingen al dan niet geacht kunnen worden in strijd te zijn met de wet.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

Kola Dultz.

In ons blad van September j.l. schreven wij naar aanleiding van de reclame, gemaakt voor Kota Dultz: „Er bestaat geen twijfel of wij hebben hier te doen met een z.g. brievendokter, alias kwakzalver, zooals wij dit soort al dikwijls hebben beschreven. Bij de ons geworden zending bevond zich ook een proefpakje van de tabletten; deze zijn in onderzoek. Mocht het resultaat iets bijzonders opleveren, dan zullen wij het nog vermelden."

Het onderzoek — weer verricht door den heer N. KEULEMANS te *Amsterdam* — is afgeloopen; veel bijzonders heeft het niet opgeleverd wat de samenstelling betreft, maar wel wat de driestheid aangaat, waarmee de fabrikant zijn waar aanbeveelt. Dáárom maken wij er melding van. De tabletten bestaan uit *Kola-poeder* en *suiker*, gearomatiseerd vermoedelijk met een beetje *vanille* of *vanilline.* Dus een kola-praeparaat (een *enkele maal* met succes aangewend geneesmiddel) in zijn eenvoudigsten vorm, dat waarlijk niet door den heer Dultz ontdekt behoefde te worden en dat zeker den ophef niet verdient, dien de kwakzalver er van maakt.

Een merkwaardige vrouw.

Onder dit opschrift wordt in Rotterdam een overdruk verspreid van een artikel uit het Weekblad, gewijd aan de studie van het bovenzinnelijke, onder redactie van C. DE JONG JOH.ZN. te Capelle a. d. IJsel.

In dit geschriftje, voor welks toezending wij hartelijk dank betuigen, wordt voortdurend reclame gemaakt voor eene Mevrouw VAN LEEUWEN, een somnambule, ofschoon de schrijver telkens beweert, dat het zijn bedoeling niet is, propaganda te maken. Tal van voorbeelden worden bijgebracht, om haar helderziendheid te bewijzen en ten overvloede verklaart de schrijver: „Voor lezers van dit blad buiten Rotterdam, die haar (Mevr. v. L.) willen raadplegen, kan nog worden gezegd, dat ik reeds meermalen als tusschenpersoon optrad en dus tegen vergoeding van het honorarium van Mevr. v. L. en portokosten, bereid ben dit te blijven doen."

Wanneer de lezer van het bedoelde boekje nog eens anders willen ingelicht zijn, dan zijn wij zoo vrij hem hierbij een verhaal aan te bieden van een bezoek bij de vermaarde dame, een verhaal, dat reeds vroeger in ons blad — ter waarschuwing — een plaats gevonden heeft.

„Toen wij, zoo meldt onze berichtgever, bij de slapende juffrouw (volgens haar kaartje Mevr. de Wed. KIEL, geb. VAN LEEUWEN, Crooswijksche Singel 29*a*) waren binnengelaten, klaagde ze dat ze vreeslijk moe was en gaf ze te kennen, dat ze sterk naar het einde van het spreekuur verlangde, ten einde zich te ruste te kunnen begeven. Toen begon de séance, eerst prevelde ze een lang gebed, waarvan ik alleen verstond dat ze genezing smeekte voor den kranken broeder en dat Gods wil en niet de hare geschiede. Ze maakte allerlei grimassen en was „weg". Ze vroeg woonplaats, straat en huisnummer (geen naam). Blijkbaar kon ze den weg niet direct vinden, want ze draaide lang op haar stoel heen en weer; plotseling was ze bij Gouda, toen wist ze den weg en ons huis spoedig. Nog nooit was ze bij ons geweest, zei ze. Ja, daar zag ze den zieke. Ze trok toen allerlei vreeselijke gezichten en stiet akelige geluiden uit en „och, wat is hij vermagerd", riep ze uit. We zeiden dat 't nog al ging (hij weegt 85 kilo en is 21 jaar, 't gaat dus wel).

Plotseling vroeg ze „bent u getrouwd", blijkbaar was ze weer terug, daarna voortzetting. Om nu de eerste foutieve gissing te herstellen, vertelde ze later dat zijn buik dikker geworden was, weer wat later dat hij dikke beenen had.

Voortdurend deed ze opmerkingen op vragenden toon, als: hij is al lang ziek? waarop we antwoordden: „al eenigen tijd", of: hij hoest wel? waarna we zeiden: „och ja, wel eens." Plotseling zei ze, u gelooft niet aan 't slapen. Wij verzekerden haar dat we 't wel deden, 't geen onze tegenwoordigheid toch wel bewees. Ik dacht dat de scène afgeloopen was, maar 't was slechts een intermezzo. Enfin ze vertelde dat mijn broer ziek was van zijn 14de jaar af, dat hij lijdt aan hart, lever en nieren, dat hij vol pukkeltjes zat (toen we dat ontkenden, zei ze, dat ze dan van binnen zaten) en dat zijn linkeroog niet heelemaal in orde was. Met de mededeeling dat hij met Gods hulp en haar kruiden genezen zou, was de séance afgeloopen Toen kwam ze „bij". Wat had ze 't benauwd, ze spuwde op den grond, maakte braakbewegingen, zuchtte diep, enz.

Toen ze goed en wel bij was, vroegen we wat patiënt nu eigenlijk scheelde, omdat we 't nog niet heelemaal begrepen hadden, waarop ze antwoordde dat zijn hart, lever en nieren aangedaan waren. Toen we er op in wilden gaan, zei ze, dat ze niets van de ziekten afwist, zelfs niet waarvoor haar medicijnen dienden; ook beweerde ze niet eens te weten voor wie ze geslapen had. Alleen als ze sliep, had ze er verstand van. De kruiden wilde ze ons niet meegeven. Wel gaf ze ons 't kaartje van een drogist, waarschijnlijk met de bedoeling ze daar klaar te laten maken.

In de wachtkamer hoorde ik vertellen, dat zij haar kunst „uit een ziekte gehouden" heeft (wat een mensch toch overkomen kan!")

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

'k Zag daar in uw maandblad, dat U gaarne voorbeelden uit den praktijk had. Laat mij dan eens één geval uit velen vertellen dat een paar weken geleden is voorgevallen.

Er komt een week of vier geleden een zeer intelligente boer bij me en vertelt als volgt: Dokter, je weet, ik ben wars van alle kwakzalverij, maar zeg me eens, mag je nu niet meer gelooven wat je ziet? 'k Zeg H., dat hangt er van af. Nu, zegt hij, je weet de zoon van L. is er al lang slecht aan en de dokters zeggen, dat hij zeer waarschijnlijk dood gaat.

Nu hebben ze DE HAAS laten komen en die behandelt hem heel anders. Hij mag o.a. bier drinken. maar, een bepaald soort. (Of zoo'n kwakzalver weet, wat of de samenstelling van biersoorten is.) En nu, het is misschien een week dat hij onder behandeling is, mag hij al in den tuin zitten. Is dit nou geen half wonder?

Ja, zeg ik, dat is mooi, maar wacht s.v.p. nog 14 dagen met je oordeel. Geen 14 dagen daarna komt het doodsbericht van den ongelukkigen jongen man. Nu wil ik niet zeggen, dat DE HAAS dien man heeft doodgemaakt of zijn leven verkort, neen, maar wel vindt ik het een gruwel, dat in die 14 dagen overal de lof van dat mensch is verkondigd, en nu..... hoor je er absoluut niets meer over. Dit is hun manier van naam maken.

Dat het geen kunst is om een half dooie patiënt voor korten tijd schijnbaar gezond te doen zijn, weet ieder arts; doch dat kunnen de meeste menschen maar niet gelooven.

Inmiddels verblijf ik,

Hoogachtend uw dw.,
D.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegde uitoefening van de geneeskunde.

De vorige maand werd voor den Hoogen Raad voor de tweede maal behandeld het cassatieberoep van R. C. S., onderstationschef bij de H. IJ. S. M., te Haarlem, door het gerechtshof te Amsterdam, waarheen zijn zaak door den Hoogen Raad verwezen was, wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunde veroordeeld tot 3 geldboeten van f 5.— of 1 dag hechtenis voor elke boete. Requirant had in 1900 een aantal personen behandeld met z.g. magnetisme. Hij plaatste zich op korten afstand van den patiënt en maakte dan langs diens lichaam bewegingen met de handen, terwijl hij den patiënt aanzag. Het eind van de behandeling bestond in het blazen in het gezicht of het knijpen in den neus. Verschillende personen hadden daarvoor de door hem aangeboden nota's wegens „séances magnétiques" voldaan.

Het Hof had aangenomen, dat deze behandeling als uitoefening van de geneeskunde valt aan te merken, daar zij werd verricht als bijstand, met de strekking om te genezen; terwijl de geneeskundige wet geen aanleiding geeft om te onderscheiden tusschen uitoefening der geneeskunde volgens de bekende methoden der wetenschap en instinctieve uitoefening der geneeskunst volgens nog niet wetenschappelijk toegepaste methoden.

Mr. P. TIDEMAN, advocaat te Haarlem, ontwikkelde één cassatiemiddel, volgens hetwelk het Hof door deze beslissing de wet had geschonden. Art. 436 Strafwetboek verklaart strafbaar hem die niet toegelaten tot eenig beroep, waartoe de wet een toelating vordert, zonder noodzaak dat beroep uitoefent en artikel 1 der wet van 1865 verstaat onder uitoefening der geneeskunst het verleenen van genees-, heel- of verloskundigen bijstand als bedrijf. Wat leert de wet ons nu omtrent het begrip geneeskunst?

In 1886 heeft de Hooge Raad beslist, dat het alleen de vraag is of de geïncrimineerde feiten de strekking hebben om genezend op het lichaam of op zieke lichaamsdeelen in te werken (24 Mei 1886 W. 5304).

In dat arrest heeft de Hooge Raad zich vooral bezig gehouden met de tegenstelling tusschen het geneeskunst uitoefenen en de kwakzalverij en rekening gehouden met de opvatting van eenige kamerleden, die de bestrijding der kwakzalverij het doel noemden der nieuwe geneeskundige wet. Pleiter achtte dit een onjuiste opvatting, welke door hem bestreden werd met een beroep op de memorie van toelichting tot de geneeskundige wet, volgens welke de toepassing van de kunde en de technische vaardigheid van den medicus in den vorm van raad of bijstand door onbevoegden het strafbare feit opleveren.

Nu tracht men met een beroep op de strekking der wet het begrip „raad of bijstand" uit te breiden, betoogende dat de wet de kwakzalverij heeft willen bestrijden en raad of bijstand van kwakzalvers een geheel ander karakter heeft dan raad of bijstand van bevoegde medici. De uitlating echter in het verslag der commissie van rapporteurs, waarin wordt toegejuicht, dat de zich gestadig uitbreidende kwakzalverij bestreden wordt, slaat niet op artikel 1, maar op artikel 3 der wet. Het aanprijzen van geneesmiddelen door kwakzalvers wilde men verbieden. Maar de voorstanders der vrijheid hebben weten te bewerken, dat dit verbod uit de wet werd gelicht. Maar de wet bakent alleen een bepaald terrein af voor de medici. Zoo alleen is te rechtvaardigen het monopolie voor de medici. Alleen van hun speciaal omschreven terrein moet ieder onbevoegde afblijven. En nu mag dat terrein niet worden uitgebreid alleen met een vaag beroep op kwakzalversvrees

Ook onder kwakzalvers heeft men iets bepaalds te verstaan: niet ieder niet-geneeskundige die tracht te genezen, is als kwakzalver te beschouwen. Kwakzalvers zijn lieden die genees- of geheimmiddelen aanprijzen of aan de menschen geven met de bedoeling dat zij beter zullen worden. Dat is hier niet het geval: er wordt geen middel toegepast. Men kan niet zeggen dat de magnetiseur zijn lichaam geeft als middel; want over ons eigen lichaam, over onzen eigen stoffelijken ondergrond hebben wij niet de macht om het aan anderen te geven.

Gesteld nu, dat de requirant veroordeeld wordt dan krijgen wij in principe de veroordeeling van ieder wiens werk de strekking heeft genezend in te werken op lichaam of geest. Wat zal dan gebeuren met de masseurs? Men spreekt zelfs van heilmassage en voor verschillende kwalen bieden de masseurs genezing aan.

Maar gesteld, dat de masseurs onder de wet vallen, hoe gaat het dan met de ziekenverplegers? Heeft niet elk hunner handelingen de strekking om genezend in te werken?

Tal van menschen houden voorts een sanatorium en hebben dus ten doel, genezend in te werken op hun medemenschen. Hoe moeten we verder denken over hen, die er hun beroep van maken, geregeld de menschen te noodigen of te transporteeren naar bedevaarten als Lourdes, Kevelaar e. l., waar wonderdadige genezingen geschieden?

Eigenaardig is ook, dat in een polemiek in het Weekblad van het Recht tusschen jhr. mr. van Holthe tot Echten, mr. J. A. Levy en mr. van Lier, den ambtenaar bij het O. M. bij het kantongerecht te Haarlem, die deze vervolging heeft ingesteld, deze laatste ten slotte gedwongen is te erkennen, dat van geneeskundigen raad en bijstand slechts sprake kan zijn. als een geneeskundige diagnose is voorafgegaan. Het begrip geneeskunst nu heeft een wettelijke beteekenis; de wetgever zelf heeft het in artikel 1 der wet tot een juridisch begrip gestempeld. Alleen neemt de wetgever in die verklaring het woord weder op, dat hij juist verklaren wil: geneeskunst is volgens den wetgever het verleenen o. a. van geneeskundigen raad of bijstand.

Maar legt men daarnaast de artsenwet van 25 December 1878 (Staatsblad 222), dan blijkt dat een bepaald aantal nauwkeurig in de wet omschreven kundigheden vereischt zijn om het practisch artsexamen te kunnen afleggen. Wat moeten dus de burgers, die dat examen niet gedaan hebben, overlaten aan den arts? A dat-gene wat geacht wordt in verband te staan met zijn studie in die speciale vakken, die de wet

noemt. En nu blijkt uit niets, dat de arts zich ook in het magnetisme heeft te bekwamen.

Men heeft aan de universiteit wel colleges in psychologie, in hypnose en suggestie. Maar er is niet uitgemaakt, dat men hier met suggestie te doen had. Uit de wet blijkt overigens niet dat de medici daarin onderwijs moeten ontvangen en in ieder geval blijkt niet van het verband tusschen het hier ten laste gelegde en het niet nader omschreven begrip suggestie. Dat woord heeft geen vaststaande beteekenis en daarop mag niet worden gebaseerd de veroordeeling van een persoon, die, naar pleiters oordeel, te goeder trouw heeft gehandeld.

Onder geneeskunde is volgens pleiter te verstaan: de ambtelijke voorziening op het gebied van het ziekenwezen. Tusschen die ambtelijke voorziening en de kwakzalverij ligt de vrije bemoeiing der maatschappij op het gebied van het ziekenwezen. De burgers mogen rechtens al datgene doen, wat hun niet uitdrukkelijk verboden is. En het kwam pl. dan ook voor, dat zijn cliënt zou moeten worden ontslagen van rechtsvervolging. (*N. Rott. Ct.*)

„Kloostermiddelen".

De kantonrechter te 's Gravenhage heeft J. T. VAN O., wonende aan het Newtonplein aldaar, en die terecht stond wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde met z.g. „kloostermiddelen", overeenkomstig de vordering van het Openbaar Ministerie, (zie ons vorig no.) veroordeeld tot de hoogste boete, ni. tweemaal f 300.— subsidiair tweemaal 60 dagen hechtenis.

UIT DE PERS.

Geheimmiddelen.

II. (Slot).

In een vorig artikel gaf ik reeds aan dat alle geld, uitgegeven voor dranken enz. ten opzichte der vlekziekte bij de varkens, weggegooid geld is. Dat alleen serum hier helpen kan. Ditzelfde geldt voor tal van andere besmettelijke veeziekten. Ik noem hier de inentingen tegen de borstziekte der varkens, varkenspest, tegen het koudvuur der kalveren. Er bestaan inentingen tegen de kalversterfte (besm. long- en borstvliesontsteking en kalverdiarrhee); inentingen tegen vogelcholera (de z.g. wrang.) Serum-inspuitingen bij runderen, die aan miltvuur lijden of van besmetting verdacht zijn, hebben prachtige resultaten opgeleverd. Het serum tegen den goedaardigen droes der paarden heeft een uitstekende geneeskrachtige en voorbehoedende werking.

In het Maanblad tegen de Kwakzalverij worden voortdurend resultaten bekend gemaakt van onderzoekingen van geheimmiddelen, aangeprezen tot heil van mensch. Een uitstekende maatregel. Grijnst uit elke bekendmaking van zoo'n onderzoek u het bedrog niet tegen? Waardelooze, soms niet-ongevaarlijke middelen, waarvoor maar al te vaak belachelijke hooge prijzen worden besteed. Een maandblad, als het zooeven genoemde, ten dienste der veeartsenijkunde, bestaat niet. Toch echter wordt gelukkig in deze niet stilgezeten. Sinds 1907 worden aan de rijksseruminrichting te Rotterdam kosteloos onderzoekingen gedaan naar de samenstelling van zoogenaamde geheimniddelen, die tegen ziekten van het vee of tegen kreupelheden van paarden worden aangeprezen. Een ieder kan inzenden en een onderzoek vragen. Herinner ik mij goed, dan werd reeds jaren vóór dien door de Maatschappij ter bevordering der veeartsenijkunde een subsidie beschikbaar gesteld, ten einde de samenstelling van geheimmiddelen te onderzoeken.

In de verslagen van de werkzaamheden der rijksseruminrichting vinden we geregeld de uitkomsten van de onderzoekingen der ingezonden geheimmiddelen. Hieruit blijkt duidelijk, dat in verreweg de meeste gevallen niets dan bedrog plaats vindt, of al zit er in zoon's geheimmidmiddel ook al een mengsel met genezende kracht, dan wordt vaak het tienvoudige en meer betaald van de werkelijke waarde. Als voorbeeld dienen busjes met witte zalf, aangeprezen tegen bepaalde gezwellen. Bij onderzoek bleek de wonderbare zalf niets anders te zijn dan zuivere witte vaseline (voor een dubbeltje een doosje vol ~~in de apotheek).~~ Zuiver bedrog! Zoo bleek een zalf tegen wratten van paarden uitsluitend te bestaan uit vaseline met boorzuur. de bekende goedkoope boorzalf. Nonsens! Een schreeuwerige advertentie voor krachtvoer, dat dienen moest als toevoeging bij het gewone voer, bestond geheel uit fijngemalen krijt.

Middel tegen gallen en spatten Kost maar f 3.50. Is een mengsel van olie en terpentijn. In haar algemeenheid kwakzalversmiddel, bovendien minstens een rijksdaalder te duur. Een middel tegen kippenziekten, maar eventjes f 3.— kostende, bleek te bestaan uit bedorven tarwezetmeel, waarbij kalisalpeter en ijzer toegevoegd. Daargelaten nog, dat kalisalpeter hoogst nadeelig kan werken, is de werkelijke waarde van den geheelen rommel nog geen 15 centen. Het zoude te ver voeren nog meerdere voorbeelden aan te halen. Ik wil eindigen met eenige der tallooze middelen aanbevolen tegen het mond- en klauwzeer. Talloos, immers de speculant weet, dat de meeste dieren in den regel van zelf genezen. En met deze wetenschap doet de handige kwakzalver zijn voordeel.

1. Een poeder. Het bleek te zijn een zwart poeder, geheel bestaande uit houtskool. 2. Een vloeistof. Was een lichtgeel, troebel vocht, aardappelwater, waarin keukenzout en wijnsteen opgelost. 3. Vloeistof, oplossing van zinksulfaat. 4. Zuivere melasse, waaraan waarschijnlijk kalisalpeter is toegevoegd. 5. Melasse, gemengd met een weinig lijnzaad. Ik kan deze lijst vervolgen met enz. enz. enz. Mij heeft de ervaring geleerd, dat de goedkoope creoline-oplossing, 1 creoline op 100 water, een uitstekend geneesmiddel is tegen tongblaar. En goedkoop is deze ontsmettingsstof zeer zeker. Goedkooper kan het haast niet. Ik gaf bij tongblaar steeds den raad, de mondholte 2 à 3 maal daags daarmede uit te spoelen, hetgeen gemakkelijk te doen is met een korte stok, waar aan het uiteinde een wollen of flanellen lap goed is omgewikkeld. De klauwen worden behandeld met een 3 pct. creoline-oplossing. Het gevaarlijke van de z.g. geheimmiddelen vooral bij deze ziekte is, dat men te veel geloof hecht aan hunne heilzame werking, er de genezing aanbrengende kracht van verwacht, waardoor de verpleging van het dier, het te behoeden voor schadelijke weersinvloeden, doelmatige voeding, te dikwijls wordt nagelaten.

(*De Voorhoede*). Dr. E. BERGER.

Het *Prov. Utrechtsch en Stedelijk Dagblad* schrijft het volgende dat, weliswaar, voor onze lezers geen nieuws is, maar waarop het toch nuttig is nogmaals de aandacht te vestigen:

Het kwakzalvers-instituut Winter en Co.

Het Amerikaansche kwakzalvers-Instituut Winter en Co., waarvoor wij herhaaldelijk op grond van door de politie verstrekte mededeelingen hebben gewaarschuwd, gaat nog steeds voort met aan tal van Utrechtsche ingezetenen circulaires te zenden, waarin wordt aangeboden voor het „Huis Winter en Co. te Washington een agentschap te aanvaarden. Aanvankelijk werden dergelijke aanbiedingen gedaan aan den kleinen burgerman, doch thans richt de Amerikaansche firma zich ook tot advocaten en notarissen; eenigen hunner deden ons daarvan heden mededeeling.

Het is bij alle dezelfde geschiedenis. Eerst krijgt men een brief uit Washington, onder het opschrift „Waarde Friend", in welk schrijven de „wereld-firma" de mogelijkheid voorspiegelt om f 100—f 350 per maand te verdienen, wanneer men met haar in relatie treedt. Deze brief is gesteld in buitengewoon slecht Hollandsch en zóó vreeselijk langdradig, dat een ontwikkelde lezer onmiddellijk begrijpt, dat hier geen werkelijke handelsman aan het woord is; klaarblijkelijk moet de geweldige omhaal van woorden dienen, om op „kleine luijden" een diepen indruk te maken.

Een stadgenoot die óók het wonderbaarlijke aanbod kreeg van f 300 bijverdienste per maand, schreef naar Washington terug om nadere informaties; de firma in Amerika zond ze hem toe, in den vorm van een bundel paperassen, begeleid door een correspondentie, in nóg slechter Nederlandsch gesteld en daardoor nóg verwarder dan de eerste. Uit een van die „nadere brieven" citeeren wij het volgende, geschreven door den directeur van het instituut:

„Toen ik hedenmorgen naar mijn kantoer ging, begon ik na te denken over het werk in de betrekking die U aangeboden werd en ik verwezenlijkte dat ik misschien te veel op het werk gedrukt had in de brief die ik U een paar dagen geleden zond, in plaats van U uit te leggen hoe gij dit met Uw ander werk te zamen kondt brengen en uw eigene belangen bevorderen, daarom stuur ik U deze brief op de hielen van den andere. Het aannemen van deze betrekking meent te veel voor U toekomst om iets te laten verhinderen om het aan te nemen. Ik weet dat gij slagen zult. Gij hebt niets te verliezen, alles dat gij maakt is klare winst. Gij waagt niets, tijd nog geld. Ik heb zulk vertrouwen in de resultaten door de proeven die gij uitgeeft, dat ik blijde ben op deze manier een beginning te maken. niets te verliezen, uitslag verzekerd".

Uit de verdere documenten blijkt dan, dat de gelukkige man die met het Amerikaansche Instituut zaken wil gaan doen, zich belasten moet met den verkoop van „natuurlijken gezondheidshersteller". Evenwel, moet die gelukkige den heeren Winter en Co. óók melden, welke ondervinding hij heeft:

„in het openen van bestellingen voor boeken, medicijnen, piano's, orgels, assuranties, geldbeleggingen, landbouwwerktuigen koopmansgoederen, of voor godsdienstige, philantropische of liefdadige doeleinden, voor wien en met welk gevolg".

Hij is er met den gezondheidsherstoller alléén dus nog niet af! De stadgenoot, die de nadere inlichtingen vroeg, begreep dat hij van medicijnen, orgels en piano's, mitsgaders landbouwwerktuigen en gezondheidsherstellers geen verstand had en — zond het heele dossier naar onze redactie, als een zooveelste bewijs voor de juistheid onzer waarschuwing: gaat op deze aanbiedingen niet in, Deponeer iedere brief van dit kwakzalvers-instituut in uwe prullemand!

CORRESPONDENTIE.

W. H. J. G. en *Dr. v. D.* te *R.* Dank voor het gezondene; de dame was geen onbekende voor ons.

J. H. L. D te *'s G.* De zaak waarop door u reeds vroeger onze aandacht gevestigd is, 't geen wij dankbaar erkennen, is thans, blijkens het schrijven in de bladen, in een stadium, dat afwachten voor ons geboden is.

Dank voor de gezonden courant en voor *l'Ecole de la Vie.* Wij deelen omtrent dit laatste blad uw gevoelen; voorloopig moeten wij echter ons oordeel nog opschorten. Gij begrijpt, wij moeten voorzichtig zijn.

„*Ons Herstellingsoord*" in dank, doch te laat voor dit No. ontvangen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Natuurlijke Gezondheidshersteller van Winter Co.

De bekende Amerikaansche firma, waartegen wij al herhaaldeijk gewaarschuwd hebben, zendt thans ook *proefpakjes* van haren „Natuurlijken Gezondheidshersteller" rond, teneinde op die wijze koopers voor haar product te vinden.

Wij brengen in herinnering, dat dit middel, een gewoon, sterk laxeermiddel, bevat *aloe*, *rhabarber* en *zoethout*, en vestigen nogmaal de aandacht op de volgende waarschuwing, die wij reeds in het „Maandblad" van Juni 1905 opnamen:

„Een groote firma te Washington, M. A. WINTER Co. heeft een eenvoudig purgeermiddel in den handel gebracht en onder den wijdschen naam van „Natuurlijke-gezondheids-hersteller" worden op het vasteland van Europa overal agenten gezocht om er reclame voor te maken, verkoopers en koopers te zoeken. Het wordt aanbevolen als een nieuw en onfeilbaar geneesmiddel in bijna alle omstandigheden en daardoor is het mogelijk een hoogen prijs vast te stellen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken in *Pruisen*, dit laatste in eene circulaire mededeelende, voegt er aan toe, dat de „geheele onderneming ten slotte niets anders is dan eene behendige exploitatie van het publiek door een slimmen Amerikaan". De Minister dringt er daarom bij de verantwoordelijke Hoofden in iedere provincie op aan om op gepaste wijze de bevolking binnen hun ressort in te lichten omtrent deze oplichterij en te waarschuwen tegen de agenten dier firma en hunne reclames."

No. 12. December 1911. Oplaag 7100 Exemplaren. Een-en-dertigste Jaargang.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; Mr. J. L. F. BöHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te *Middelburg*; Mr. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, Secretaris-Penningmeester.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van *f* 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, Amstel 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, Keizersgracht 373, Amsterdam, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar *f* 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Opheffing der afdeeling.
Hoofdartikel: Middelen in 1911 onderzocht.
Berichten: Lezingen over kwakzalverij. — Een concurrent van De Haas. — De waterdokter Zijlstra. — Brutaliteit van een kwakzalver. — De Duitsche anti-kwakzalverswet. — Muziek en kwakzalverij.
Mededeelingen van verschillenden aard: Het systeem van Mr. Elmer Shirley. — Granuline. — Een boodschap van Pres. Taft. — Kola Dultz. — Een slachtoffer van Rice.
Ingezonden: Sloan's liniment.
Rechtzaken: Kloostermiddelen. — De spoorwegambtenaar-magnetiseur. — Een kankergenezer. — Onbevoegde uitoefening der tandheelkunde.
Correspondentie.
Register op den 31en jaargang van het Maandblad.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Dr. G. J. Stracké, leeraar a/d. Handelsschool te Rotterdam.

Het Groene Kruis, te Hoogkerk.

Afdeeling Amsterdam.

Verslag van de vergadering van 18 November 1911 gehouden in het Hôtel „Krasnapolsky" te Amsterdam.

Aanwezig alleen de leden van het bestuur.

De voorzitter, de heer H. van Gelder, de vergadering openende, stelt vast, dat deze volgens art. 15 van het Reglement der afdeeling is belegd en dat het te behandelen voorstel veertien dagen te voren aan de leden is medegedeeld.

Hij wijst er vervolgens op dat, nu het dagelijksch bestuur van de Vereeniging tegen de Kwalzalverij in zijn geheel te Amsterdam gevestigd is en dit zeker doet wat in het belang van de bestrijding der kwakzalverij aldaar met vrucht gedaan kan worden, een afdeeling te zelfder plaatse geen reden van bestaan meer heeft. Hij stelt derhalve, namens het afdeelingsbestuur, voor: *de afdeeling op te heffen.* Begrijpelijkerwijze wordt dit voorstel, zonder beraadslaging, met algemeene stemmen *aangenomen.*

De penningmeester der afdeeling, de heer E. Th. Smeets doet vervolgens rekening en verantwoording van zijn beheer, waaruit blijkt dat er in de afdeelingskas een batig saldo is van *f* 161,44⁵. De rekening en verantwoording wordt door Mej. C. Hugenholtz en den heer E. J. Abrahams nagezien en accoord bevonden waarop de penningmeester wordt gedechargeerd, onder hartelijke dankbetuiging van den voorzitter — met instemming van de andere bestuursleden — aan den heer Smeets voor al hetgeen hij sinds jaren in het belang der afdeeling en ook in dat der Vereeniging in het algemeen heeft gedaan.

Het batig saldo wordt aan den heer Abrahams, in zijn hoedanigheid van secretaris-penningmeester der Vereeniging, — volgens art. 15 van het reglement — ter hand gesteld. De vergadering wordt daarna gesloten.

Opgaaf van de samenstelling der middelen vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1911 onderzocht.

Van Bijsterveld. Druppels tegen asthma van — bestaan uit ongeveer 15 gram *joodkalium* opgelost in 60 gram water en een weinig *pepermuntolie.* (No. 7).

Van Bijstenveld. Pillen tegen niersteenen van — bevatten als hoofdbestanddeel: *podophylline.* (No. 8).

D. D. D. Een flacon van 150 c.c. M³ inhoud, bevattende *salicylzuur, phenol* (carbolzuur), *Gaultheria-olie* (wintergroen-olie) en *glycerine* opgelost in gemethyleerden en groen gekleurden *spiritus.* (No. 6).

Granuline, een stroperige, wijnachtige vloeistof, bevattende *saccharas calcicus* (kalksuiker), een *aluminiumverbinding, salicylzuur* (of een verbinding daarvan), *Malagawijn, azijnzuur* en *kaneelspiritus.* (No. 12).

Ital is *boorvaseline*, gewone boorzalf. (No. 8).

Knochensetzer. Kruiden van den —, bestaan uit fijngesneden *gras.* (No. 5).

Kola Dultz. Tabletten, bevattende *Kolapoeder* en *suiker*, gearomatiseerd vermoedelijk met een beetje *vanille* of *vanilline.* (No. 11).

Sloan's-zalf (*Sloan's Liniment*) bestaat in hoofdzaak uit *cajuputiolie* en *terpentijnolie.* (No. 4).

Dr. Thijssen's anijs- en zuurstroop bevat een kleine hoeveelheid *morphine*, vermoedelijk afkomstig van *Papaverstroop.* (No. 7).

Tuberculozyne Yonkerman. Twee flacons.

Roode vloeistof No. 1 is een mengsel van *broomkalium, glycerine* en een weinig *kaneelolie*, door cochenille rood gekleurd.

Bruine vloeistof No. 2 bevatte *glycerine*, een weinig *bitter-amandelolie* en een spoor *koper*; de hoeveelheid van dit metaal is echter zóó gering, dat men eerder moet denken aan een verontreiniging der gebruikte grondstoffen dan aan een expresselijk toegevoegde stof. De bruine kleur is hoogstwaarschijnlijk afkomstig van *gebrande suiker.* (No. 4).

Van de verder in dezen jaargang gepubliceerde — niet speciaal voor onze Vereeniging verrichtte — onderzoekingen noemen wij nog:

Livola de Composée, een oplossing van *salicylzuur* in een, met verdunden spiritus bereid, aftreksel van *kliswortel*, met een weinig *glycerine* vermengd en geparfumeerd. (No. 11).

BERICHTEN.

Lezingen over kwakzalverij. In den loop van dezen winter zullen door de heeren Prof. P. van der Wielen en E. J. Abrahams op verschillende plaatsen lezingen worden gehouden.

Een concurrent van De Haas. Men meldt aan het *Arnhemsch Dagblad* uit Elden:

„Ter waarschuwing! Deze week werd ons dorp bezocht door een sjiek gekleed heertje, gouden bril op zijn neus, fijne, gele schoenen, een geel valiesje, die zich opdeed als de redder der lijdende menschheid. Hij vervoegde zich bij een arme vrouw, lijdende aan kanker en bood haar aan ter volkomen genezing:

Pakje no. 1: „Driemaal Dags Een teekopje."

Pakje no. 2: „Driemaal Dags Een Paplepel En Dan folgenden Het Zelfde,

en als cadeau: een fleschje: 3 maal Dags 15 druppels.

C. J. Den Haas

Voorschoten Naa Bij. Leiden Hag-Weg.

Zij betaalde deze heil(?)middelen met de som van *f* 4.65.

Wij behoeven zeker niet verder te wijzen op den grooten zwendel die hier achter zit, doch meenen in 't publiek belang, van het bovenstaande mededeeling niet achterwege te moeten laten."

Een waterdokter. Op 90-jarigen ouderdom is te *Kollum* de drogist A. Zijlstra overleden. De man had grooten naam als waterdokter en duizenden patiënten van heinde en ver kwamen hem bezoeken. Verleden Vrijdag had hij nog een patiënt behandeld.

Het *Algemeen Nieuws- en Advertentieblad voor Kollum e. o.*, een blad, dat de kwakzalvers welgezind is, getuige de reclame, gemaakt voor den Knochensetzer van Gronau, schrijft daaromtrent het volgende:

„*In Memoriam.* Met veel deelneming is in de plaats onzer inwoning vernomen het overlijden van een onzer oudste ingezetenen, de heer Andries Zijlstra.

Ruim 90 jaren oud stierf de man, die door zijn vele adviezen op geneeskundig gebied tal van mannen en vrouwen ten zeerste aan zich heeft verplicht.

Geboren in de plaats onzer inwoning was hij in vroegere jaren de bediende van wijlen Dr. Zwart. De tijd dien de heer Z. bij den geneesheer doorbracht, was niet tevergeefs. Dit zou vooral blijken in de latere jaren, waarin de heer Z. als drogist werkzaam was en waarin van heinde en verre menschen met allerhande kwalen bevangen zich tot den overledene wendden om hulp, ook dan wanneer ze bij hun plaatselijken geneesheer geen baat meer vonden. Velen vonden bij den heer Z., die vooral in de provincie Groningen vele bezoekers vond, baat.

Tot nog in het laatst van zijn werkzaam leven, wij hoorden van l.l. Vrijdag nog, kwamen de bezoekers, die steeds welwillend te woord werden gestaan. In de laatste dagen kon hij natuurlijk geen patiënten meer ontvangen.

Wijlen de heer ZIJLSTRA zal bij menig patiënt, en dat zijn er vele, in herinnering blijven."
't Is de vraag maar : hoe ? (*Red. Mbld.*)

Een sterk staaltje van de brutaliteit van kwakzalvers, vermeldt de *Haagsche Courant*.

Een stadgenoot, die van twee geneesheeren de mededeeling had ontvangen dat hij lijdt aan tongkanker, liet zich bewegen, zich ook nog eens te wenden tot een beruchten kwakzalver in een dorp in de nabijheid. „Professor" — zooals de z.g. wonderdokter zich noemt — bekeek 't geval en beloofde genezing : patiënt kreeg een voorraad kruiden en had slechts te spoelen met het aftreksel er van. De zieke wilde echter eerst eens weten, wat „professor" hem gegeven had, en liet de kruiden onderzoeken door een vakman, die onmiddellijk zag dat het z.g. geneesmiddel bestond uit.... duinviooltjes en een paar stukjes kalmoes — volslagen werkelooze kruiden tegen kanker.

De Duitsche antikwakzalverswet, waar zooveel over is te doen geweest, is thans van de baan ; de Reichstag Commissie heeft besloten haar niet verder te bediscuseeren. Het is waarschijnlijk, dat een geheel nieuwe wet in de nieuwe Reichstag zal worden ingediend. (*Ph. Weekbl.*)

Muziek en kwakzalverij. Aan de landbevolking in Frankrijk wordt sedert jaren, aldus deelt 't *Tijdschr. voor Gen.* mede, uit het *Journ. méd. de Bruxelles* een prospectus toegezonden met het opschrift „muzikaal geschenk", waarin wordt aangeboden een mooi stuk voor piano en zang, van 3 tot 6 francs. waarde, indien men slechts aan een zeker adres de namen en woonplaatsen wil opgeven van twintig personen, lijdende aan een van de ziekten, die op een bijgevoegd lijstje zijn opgegeven, mits deze personen niet minvermogend zijn. Tot de ziekten behooren suikerziekte, asthma, eczeem, kreupele gang enz., dus de muzikale kwakzalvers zijn nogal veelzijdig. Overigens beloven zij, aan de patiënten niet te verklappen, hoe zij aan hun adres zijn gekomen.

(*Nieuwe Ct.*)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDEN AARD.

Het „Systeem" van Mr. Elmer Shirley.

(Voorloopige waarschuwing.)

In de laatste weken is in onze bladen een groote advertentie — met portret — verschenen, beginnende :

„Is U een slachtoffer der doodelijke catarrh", waarin den lezers wordt aanbevolen een brochure aan te vragen, ten einde op de hoogte te komen van de „nieuwe behandelingsmethode".

Wij hebben van het aanbod gebruik gemaakt en de brochure uit Engeland ontvangen. Bij lezing van het boekje en de verdere daarbij gevoegde papieren bleek het ons terstond, dat wij met een van die „brieven-doktoren" te doen hadden, tegen wie wij reeds zoo dikwijls gewaarschuwd hebben.

In een volgend No. komen wij uitvoeriger op deze zaak terug.

Men zij voorzichtig !

Granuline.

Alweer een middel dat tegen de tering zal helpen, ditmaal bij „toeval" uitgevonden door een arts.

De heer GRAFHORST heeft in de geneeskundige pers medegedeeld, dat hij de samenstelling van het middel zou geheim houden, wegens zijne groote onkosten, maar dat men het gerust kon gebruiken en voorschrijven, want dat het onschadelijk was en goed hielp.

Dat de heer Grafhorst aldus heeft gehandeld moet ernstig worden betreurd, want een van de twee : òf het middel is niets waard en dan staat deze historie gelijk met de geschiedenis van ieder gewoon kwakzalversmiddel, òf het is inderdaad *hèt* middel tegen de tuberculose en dan is het van een man die geroepen is de lijdende menscheid te helpen, niet goed te praten, dat hij uit louter financieele overwegingen het grootste deel van de menschheid, zijn heilzaam middel onthoudt.

Immers weet de heer Grafhorst dat geen fatsoenlijk geneesheer dit middel zal toepassen zoolang hem de samenstelling onbekend is. Zoodoende onthoudt hij dus de hulpbehoevenden, zoowel hier te lande als in het buitenland een middel, dat naar zijn oordeel afdoende helpt tegen een gevreesde en veel verbreide kwaal, waartegen nog geen remedie is bekend.

De wijze waarop trouwens dit middel in „den handel" wordt gebracht is niet boven bedenking verheven. Wij zien n.l. op een flesch granuline die ons werd afgeleverd aangegeven, dat er bestaat een Granuline Co. (Postbus 35 te Apeldoorn). Hiermede heeft mijns inziens de heer Grafhorst voor het vervolg zijn middel op gelijke lijn gesteld met allerlei andere middelen die om financieele redenen voor den leek en zonder geneeskundig voorschrift te koop zijn.

En of nu dit middel inderdaad iets bijzonders is, mag ten slotte de vraag zijn.

Het chemisch pharmacologisch onderzoek, dat door de heeren van Gelder en Keulemans welwillend voor ons werd verricht, heeft den volgenden uitslag opgeleverd :

Granuline is een stroperige, wijnachtige vloeistof, bevattende *saccharas calcicus* (kalksuiker), *salicylzuur* (of een salicylzure verbinding), *Malagawijn* (waardoor het *alcoholgehalte* der vloeistof circa 10 % bedraagt), *azijnzuur* en *kaneelspiritus*, waarvan de juiste hoeveelheid thans nog moet worden vastgesteld. Dat nu de samenstelling van dit middel verzwegen zou moeten worden om de hooge kosten, is ons inziens minstens twijfelachtig.

Het middel herinnert in zijn samenstelling zeer sterk aan calcidex, een stof, die ook tegen tuberculose werd aanbevolen, maar die gebleken is ook lang geen specifiek middel te zijn.

Het groote alcoholgehalte is bij langdurig gebruik, naar mijne meening, zeer beslist een nadeel, en ik geloof dan ook dat lijders aan tering voorloopig beter zullen doen voor f 1.50 melk en eieren te koopen, dan een flesch granuline bij de Granuline Co. te bestellen.

E. J. A.

Naschrift. Juist vóór het afdrukken van dit blad verneem ik, dat ook *aluminium* tot de samenstellende deelen van granuline behoort.

Een boodschap van President Taft in zake kwakzalverij.

Op 21 Juli j.l. heeft de President der Vereenigde Staten bij het Congres een boodschap ingezonden, waarin hij erop aandringt, dat nog in de tegenwoordige zitting de gebreken en zwakke punten in de wet op de voedingsmiddelen, die kort geleden, bij een behandeling voor het gerecht, zijn gebleken, verbeterd worden. De President is van meening dat, indien de wet niet spoedig wordt veranderd, het land opnieuw zal worden overstroomd met de gevaarlijke geheimen z.g. universeele middelen, die vóór de invoering van de wet op de voedingsmiddelen in den handel werden gebracht.

In zijn boodschap zegt de President: „Volgens mijn gevoelen levert de verkoop van op gevaarlijke wijze vervalschte drogerijen en de verkoop van middelen, *die met valsche voorspiegeling van geneeskracktige werking worden aangeprezen een zóó bedenkelijk gevaar op*, dat ik mij verplicht acht de opmerkzaamheid van het Congres op deze omstandigheid te vestigen.

Door valsche opgaven betreffende de geneeskrachtige werking van geheimmiddelen, met een bedriegelijk oogmerk verstrekt, wordt niet alleen de kooper benadeelt, *maar ontstaat ook een niet te weerspreken gevaar voor de openbare gezondheid.* Daarom is er een dringende behoefte aan een wet, die verhindert, *dat bij personen, die aan ernstige ziekten lijden, de ijdele hoop op spoedige genezing, door leugenachtige beweringen wordt opgewekt*, betrekkelijk de werking van waardelooze mengsels, waarin de zieken vertrouwen stellen, terwijl hun ziekte ongehindert voortschrijdt.

Vóór de jongste beslissingen van het bondsgerecht beschouwden de beambten, die voor de toepassing van de wet zorg moesten dragen, verpakkingen, voorzien van valsche en op een dwaalweg brengende opgaven betreffende de geneeskrachtige werking van geheimmiddelen, als dragende een onware etiquette en de bezitters van geheimmiddelen waren daaraan reeds gewend. Vele z.g. geneesmiddelen verdwenen dientengevolge van de markt en de vervaardigers van andere dergelijke middelen lieten de onware en overdreven aanbevelingen weg en wel uit eigen beweging of door een gerechtelijke vervolging daartoe gedwongen. Ongeveer honderd van dergelijke processen eindigden daarmee, dat de aangeklaagden schuld bekenden en de opgelegde boeten betaalden. Nog meer dan honderd en vijftig gevallen van gelijken aard, die betrekking hebben op het brutaalste bedrog, waardoor het Amerikaansche volk wordt uitgezogen, zijn nog hangende en moeten thans worden ingetrokken.

Wanneer niet nog in deze Congres-zitting door een wet verbetering wordt aangebracht, vrees ik dat het goede, dat betreffende de geheimmiddelen reeds tot stand is gebracht. weer verloren gaat en dat het volk van een groot beschermingsmiddel tegen gevaarlijk bedrog beroofd wordt.

Wij kunnen niet nagaan, op welke gebreken in de wet op de voedingsmiddelen deze boodschap slaat, maar met vreugde zien wij daaruit, dat de President de kwakzalverij als een ernstig gevaar beschouwd, waartegen met kracht moet worden opgetreden. Wij wenschen de Vereenigde Staten van Noord-Amerik geluk, maar voorzien dat de bewoners van Europa en andere werelddeelen het kind van de rekening worden, zoolang daar geen doeltreffende maatregelen worden genomen. Wij weten het nu reeds hoe, om bij ons land te blijven, van uit Amerika de grootste kwakzalverijen met de brutaalste, leugenachtige aanbevelingen in Nederland worden verspreid en het zal zeker nog erger worden bij de gastvrijheid van onze regeering in dit opzicht. Een verhooging van invoerrechten zal niets daartegen doen ; naar een paar stuivers meer of minder wordt bij die middelen door hem, die er op vertrouwt, niet gevraagd.

Hoe groot trouwens nu reeds de vermeerderde uitvoer uit Amerika is, blijkt uit een opgaaf in de „Gesundheitslehrer". Een kortgeleden openbaar gemaakte statistiek toont aan, dat de Vereenigde Saten in de laatste tien jaar *voor meer dan 120 millioen gulden aan z.g. patentmiddelen in het buitenland, vooral in Europa, verkocht hebben.* Vijftien jaar geleden bedroeg de jaarlijksche uitvoer nog geen 5 millioen gulden, in het laatste jaar is dit bedrag tot ongeveer 18 millioen geklommen. Daarvan zijn ongeveer 5 millioen naar Engeland gegaan, de rest naar Frankrijk, Duitschland en Oostenrijk. Deze laatste opgaaf is zeker niet volkomen juist ; Nederland mag ook aanspraak maken op een deel van de 13 millioen.

Helaas !

Kola Dultz.

In ons no. van September j,l. hebben wij medegedeeld hoe, onbegrijpelijkerwijze, aan den fabrikant van *Kola Dultz* op de hygiënische tentoonstelling te *Dresden* de gelegenheid is verschaft om voor zijn middel een uitgebreide reclame te maken. Als gevolg van de toelating tot die tentoonstelling zendt de firma thans overal reizigers heen bij apothekers, niet om het middel te verkoopen, maar om hen uit te noodigen om plakkaten en omwikkelpapieren te gebruiken, waarin voor het praeparaat reclame wordt gemaakt. De verkoop van het middel aan het publiek bezorgt de firma zelf door advertenties in de bladen. Daar plakkaten en omwikkelpapier niets kosten, worden zij gebruikt en daarmee is het doel : een propaganda door apothekers, bereikt.

Zoo moet de goede naam der tentoonstelling, alsmede die der apothekers dienst doen om een zaak te steunen, waartegen de politie in Duitschland gewaarschuwd heeft, wat misschien vele dier apothekers niet eens weten.

De Nederlandsche apothekers mogen misschien ook eens bezoek van zijn zoo'n reiziger krijgen. Zij zijn thans gewaarschuwd.

Een slachtoffer van den breukengenezer Rice.

In de „Gesundheitslehrer" schrijft een Dr. KLIMPEL het volgende over W. S. RICE, den breukengenezer, den man, die tot voor eenigen

tijd ook in *Amsterdam* gevestigd was: „Onlangs werd ik bij een hotelhouder (de naam en woonplaats wordt in het stuk opgegeven, maar zal zeker aan onze lezers geen belang inboezemen) geroepen, die reeds sedert 4 dagen lijdende was aan neiging tot braken en diarrhee. Ik vond hem te bed, steunende van pijn en brakende na het gebruik van de geringste hoeveelheid spijs of water. Op de vraag of hij een breuk had, antwoordde hij toestemmend, maar dat beteekende niets omdat hij een goede breukband en een nog betere breukzalf had, welke hij, op een advertentie, voor 24 gulden uit Engeland betrokken had. Als leverancier werd RICE aangewezen. De breukband (een dubbele, ofschoon de man aan een linkerbreuk leed) was zeer slecht, de breuk, ongeveer ter grootte van een kippenei, was onder de band uitgetreden en ontstoken, Ik waagde het niet de breuk naar binnen te brengen maar liet den patiënt terstond naar het ziekenhuis vervoeren, *waar hij den volgenden dag aan buikvliesontsteking stierf.*"

INGEZONDEN.

Sloan's liniment.

Geachte Redactie!

Ik wil U eens een boekje open doen over het reeds vroeger in dit Maandblad vermelde:

Sloan's nerve and bone family liniment, middel tegen: „rheumatisme, vliegende jicht, tandpijn, heupjicht, zijdepijn, aamborstigheid, gezwellen, verstuikingen. wonden en kneuzingen, brandwonden, keelpijn, samengetrokken spieren, zweere gommen, zweere tanden, breukkrampaderen, steken van muggen en vergiftige insekten". Dit prachtmiddeltje tegen alles en nog wat bevat een paar bestanddeelen nl. terpentijnolie en cajeputolie, die alles behalve onschadelijk zijn, niet alleen bij uitwendig, doch nog meer bij inwending gebruik waarvoor dit middel ook wordt aanbevolen, zoo bv. tegen pijnlijke hoest eenige druppels op een beetje suiker gegoten, of tegen kramppijnen of koliek, waarvoor 6 of 10 druppels op een weinig suiker in te nemen. Dit, op de bekende snorkende kwakzalversmanier tegen alle kwalen aanbevolen goedje heeft bijna een mijner patienten het leven gekost; wonder boven wonder is alles nog goed terecht gekomen. Ik heb al eens meer leelijke dingen ondervonden van kwakmiddeltjes, doch dit is niet om te verzwijgen. Jammer, dat de meeste medici zoo weinig tijd en soms ook lust hebben om elk wedervaren op dit gebied bekend te maken en dat de betrokken patienten ook meestal uit schaamtegevoel zwijgen, anders zou men aardig wat tegen-attestjes krijgen. Doch ter zake:

Mejuffr. de R. alhier had tandpijn. Haar dochter gaf haar 't fleschje, dat deze weer van een ander gekregen had. Een paar keer deed juffrouw de R. er eenige druppels van op een watje tegen de zeere tand. De juffrouw, die te voren behalve haar tandpijn gezond was, kreeg toen plotseling binnen een paar uur de volgende verschijnselen, door mij persoonlijk geconstateerd:

Een hevig, over 't geheele lichaam verspreid, jeukend uitslag, waardoor 't gelaat, de oogen en lippen monsterachtig opzwollen. 't Gelaat was daarbij paars; de juffrouw, hevig benauwd raakte telkens bewusteloos, terwijl de polsslag niet voelbaar was; de ontlasting liep haar in bed af; zij maakte voortdurend braakbewegingen, daarbij had ze hevige buik- en maagpijn; voeten en neus waren ijskoud; patiente loosde slechts weinig urine, die bij onderzoek blijk gaf, dat ook de nieren niet geheel in orde waren. Na eenige uren ging zij braken en braakte nog 24 uur later. Onder een zorgvuldige behandeling herstelde patient gelukkig na eenige dagen.

Dat hier geen andere oorzaak als bedorven spijs of drank schuld kon hebben, blijkt wel daaruit, dat de man en de tien kinderen geen verschijnselen vertoonden. De juffrouw had ook verder geen dingen gebruikt, die in de verste verte de oorzaak konden zijn en daar het geheele beeld een frappante acute vergiftigingstoestand was, zonder eenigen twijfel, kan dus niets en niemendal anders dan 't genoemde heerlijke fleschje de schuldige zijn geweest!

Moge dit geval eene waarschuwing zijn voor anderen, die niet alleen dit, doch elk ander aangesnorkt geheimmiddeltje zouden willen beproeven, Hoe het nog noodig is, dat men voor zoo'n eenvoudige zaak, als een perpetuum mobile, moet doorblijven gaan met waarschuwen, is onbegrijpelijk. Ik bewonder de menschen, die er maar steeds en steeds opnieuw lust toe gevoelen.

Dankend voor de plaatsruimte,

E. MOGENDORFF, arts.

Amsterdam, 17 Nov. 1911.

RECHTSZAKEN.

Kloostermiddelen.

Te 's-Gravenhage is behandeld het verzet door J. P. van O., wonende te 's-Gravenhage, tegen een bij verstek gewezen vonnis van den Haagschen kantonrechter, waarbij hij was veroordeeld tot tweemaal *f* 300 boete, subsidiair tweemaal 60 dagen hechtenis wegens het onbevoegd geven van geneeskundigen raad en bijstand en het verstrekken van geneesmiddelen. (Zie vorig no.).

Beklaagde was niet verschenen, doch mr. A. Hijmans was als zijn gemachtigde ter terechszitting aanwezig.

Uit het medegedeelde ter gelegenheid van de eerste behandeling der zaak zij herinnerd, dat bekl. van een zijner patiënten *f* 500 ontving, na aanvankelijk *f* 1000 te hebben gevraagd, om haar van een zenuwziekte te genezen, doch genezing bleef achterwege, volgens bekl. wegens het niet goed toepassen van de voorschriften.

Bekl. was in verzet gekomen, omdat hij niet bewezen acht, wat bewezen is verklaard en omdat z. i. strafbaar is verklaard, wat niet strafbaar is.

Uit een vraag van bekl's. raadsman bleek, dat de zoon van bovenbedoelde patiënte, die de aanklacht tegen bekl. heeft ingediend, van bekl. *f* 160 heeft geleend en hij dezen blijft weigeren dit geld terug te geven. De gemachtigde achtte de vaststelling van dit feit van belang voor den moreelen ondergrond van deze zaak.

Nadat de getuigen à charge, bij de eerste behandeling gehoord, hunne destijds afgelegde verklaringen hadden bevestigd, werd als getuige à décharge gehoord iemand, die verklaarde, dat hij bekl. kent als iemand, die renteniert, levende van de opbrengst van huizen en dien getuige kent als philantroop en niet als egoïst.

Het O. M. achtte, dat geen nieuwe gezichtspunten over deze zaak zijn opgegaan en eischte derhalve bekrachtiging van het bij verstek gewezen vonnis.

Mr. Heijmans zeide, dat, als zijn cliënt de gevaarlijke kwakzalver was, die hij volgens de verslagen van de eerste behandeling zou zijn, zeer wel te begrijpen zou zijn de oplegging van twee malen de hoogste boete, die de wet kent. Doch dan zou pl. op deze plaats niet staan. Dat bekl. niet de eerste maal verschenen is, mag niet aan hem geweten worden, daar een bekend zaakwaarnemer voor hem zou occupeeren, doch bekl., om welke redenen weet pl. niet, in den steek liet.

Pleiter trad nu in een uitvoerige toelichting van de bovengenoemde reden van het verzet tegen het verstekvonnis, concludeerende dat zijn cliënt, dank zij de inkleeding der dagvaarding, zal moeten worden ontslagen van rechtsvervolging, wat het eene deel der aanklacht betreft, (het onbevoegd uitoefenen der pharmacie), terwijl hij zal moeten worden vrijgesproken, wat aangaat het onbevoegd geven van geneeskundiraad en bijstand. Breedvoerig betoogde pleiter, dat de afgelegde getuigenverklaringen geen bewijsmateriaal opleveren voor dit ten laste gelegde, evenmin voor dat, betrekkelijk het uitoefenen als beroep van deze handelingen.

Pl.'s cliënt heeft nooit reclame gemaakt, doch slechts incidenteel aan kennissen de „kloostermiddelen", die hem van suikerziekte genezen hebben, verschaft. Misschien is dat niet meer gebeurd, dan tien keeren in vijftien jaren.

Ook is niet bewezen, betoogde pl., dat zijn cliënt „buiten noodzaak" heeft gehandeld, zooals bekl. is ten laste gelegd.

Pl. eindigde met in het licht te stellen, dat zijn cliënt is een naïef en weinig ontwikkeld man, die niet de groote uitbuiter is, die men zich in hem heeft gedacht. Bovendien is de aanklacht een gevolg van wraakzucht.

En ten slotte kon pl. mededeelen, dat zijn cliënt hem heeft beloofd, wat ook de uitspraak zou zijn des kantonrechters, niet meer te doen wat hij gedaan heeft.

Pleiter achtte, in zijn slotsom zijn pleidooi samenvattende, het punt der artsenijbereidkunde geheel geëlimineerd, het tweede punt niet bewezen, terwijl, mocht de kantonrechter het hiermede niet eens zijn, in den persoon van pl.'s cliënt alle aanleiding is tot het opleggen van een geringe geldboete.

Bij de uitspraak is beklaagde veroordeeld tot f 50 boete, subs. 10 dagen hechtenis, met vrijspraak van het meer of anders ten laste gelegde.

(*N. Rott. Ct.*).

De Hooge Raad heeft uitspraak gedaan in de zaak van R. C. S., onder-stationschef bij de H. IJ. S. M. te Haarlem, door het Gerechtshof te Amsterdam (waarheen zijn zaak door den Hoogen Raad verwezen was), wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde veroordeeld tot 3 geldboeten van *f* 5 of 1 dag hechtenis voor elke boete. Hij had in 1909 een aantal personen behandeld met z.g. magnetisme.

In cassatie was nu betoogd, dat de geneeskundige wet van 1865 alleen beoogde strafbaar te doen zijn de toepassing van de kunde en de technische vaardigheid van den *medicus* door onbevoegden in den vorm van raad of bijstand, terwijl in verband met de artsenwet het magnetisme hier niet onder zou vallen, daar dit niet genoemd is onder de speciale vakken, waarin de arts zich heeft te bekwamen.

De Hooge Raad overwoog daaromtrent, dat de bevoegdheid om de geneeskunst uit te oefenen in de wet van 1865 verleend, zich uitstrekt tot de geneeskunst in haar geheel, onverschillig welke methoden daarbij worden gebezigd. En onder geneeskundigen bijstand valt te verstaan iedere handeling verricht met de voorgewende of werkelijke strekking om genezende werking op den zieken mensch uit te oefenen.

Het beroep werd dus verworpen.

Voor het kantongerecht te Zevenbergen heeft terecht gestaan A. D. L., rondreizend koopman, beschuldigd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Hij had n.l. onder Hoeven aan een kankerlijder een drankje verkocht onder voorgeven, dat het gebruik daarvan tot genezing zou leiden en zich daarvoor een gulden laten betalen.

Tegen beklaagde, die niet verschenen was, werd *f* 100 boete subsidiair 35 dagen hechtenis geëischt.

Onbevoegde uitoefening der tandheelkunst.

In perceel Sarphatistraat No. 3 te Amsterdam wonen twee bevoegde tandartsen, die met elkander geassocieerd zijn. Zij worden ter zijde gestaan door twee zoons van den eenen tandarts. Deze zoons fungeeren als tandtechnicus en zijn niet bevoegd de tandheelkunst in Nederland uit te oefenen. Wat niet belet, dat ook zij wel tandheelkundige hulp verleenden, al of niet onder toezicht van den bevoegde.

De kantonrechter te Amsterdam veroordeelde althans den eenen zoon voor twee gevallen van tandheelkundigen bijstand buiten noodzaak als bedrijf tot twee geldboeten à *f* 100 of 60 dagen hechtenis voor iedere boete. De andere zoon werd voor drie gevallen veroordeeld tot drie geldboeten elk van *f* 200 of driemaal 60 dagen hechtenis, terwijl hij voor één geval werd vrijgesproken.

Van deze vonnissen kwamen de beide „tandtechnici" in hooger beroep, evenals het O. M. bij het kantongerecht.

De appèlzaken dienden de vorige maand voor de 5e kamer der rechtbank. De eerste zaak, die tegen den tot twee geldboeten veroordeelden zoon, moest uitgesteld worden, omdat een der getuigen niet verschenen was. De andere zaak kon worden behandeld.

Het O. M., mr. LUYKEN GLASHORST, achtte

ook het vierde geval bewezen en eischte wegens vier overtredingen veroordeeling tot vier geldboeten ad *f* 250 of 60 dagen hechtenis voor iedere boete. Spr. wees er op, dat in het perceel 3 Sarphatistraat op vrij groote schaal clandestien de tandheelkunde wordt uitgeoefend, zoodat een hooge boete op zijn plaats is, temeer waar deze bekl. reeds vroeger werd veroordeeld, n.l. in 1906 door den kantonrechter te Haarlem tot *f* 100 boete of 20 dagen hechtenis.

Mr. ADOLF PEREL, die als verdediger optrad, wees er op, dat in Amsterdam elke tandtechnicus tandheelkundige hulp verleent, hetzij clandestien zonder toezicht, hetzij buiten de aanwezigheid van een bevoegden tandarts. Deze zaak nu is geen uitvloeisel van klachten van de zijde der behandelde patiënten, maar spruit voort uit concurrentienijd van menschen, die evengoed hetzelfde doen als bekl. en die een anonime klacht bij de justitie indienden.

Op den weg der rechtbank ligt het dus allerminst bekl. als voorbeeld te straffen.

Daarna trad spr. in een uiteenzetting der feiten.

Zijn conclusie strekte tot vernietiging van het vonnis en gedeeltelijk tot vrijspraak en ontslag van rechtsvervolging. (*De Echo.*)

CORRESPONDENTIE.

K. S., te *R.* Uwe vragen behooren in *ons* blad niet thuis. In een medisch of pharmaceutisch tijdschrift zijn zij beter op haar plaats.

Dr. W. M., te *B.* Dank voor het gezondene; wij hebben er, zooals gij ziet, gebruik van gemaakt.

J. M. te *A.* Het Maandblad, handelende over WINTER EN Co., is zeker in uw bezit. Uw schrijven dat gij de gratis-toezending van ons blad zeer op prijs stelt, deed ons genoegen; wij worden door dankbetuigingen niet verwend.

Dr. Th. T., te *V.* Dank voor uwe bemoeiing. Wij hebben de papieren in handen gesteld van een deskundige op het gebied van Indische geneesmiddelen doch nog geen nader bericht ontvangen. In 't volgend No. dus.

Register op den een en dertigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het *nommer* van het Maandblad aan. *Ber.* beteekent Berichten. *Corr.* Correspondentie. *H. W.* Herhaalde waarschuwingen. *Ingez.* Ingezonden. *R* Rechtszaken.)

Aanbieden van geneeskundige hulp 9
Aanbod. Een vriendelijk — 9
Advertenties. Leugen — 1
,, Verdachte — *Ingez.* 3
Akker. Een slachtoffer van — 1
,, Misdadig optreden van — 6
Alkmaar. Uit het Jaarverslag der gezondheidscommissie 5
Anijs- en zuurstroop van Thijssen 7
Artsenijbereidkunst. Overtreding van art. 30 der wet *Ingez.* 6
Arts door kwakzalver gevraagd *Ber.* 4
Attest. Een veelzijdig — voor Pinkpillen „ 10

Bestrijding der kwakzalverij 2
,, der kwakzalverij in Duitschland 3, *Ber.* 12
,, ,, ,, in Rotterdam voor drie eeuwen 7
Bladel. Middel tegen suikerziekte uit — 10
Bladen zonder kwakzalversadvertenties 4, 6
Boodschap van President Taft 12
Boom's maagpoeder *H. W.* 3
Brutaliteit van een kwakzalver *Ber.* 12
Burgemeester van Herwijnen. Een waarschuwing van den — „ 2
Bijgeloof „ 3
Bijltje van de Standaard. Open brief aan — 6
Bijsterveld, P. van, Medica Politica „ 7
,, ,, ,, Optreden van — 7
,, ,, ,, Pillen tegen niersteenen *Ingez.* 8

Catarrh, Het systeem van Mr. Elsner Shirley 12
Christelijke Vereeniging van Natuur- en Geneesk. en de kwakzalverij *Ber.* 7
Colson. De dokter van — „ 6
,, Een grafzerk voor — „ 4
,, de wonderdokter, overleden 3
Comité. Internat. zur Bekämpfung der Charlatanerie „ 2

D. D. D. tegen Eczema 6
,, in de praktijk 6
Delftsche Wouinggids. Goed voorbeeld van de — *Ber.* 8
Dentiste voyageur *Feuilleton* 7
Deyere, H. Th. Laboratorium voor urine-onderzoek 8, 10
Dooven. Waarschuwing aan de — *Ber.* 6
Drankzucht. Een nieuw middel tegen — 9
Dresden. Hygiënische tentoonstelling te — 9, 10
Dupuis. Roode pillen *H. W.* 4, 6.

Eilers. Een attest van — *Ber.* 3
,, Verzoekschrift aan de universiteiten „ 4
,, Waarschuwing tegen — „ 2
Elixir Godineau 5
Elsner Shirley, middel tegen catarrh 12

Fédération Internationale pharmaceutique *Ber.* 8
Fistelpot. De *Ingez.* 10

Geest. De — des tijds. *Ber.* 9
Geheimmiddelen. Invoerrecht op — „ 4
,, voor het vee 10, 11
Geneeskunde. De — der toekomst 10
,, Onbevoegde uitoefening der — 8, 9. *Ber.* 11 *R.* 2, 3, 6, 7, 8, 10, 11. 12
,, Uitoefening door onbevoegden 8
Geneeskundige hulp. Het aanbieden van — 9
Geneeskundig kabinet. Een verdacht — *Ber.* 9
Geneesmiddelen en ziekte 4
Genezen, volgens de Standaard 5
Gezondheidscommissie te Alkmaar. Uit het jaarverslag — 5
,, te 's-Gravenhage *Ber.* 2
Granuline 12 „ 10
Gratia dei-pleister 8
's-Gravenhage. Gezondheidscommissie te — „ 2
Gronau. Knockensetzer te — 2, 5, 6, 7, 8. „ 2
Groof. De helper van De — *R.* 7

Haarwater. Loodhoudend — : Vilixir 3
Haas, De, Een attest voor — 10. *Ingez.* 11
,, Een concurrent van *Ber.* 12
,, Een onderhoud met — 4
,, ,, ,, ,, (rectificatie) „ 5
,, Hulp aan het Koninkl. Huis „ 4
,, viert feest „ 8
,, voor het kantongerecht *R.* 3
,, voor de rechtbank „ 7, 8
Hollander, Jacob. op de markt te Maastricht 6
Homoeopaat te Enschedé „ 6
Homoeopathe, Duitsche, te Winschoten *Ber.* 3, 4. *R.* 2, 3
Huismiddeltjes, Zonderlinge — 6
Hulst-balsem *Corr.* 8
Hygiënische tentoonstelling te Dresden 9, 10

Invoerrecht op geheimmiddelen *Ber.* 4
Ital 8

Journalastiek. Onbevoegde uitoefening der — 7

Kabinet. Een verdacht geneeskundig — *Ber.* 10
Kankergenezer voor het kantongerecht *R.* 12
Kiehl, Wed. De slapende juffrouw 4, 11
Klaas uit den Hemel *Ingez.* 10
Klieren. Geneesmiddel tegen — *Ber.* 8
Kloosterbalsem. Schadelijke werking van — 1
Kloostermiddelen *R.* 10, 11, 12
Knochensetzer te Gronau 2, 5, 6, 7, 8
,, ,, ,, Kruiden van den — *Ber.* 5, 6
Kola Dultz 9, 11, 12 *Corr.* 8
Kosten van kwakzalversmiddelen 1
Kouwer. Prof. contra Rad-Jo *Ber.* 6, 11
Kwakzalver. De — als bron van menschenkunde 1
,, Een brutaal — *Ber.* 12
,, Een viese — „ 6
Kwakzalvers en kwakzalversmiddelen 1
,, Een strafrechtsartikel tegen hun bedrog 1
Kwakzalvers-advertenties. Bladen zonder 4 6
,, in de Kath. pers 8
Kwakzalversmiddelen. Samenstelling van — in 1911 onderzocht 12
,, Wat deze kosten 1
Kwakzalverij. Bestrijding der — 2
,, ,, in de Vereenigde Staten van N.-A. 12
,, ,, in Duitschland 3, 12
,, ,, voor drie eeuwen te Rotterdam 7
,, De Staat in den strijd tegen de — 1
,, en de Chr. Vereenig. van Natuur- en Geneeskunde *Ber.* 7
,, en muziek „ 12
,, in Duitschland „ 2
,, Lezingen over — „ 1, 2, 12
,, Wetsontwerp tegen de — in Duitschland 3, 12

Laboratorium voor urine-onderzoek 8, 10
Leugen-advertenties 1
Leydsche Courant en Leidsche Courant 1
Lezingen over kwakzalverij *Ber.* 1. 2, 12
Liefdadigheid naar Vermogen. Vereeniging voor Geneeskundige — „ 1
Livola de Composé 11
Lijst, C. Overtreding van — *Ingez.* 6

Maandblad voor slechthoorenden *Ber.* 11
Medica Politica van P. van Bijsterveld „ 7
Muziek en kwakzalverij „ 12
Onbevoegde uitoefening der geneeskunde 8, 9. *Ber.* 11. *R.* 2, 3, 6, 7, 8, 10, 11, 12
,, ,, ,, journalistiek 7
,, ,, ,, tandheelkunde *R.* 6, 8, 12
Oostrum, Van, *Ber.* 3. „ 2, 3, 11, 12
Open brief aan Bijltje van De Standaard 6
Opschrift. Een sprekend — 1
Oudschans. De helper van de Wed. Colson *Ber.* 6

Paardevijgen als geneesmiddel *Ber.* 10
Pastilles-Poncelet *H. W.* 10
Pillen tegen niersteenen van v. Bijsterveld *Ingez.* 8
Pinkpillen. Een veelzeggend attest *Ber.* 10
,, Onderzoek naar de attesten „ 4
Poncelet-pastilles *H. W.* 10
Praktijk. Meded. uit de geneeskundige — *Ingez.* 10, 11, 12
Propaganda-nommer 1
Provocatie 9

Rad-Jo en Prof. Kouwer *Ber.* 6, 11
Rechtszaken:
De helper van Dr. de Groof 7
De zoon van den tandmeester 8, 12
Duitsche homoeopathe te Winschoten 2
Een juffrouw als geneeskundige 6
Homoepaath te Enschedé 6
Kloostermiddelen 10, 11, 12
J. van Oostrnm voor het kantongerecht 2, 10, 11
„Prof." De Haas" 3, 7, 8
Rondreizend koopman als kwakzalver 12
Spoorwegambtenaar-magnetiseur 2, 6, 11, 12
Tandtechnicus veroordeeld 6, 8, 12
Rideamus 8
Rice W. S. Een slachtoffer van — 12
Roche's embrocation *Ber.* 8
Roode pillen van Dupuis *H. W.* 4, 6
Rotterdam. Bestrijding der kwakzalverij voor drie eeuwen 7

Samenstelling der middelen in 1911 onderzocht 12
Sanders Henri verlaat de Maatschappij voor handel in Patent-geneesmiddelen *Ber.* 8
Schomperzalf 4
Sinkel. In den winkel van — „ 8
Slapende juffrouw, Wed. Kiel 4, 11
Sloan's Liniment 3, 4. *Ingez.* 12
Snorken. Middel tegen het — „ 8
Spoorwegambtenaar-magnetiseur *R.* 2, 3, 6, 11, 12
Staat. De — in den strijd tegen de kwakzalverij 1
Standaard. Open brief aan Bijltje van De — 6
,, Wat De — onder genezen verstaat 5
Steun in den strijd. Een droeve — 1
Strafrechtsartikel tegen het bedrog der kwakzalvers 1
Suikerziekte. Middel uit Bladel 10

Tandheelkunde. Onbevoegde uitoefening der *R.* 6, 8, 12
Tentoonstelling. Hygiënische — te Dresden 9, 10
Thijssen's anijs- en zuurstroop 7
Tuberculozyne van Derk P. Yonkerman 4

Urine-onderzoek. Laboratorium van Deyere 8

Vereeniging tegen de kwakzalverij:
Agenda voor de Algem. Vergadering 10
Jaarverslag over 1910 3
Mededeelingen v/h. Best. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12
Rekening en verantwoording over 1910 3
Verslag van de Algem. Vergadering 11
Afdeeling Amsterdam. Verslag van vergadering 12
— ,, Voorstel tot opheffing 11, 12
International Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie *Ber.* 2
Valkenaar, H. W. Laboratorinm voor urine-onderzoek 8, 10
,, Uroscoop-dentist *Ingez.* 2
Veldwachter-kiezentrekker *Ber.* 4
Vilixir, loodhoudend haarwater 3
Visnervin 3
Volk, Het — en de kwakzalverij 5
Voorbeeld. Een beschamend — 1
Voorhoede. De — en de kwakzalversadvertenties 8

Waterdokter Zijlstra *Ber.* 12
Wet op de artsenijbereidkunde. Overtreding van art. 30 *Ingez.* 6
Wetsontwerp tegen de kwakzalverij in Duitschland 3, 12
Winter Co. *H. W.* 11
,, Waarschuwing van de politie te Gronau *Ber.* 4
,, Id. van het Nieuws te Alkmaar „ 3
,, Id. v. h. Utrechtsch Dagbl. 11
Wonderdokter Colson. De dokter van — *Ber.* 6
,, ,, Een grafzerk voor — „ 4
,, ,, overleden 3
Wondervoetpleisters 2
Wrattenbelezer „ 4

Yonkerman, Derk P. en zijn Tubereulozyne 4

Ziekte en geneesmiddelen 4
Ziekenhuis te Groningen. Een sprekend opschrift 1
Zuurstroop van Dr. Thijssen 7
Zijlstra, De waterdokter *Ber.* 12